

แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่อยู่อาศัยของ
ผู้สูงอายุในชนบท กรณีศึกษา ตำบลหนองกุงเงิน อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

นายภัทรพล สาลี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเคหศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

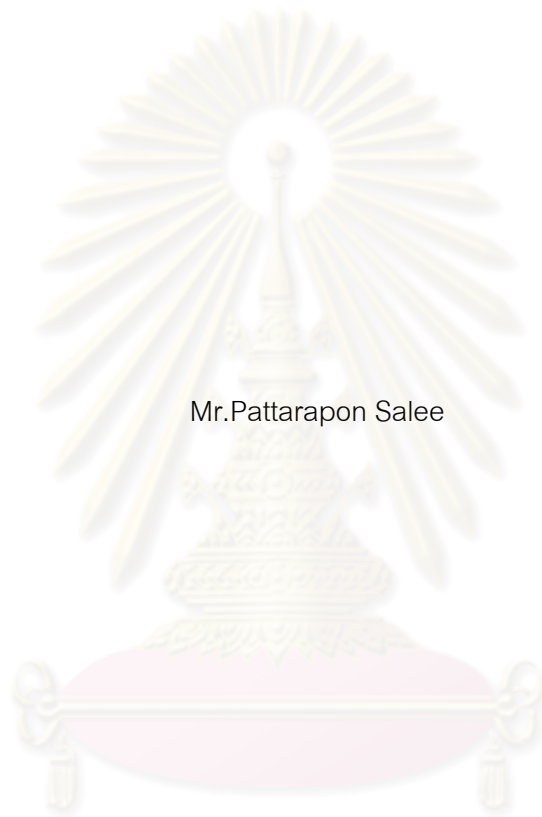
ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5 2 7 4 1 2 7 9 2 5

THE IMPROVEMENT OF PHYSICAL HOUSING FOR THE ELDERLY IN RURAL AREAS :
A CASE STUDY OF TAMBON NONG KUNG SHEN, PHU WIANG DISTRICT,
KHON KAEN PROVINCE

Mr.Pattarapon Salee

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development Program in Housing

Department of Housing

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่อยู่อาศัย
ของผู้สูงอายุในชนบท:กรณีศึกษาดำบลหนองงูเห่า อําเภอก
งูเวียง จังหวัดขอนแก่น

โดย

นายภัทรพล สาลี

สาขาวิชา

เคหการ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ไตรรัตน์ จารุทัศน์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

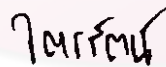

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต จุลาสัย)

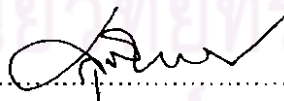
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

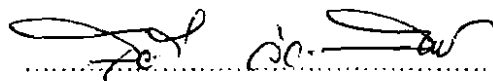
..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ มานพ พงศทัต, ศาสตราจารย์)

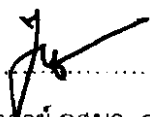
..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ไตรรัตน์ จารุทัศน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุปรีชา นีรัญโร, ศาสตราจารย์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิณี วิวัฒน์วานิช)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ กุสุมา ธรรมธำรง)

ภัทรพล สาลี : แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในชนบท กรณีศึกษา ตำบลหนองกุงเงิน อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น (THE IMPROVEMENT OF PHYSICAL HOUSING FOR THE ELDERLY IN RURAL AREAS : A CASE STUDY OF TAMBON NONG KUNG SHEN, PHU WIANG DISTRICT, KHON KAEN PROVINCE). อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ. ไตรรัตน์ จารุทัศน์ , 210 หน้า.

งานวิจัยด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ชนบท มีผู้ทำการศึกษาอยู่จำนวนมาก แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักในการออกแบบสถาปัตยกรรม และยังขาดต้นแบบที่เป็นรูปธรรมในการออกแบบ ด้วยสาเหตุนี้จึงเลือกที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่ ต.หนองกุงเงิน อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น ซึ่งมีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในชุมชนมีความเข้มแข็ง เป็นพื้นที่ที่น่าร่องศึกษา เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อช่วยลดจำนวนการเกิดอุบัติเหตุของผู้สูงอายุ อันจะนำไปสู่การมีสุขภาพชีวิตที่ดี ทำให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจ ปัญหาที่อยู่อาศัย เพื่อจัดทำต้นแบบการปรับปรุงและเสนอแนะแนวทางการออกแบบที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในเขตชนบท ให้เชื่อต่อการเข้าไปใช้ประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุและผู้ใช้งานทุกสถานะ ทุกวัย

จากการศึกษาและปัญหาที่พบ ได้แก่ความทึบทึมของที่อยู่อาศัย ห้องน้ำไม่เอื้อต่อการใช้งาน พื้นที่ใช้สอยภายในบ้านไม่เป็นระเบียบ เส้นทางสัญจรทุกระเป็นหลุมเป็นบ่อไม่ได้ระดับ และบันไดบ้านค่อนข้างชัน ไม่มีมั่นคงแข็งแรงและไม่มีการจับก้อให้เกิดอุบัติเหตุหกล้มได้

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ยกพื้น โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบ้านของตนเอง และผู้ที่อยู่อาศัยในบ้านหลังเดียวกันส่วนใหญ่เป็นลูกหลาน และคู่สมรส สภาพที่อยู่อาศัยโดยส่วนใหญ่มีความทึบทึม และไม่ปลอดภัยต่อผู้สูงอายุ แนวทางการออกแบบและปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในชนบท ควรส่งเสริมให้มีการปรับปรุงพื้นที่ใช้สอยต่างๆ ภายในที่อยู่อาศัย ได้แก่ ห้องน้ำ โดยติดตั้งอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ปรับปรุงบันไดให้มีราวจับ และปรับปรุงทางเดินภายนอกอาคารโดยการทำพื้นทางเดินให้เรียบและติดตั้งราวจับเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ ได้สะดวก

ข้อเสนอแนะ ภาครัฐควรให้การสนับสนุนด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ ในพื้นที่ชนบท ควรจัดให้มีโครงการซ่อมแซมบ้านสำหรับผู้สูงอายุ โดยควรมีการร่วมมือระหว่างภาครัฐเอกชน รวมถึงองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนของผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการในดำเนินการ และมาตรฐานการจัดที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุต่อไป จึงควรมีการศึกษาในกลุ่ม ผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเมืองหรือเขตเทศบาล ซึ่งลักษณะการดำรงชีวิตและพฤติกรรมแตกต่างจากผู้สูงอายุซึ่งอาศัยในชนบท เพื่อเป็นแนวทางในการต่อยอดความรู้ แนวทางปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ต่อไป

ภาควิชา.....แผนการ.....ลายมือชื่อ.....
 สาขาวิชา.....แผนการ.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์.....
 ปีการศึกษา2553.....

##5274127925 : MAJOR HOUSING

KEYWORD : HOUSING , ELDERLY , RURAL AREAS

PATTARAPON SALEE : THE IMPROVEMENT OF PHYSICAL HOUSING FOR THE ELDERLY IN RURAL AREAS : A CASE STUDY OF TAMBON NONG KUNG SHEN, PHU WIANG DISTRICT, KHON KAEN PROVINCE. advisor : Assoc.Prof. Tirat jarutuch, 210, pp.

There are a number of existing research studies on the improvement of physical housing for the elderly in rural areas, but these are not generally not taken into consideration in architectural design and there is no concrete design prototype. The housing of elderly people living in Tambon Nong Kung Shen, Phu Wiang District, Khon Kaen Province was selected as a case study for research into this area as there is a local administrative organization and strong community involvement. It was anticipated that the findings would lead to recommendations regarding improvement of physical housing to reduce the number of accidents experienced by the elderly, which can bring about improved quality of life and happiness. The present study aimed at investigating the socioeconomic status and housing problems of the elderly to develop a prototype for the improvement of their physical housing in rural areas, facilitating and benefitting not only the elderly but those living with them, regardless of age and status.

The problems found in the study included houses being in a dilapidated condition, bathrooms not functioning properly, the utility space not being orderly or tidy, uneven or potholed walkway surfaces, and staircases being too steep, unstable, and without side rails to help prevent accidental falls.

The findings show that most of the houses inhabited by the elderly were wooden with a raised floor. Most lived in their own house, and other residents were their children and grandchildren, as well as their spouse. Most of the houses were in a dilapidated condition and were not safe to live in. Thus, guidelines for designing and improving physical housing for the elderly in rural areas should include improvements to different utility spaces inside the house. For example, equipment should be installed in the bathroom to ensure convenience and ease of use, side rails should be installed for the elderly to hold onto when walking up or down the stairs, and outside walkways should be improved by leveling the surface and installing rails for support and increased convenience.

Based on the study findings, it is recommended that the government should provide information about appropriate and safe housing arrangements for the elderly in rural areas. A renovation project for housing for the elderly should be initiated with collaboration from both the public and private sectors, as well as from local administrative organizations. The elderly community should also participate in devising operational measures and determining the standard of safe and appropriate housing.

Further studies should be conducted on the elderly living in cities or municipalities whose ways of life and behaviors may be different from those living in rural areas so as to expand the existing body of knowledge regarding improvement of physical housing for the elderly.

Department :Housing.....

Student's Signature

Field of Study :Housing.....

Advisor's Signature

Academic Year :2010.....

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ รศ.ไตรรัตน์ จารุทัศน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งกรุณาสละเวลา ให้ความรู้และคำแนะนำตลอดการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ อาจารย์กตัญญู หอสูติลีมา และ อาจารย์เมธี พิริยการนนท์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ขอขอบพระคุณ นายกองดีการบริหารส่วนตำบลหนองกงเขิน และ เจ้าหน้าที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกงเขิน ทุกท่าน

ขอขอบพระคุณ หัวหน้าสถานีอนามัยตำบลหนองกงเขิน ตลอดจนเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ขอขอบพระคุณ ผู้สูงอายุทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ รศ.มานพ พงศทัต ที่มอบทุนอุดหนุนในการทำวิทยานิพนธ์ ในครั้งนี้ เป็นอย่างสูง

ท้ายที่สุด ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อและคุณแม่ ผู้เป็นที่รัก ผู้ให้กำลังใจและให้โอกาสการศึกษาอันมีค่ายิ่ง

ศูนย์วิทยพัชรากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญ	
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	7
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	7
1.4 วิธีการศึกษา.....	8
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	9
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แผนและนโยบายที่เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุระดับต่างๆ.....	10
2.2 แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ.....	12
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	34
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	49
3.2 ขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา.....	51
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	51
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52
3.5 การศึกษา วิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา.....	53
3.6 ข้อจำกัดในการศึกษา.....	53

บทที่ 4 สภาพการอยู่อาศัย

4.1 วิธีการคัดเลือกที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ.....	56
4.2 เกณฑ์การคัดเลือกที่อยู่อาศัย.....	56
4.3 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดเลือกที่อยู่อาศัย.....	56
4.4 รายละเอียดสภาพที่อยู่อาศัยและประเด็นปัญหา.....	58
4.5 สรุปประเด็นปัญหาที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ.....	59

บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลสภาพทั่วไป.....	86
5.2 ข้อมูลการใช้พื้นที่และกิจกรรมของผู้สูงอายุ.....	94
5.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย.....	96

บทที่ 6 แนวทางการออกแบบและปรับปรุงพัฒนาที่อยู่อาศัย

6.1 สภาพสังคม และเศรษฐกิจ ของผู้สูงอายุในชนบท.....	105
6.2 สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ในชนบท.....	106
6.3 สภาพปัญหาการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ในชนบท.....	106
6.4 การเสนอแนวทางการออกแบบและปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ.....	106

บทที่ 7 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้สูงอายุ.....	162
7.2 เปรียบเทียบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยอื่นๆ กับพื้นที่ศึกษา.....	163
7.3 แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สำหรับผู้สูงอายุ.....	165
7.4 ข้อเสนอแนะ.....	168

รายการอ้างอิง.....	169
--------------------	-----

ภาคผนวก.....	172
--------------	-----

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	195
---------------------------------	-----

สารบัญญัตราสาร

		หน้า
ตารางที่ 1-1	ดัชนีผู้สูงอายุของประเทศไทย พ.ศ. 2537 2545 และ 2550.....	3
ตารางที่ 1-2	ร้อยละของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัย เพศ และเขตที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2550.....	5
ตารางที่ 1-3	การกระจายร้อยละของประชากรตามกลุ่มอายุ 3 กลุ่ม พ.ศ.2550.....	6
ตารางที่ 2-1	แสดงขนาดของประตุภายนอกห้องพักอาศัย.....	17
ตารางที่ 2-2	แสดงขนาดของประตุภายในห้องพักอาศัย.....	17
ตารางที่ 2-3	แสดงจำกัดของผู้สูงอายุและผลกระทบต่อผู้สูงอายุด้านสภาพแวดล้อม.....	33
ตารางที่ 3-1	จำนวนประชากรผู้สูงอายุตำบลหนองกงเขิน แบ่งตามหมู่บ้าน ปี 2552...	50
ตารางที่ 3-2	แสดงกระบวนการดำเนินงานวิจัย.....	54
ตารางที่ 3-3	แสดงกรอบแนวคิดงานวิจัย.....	55
ตารางที่ 4-1	แสดงข้อมูลผู้สูงอายุและที่อยู่อาศัย ที่ได้รับการคัดเลือกเบื้องต้น.....	58
ตารางที่ 5-1	แสดง เพศ ช่วงอายุ และสถานภาพของผู้สูงอายุ.....	86
ตารางที่ 5-2	แสดงจำนวนบุตร และจำนวนสมาชิกใจครอบครัว ของผู้สูงอายุ.....	87
ตารางที่ 5-3	แสดงจำนวนการนับถือศาสนาของผู้สูงอายุ.....	88
ตารางที่ 5-4	แสดงการระดับการศึกษา ของผู้สูงอายุ.....	88
ตารางที่ 5-4	แสดงอาชีพเดิมและอาชีพปัจจุบันของผู้สูงอายุ.....	89
ตารางที่ 5-6	แสดงที่มาของรายได้ของผู้สูงอายุ.....	89
ตารางที่ 5-7	แสดงลักษณะการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ.....	90
ตารางที่ 5-8	แสดงลักษณะสุขภาพโดยรวมและการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ.....	90
ตารางที่ 5-9	แสดงโรคประจำตัวของผู้สูงอายุ.....	91
ตารางที่ 5-10	แสดงผู้ที่ผู้สูงอายุคาดหวังว่าจะเป็นผู้ดูแลเมื่อเกิดการเจ็บป่วย.....	91
ตารางที่ 5-11	แสดงปัญหาการทำงานของร่างกายของผู้สูงอายุ.....	92
ตารางที่ 5-12	แสดงลักษณะการได้รับบาดเจ็บในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาของผู้สูงอายุ.....	92
ตารางที่ 5-13	แสดงสถานที่ที่ผู้สูงอายุได้รับบาดเจ็บในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา.....	93
ตารางที่ 5-14	แสดงลักษณะการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ.....	93
ตารางที่ 5-15	แสดงการใช้เวลาในแต่ละวันในพื้นที่ภายในบริเวณบ้านของผู้สูงอายุ.....	94
ตารางที่ 5-16	แสดงระดับความถี่ในการทำกิจกรรมต่างๆ ของผู้สูงอายุ.....	95

	หน้า
ตารางที่ 5-17 แสดงลักษณะที่อยู่อาศัยและลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ.....	96
ตารางที่ 5-18 แสดงลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ.....	96
ตารางที่ 5-19 แสดงคนที่ผู้สูงอายุอยู่อาศัยด้วย.....	97
ตารางที่ 5-20 แสดงลักษณะการอยู่อาศัยกับลูกหลาน.....	97
ตารางที่ 5-21 แสดงลักษณะการครอบครองในที่อยู่อาศัย.....	98
ตารางที่ 5-22 แสดงระยะเวลาที่อยู่อาศัย ณ ที่อยู่ปัจจุบัน.....	99
ตารางที่ 5-23 แสดงการพักหรือนอนในที่อยู่อาศัย.....	99
ตารางที่ 5-24 แสดงปัญหาในที่อยู่อาศัย.....	100
ตารางที่ 5-25 แสดงความคิดที่จะย้ายจากที่อยู่ปัจจุบัน.....	100
ตารางที่ 5-26 แสดงเหตุผลที่คิดจะย้ายที่อยู่อาศัย.....	101
ตารางที่ 5-27 แสดงเหตุผลที่ไม่เคยคิดจะย้ายที่อยู่อาศัย.....	101
ตารางที่ 5-28 แสดงความต้องการที่อยู่อาศัยในอนาคต.....	102
ตารางที่ 5-29 แสดงพื้นที่ในที่อยู่เดิมที่ต้องการปรับปรุง.....	102
ตารางที่ 5-30 แสดงงบประมาณที่จะใช้ในการปรับปรุง.....	103
ตารางที่ 5-31 แสดงแหล่งที่มาของงบประมาณในการปรับปรุง.....	104
ตารางที่ 6-1 แสดงรายละเอียดกลุ่มตัวอย่างที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ.....	107
ตารางที่ 6-2 แสดงรายละเอียดการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมที่ผู้สูงอายุ.....	108

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1-1	แสดงเปรียบเทียบประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปกับประชากรอายุน้อยกว่า 5 ปี... 1
ภาพที่ 1-2	แสดงการเปรียบเทียบประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปของแต่ละทวีป..... 2
ภาพที่ 1-3	แสดงร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัยในครัวเรือน..... 4
ภาพที่ 2-1	แสดงแนวความคิดเรื่อง Aging in place..... 14
ภาพที่ 2-2	แสดงตัวอย่างขนาดทางลาด..... 25
ภาพที่ 2-3	แสดงระยะลูกตั้ง ลูกนอน และลักษณะบันไดที่เหมาะสม..... 26
ภาพที่ 2-4	แสดงลักษณะบันไดที่เหมาะสม..... 26
ภาพที่ 2-5	แสดงระยะยื่นของราวจับจากจุดสิ้นสุดของบันได..... 27
ภาพที่ 2-6	แสดงระยะห่างระหว่างกำแพงกับราวจับ..... 28
ภาพที่ 2-7	แสดงลักษณะการใช้พรมที่อยู่ในระดับเดียวกับพื้น..... 28
ภาพที่ 2-8	แสดงภาพลักษณะประตูที่เหมาะสม..... 29
ภาพที่ 2-9	แสดงลักษณะการวางตะแกรงในทางสัญจร..... 30
ภาพที่ 2-10	แสดงตำแหน่งโถสุขภัณฑ์ที่เหมาะสม และการติดตั้งราวจับติดผนัง..... 31
ภาพที่ 2-11	แสดงระยะติดตั้งอ่างล้างมือ..... 31
ภาพที่ 2-12	แสดงลักษณะมือจับก๊อกน้ำที่อ่างล้างมือ ที่เป็นก้านยื่น 32
ภาพที่ 2-13	แสดงที่อาบน้ำแบบใช้แบบฝักบัว..... 32
ภาพที่ 2-14	แสดงทางลาดและบันไดที่เหมาะสม..... 36
ภาพที่ 2-15	แสดงระยะในห้องต่างๆ ที่เหมาะสม..... 37
ภาพที่ 2-16	แสดงระยะความสูงของปลั๊กและสวิตช์ที่เหมาะสม..... 37
ภาพที่ 2-17	แสดงแบบห้องสุขา Type A..... 40
ภาพที่ 2-18	แสดงการออกแบบปรับปรุงที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลแม่เหียะ..... 46
ภาพที่ 2-19	แสดงการออกแบบปรับปรุงที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุ เทศบาลหนองตองพัฒนา.... 48
ภาพที่ 3-1	แสดงแผนที่ตั้ง ต.หนองกุงเงิน อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น..... 50
ภาพที่ 4-1	แสดงภาพการประชุมประชาคมเพื่อคัดเลือกบ้านผู้สูงอายุ..... 57
ภาพที่ 4-2	แสดงสภาพบ้านนางนาง นาคต้อย..... 60
ภาพที่ 4-3	แสดงสภาพบ้าน นายแสง จินดา..... 61

	หน้า
ภาพที่ 4-4 แสดงสภาพบ้านนางเขียว ที่สร้างแป้น.....	62
ภาพที่ 4-5 แสดงสภาพบ้านนายทองยศ กงเพชร.....	63
ภาพที่ 4-6 แสดงสภาพบ้านนางแพง กาสีชา.....	64
ภาพที่ 4-7 แสดงสภาพบ้านนางวรรณ ทัศนวิตร.....	65
ภาพที่ 4-8 แสดงสภาพบ้านนางฝัน อวยสุข.....	66
ภาพที่ 4-9 แสดงสภาพบ้านนายทองเสียน สัจจนวน.....	67
ภาพที่ 4-10 แสดงสภาพบ้านนายทองพูล สิงห์หล้า.....	68
ภาพที่ 4-11 แสดงสภาพบ้านนางบุญจันทร์ กาศรี.....	69
ภาพที่ 4-12 แสดงสภาพบ้านนางเหลา บริบาล.....	70
ภาพที่ 4-13 แสดงสภาพบ้านนางก้าน พิมพ์ชายน้อย.....	71
ภาพที่ 4-14 แสดงสภาพบ้านนายชาย นาวะ.....	72
ภาพที่ 4-15 แสดงสภาพบ้านนางใหม่ โพธิ์สาจันทร์.....	73
ภาพที่ 4-16 แสดงสภาพบ้านนางเต่า เหล็กมี.....	74
ภาพที่ 4-17 แสดงสภาพบ้านนายผัด ภูธร.....	75
ภาพที่ 4-18 แสดงสภาพบ้านนางอำ เดชแพง.....	76
ภาพที่ 4-19 แสดงสภาพบ้านนางสุด สีหามิ.....	77
ภาพที่ 4-20 แสดงสภาพบ้านนายเขียน บุคดา.....	78
ภาพที่ 4-21 แสดงสภาพบ้านนางสี นาคด้อย.....	79
ภาพที่ 4-22 แสดงสภาพบ้านนางบัว จุลลาบุตดี.....	80
ภาพที่ 4-23 แสดงสภาพบ้านนายพวง ชัยเนตร.....	81
ภาพที่ 4-24 แสดงสภาพบ้านนางตา ชมจันทร์.....	82
ภาพที่ 4-25 แสดงสภาพบ้านนายถัน บุคดา.....	83
ภาพที่ 4-26 แสดงสภาพบ้านนางสอน มะโนลัย.....	84
ภาพที่ 4-27 แสดงสภาพบ้านนางนุ่น เดชแพง.....	85
ภาพที่ 6-1 แสดงฝั่งที่อยู่อาศัยของ นางนาง นาคด้อย.....	109
ภาพที่ 6-2 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นางนาง นาคด้อย.....	110

	หน้า
ภาพที่ 6-3	แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นายแสง จินดา..... 111
ภาพที่ 6-4	แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นายแสง จินดา..... 112
ภาพที่ 6-5	แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นางเขียว ทิ้งสร้างแป้น..... 113
ภาพที่ 6-6	แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นางเขียว ทิ้งสร้างแป้น. 114
ภาพที่ 6-7	แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นายทองยศ กงเพชร..... 115
ภาพที่ 6-8	แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นายทองยศ กงเพชร.... 116
ภาพที่ 6-9	แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นางแพง กาศีชา..... 117
ภาพที่ 6-10	แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นางแพง กาศีชา..... 118
ภาพที่ 6-11	แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นางวรรณ ทัศนัตร์..... 119
ภาพที่ 6-12	แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นางวรรณ ทัศนัตร์..... 120
ภาพที่ 6-13	แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นางฝัน อุษุข..... 121
ภาพที่ 6-14	แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นางฝัน อุษุข..... 122
ภาพที่ 6-15	แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นายทองเสี้ยน สัจจนวน..... 123
ภาพที่ 6-16	แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นายทองเสี้ยน สัจจน... 124
ภาพที่ 6-17	แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นายทองพูล สิงห์หล้า..... 125
ภาพที่ 6-18	แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นายทองพูล สิงห์หล้า.. 126
ภาพที่ 6-19	แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นางบุญจันทร์ กาศรี..... 127
ภาพที่ 6-20	แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นางบุญจันทร์ กาศรี.... 128
ภาพที่ 6-21	แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นางเหล่า บริบาล..... 129
ภาพที่ 6-22	แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นางเหล่า บริบาล..... 130
ภาพที่ 6-23	แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นางก้าน พิมพ์ชายน้อย..... 131
ภาพที่ 6-24	แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นางก้าน พิมพ์ชาย..... 132
ภาพที่ 6-25	แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นายชาย นาวะ..... 133
ภาพที่ 6-26	แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นายชาย นาวะ..... 134
ภาพที่ 6-27	แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นางใหม่ โพธิ์สาจันทร์..... 135
ภาพที่ 6-28	แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นางใหม่ โพธิ์สาจันทร์.. 136

	หน้า
ภาพที่ 6-29 แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นางเต้า เหล็กมี.....	137
ภาพที่ 6-30 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นางเต้า เหล็กมี.....	138
ภาพที่ 6-31 แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นายผัด ภูธร.....	139
ภาพที่ 6-32 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นายผัด ภูธร.....	140
ภาพที่ 6-33 แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นางอำ เดชแพง.....	141
ภาพที่ 6-34 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นางอำ เดชแพง.....	142
ภาพที่ 6-35 แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นางสุด สีหามิ.....	143
ภาพที่ 6-36 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของนางสุด สีหามิ.....	144
ภาพที่ 6-37 แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นายเขียน บุคดา.....	145
ภาพที่ 6-38 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นายเขียน บุคดา.....	146
ภาพที่ 6-39 แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นางสี นาคด้อย.....	147
ภาพที่ 6-40 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นางสี นาคด้อย.....	148
ภาพที่ 6-41 แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นางบัว จุลลาบุคดี.....	149
ภาพที่ 6-42 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นางบัว จุลลาบุคดี.....	150
ภาพที่ 6-43 แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นายพวง ชัยเนตร.....	151
ภาพที่ 6-44 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นายพวง ชัยเนตร.....	152
ภาพที่ 6-45 แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นางตา ชมจันทร์.....	153
ภาพที่ 6-46 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นางตา ชมจันทร์.....	154
ภาพที่ 6-47 แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นายถัน บุคดา.....	155
ภาพที่ 6-48 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นายถัน บุคดา.....	156
ภาพที่ 6-49 แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นางสอน มะโนสัย.....	157
ภาพที่ 6-50 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นางสอน มะโนสัย.....	158
ภาพที่ 6-51 แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นางนุ่น เดชแพง.....	159
ภาพที่ 6-52 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของ นางนุ่น เดชแพง.....	160
ภาพที่ 7-1 แสดงสภาพที่อยู่อาศัย ต.หนองตองพัฒนา จ.เชียงใหม่.....	164
ภาพที่ 7-2 แสดงสภาพที่อยู่อาศัย ต.บางตะบูน จ.เพชรบุรี.....	165

ภาพที่ 7-3	แสดงสภาพห้องนอนก่อนและหลังการปรับปรุง.....	165
ภาพที่ 7-4	แสดงสภาพบริเวณพักผ่อนของผู้สูงอายุ.....	166
ภาพที่ 7-5	แสดงสภาพห้องน้ำ ก่อนและหลังการปรับปรุง.....	166
ภาพที่ 7-6	แสดงสภาพบันไดก่อนและหลังการปรับปรุง.....	167
ภาพที่ 7-7	แสดงสภาพครัวก่อนและหลังการปรับปรุง.....	167
ภาพที่ 7-8	แสดงบรรยากาศการประชุมประชาคม อบต.หนองกงเขิน.....	168

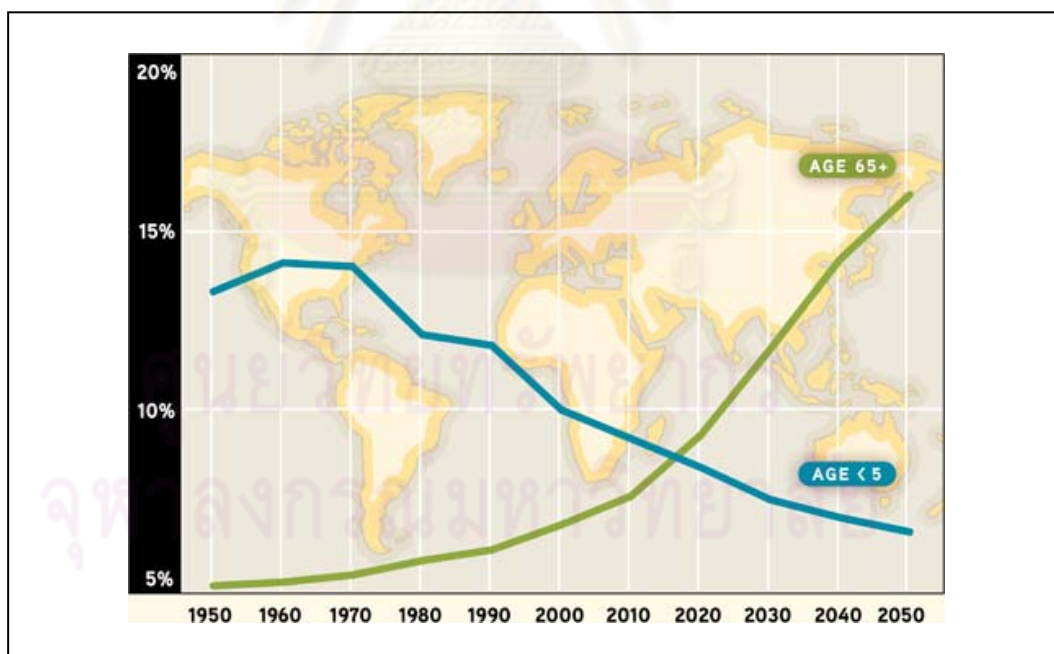
ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

ความเป็นมาและความสำคัญ

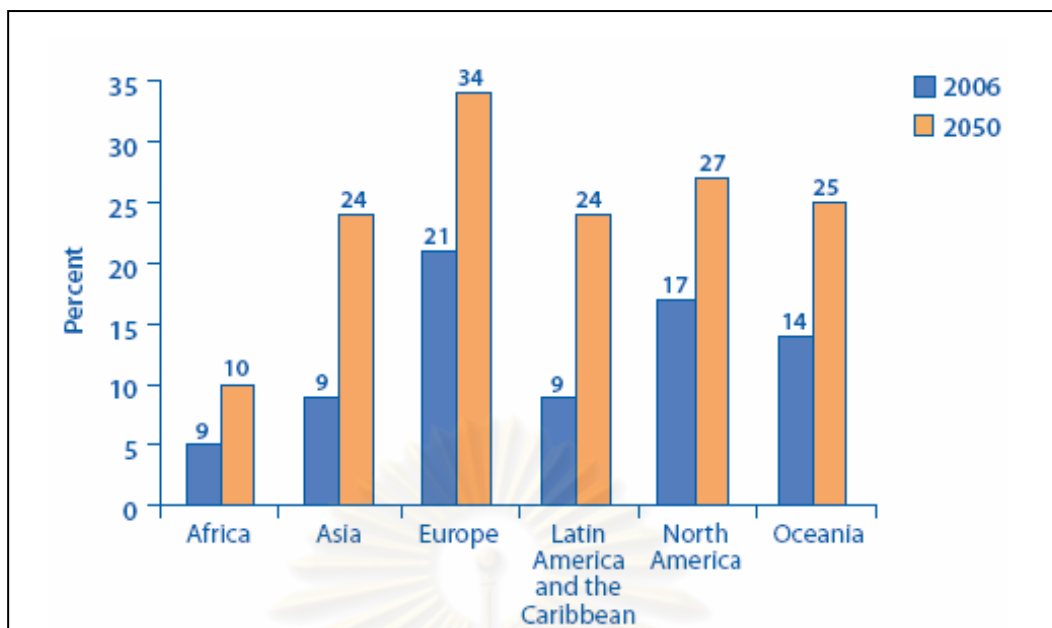
1.1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับปัญหาการเพิ่มขึ้นของประชากรโลกที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จากผลการสำรวจจำนวนประชากรทั่วทั้งโลก พบว่าเกิดปรากฏการณ์ครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติที่ประชากรโลกอายุเกิน 65 ปี จะเริ่มมีจำนวนสูงกว่าเด็กอายุไม่ถึง 5 ขวบ และจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นไปเรื่อยๆ ซึ่งจากการสำรวจในปี ค.ศ.2006 จะมีประชากรผู้สูงอายุจำนวน 500 ล้านคน หรือร้อยละ 8 ของประชากรทั้งหมด และจากการคาดการณ์ไปอีกประมาณ 20 ปีข้างหน้า พบว่าประชากรผู้สูงอายุ ในปี ค.ศ.2030 จะมีประชากรผู้สูงอายุจำนวน 1,000 ล้านคน หรือร้อยละ 13 ของประชากรทั้งหมด (ดังภาพที่1-1) โดยประเทศในกลุ่มยุโรป ญี่ปุ่น อเมริกาเหนือ อเมริกากลาง จะมีอัตราร้อยละของประชากรผู้สูงอายุมากกว่าประเทศกำลังพัฒนา (ดังภาพที่ 1-2)

ภาพที่1-1 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนประชากรอายุ 65 ปี ขึ้นไปกับประชากรอายุน้อยกว่า 5 ปี¹

¹ United Nations Department of Economic and Social Affairs, Population Division. 2005.

ภาพที่ 1-2 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปของแต่ละทวีป
ในปี ค.ศ. 2006 และในปี ค.ศ. 2050 ²

โครงสร้างของประชากรไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากอดีต จากงานวิจัยโดยมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) และสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) เปิดเผยว่าสถิติการเพิ่มของประชากรไทย ในปี 2539 มีประชากร 60 ล้านคน คาดว่าในปี 2562 จะมีประชากร 70 ล้านคน ซึ่งประเทศไทยเองได้ถูกจัดให้เป็นประเทศที่อยู่ในสังคมผู้สูงอายุด้วยเงื่อนไขมีประชากรผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 10 และไทยเข้าเงื่อนไขนี้มาตั้งแต่ปี 2548 ด้วยสถิติผู้สูงอายุ ร้อยละ 10.4 ร้อยละ 10.5 และร้อยละ 10.7 ในปี 2548 ปี 2549 และปี 2550 ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้เพราะอัตราการเกิดของประเทศไทยลดลงอย่างต่อเนื่องจากช่วงปี 2507-2508 ที่มีอัตราการเกิดสูงถึงร้อยละ 47.2 ขณะที่ระหว่างปี 2548-2549 ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 10.9 โดยที่อัตราการตายไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก ดังนั้นการก้าวขึ้นสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็วของสังคมไทยย่อมส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและพฤติกรรมของผู้คนในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว³

² United Nations Department of Economic and Social Affairs, WHO, 2007.

³ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ, *Aging Society ที่ประเทศไทย*, 2008.

พ.ศ.	จำนวนประชากร (ล้านคน)		ดัชนีผู้สูงอายุ (ผู้สูงอายุ / เด็ก 100 คน)
	วัยเด็ก (0-14 ปี)	วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	
2537	17.8	4.0	22.6
2545	15.8	6.0	37.8
2550	14.7	7.0	47.7

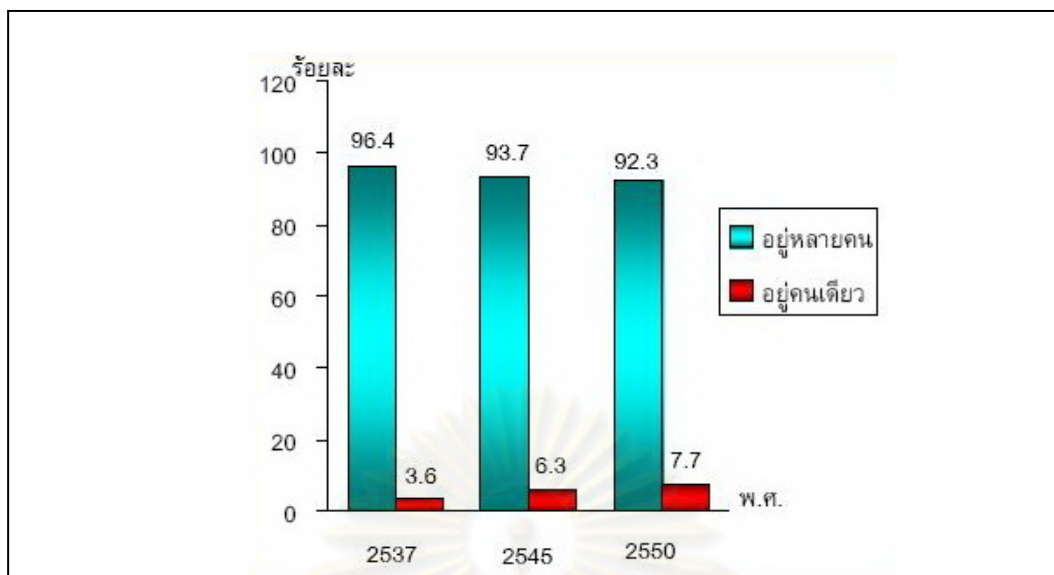
ตารางที่ 1-1 ดัชนีผู้สูงอายุของประเทศไทย พ.ศ. 2537 2545 และ 2550⁴

ที่สำคัญที่สุดผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 อาศัยอยู่ในเขตชนบท โดยอาศัยอยู่ตามลำพังหรือถูกทอดทิ้งให้อยู่กับหลาน⁴ รวมถึงประชากรที่มีการย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมืองเพื่อเข้าไปทำงานมีสัดส่วนมากกว่าประชากรในเขตเมืองที่ทำงานในเขตเมือง หลังจากที่กลุ่มวัยแรงงานเหล่านี้เกษียณ กลุ่มคนเหล่านี้จะเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ โดยคนส่วนใหญ่จะย้ายถิ่นกลับสู่บ้านเกิดและอาศัยอยู่บ้านหลังเดิม ผู้สูงอายุเหล่านี้มีวิถีการใช้ชีวิตแบบชนบท ลักษณะการทำกิจวัตรประจำวันนับตั้งแต่การหุงหาอาหาร การชำระล้างร่างกาย การหลับนอนมีความแตกต่างจากวิถีชีวิตของผู้สูงอายุเมืองค่อนข้างมาก สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่มีครอบครัวคอยดูแลหรือไม่มีลูกหลานรวมทั้งไม่ได้แต่งงาน ในช่วงบั้นปลายของชีวิตจึงต้องอยู่เพียงลำพัง ขาดคนดูแลอันจะส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในเขตชนบท

จากรายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2550 พบว่า สัดส่วนของผู้สูงอายุไทยที่อาศัยอยู่คนเดียวตามลำพังในครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยปี 2537 มีผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวร้อยละ 3.6 ปี 2545 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 6.3 และปี 2550 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 7.7

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2004.

ภาพที่ 1-3 ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัยในครัวเรือน พ.ศ. 2537, 2545 และ 2550⁵

นอกจากนี้ในรายงานยังได้กล่าวถึงความสามารถในการดูแลตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ โดยแบ่งผู้สูงอายุออกเป็น 3 กลุ่มตามช่วงวัยคือ กลุ่มผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60-69 ปี) กลุ่มผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ 70-79 ปี) และกลุ่มผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88.0) สามารถดูแลตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน ร้อยละ 10.9 มีผู้ดูแล ร้อยละ 1.1 ไม่มีผู้ดูแล แต่ต้องการมีผู้มาดูแลปรนนิบัติในการทำกิจวัตรประจำวัน สัดส่วนของกลุ่มผู้สูงอายุวัยต้นสามารถที่จะดูแลตนเองสูงกว่ากลุ่มผู้สูงอายุวัยกลางและวัยปลาย (ร้อยละ 93.5 ร้อยละ 84.8 และร้อยละ 65.0 ตามลำดับ) ในทางกลับกันกลุ่มผู้สูงอายุวัยต้นมีผู้ดูแลปรนนิบัติต่ำกว่ากลุ่มผู้สูงอายุวัยกลางและวัยปลาย (ร้อยละ 5.6 ร้อยละ 13.8 และร้อยละ 33.9) สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่มีผู้ดูแลแต่ต้องการผู้ดูแลของทุกช่วงวัยมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน (ระหว่างร้อยละ 0.9 – 1.4) ผู้สูงอายุทั้งชายและหญิงส่วนใหญ่ยังสามารถดูแลตนเองได้และมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน โดยชายสูงกว่าหญิงเล็กน้อย (ร้อยละ 89.4 และร้อยละ 86.9) ในขณะที่สัดส่วนของผู้สูงอายุชายที่มีผู้ดูแลต่ำกว่าหญิง (ร้อยละ 9.7 และร้อยละ 11.9) เมื่อเปรียบเทียบการดูแลปรนนิบัติในการทำกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุนอกระหว่างในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล พบว่ามีรูปแบบเช่นเดียวกับชายและหญิง กล่าวคือผู้สูงอายุที่อยู่นอกเขตเทศบาลสามารถดูแลตนเองได้มีสัดส่วนสูงกว่าในเขตเทศบาลเล็กน้อย (ร้อยละ 88.4 และร้อยละ 87.1) ในขณะที่สัดส่วนผู้สูงอายุที่อยู่นอกเขตเทศบาลที่มีผู้ดูแลต่ำกว่าในเขตเทศบาล (ร้อยละ 10.4 และ ร้อยละ 12.0)

⁵ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2550.

กลุ่มช่วงวัยและเขตที่อยู่อาศัย	รวม	การดูแลปรนนิบัติในการทำวัตรประจำวัน		
		ดูแลตนเอง	ไม่มีผู้ดูแลแต่ต้องการ	มีผู้ดูแล
รวม	100.0	88.0	1.1	10.9
กลุ่มช่วงวัย				
วัยต้น (60-69)	100.0	93.5	0.9	5.6
วัยกลาง (70-79)	100.0	84.8	1.4	13.8
วัยปลาย (80 ปีขึ้นไป)	100.0	65.0	1.1	33.9
เพศ				
ชาย	100.0	89.4	0.9	9.7
หญิง	100.0	86.9	1.2	11.9
เขตที่อยู่อาศัย				
ในเขตเทศบาล	100.0	87.1	0.9	12.0
นอกเขตเทศบาล	100.0	88.4	1.2	10.4

ตารางที่ 1-2 ร้อยละของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัย เพศ และเขตที่อยู่อาศัยจำแนกตามการมีผู้ดูแล
ปรนนิบัติในการทำกิจวัตรประจำวัน พ.ศ. 2550⁶

ในขณะที่แนวโน้มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่คนเดียวมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นและผู้สูงอายุส่วนใหญ่
ต้องดูแลตัวเอง แต่การเข้าสู่วัยสูงอายุก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ
สังคมและเศรษฐกิจ อันเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลง
ทางด้านร่างกายยังเป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุในผู้สูงอายุ สำหรับประเทศไทยอุบัติเหตุใน
ผู้สูงอายุที่เกิดจากการพลัดตกหกล้มพบมากที่สุด และเกิดโรคแทรกซ้อนได้ง่ายกว่าคนวัยอื่นๆ ทำ
ให้อาการรุนแรงที่ความรุนแรงมากขึ้น ผลของการเกิดอุบัติเหตุยังนำไปสู่ความพิการทางร่างกาย
เกิดภาวะทุพพลภาพ และผลเสียทางด้านจิตใจในที่สุด

⁶ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2550.

เขต/ภาค	การกระจายร้อยละของประชากร			รวม
	0-14	15-59	60+	
เขตเมือง-เขตชนบท				
ชนบท	24.7	63.7	11.6	100
เมืองต่างจังหวัด	20.6	69.5	9.9	100
กรุงเทพมหานคร	16.8	75.1	8.2	100
ภาค				
กลางไม่รวมกรุงเทพมหานคร	21.3	69.0	9.7	100
เหนือ	21.2	65.2	13.7	100
ตะวันออกเฉียงเหนือ	26.5	62.1	11.4	100
ใต้	25.1	64.7	10.2	100

ตารางที่ 1-3 การกระจายร้อยละของประชากรตามกลุ่มอายุ 3 กลุ่ม จำแนกตามเขตเมือง-ชนบท ปี พ.ศ.2550⁷

เมื่อมองในส่วนเขตเมืองกับเขตชนบท พบว่า การกระจายร้อยละของประชากรสูงอายุส่วนใหญ่จะอาศัยในเขตชนบทมากถึงร้อยละ 11.6 ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2551 สามารถสรุปได้ว่าประชากรที่มีการย้ายถิ่นจากเขตชนบทเข้าสู่เขตเมือง ทั้งในเมืองต่างจังหวัดและกรุงเทพมหานครเพื่อเข้าไปทำงานมีสัดส่วนมากกว่าประชากรในเขตเมืองที่ทำงานในเขตเมือง ส่งผลให้หลังจากที่กลุ่มวัยแรงงานเหล่านี้เกษียณ กลุ่มคนเหล่านี้จะเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ โดยคนส่วนใหญ่จะย้ายถิ่นกลับบ้านเกิดและอาศัยอยู่บ้านหลังเดิม เมื่อมองในระดับภาคจะเห็นได้ว่าการกระจายร้อยละของประชากรสูงอายุในภาคเหนือมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.7 รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคกลางไม่รวมกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 11.4, 10.2 และ 9.7 ตามลำดับ

⁷จอห์น โนเดล และนภาพร ชโยวรรณ การสูงอายุทางประชากรและการอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในประเทศไทย แนวโน้มในอดีตสถานการณ์ปัจจุบันและท้าทายในอนาคต Papers in Population Ageing No.5 กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทยและสำนักงานภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก กรุงเทพฯ มีนาคม 2552 (ตารางที่ 2.4 หน้า 13).

1.2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพสังคม และเศรษฐกิจ ของผู้สูงอายุในชนบท
2. เพื่อศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในชนบท
3. เพื่อศึกษาปัญหาการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ในชนบท
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้มีความเหมาะสมต่อการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ในชนบท

1.3. ขอบเขตของการศึกษา

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ครัวเรือน, จำนวนสมาชิกในครอบครัว, อาชีพ, อายุ, เพศ
2. ลักษณะทางด้านกายภาพ ได้แก่ สภาพการอยู่อาศัย, สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย, กิจกรรมการอยู่อาศัย, การใช้พื้นที่ภายในที่อยู่อาศัย
3. สภาพปัญหาการอยู่อาศัย ได้แก่ ปัญหาการใช้พื้นที่ใช้สอยภายในที่อยู่อาศัย, ปัญหาสภาพแวดล้อมในที่อยู่อาศัย และพฤติกรรมผู้สูงอายุที่ส่งผลต่อการอยู่อาศัย

3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

การศึกษานี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงทางกายภาพที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในชนบท ได้เลือกภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีประชากรผู้สูงอายุมากที่สุด โดยได้กำหนดพื้นที่ตำบลหนองกุงเงิน อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษาโดยพิจารณาจากชุมชนที่มีส่วนร่วม และมีผู้บริหารที่เข้มแข็ง รวมถึงการที่มีแผนงานของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) และสถาบันวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้กำหนดให้เป็น (Community Based Rehabilitation - CBR) เพื่อเป็นพื้นที่นำร่องพัฒนาที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในชนบท

3.3 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ใน ตำบลหนองกุงเงิน อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น ที่ศึกษา จำนวน 721 คน ผู้วิจัยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ สูตรของ Yamane⁸ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จากจำนวนประชากร 721 คน⁹ ได้ขนาดกลุ่ม

⁸ Yamane, 1973

ตัวอย่าง 260 คน และผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละช่วงอายุ และกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกและศึกษาลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยประมาณ 10% ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 26 กลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งเป็นแบบชั้นภูมิแยกตามช่วงอายุ ดังนี้ กลุ่มที่ 1 อายุ 60-69 ปี จำนวนร้อยละ 50 เป็นจำนวน 13 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ 2 อายุ 70-79 ปี จำนวนร้อยละ 30 เป็นจำนวน 8 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ 3 อายุ 80 ปีขึ้นไป จำนวนร้อยละ 20 เป็นจำนวน 5 กลุ่มตัวอย่าง

1.4. วิธีการศึกษา

4.1 สืบค้นข้อมูลด้านเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาดังต่อไปนี้

4.1.2 แผนพัฒนา นโยบายและโครงการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

4.1.3 ปัจจัยของกลุ่มผู้สูงอายุ

4.2 ออกแบบสอบถามสำหรับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการจัดทำนโยบายที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งชุมชนกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อทราบถึงทัศนคติ พฤติกรรมและความต้องการที่อยู่อาศัย

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ภายใต้ประเด็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.3.1 นโยบายด้านที่อยู่อาศัยในแต่ละช่วงเวลา รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายหรือการเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านต่างๆ

4.3.2 กระบวนการดำเนินการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุตามแนวนโยบายในแต่ละช่วงเวลา โดยวิเคราะห์ในส่วนขององค์กรที่เกี่ยวข้อง กฎหมายต่างๆ การกำหนดรูปแบบทางกายภาพ มาตรฐานการอยู่อาศัย การจัดการด้านการเงิน การดูแลและบริหารชุมชนที่อยู่อาศัย

4.3.3 แผนงานและผลที่ได้จากการดำเนินงานตามแนวนโยบาย ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการทำงาน

4.3.4 เสนอแนะ รายละเอียดต่างๆ ที่ได้จากการศึกษา ตลอดจนแนวทางในการกำหนดนโยบายที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม

⁹ แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐาน สสจ. ขอนแก่น จากการสำรวจ ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2552

1.5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 5.1 ใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุ
- 5.2 ใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแผนนโยบายที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
- 5.3 ใช้เป็นฐานข้อมูลนักวิชาการในการศึกษาวิจัย เพื่อให้เกิดการศึกษาต่อยอดเป็นองค์ความรู้ใหม่

1.6. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ผู้สูงอายุ หมายถึงบุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและสัญชาติไทย ผู้สูงอายุ¹⁰ ชนบท คือ บริเวณพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อย มีลักษณะของวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายและดั้งเดิม มีการทำกิจกรรมเกี่ยวกับเกษตรกรรมมากกว่ากิจกรรมอื่น ที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จึงเป็นบ้านที่มีลักษณะเรียบง่าย สร้างด้วยวัสดุที่หาได้จากธรรมชาติ และมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามภูมิภาค.

ที่อยู่อาศัย หมายถึง อาคารบ้านเรือน รวมถึงตึก โรง และแพที่มนุษย์จัดสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยทั้งกลางวันและกลางคืน ภายในที่อยู่อาศัยประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการมีทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกสบาย อุปกรณ์และสิ่งที่ใช้สอยที่จำเป็นตามความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ และความเป็นอยู่ที่ดีงามทั้งส่วนตัวและครอบครัวของผู้พักอาศัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁰ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546. พิมพ์ครั้งที่1 (กรุงเทพฯ :เจ.เอส.การพิมพ์, 2547). หน้า 1.

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุในชนบท เป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับ 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ ประเด็นแผน นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุระดับต่างๆ ประเด็นด้านแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุและประเด็นเกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวความคิด ทฤษฎี งานวิจัยและกฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอตามลำดับเป็นหมวดหมู่ดังนี้

2.1 แผนและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุระดับต่างๆ

2.2 แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แผนและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุระดับต่างๆ

2.1.1 แผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 10

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 และการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติและการติดตามประเมินผล สามารถสรุปในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยได้ดังนี้ วัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ในข้อที่ (2) เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชน เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เป็นรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิตและอนุรักษ์ฟื้นฟูใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน นำไปสู่การพึ่งตนเองและลดปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการ สำหรับเป้าหมายในข้อที่ (2) ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็งด้วยการส่งเสริมการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำในรูปแบบที่หลากหลาย และจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตามความพร้อมของชุมชน

2.1.2 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ ปี พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ ปี พ.ศ. 2546 มาตรา 4 ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน มาตราที่ 5 ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร

สถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น รวมถึงมาตรา 11 ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนในหลายๆ ด้าน เช่นการบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข การรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน และการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น หลังจากพระราชบัญญัติผู้สูงอายุดังกล่าวมีผลบังคับใช้ มีการดำเนินการบ้างตามหน่วยงานที่เห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว แต่ยังไม่เป็นที่แพร่หลายหรือตระหนักถึงความสำคัญมากนัก

2.1.2 กฎกระทรวง กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา ปี พ.ศ. 2548¹

สำหรับรายละเอียดการออกแบบทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกสำหรับผู้สูงอายุทางกรมโยธาธิการได้ประกาศเป็นกฎกระทรวง ลงวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2548 โดยกำหนดรายละเอียดการออกแบบทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าวไว้ 8 หมวดที่เกี่ยวข้อง คือ ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก ทางลาดและลิฟต์ บันได ที่จอดรถ ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคารและทางเชื่อมระหว่างอาคาร ประตู ห้องลิ้มและพื้นผิวต่างสัมผัส โดยใช้บังคับกับอาคาร 2 ประเภทคือ อาคารโรงพยาบาล สถานพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข สถานีอนามัย อาคารที่ทำการราชการ รัฐวิสาหกิจ สถานศึกษา สถานีขนส่งมวลชน ที่มีพื้นที่ส่วนใหญ่ของอาคารที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไปเกิน 300 ตารางเมตรและอาคารสำนักงาน โรงแรม หอประชุม สนามกีฬา ศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้าที่มีพื้นที่ส่วนใหญ่ของอาคารที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไป เกิน 2,000 ตารางเมตร โดยที่มีบทเฉพาะกาลไม่บังคับใช้กฎกระทรวงนี้กับอาคารที่มีอยู่ก่อน ทำให้สถานบริการสาธารณสุข ที่มีอยู่แล้วไม่อยู่ในกลุ่มต้องปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ

ส่วนบ้านพักอาศัยนั้นไม่ได้อยู่ในขอบเขตการบังคับใช้ ของกฎกระทรวง เรื่อง กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา ปี 2548 แต่ระยะต่างๆ และ ระดับต่างๆ สามารถใช้ในการอ้างอิง เป็นแนวทางในออกแบบปรับปรุงบ้านพักอาศัยให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุได้ เช่น ราวจับ ทางเดิน ทางลาด ห้องน้ำ บันได อื่นๆอีกเป็นต้น

¹ กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548.

2.2 แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

2.2.1 สังคมผู้สูงอายุ

ความหมาย ผู้สูงอายุ

มีการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และแบ่งการสูงอายุของคนออกเป็น 4 ประเภท² คือ

- 1) ความสูงอายุตามเวลาปฏิทิน (chronological age) หมายถึง จำนวนเวลาหลังเกิด
- 2) ความสูงอายุทางชีววิทยา (Biological age) หมายถึง สภาพร่างกายของบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงไปตามอายุขัย (Life span) ของแต่ละบุคคล
- 3) ความสูงอายุทางจิตวิทยา (Psychological age) หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวของบุคคลต่อสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป
- 4) ความสูงอายุทางสังคมวิทยา (Sociological age) หมายถึง บทบาทและลักษณะนิสัยทางสังคมของบุคคลหนึ่งต่อบุคคลอื่นๆ ในสังคมนั้นๆ

อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทร เป็นผู้บัญญัติคำว่าผู้สูงอายุ (Elderly)³ ในการชุมนุมผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2505 และได้กำหนดลักษณะผู้สูงอายุ ดังนี้

- 1) เป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป
- 2) เป็นผู้ที่มีความเสื่อมสภาพมีกำลังถดถอยเชิงข้อจำกัด
- 3) เป็นผู้ที่สมควรให้ความอุปการะ
- 4) เป็นผู้ที่มีโรคควรได้รับความช่วยเหลือ

กรมประชาสงเคราะห์ ได้ให้ความหมายของ “ความสูงอายุ” ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ในระยะสุดท้ายของช่วงอายุมนุษย์

กุลยา ตันติผลลาชีวะ กล่าวว่า ผู้สูงอายุ เป็นช่วงสุดท้ายของอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป สภาพความเสื่อมทางกายและจิตใจจะมีมากในระยะนี้ ขาดความไว้วางใจ ความจำเสื่อม ความคิดอ่านช้าลง สภาพร่างกายเสื่อมถอย⁴

องค์การสหประชาชาติ⁵ ได้กล่าวว่าวัยสูงอายุเป็นระยะสุดท้ายของชีวิตได้กำหนดให้ผู้มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความเป็นผู้สูงอายุ และให้ใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วโลก

² Hall , 1976.

³ อ้างถึงใน อุทัยวรรณ กสานต์สกุล, ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการบำนาญกระทรวงมหาดไทย (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ : 2536)

⁴ กุลยา ตันติผลลาชีวะ, 2513.การรักษาสภาพในวัยสูงอายุ (กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, 2528)

⁵ อ้างถึงใน ยูวดี กฤษวัฒนากรณ, 2537.การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวที่มีต่อผู้สูงอายุในเคหะชุมชนทุ่งสองห้อง (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : 2537)

การแบ่งกลุ่มประชากรสูงอายุ

องค์การสหประชาชาติได้จัดผู้สูงอายุโดยแบ่งตามวัยเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ผู้สูงอายุวัยเริ่มต้น (Young Old) เป็นผู้มีอายุระหว่าง 60-69 ปี ส่วนใหญ่มีสุขภาพอนามัยที่ช่วยเหลือตัวเองได้และยังทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมได้

กลุ่มที่ 2 ผู้สูงอายุวัยปานกลาง (Middle Old) เป็นผู้มีอายุระหว่าง 70-79 ปี กว่าครึ่งหนึ่งยังมีสุขภาพที่ยังช่วยเหลือตัวเองได้ และเริ่มจะต้องมีผู้คอยช่วยเหลือดูแลบ้าง การทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมทำได้น้อยลงตามลำดับ

กลุ่มที่ 3 ผู้สูงอายุวัยปลาย (Oldest Old) เป็นผู้มีอายุ 80 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุกลุ่มนี้จะต้องได้รับการดูแลจากบุตรหลานและคนอื่น ๆ

หากจะแบ่งตามความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน สามารถแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุออกได้เป็น 2 กลุ่ม⁶ กลุ่มแรกคือ “กลุ่มปลอดภัย” เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่สามารถดำรงชีวิตในชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ ไม่ว่าจะพึ่งพาผู้อื่นหรือไม่ก็ตาม สำหรับผู้ที่ทุพพลภาพจะมีครอบครัวและชุมชนช่วยดูแลและไม่จำเป็นต้องย้ายเข้าสู่สถานบริการเรื้อรัง กลุ่มที่สองคือ “กลุ่มพ่ายแพ้” เป็นกลุ่มที่ไม่สามารถดำรงอยู่ในชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็เหตุผลทางสังคมหรือเหตุผลทางสุขภาพก็ตาม การที่ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ไม่สามารถอยู่ในชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการขาดคนดูแล การที่ครอบครัวและชุมชนไม่สามารถรับภาระหรือการที่มีสถานะทางสุขภาพที่เลวร้ายเกินกว่าที่ผู้ดูแลจะจัดการได้ และจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าหากได้เข้ารับการสงเคราะห์หรือได้รับการดูแลในสถานบริการเรื้อรัง ทั้งที่เป็นสถานบริการทางสังคมและทางสุขภาพ

2.2.2 แนวคิดการให้ผู้สูงอายุอาศัยในที่เดิม (Aging in place)⁷

แนวคิดการให้ผู้สูงอายุอาศัยในที่เดิม เป็นการให้บริการผู้สูงอายุโดยแนะนำให้ผู้ที่เกษียณอายุแล้วอาศัยอยู่ในที่อยู่อาศัยเดิมและให้มีบริการเพื่อช่วยเหลือได้ในกรณีที่เกิดปัญหาสุขภาพขึ้น ซึ่งทางเลือกทั่วไปในการรักษาพยาบาลคือการให้ผู้สูงอายุเป็นฝ่ายไปหาเพื่อรับการรักษาหรือต้องย้ายที่อยู่ไปยังสถานที่ที่สามารถให้การรักษาพยาบาลได้ แต่โดยความเป็นจริงแล้วผู้สูงอายุมากกว่า 90% ต้องการอาศัยอยู่ในที่เดิมซึ่งเป็นผู้สูงอายุรู้สึกว่าจะตนเองสามารถฟื้นตัวได้ดีกว่า ผู้สูงอายุบางส่วนปฏิเสธที่จะเข้ารับการผ่าตัดเพราะกลัวว่าจะต้องย้ายออกจากที่อยู่เดิม ปัญหาที่ผู้สูงอายุต้องเผชิญเมื่อมีอายุมากขึ้นนั้นมีอยู่หลายประการ โดยเฉพาะปัญหาทางด้านจิตใจเช่น การขาดความมั่นใจ กังวลว่าจะถูกละเลยหรือรู้สึกว่าจะไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และ

⁶ สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล, *หลักสำคัญของเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ* ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (กรุงเทพฯ : 2544)

⁷ Lawlor and Thomas, 2008.

ยังมีความกังวลในด้านต่างๆ เช่น ด้านการเงิน, การดูแลที่พักอาศัย, ปัญหาสุขภาพ, ปัญหาความปลอดภัย นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านร่างกายเช่น ปัญหาการมองเห็น ข้อจำกัดทางร่างกาย รวมไปถึงการสูญเสียความทรงจำ เป็นต้น ด้วยสภาพร่างกายและจิตใจที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้เกิดปัญหาในการพักอาศัยตามมา

ภาพที่ 2-1 แสดงแนวความคิดเรื่อง Aging in place

2.2.3 การออกแบบสำหรับทุกคน (Universal Design; Design for All)⁸

Universal Design เป็นแนวความคิดสากลที่องค์การสหประชาชาติได้พยายามเผยแพร่และส่งเสริม จากแนวความคิดเดิมเพื่อให้ผู้พิการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตในอาคารและสิ่งแวดล้อมตามโครงการ Promotion of Non-Handicapping Physical Environment for Disabled Persons และได้มีการพัฒนาตามลำดับเป็น Accessible Design, Adaptable Design, Barrier Free Design ซึ่งในที่สุดก็เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในหลักการของ Universal Design⁹ คือ

⁸ ไตรรัตน์ จารุทัศน์และคณะ, การออกแบบสำหรับทุกคน (Universal Design; Design for All) (กรุงเทพฯ : 2551)

⁹ ภราดร ธีญาพันธ์ , 2550.

หลักการที่ 1 ความเท่าเทียมกันในการใช้สอยของผู้ใช้ที่ต่างวัยและต่างความสามารถ (Equitable Use)

หลักการที่ 2 ปรับเปลี่ยนการใช้ได้ (Flexible Use)

หลักการที่ 3 ใช้งานด้วยตนเอง (Simple and Intuitive)

หลักการที่ 4 การสื่อความหมายเป็นที่เข้าใจ (Perceptible Information)

หลักการที่ 5 ทนต่อการใช้ที่ผิดพลาด (Tolerance for Error)

หลักการที่ 6 เบาแรง (Low Physical Effort)

หลักการที่ 7 มีขนาดและที่ว่างเพื่อการเข้าถึงและใช้ได้ (Size and Space for Approach and Use)

ก่อนหน้าที่มีการใช้คำว่า “การออกแบบที่สามารถเข้าถึงได้ (Accessible design)” หรือคำว่า “ออกแบบที่ไม่มีอุปสรรคกีดขวาง (Barrier-free design)” ซึ่งเริ่มต้นหลักการการออกแบบจากคนพิการ หรือบุคคลที่ด้อยความสามารถต่างๆ หลังจากนั้นมีการค้นพบว่ายังมีบุคคลกลุ่มอื่นๆ อีกที่ไม่พิการ หรือด้อยความสามารถ แต่ด้วยข้อจำกัดของตนเอง เช่นกลุ่มเด็ก ผู้สูงอายุ ผู้หญิงตั้งครรภ์ คนป่วย ทำให้มีความจำเป็นต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับข้อจำกัดเหล่านั้น จนเกิดคำว่า “การออกแบบสำหรับทุกคน (Universal design ;Design for All)” ซึ่งครอบคลุมการออกแบบที่คำนึงถึงข้อจำกัด ลักษณะการใช้สอยของคนทุกกลุ่มตามที่กล่าวมาข้างต้น

2.2.4 ความต้องการพื้นฐานในการใช้พื้นที่

1. ส่วนพื้นที่ใช้สอยในชีวิตประจำวัน โดยทั่วไปหน่วยพักอาศัย แต่ละหน่วยจะแบ่งพื้นที่ใช้สอยออกเป็น 2 ส่วน เพื่อใช้สำหรับกิจกรรมในชีวิตประจำวัน คือ

1) ส่วนมิดชิด (PRIVATE AREA) เพื่อใช้สำหรับนอนและทำความสะอาดร่างกาย

2) ส่วนนอกประสงค์ (MULTIPURPOSE AREA) เพื่อใช้สำหรับรับแขก พักผ่อน รับประทานอาหารและประกอบอาหาร

2. ขนาดพื้นที่ใช้สอยต่ำสุด ซึ่งหน่วยพักอาศัยแต่ละหน่วยที่ประกอบด้วยห้องนอน พื้นที่รวมสำหรับพักผ่อนรับประทานอาหาร คริว ห้องน้ำ ส้วม พื้นที่รวมของแต่ละหน่วยพักอาศัยสำหรับครอบครัวขนาด 5 คน จะต้องไม่ต่ำกว่า 33.00 ตารางเมตร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ห้องนอนภายในหน่วยพักอาศัย ให้มีส่วนกว้างหรือยาวไม่ต่ำกว่า 2.50 เมตร กับรวมเนื้อที่พื้นที่ทั้งหมดไม่น้อยกว่า 9.00 ตารางเมตร สำหรับส่วนที่ใช้นอน ซึ่งไม่ได้กันเป็นห้องให้มีเนื้อที่พื้นที่ไม่น้อยกว่า 5.76 ตารางเมตร

2) ส่วนที่ใช้สำหรับ รับแขก พักผ่อน รับประทานอาหาร ให้มีส่วนกว้างหรือยาวไม่ต่ำกว่า 2.40 เมตร กับรวมเนื้อที่พื้นที่ทั้งหมดไม่น้อยกว่า 13.00 ตารางเมตร ในกรณีที่แยกพื้นที่ใช้สอย ให้

ส่วนที่ใช้ทานอาหารมีเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 7.50 ตารางเมตร และส่วนที่ใช้รับแขก – พักผ่อน ให้มีเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 11.20 ตารางเมตร

3) ครั้ว หรือส่วนที่ใช้ประกอบอาหาร มีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 4.32 ตารางเมตร

4) ห้องน้ำ – ส้วม ต้องมีขนาดเนื้อที่ภายในไม่น้อยกว่า 1.50 ตารางเมตร หรือถ้าเป็นห้องส้วมแยกเดี่ยว ต้องมีพื้นที่ภายในไม่น้อยกว่า 0.90 ตารางเมตรและห้องน้ำแยกเดี่ยวต้องมีพื้นที่ภายในไม่น้อยกว่า 1.08 ตารางเมตร ทั้งนี้ความกว้างภายในจะต้องไม่น้อยกว่า 0.90 เมตร

5) ส่วนที่ใช้เป็นระเบียง ชักล้างและตากผ้า ควรมีขนาดเนื้อที่ พื้นไม่น้อยกว่า 2.16 ตารางเมตร

3. ความสูงของเพดาน ความสูงจากพื้นถึงเพดานของพื้นที่อยู่อาศัย จะต้องไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร และในที่ซึ่งเพดานมีความเอียงลาด ส่วนต่ำสุดของเพดานวัดจากพื้นต้องไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร ส่วนใดที่เพดานสูงน้อยกว่ากำหนด ไม่นับพื้นที่ส่วนนั้นรวมเป็นที่อยู่อาศัยต่ำสุดที่ต้องการ

4. ปริมาตร ปริมาตรของที่อยู่ต่อคนจะต้องไม่น้อยกว่า 8.5 – 10 ลูกบาศก์เมตร โดยนับรวมห้องที่อยู่อาศัยทั้งหมด

5. การรับแสงธรรมชาติ ช่องเปิดหรือช่องกระจกให้แสงธรรมชาติผ่านได้ขนาดเล็กที่สุดจะต้องมีพื้นที่รวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของพื้นที่ ห้องนั้นๆ

6. การระบายอากาศ เพื่อให้มีการระบายอากาศ ได้โดยธรรมชาติของส่วนต่างๆ ทั้งพื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่โครงสร้าง เช่น ห้องนอน ห้องรับแขก พักผ่อน ห้องอาหาร ครั้ว ห้องน้ำ ส้วม พื้นที่ใต้หลังคา ทั้งนี้เพื่อความสุขสบายของการอยู่อาศัย ลดความอับชื้น และความร้อนของโครงสร้างอันจะทำให้เกิดฝุ่นได้

การระบายอากาศของพื้นที่อยู่อาศัยห้องนอนหรือห้องที่ใช้พักอาศัยในอาคาร ควรมีช่องประตู และหน้าต่างเป็นเนื้อที่ร่วมกัน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของพื้นที่ ห้องนั้นๆ (ข้อบัญญัติ กทม. กำหนดไว้ร้อยละ 10) โดยไม่รวมนับส่วนประตูหรือหน้าต่างอันติดต่อกับห้องอื่น

การระบายอากาศของพื้นที่ที่ไม่ใช่อยู่อาศัย

1) การระบายอากาศห้องหลังคาและเนื้อที่เหนือเพดานต้องจัดให้มีทางลมผ่านตลอด มีขนาดเท่ากับร้อยละ 5 ของพื้นที่เพดาน ในกรณีที่ใช้ห้องหลังคาเป็นที่อยู่อาศัย จะต้องจัดให้มีการระบายอากาศเช่นเดียวกับพื้นที่อยู่อาศัย

2) การระบายอากาศช่องบันได ต้องจัดให้มีช่องระบายอากาศโดยมีพื้นที่ระบายอากาศน้อยที่สุด 0.1 ตารางเมตรต่อชั้นใน

3) กรณีห้องน้ำและห้องครั้ว ไม่มีช่องระบายอากาศออกสู่ภายนอกต้องจัดให้มีปล่องหรือช่องที่สามารถทำให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก

7. ประตู เพื่อจัดให้มีช่องเปิดที่มีขนาดเพียงพอสำหรับการใช้สอย ประตูควรมีขนาดดังนี้

1) ประตูภายนอก

ตารางที่ 2-1 แสดงขนาดของประตูภายนอกห้องพักอาศัย

ชนิดของประตู	ความกว้าง (ม.)	ความสูง (ม.)
ประตูทางเข้า	0.90	2.00
ประตูบริการ	0.80	2.00

2) ประตูภายใน

ตารางที่ 2-2 แสดงขนาดของประตูภายในห้องพักอาศัย

ชนิดของประตู	ความกว้าง (ม.)	ความสูง (ม.)
ประตูห้องนอน	0.80	2.00
ประตูห้องครัว	0.80	2.00
ประตูห้องน้ำ – ส้วม	0.60	1.80
ประตูเสื้อผ้า เก็บของ	0.70	2.00 หรือ 1.80

8. ความรโหฐาน การจัดให้มีความรโหฐานในอาคารต้องจัดให้มีความเหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่และความต้องการประโยชน์ใช้สอย การกำหนดช่องแสงหรือ ช่องเปิดสู่ภายนอก จะต้องพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการจัดเนื้อที่ภายในอาคารกับสิ่งแวดล้อมภายนอก

9. การจัดห้อง การจัดห้องจะต้องจัดให้มีทางเข้าออกที่สะดวก และเหมาะแก่ผู้อยู่อาศัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการติดต่อจากภายในจากส่วนพักอาศัยไปยัง ส่วนพักอาศัยอื่นๆ จะต้องไม่ผ่านห้องนอน หรือห้องน้ำ หรือจากห้องนอนไปยังห้องน้ำ จะต้องไม่ผ่านห้องนอนอื่นๆ

10. วัสดุก่อสร้าง การเลือกใช้วัสดุก่อสร้างทั่วไป จะต้องพิจารณาดังต่อไปนี้

- 1) ควรเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายโดยทั่วไปในทุกภาคของประเทศไทย
- 2) ควรเป็นวัสดุที่ราคาถูก และมีการผลิตออกจำหน่ายเป็นจำนวนมาก
- 3) ควรเป็นวัสดุที่ใช้ประกอบเป็นโครงสร้าง หรือส่วนอื่นๆ ของอาคารได้โดยวิธีที่สะดวก ง่ายและรวดเร็ว

4) ควรเป็นวัสดุที่มีความแข็งแรง และทนทานต่อลมฟ้าอากาศ และภัยธรรมชาติต่างๆ ที่มีในประเทศไทยอย่างน้อยระยะเวลาประมาณ 15 – 20 ปี

- 5) ควรเป็นวัสดุที่มีขนาดสอดคล้องกับการออกแบบตามระบบประสานทางพิกัด (MODULAR SYSTEM) เพื่อนำไปใช้ได้ทั้งหมดโดยไม่เหลือเศษ
- 6) วัสดุก่อสร้างที่นำมาใช้ในการก่อสร้างอาคารควรมีคุณภาพตามที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมได้กำหนดไว้

2.2.5 การจัดการและตกแต่งภายในที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

Arunyi และ Goldman ได้กล่าวถึงการจัดการและการตกแต่งภายในที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุไว้ ดังนี้¹⁰

1. **กำแพงและประตู** ตำแหน่งต่างๆ บนกำแพงที่จะติดวางสิ่งของ ควรติดตั้งให้ต่ำกว่าปกติ เพราะอาจมีผู้ที่ต้องใช้รถเข็นและผู้สูงอายุโดยทั่วไปแล้วจะตัวเล็กกว่าคนปกติ ประตูและกำแพงไม่ควรมีราคาแพงเกินไป ง่ายต่อการรักษา ควรหลีกเลี่ยงพื้นผิวที่มันวาวดูขัดเกินไป
2. **พื้น** ควรเลือกที่มีลักษณะเฉพาะ คือเรียบ ง่ายต่อการดูแล คงสภาพเดิมได้ดี ทนต่อน้ำ พื้นควรแห้งไม่มีน้ำ ของเหลวหก ควรคำนึงถึงส่วนประกอบอื่นๆ ด้วย เช่น การใช้รถเข็น และไม่ทำช่วยเดิน สำหรับพื้นบ้านเรือนโดยทั่วไปของไทยจะนิยมเป็นพื้นไม้เรียบ ซึ่งมีความเหมาะสมกับการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ แต่อย่างไรก็ตามไม่ควรขัดมันหรือขัดพื้นให้ผิวลื่น สะท้อนหรือมันวาว จะเป็นการเพิ่มความเสี่ยงต่อการหกล้ม หากกรณีจะใช้พรมจำเป็นต้องพิจารณาหลายประการ เช่น การใช้ลวดลายและสีที่เหมาะสมไม่ทำให้เกิดตาข่าย ตลอดจนทำเครื่องหมายแสดงให้ชัดเจน บริเวณที่มีความต่างระดับ ดูแลจัดไม่ให้มีสิ่งกีดขวาง ที่อาจทำให้เกิดการสะดุดล้ม
3. **เพดาน** ส่วนใหญ่ใช้ในการกระจายและเก็บเสียง เลือกใช้ให้เหมาะสมกับสภาพที่อยู่อาศัย ควรคำนึงถึงการป้องกันน้ำในตำแหน่งที่จะแสดงให้เห็นถึงความเปียกชื้น
4. **สี** เป็นเรื่องต้องระมัดระวังอย่างมากในการใช้สี จำเป็นต้องคำนึงถึงทั้งทางกายภาพและด้านจิตใจ เช่นสีที่ให้ความรู้สึกต่างๆ กัน ความอ่อนนุ่มของสีที่จางลง (สีฟ้า สีเขียว จางลงเร็วกว่าสีแดง) ควรรับรู้ถึงการแบ่งเขตพื้นที่ที่อยู่ใกล้บ้าน ประตูที่มีสีต่างกันสามารถช่วยแบ่งแยกลักษณะห้องต่างๆ ได้ สีต่างกันพื้นทางเดินช่วยในการกระยะการเดิน เมื่ออายุเพิ่มขึ้นผู้สูงอายุจะมีความสามารถในการเทียบสีลดลง ทำให้แยกสีที่คล้ายกันยากขึ้น โดยทั่วไปผู้สูงอายุสามารถแยกสีแดง สีส้ม สีเหลือง ได้ดีกว่าสีน้ำเงิน สีม่วงและสีเขียว การใช้สีสดอาจจะช่วยป้องกันการเกิดอุบัติเหตุได้ แต่การนำสีสดมาใช้มากเกินไปจะเป็นการรบกวนสายตาและเมื่ออยู่นานๆ อาจรู้สึกไม่สบายเท่าที่ควร จึงควรเลือกสีที่ดูสบายตา เช่นสีเขียว สีขาว สีครีมหรือสีจากเนื้อวัสดุธรรมชาติ เช่นไม้ เป็นต้น มีผลต่อการตอบสนองทางจิตใจในหลากหลายด้าน ดังนั้นจึงควรระมัดระวังในการใช้สีสำหรับผู้สูงอายุ

¹⁰ Arunyi & Goldman, 1980.

5. **แสง** แสงจากธรรมชาติและที่ประดิษฐ์ขึ้น (ไฟ โคมไฟต่างๆ) มีความจำเป็นเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุเนื่องจากสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพทางตาของผู้สูงอายุ ดังนั้นการออกแบบควรมีให้มีบริเวณที่มีแสงธรรมชาติส่องถึงและแสงไฟประดิษฐ์เป็นสิ่งจำเป็น จุดประสงค์ในการให้แสง คือการลดการเกิดเงา สะท้อนและสว่างพอที่ทำให้ผู้สูงอายุมองเห็นสิ่งแวดล้อมได้ชัด แสงสว่างที่ใช้ในบ้าน ทางเดินควรมีความสว่างเพียงพอ ไม่ควรเป็นแสงจ้า แต่เป็นแสงนวลไม่หลอกตา โดยเฉพาะบริเวณทางเดิน บันไดและห้องน้ำ การจัดวางกระจกต่างๆ หลีกเลี่ยงไม่ให้แสงสะท้อนเข้าตา สวิตช์เปิดไฟอยู่ในที่ๆ สะดวก

6. **เก้าอี้และโต๊ะ** เก้าอี้แบ่งได้ 2 กลุ่ม คือเก้าอี้สำหรับนั่งเล่นและเก้าอี้ใช้อำนวยความสะดวกเฉพาะอย่าง เก้าอี้ควรมีความสะดวกในการนั่งและการยืน ควรมีแขนเก้าอี้ให้ผู้สูงอายุเพื่อช่วยในการลงนั่งและลุกขึ้น ความสูงของเก้าอี้ไม่ควรจะมากกว่า 17 นิ้ว (สำหรับคนไทยที่มีขนาดตัวเล็กกว่า ควรจะปรับลดขนาดลง โดยเมื่อนั่งลงเข่าควรทำมุมกับพื้น 90 องศา ฝ่าเท้าแนบพื้น) ความกว้างของเก้าอี้มีขนาดพอให้ผู้สูงอายุนั่งได้สบาย เบาะนั่งไม่ยุบยวบตัว มีฐานเก้าอี้มั่นคง ไม่ควรเป็นเก้าอี้แบบล้อเลื่อน โต๊ะควรพิจารณาถึงความสามารถของผู้สูงอายุ ที่สามารถลุกเดินทำกิจกรรมต่างๆ ได้ และกลุ่มที่ไม่สามารถลุกขึ้นไปไหนได้ เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ โดยทั่วไปขนาดความสูง 31 นิ้ว

7. **ห้องน้ำ** เป็นบริเวณที่พบว่าผู้สูงอายุเกิดการหกล้มมากที่สุด จึงเป็นส่วนที่ควรได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด พื้นห้องน้ำควรมีการปูพื้นกันลื่นหรือปูด้วยกระเบื้องชนิดไม่ลื่น สามารถดูแลทำความสะอาดง่าย มีการติดตั้งราวยึดจับบริเวณข้างที่นั่งขับถ่ายหรือที่อาบน้ำ ใช้ที่นั่งขับถ่ายชนิดนั่งได้ มีความสูงพอเหมาะ มีความมั่นคง ประตูห้องน้ำ ควรเป็นแบบเปิดออกด้านนอกและที่ล็อคควรเปิดออกจากภายนอกได้ เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน กระจกควรติดตั้งในตำแหน่งที่ต่ำใกล้กับอ่างน้ำ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มองเห็นตัวเองได้ง่ายขึ้น อ่างน้ำไม่ควรลึกเกินไป ถ้ามีก๊อกน้ำร้อนควรมีมาตรการป้องกันการเกิดน้ำร้อนลวกในผู้สูงอายุ สำหรับอ่างอาบน้ำ การเดินเข้า-ออกอ่างอาบน้ำในผู้สูงอายุ อาจเกิดอุบัติเหตุได้ ในขณะที่การใช้ฝักบัวจะปลอดภัยมากกว่าแต่ต้องระมัดระวังอุบัติเหตุที่เกิดจากการใช้น้ำร้อนด้วย หรือติดตั้งฝักบัวแบบปรับระดับได้ก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่ง

สำหรับบ้านแบบไทยโดยทั่วไปอาจใช้ถังหรือตุ่มน้ำตักอาบ ความสูงของถังน้ำหรือโถงควรอยู่ในระดับที่พอเหมาะไม่สูงจนเกินไป เพราะอาจทำให้ผู้สูงอายุต้องเอื้อมตักน้ำเกิดพลัดล้มได้ อุปกรณ์ของใช้ในห้องน้ำควรจัดเก็บให้เป็นระเบียบมีเฉพาะของที่จำเป็น

8. **ห้องครัว** ผู้สูงอายุหญิงมักใช้ห้องครั่วมักน้อย ห้องครัวควรจัดให้เป็นระเบียบ สิ่งของต่างๆที่ใช้ประจำ ควรอยู่ในที่หยิบง่าย สะดวกไม่ต้องใช้การปีนหรือใช้บันไดต่อ บริเวณพัดลมดูดอากาศควรนำมาทำความสะอาดบ่อยๆ พื้นที่ควรกว้างขวางเพื่อผู้สูงอายุในกรณีที่ใช้รถเข็น

9. **เตียงและพื้นที่รอบๆ** ในผู้สูงอายุร้อยละ 40 มีกิจกรรมอยู่ใกล้ๆ เตียง ดังนั้นเตียงทำหน้าทีหลายๆอย่าง เช่นการพักผ่อน อ่านหนังสือ รับประทานอาหารและขนม เตียงควรจะต่ำกว่าความสูงของเตียงทั่วไป (ประมาณ 20 นิ้วจากพื้นถึงระดับความสูงสุดของเตียง ความสูงอาจลดลงได้ในกรณีที่ใช้ตัวเล็ก) เพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุได้ขึ้นและลงเตียงได้สะดวก ในขณะที่เตียงของผู้ป่วยในโรงพยาบาลต่างๆ มักมีความสูงมากกว่า 35 นิ้ว ค่อนข้างแคบที่จะขยับตัวในขณะที่นอนหลับ ขณะเดียวกันเหล็กกั้นข้างเตียงเมื่อนำมาใช้ การเปิดออกอาจทำอันตรายผู้สูงอายุและเจ้าหน้าที่ได้ ดังนั้นจึงควรพิจารณาการใช้เหล็กกั้นข้างเตียงเป็นรายๆ ไป นอกจากนี้การลุกจากเตียงอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุหกล้มได้ ดังนั้นเมื่อกำหนดขนาดแล้วควรพิจารณาราคาของเตียงให้เหมาะสมกับความต้องการใช้ การวัดพื้นที่บริเวณรอบๆ เตียงก็สำคัญ ควรมีโทรศัพท์สามารถเอื้อมถึงเพื่อเหตุฉุกเฉิน พื้นที่ภายในห้องควรกว้างพอสมควร โดยอาจต้องใช้สำหรับผู้สูงอายุที่มีรถเข็น การจัดแสงไฟในห้องนอนควรให้เพียงพอ ควรมีสวิตช์ไฟฟ้าหรือไฟฉายเพื่อการมองเห็นทาง หากลุกขึ้นในเวลากลางคืนผู้สูงอายุควรจัดให้อยู่ในระดับที่พอดี ไม่สูงจนต้องปีนหรือเอื้อม และไม่ควรถ่างจนต้องโค้งตัวลง

10. **เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ช่วยการเคลื่อนไหว** เสื้อผ้าควรมีขนาดพอดีกับร่างกาย ไม่มีส่วนที่รุงรัง อาจก่อให้เกิดการสะดุดหกล้ม สวมสบาย ขั้นตอนการสวมไม่ยุ่งยาก รองเท้ามีขนาดและรูปทรงที่เหมาะสมกับเท้า สันรองเท้าควรใช้ระดับต่ำ รูปทรงกว้าง หากมีอุปกรณ์ที่ช่วยในการเคลื่อนไหว ควรมีเป็นอุปกรณ์ที่ทำจากวัสดุที่มีความแข็งแรง เพียงพอในการพยุงน้ำหนัก ล้อเข็นควรมีที่ล้อคล้อ ขนาดน้ำหนักและความสูงของอุปกรณ์มีขนาดพอเหมาะและมีการฝึกใช้ให้ชำนาญ คู่กันเคย

2.2.6 แนวคิดการจัดการที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ

การจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุนั้น ควรคำนึงถึงหลักการจัดการด้านที่อยู่อาศัยทั่วไปที่สำคัญ คือ

1. ต้องคำนึงถึงความต้องการของบุคคล (Individual Needs) ซึ่งประกอบด้วย
 - 1) ความปลอดภัยทางด้านร่างกายและสุขภาพอนามัย เช่น มีที่พักเพียงพอแยกเป็นสัดส่วน มีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ดี มีการจัดระบบการรักษาความสะอาด มีระบบการปกป้องจากภายนอก เช่น เสียง แสง ที่ดี เป็นต้น
 - 2) ความเป็นส่วนตัว โดยเฉพาะเวลาพักผ่อน ต้องยึดหลักให้ผู้เข้าอยู่อาศัยเข้าใจและคำนึงถึงการเป็นส่วนตัวซึ่งกันและกัน
 - 3) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ควรมีพื้นที่ที่จะให้แต่ละบุคคล และครอบครัวได้พบปะและทำกิจกรรมร่วมกันภายในที่อยู่อาศัย และความร่วมมือกันระหว่างเพื่อนบ้าน

4) ความมั่นคงของบุคคลและการพัฒนา ซึ่งความรู้สึกในการได้รับการตอบสนองอย่างสมบูรณ์จะช่วยพัฒนาความสามารถ สติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์และความสัมพันธ์ทางสังคมด้วย

2. ต้องคำนึงถึงความต้องการของสังคม (Social Needs) ซึ่งประกอบด้วย

1) ความสามัคคีของชุมชนและการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันของคนในชุมชน

2) การผสมผสานด้านที่อยู่อาศัยและความเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ ที่อยู่อาศัยต้องเป็นที่รวมทุกสิ่งทุกอย่างที่สมาชิกสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกัน

3) การอำนวยความสะดวกในชุมชน โดยจัดให้มีสถานที่อำนวยความสะดวก เช่น ห้องประชุม ห้องสมุด ศูนย์พักผ่อนออกกำลังกาย โรงภาพยนตร์ โรงละคร สนามกีฬา

จะเห็นได้จากอดีตว่า มีหลายแนวความคิดสำหรับแนวทางการจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งบ่อยครั้งที่สังคมมองผู้สูงอายุเป็นเพียงกลุ่มคนที่ไม่สามารถสร้างผลผลิตได้อีก (Post-productive) จึงถูกจัดให้ไปอยู่อาศัยแยกออกไปในรูปแบบกึ่งสถาบันซึ่งมีลักษณะไม่เหมือนที่อยู่อาศัยทั่วไป ไกลห่างจากชุมชนและความเจริญต่าง ๆ การมองและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ก็แตกต่างกันไปตามมุมมองของแต่ละหน่วยงาน เช่น ผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ ด้านสวัสดิการสังคม ด้านนันทนาการหรือสถาปนิก เป็นต้น ในหลายๆ ประเทศก็มีแนวทางในการแก้ปัญหาผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน เช่น ประเทศสังคมนิยมก็จะมองผู้สูงอายุเป็นผู้ที่จะได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขหลังจากเกษียณ ในประเทศทุนนิยมก็จะมีระบบบำนาญบำนาญและมีเครือข่ายสังคมที่เข้มแข็ง แต่ภาวะดังกล่าวเริ่มลดน้อยลง สังคมทั้งหลายหันมาเน้นความแข็งแรง เศรษฐกิจ เน้นผลประโยชน์ระยะสั้น เน้นประสิทธิภาพมากขึ้น จึงทำให้สังคมเสื่อมถอย ความมีศักดิ์ศรี ความปลอดภัย ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุลดน้อยลง ดังนั้นหลักการพื้นฐานสำคัญในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของประชากรผู้สูงอายุ คือ ต้องถือกลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มหนึ่งในสังคม โดยมีหลักการ คือ

1) การผสมผสาน (Integration) คือ การจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุให้ยังคงใกล้แหล่งชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

2) การประสานกัน (Engagement) คือ กระตุ้นให้เกิดการนำความสามารถต่าง ๆ ของผู้สูงอายุมาใช้อย่างเต็มที่

3) การมีโอกาสในการทำประโยชน์ (Opportunities of Contribution) คือ เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความสามารถที่มี ก่อประโยชน์ให้กับชุมชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยยืดเวลาให้ผู้สูงอายุสามารถที่จะดำรงชีวิตได้โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น เกิดความรู้สึกเป็นประโยชน์และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ขึ้น ชุมชนเองก็จะได้คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการที่ได้เก็บเกี่ยวประโยชน์จากความสามารถของ ผู้สูงอายุ

ดังนั้นการวางแผนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุตามหลักการข้างต้นจึงประกอบด้วย

- 1) การจัดที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุให้กระจาย (Dispersed throughout the community) ไปตามชุมชนไม่เกิน 20-30 หน่วย โดยไม่แยกออกไปอย่างโดดเดี่ยว
- 2) การจัดให้อยู่ใกล้แหล่งบริการต่างๆ (Within walking distance) เช่น วัด โบสถ์ ห้องสมุด โรงเรียน สถาบันเพื่อการศึกษา บริการด้านสุขภาพ
- 3) การจัดไว้ร่วมกับโครงการอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการสร้างประโยชน์ซึ่งกันและกัน (Attached to opportunities for contribution) เช่น จัดที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุไว้ใกล้กับโรงเรียนสอน เด็กเล็กหรือห้องสมุด
- 4) การจัดให้ใกล้แหล่งระบบขนส่งมวลชน (Easily accessible) และใกล้แหล่งชุมชนเดิมเพื่อให้ญาติมิตรสามารถมาเยี่ยมเยียนได้สะดวก
- 5) การจัดให้มีสภาพใกล้เคียงกับที่อยู่อาศัยเดิม (A visual fit with local housing) เพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกถูกแยกออกมาโดดเดี่ยว และเพื่อให้ผู้สูงอายุอยู่ได้โดยลำพังมากขึ้น ที่อยู่อาศัยจะต้องตอบสนองความต้องการทั้งทางกายและจิตใจของผู้สูงอายุ โดยจัดให้มีความช่วยเหลือทางการแพทย์ บริการทางสังคม และระบบขนส่งมวลชนจัดให้เหมาะสำหรับผู้ที่พิการ หรือทุพพลภาพ หรืออย่างน้อยสามารถปรับสภาพได้เมื่อต้องการเน้นในเรื่องความปลอดภัย เนื่องจากผู้สูงอายุตื่นเต้นตกใจง่ายจัดให้ใกล้แหล่งชุมชนเดิม เพราะผู้สูงอายุมักปรับตัวได้ยาก นอกจากนี้ที่อยู่อาศัยที่ตึ้นนั้นจะต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีด้วย ซึ่งประกอบด้วย สามารถเข้าถึงได้ง่าย (Accessibility) เช่น การมีทางลาดสำหรับรถเข็น ความสูงของตู้ที่ผู้สูงอายุสามารถหยิบของได้สะดวก มีความปลอดภัยทางกายภาพ (Physical Safety) เช่น การทำประตูห้องนอนที่เปิดได้ 2 ด้าน จัดให้มีแสงสว่างเพียงพอบริเวณบันไดและทางเข้า มีราวจับในห้องน้ำมีความเป็นส่วนตัว (Privacy) ทั้งขณะนอน อาบน้ำหรือแต่งตัว มีขอบเขตส่วนบุคคล (Territoriality) โดยจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นสิ่งเฉพาะตัว มีอุปกรณ์แต่งห้องตามต้องการมีความชัดเจน (Legibility) โดยออกแบบภายในบ้านไม่ให้ซับซ้อน ใช้หลักของสีและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้านให้เหมาะสม
- 6) สามารถสร้างแรงกระตุ้น (Stimulation) เพื่อให้เกิดความประทับใจและการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

2.2.7 แนวคิดการออกแบบที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ

ข้อแนะนำเรื่อง ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ มีดังนี้¹¹

¹¹ Buckley Joseph, 1967.

1. ตัวบ้าน เป็นบ้านชั้นเดียว ไม่มีพื้นต่างระดับ (step) ทางเข้าระดับเดียวกับพื้นภายนอก ถ้าต้องมีบันไดควรมีชานพักหรือบันไดที่กว้างลึก พื้นไม่ลื่น ประตูกว้างขวาง มีวิวดี มีปลั๊กไฟเพียงพอ มีการไหลเวียนของอากาศที่ดี แสงสว่างเพียงพอ ระบบป้องกันเพลิงไหม้ที่ดี วัสดุก่อสร้างดีเหมาะสมกับสภาพอากาศ และสะดวกในการบำรุงรักษา
2. ห้องนอน อยู่ใกล้ห้องน้ำ มีแสงสว่างเพียงพอสำหรับการอ่านหนังสือ กว้างขวางพอสำหรับเตียงคู่
3. ห้องน้ำ อ่างอาบน้ำปลอดภัย มีราวจับติดที่ผนัง มีตู้ยาขนาดพอเหมาะ มีปุ่มสวิทช์ไฟหน้าประตูทางเข้า
4. ห้องครัว มีขนาดที่พอเหมาะไม่ต้องใช้แรงงานหรือการเดินมาก มีระบบระบายอากาศดี หิ้งและตู้ต่างๆ ใช้งานสะดวก มีพื้นที่เก็บของเพียงพอ มีมูนนิ่งรับประทานอาหาร
5. ก๊อกน้ำ เป็นแบบหัวเดี่ยวผสม เพื่อป้องกันน้ำร้อนลวก
6. สวิทช์ สูงไม่เกิน 3 ฟุต เพื่อหลีกเลี่ยงการเอี๋ม
7. ปลั๊กไฟ สูงจากพื้นอย่างน้อย 1.5 ฟุต เพื่อหลีกเลี่ยงการก้ม
8. ลูกบิด ควรมีขนาดใหญ่ จับง่าย รูปทรงหกเหลี่ยม แปดเหลี่ยมหรือแบบจัดขึ้น ตู้เสื้อผ้าควรมีประตูแบบเลื่อน
9. หน้าต่าง เป็นแบบประหยัดพลังงานคือเป็นชนิดที่เปิดได้โดยไม่ต้องใช้แรงมากและง่ายต่อการทำความสะอาด
10. ห้องนั่งเล่น มีหน้าต่างมองเห็นวิวภายนอก

หลักการออกแบบบ้านพักสำหรับผู้สูงอายุเพื่อจุดประสงค์ในเรื่องความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญ มีรายละเอียดดังนี้¹²

1. ห้องรับแขกพักผ่อน เป็นจุดศูนย์กลางของการอยู่อาศัย จึงควรเป็นห้องที่ไม่มีสิ่งกีดขวางหรือมีเฟอร์นิเจอร์กีดขวาง ถ้าเป็นไปได้ควรใช้เตียงนอนเป็นพื้นที่แบ่งส่วน หน้าต่างในห้องควรมีขนาดใหญ่พอที่จะให้แสงสว่างและแสงแดดผ่านเข้ามาได้ พื้นที่นี่จะมีกิจกรรมต่างๆ เป็นส่วนประกอบ เช่น สันทนาการและบันเทิง อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ นั่งเล่น ฯลฯ
2. ห้องครัว เตรียมอุปกรณ์ทำครัวให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสปรุงอาหารด้วยตนเอง เพื่อไม่ให้เหงาและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ อาจเป็นได้ทั้ง Full-Fledge Kitchen และครัวแบบเปิด (Open Galley Affair) ซึ่งพบบ่อยใน อพาร์ทเมนท์ที่ไม่มีการแบ่งห้องนอน ควรพิจารณาถึงข้อจำกัดในการใช้อุปกรณ์เครื่องใช้ภายในครัว เช่นเตา ตู้เย็น อ่างล้างมือ สำหรับเตาควรปลอดภัย

¹² Lowton, M.P, 1975.

มากที่สุดที่จะเกิดเพลิงไหม้ เตาไม่ควรอยู่ในมุม อ่างล้างมือควรเป็นแบบคู่ ด้านล่างของอ่างล้างมือควรมีพื้นที่สำหรับรถเข็น ตู้เย็นหรือลิ้นชักในครัวควรอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมเพื่อที่ผู้สูงอายุจะได้ไม่ก้มมากเกินไปทำให้เสียสุขภาพหลัง

3. ห้องน้ำ เป็นพื้นที่ที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้มากที่สุด ควรมีราวจับ (Grab Bar) ในห้องน้ำ โดยเฉพาะตรงฝักบัวและที่อาบน้ำ ควรมีสัญญาณฉุกเฉินในห้องน้ำ ฝักบัวควรเป็นชนิดแรงดันต่ำ ก๊อกน้ำและอุปกรณ์ควรเป็นชนิดที่เปิดได้โดยไม่ต้องใช้แรงมาก ประตูห้องน้ำควรเป็นแบบที่เปิดให้คนอื่นสามารถเข้าไปได้เมื่อเกิดอุบัติเหตุ ห้องน้ำไม่ควรแคบเกินไปจนเป็นอุปสรรคในการเคลื่อนไหวของผู้สูงอายุและพื้นผิวไม่ควรลื่น

4. ห้องนอน เป็นห้องที่ใช้มากที่สุดจึงควรมีความเป็นส่วนตัวมากที่สุด ควรแยกเป็นสัดส่วนจากห้องอื่นๆ ห้องนอนไม่ควรเล็กเกินไป และควรที่จะเป็นห้องที่ส่งเสริมกำลังใจและให้ความหวังด้วยหน้าต่างและการมองเห็นทิวทัศน์ เพียงควรจะสามารถเคลื่อนย้ายได้ในบางโอกาสและไม่ควรอยู่ในมุมใดมุมหนึ่ง ห้องนอนควรมีพื้นที่สำหรับวางโทรทัศน์ ผู้ที่อยู่เป็นคู่ควรมีพื้นที่เพียงพอสำหรับเตียงคู่

5. ห้องแต่งตัว มีตู้เสื้อผ้า โต๊ะเครื่องแป้งและกระจก นักจิตวิทยาากล่าวว่าการที่ผู้สูงอายุได้ส่องกระจกดูตัวเองจะทำให้สุขภาพจิตดีขึ้นโดยกระตุ้นให้ได้รับรู้ถึงสภาพปัจจุบันของตัวเอง

6. พื้นห้อง ควรเป็นพื้นที่ทำความสะอาดได้ง่ายและไม่ลื่น

7. หน้าต่าง ไม่ควรสูงเกินไป ทำให้สามารถมองเห็นวิวภายนอกได้ง่ายและไม่ควรผัดหรือลื่นเกินไปเพราะจะทำให้มีเสียงดังเวลามีลมพัด และควรทำจากวัสดุที่แข็งแรงเพื่อความปลอดภัย

8. แสงไฟ ควรมีสวิตช์อยู่ในจุดที่ผู้สูงอายุปิดเปิดได้สะดวกและควรมีแสงไฟจากภายนอกสอดเข้ามาในกรณีที่ไฟในบ้านเพื่อช่วยในการมองเห็นของผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุมักมีปัญหาทางด้านสายตา ดังนั้นในบริเวณที่อยู่อาศัยจึงควรมีความสว่างทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน ทางเดินควรทำราวจับสำหรับผู้สูงอายุเพื่อช่วยในการเดิน

2.2.8 คู่มือปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม การออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคน (Universal Design Code of Practice) ฉบับพ.ศ. 2552¹³

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมและวิเคราะห์มาตรฐานคู่มือปฏิบัติวิชาชีพสำหรับการออกแบบเพื่อทุกคนในประเทศต่างๆ และเสนอแนวทางในการจัดทำมาตรฐาน คู่มือปฏิบัติวิชาชีพสำหรับการออกแบบเพื่อทุกคนที่เหมาะสมกับประเทศไทย เพื่อให้สถาปนิกและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ในการออกแบบด้านชุมชนเมือง สถาปัตยกรรม การตกแต่งภายในและ

¹³ ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ, คู่มือปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม การออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคน (Universal Design Code of Practice) ฉบับพ.ศ. 2552 (กรุงเทพฯ : 2552)

การออกแบบผลิตภัณฑ์ในการอำนวยความสะดวก เป็นสาธารณูปโภคสำหรับประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทั้งเด็ก ผู้หญิง สตรีมีครรภ์ ผู้สูงอายุและคนพิการสามารถใช้ได้ โดยมีส่วนรายละเอียดที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ทางลาดเข้าสู่อาคาร/ภายในอาคาร ลักษณะทางลาดที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้

- พื้นผิววัสดุไม่ลื่น
- ความชันทางลาดไม่เกิน 1:12
- ทางลาดแต่ละช่วงยาวไม่เกิน 6.00 เมตร หากเกินต้องมีชานพัก กว้างอย่างน้อย 1.50

เมตร

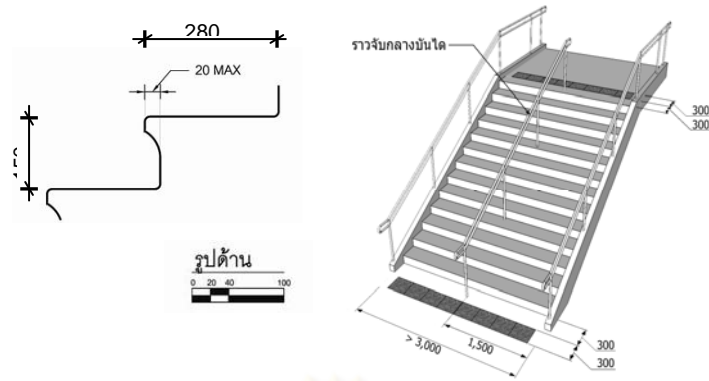
- ทางลาดยาวน้อยกว่า 6.00 เมตร กว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 0.90 เมตร
- ทางลาดยาวตั้งแต่ 2.50 เมตร ขึ้นไปต้องมีราวจับ 2 ข้าง
- ให้ยกขอบทางลาดสูง 15 เซนติเมตร ในด้านที่ไม่มีผนัง
- ระดับพื้นต่างกันไม่เกิน 20 มิลลิเมตร ความชันทางลาดไม่เกิน 1:2

ภาพที่ 2-2 แสดงตัวอย่างขนาดทางลาด

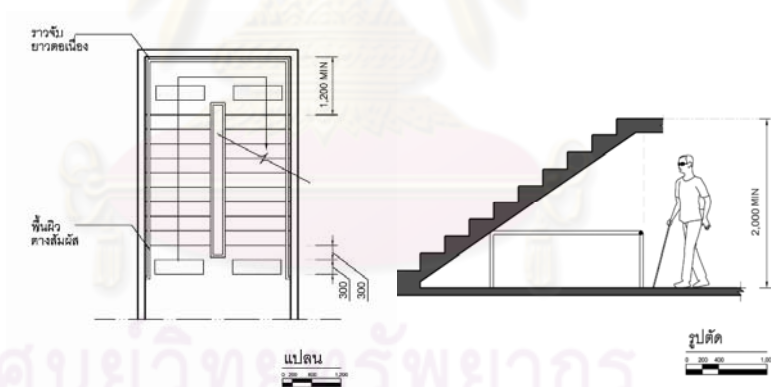
2. บันได ลักษณะบันไดที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้

- พื้นผิววัสดุไม่ลื่น
- มีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร
- มีชานพักทุกระยะแนวตั้ง 2.00 เมตร
- ลูกตั้งสูงไม่เกิน 15 เซนติเมตร
- ลูกนอนยาวไม่น้อยกว่า 28 เซนติเมตร

ภาพที่ 2-3 แสดงระยะลูกตั้ง ลูกนอน และลักษณะบันไดที่เหมาะสม

ควรติดตั้งราวจับแบบกลมมนทั้งสองฝั่งขนานข้างบันได โดยให้ยาวต่อเนื่องกัน และมีพื้นผิวต่างสัมผัสเตือน (Warning Block) บริเวณจุดเริ่มต้นของทางขึ้นหรือลงบันไดไม่น้อยกว่า 300 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 350 มิลลิเมตร และควรจัดเตรียมชานพัก ทุกระยะในแนวดิ่งไม่เกิน 2,000 มิลลิเมตร และควรติดตั้งสิ่งกีดขวางใต้บันไดเพื่อไม่ให้คนเดินเข้าไปข้างใต้บันได

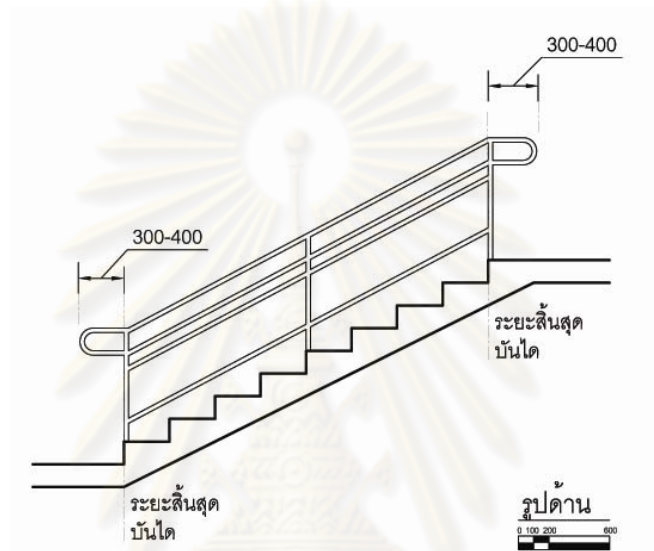

ภาพที่ 2-4 แสดงลักษณะบันไดที่เหมาะสม

3. ราวจับ ลักษณะราวจับที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้

- ควรติดตั้งราวจับหรือราวกันตามสถานที่ที่อันตราย เช่น บันได ทางลาด ระเบียงและบริเวณที่ยกสูงขึ้นจากพื้นตั้งแต่ 40 เซนติเมตร ขึ้นไป
- ราวจับไม่ควรกันหรือกีดขวางทางสัญจร

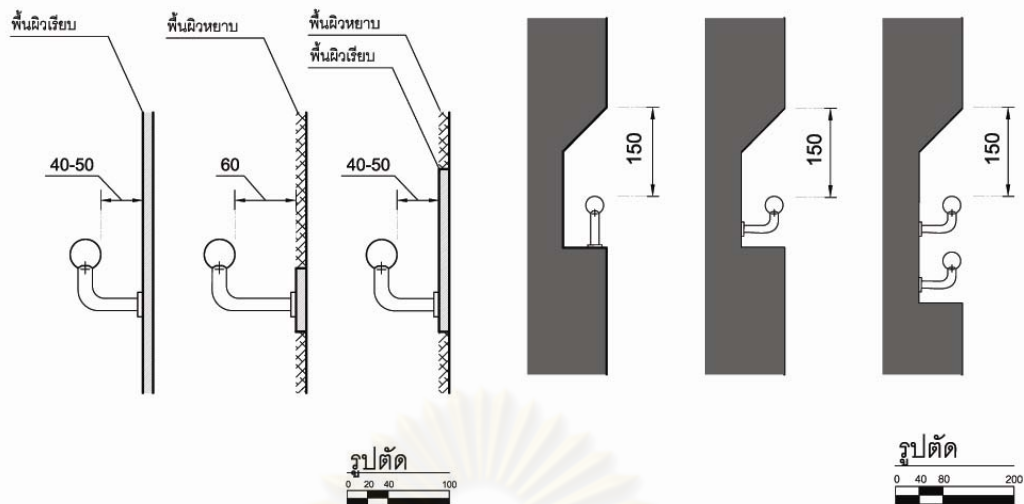
- เพื่อความสะดวกสบายของผู้สูงอายุ ราวจับควรติดตั้งอยู่ในระดับความสูง 80- 90 เซนติเมตร จากพื้น
- ราวจับควรติดอยู่กับกำแพงหรือโครงสร้างที่แข็งแรง เพื่อให้สามารถรองรับน้ำหนักจำนวนมากได้
- เส้นผ่านศูนย์กลางที่แนะนำของราวจับ คือ 3-4 เซนติเมตร
- ราวจับควรยื่นออกมาในระยะ 30-40 เซนติเมตร ตามแนวนอนตรงสุดทางลาด หรือบันได ยกเว้นราวจับกีดขวางทางสัญจร

ภาพที่ 2-5 แสดงระยะยื่นของราวจับจากจุดสิ้นสุดของบันได

- ระยะห่างระหว่างกำแพงกับราวจับ สำหรับกำแพงที่มีลักษณะพื้นผิวเรียบควรมีระยะห่าง 4-5 เซนติเมตร สำหรับกำแพงที่มีลักษณะพื้นผิวหยาบเรียบควรมีระยะห่าง 6 เซนติเมตร
- ในกรณีที่ราวจับนั้นหลบซ่อนอยู่ในกำแพง ควรจะมีช่องว่างระหว่างด้านบนของราวจับกับขอบกำแพงเหนือราวจับอย่างน้อย 15 เซนติเมตร

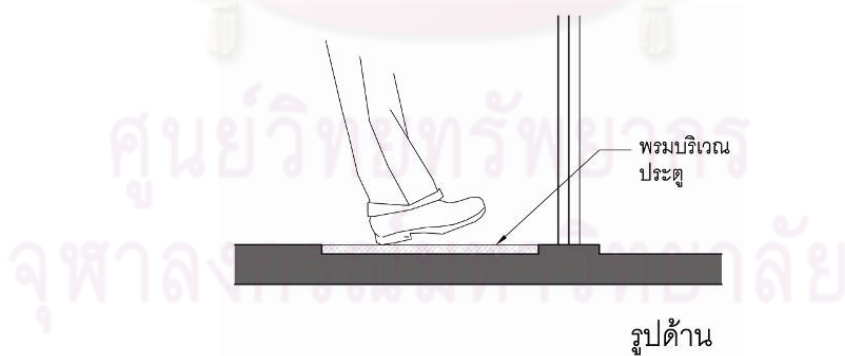
ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 2-6 แสดงระยะห่างระหว่างกำแพงกับราวจับ

4. ทางเข้าอาคาร ลักษณะทางเข้าอาคารที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้

- ในสถานที่ที่ประตูเปิดออกสู่พื้นที่ด้านนอกและติดกับทางลาดด้านนอก ควรมีพื้นที่ว่างที่บริเวณที่ประตูบานเปิดออกสู่ภายนอกอย่างน้อย 1.50x1.50 เมตร
- บริเวณทางเข้าไม่ควรมีธรณีประตู และไม่ควรใช้พรมปูบริเวณประตู ถ้าหากใช้พรมควรอยู่ในระดับเดียวกับพื้น
- พื้นทีหน้าทางเข้าควรเป็นพื้นลาดร้อยละ 2 ทั้งนี้เพื่อช่วยในการระบายน้ำ
- พื้นทีหน้าทางเข้าไม่ควรลื่นและควรมีกันสาดบริเวณพื้นที่หน้าทางเข้า

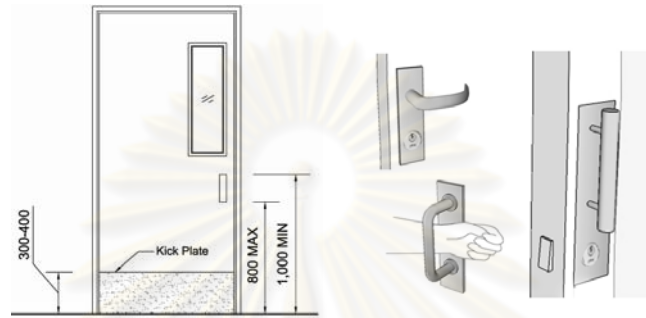

ภาพที่ 2-7 แสดงลักษณะการใช้พรมที่อยู่ในระดับเดียวกับพื้น

5. ประตู ลักษณะประตูที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้

- เปิด - ปิดได้ง่าย ผู้สูงอายุสามารถเข้าออกได้โดยสะดวก และไม่แนะนำให้ติดตั้งอุปกรณ์ชนิดที่ทำให้ประตูปิดเองได้

- ไม่แนะนำให้มีพื้นลดระดับที่ประตู
- ช่องประตูกว้างไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร
- ระยะเวลาติดตั้งมือจับชนิดก้านบิด หรือแกนผลักสูงจากพื้น 1.00 – 1.20 เมตร
- กลอนประตูติดตั้งสูงจากพื้น 0.90- 1.00 เมตร
- การติดตั้งแผ่นกันกระแทก (Kick Plate) ควรติดตั้งที่ความสูง 30-40 เซนติเมตร

ภาพที่ 2-8 แสดงภาพลักษณะประตูที่เหมาะสม

6. หน้าต่าง ลักษณะหน้าต่างที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้

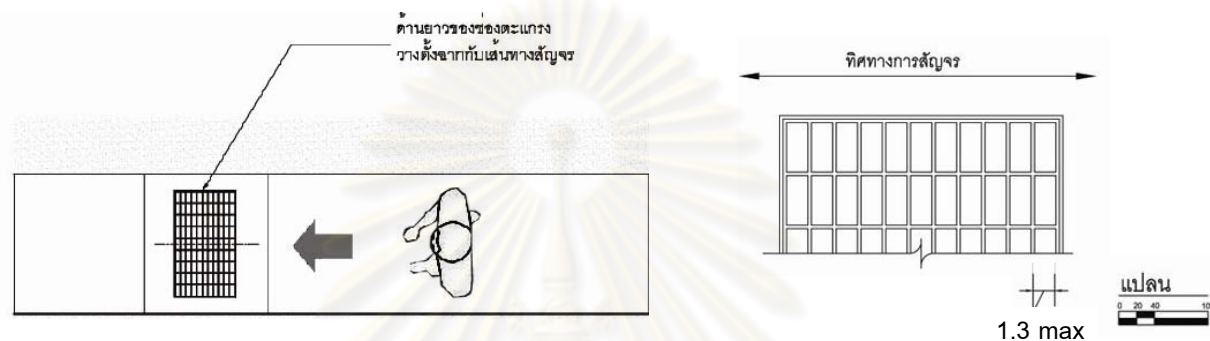
- หน้าต่างไม่ควรติดตั้งสูงเกินไป และควรทำให้สามารถมองเห็นทัศนียภาพภายนอกได้ง่าย
- การปิด-เปิดหน้าต่างไม่ควรฝืดหรือลื่นเกินไป หากมีเหล็กดัดควรมีช่องที่สามารถเปิดได้ง่ายยามฉุกเฉิน
- หน้าต่างที่มีมุ้งลวด สามารถถอดมาทำความสะอาดได้
- ลูกฟักกระจกให้ติดเครื่องหมายหรือแถบสีที่สังเกตเห็นได้ชัด
- มีหลังคาหรือส่วนยื่นที่กันแดดกันฝนได้ดี
- สำหรับผู้สูงอายุเพื่อให้สามารถมองเห็นทัศนียภาพภายนอกได้ หน้าต่างควรติดตั้งที่ระดับความสูงไม่เกิน 500 มิลลิเมตรจากระดับพื้น

7. ทางเดิน ทางเชื่อม ลักษณะทางเดิน ทางเชื่อมที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้

- พื้นผิวเรียบเสมอกัน ไม่ลื่น
- ไม่ควรมีสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อผู้พิการ หรือมีส่วนของอาคารยื่นล้ำออกมาเป็นอุปสรรค

ขวางทางสัญจร

- ความกว้างของทางเดิน ทางเชื่อมไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร
- หากมีที่ระบายน้ำ หรือรางระบายน้ำบนพื้นต้องมีฝาปิดท่อหรือฝาตะแกรงขนาดร่องกว้างไม่เกิน 1.3 เซนติเมตร ให้ด้านยาวของช่องตะแกรงตั้งฉากกับทางสัญจร

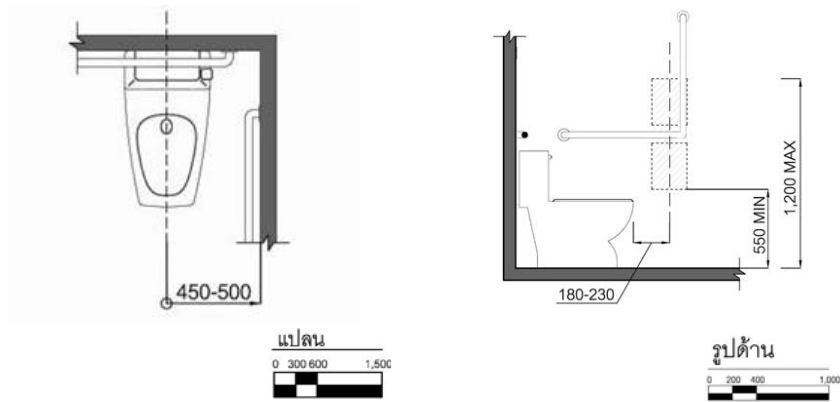
ภาพที่ 2-9 แสดงลักษณะการวางตะแกรงในทางสัญจร

8. ห้องน้ำ ห้องส้วม ลักษณะห้องน้ำ ห้องส้วมที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้

- จำนวนห้องน้ำคนพิการอย่างน้อย 1 ห้อง แยกจากห้องน้ำของคนทั่วไป
- ประตูกว้างสุทธิอย่างน้อย 90 ซม.
- พื้นที่ว่างภายใน มีเส้นผ่าศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 1.50 ม.
- พื้นห้องส้วมมีระดับเสมอกับพื้นภายนอกหรือมีทางลาดในกรณีเป็นพื้นต่างระดับ ทางลาด

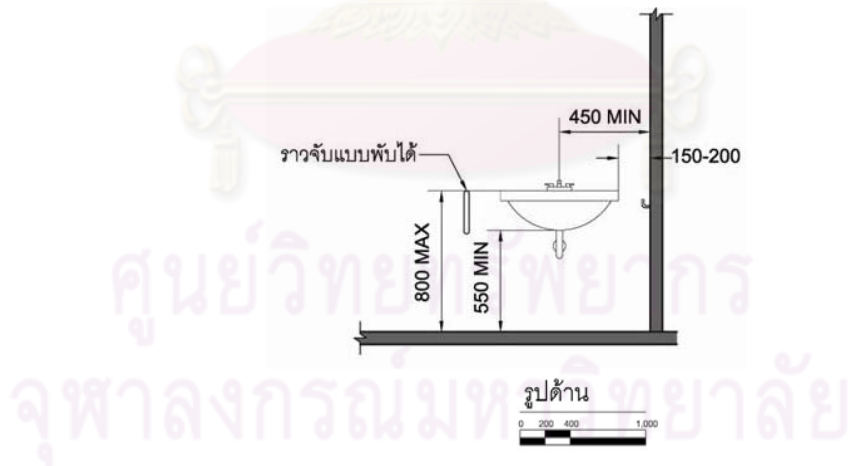
ที่อยู่ภายนอกห้องน้ำเปิดปิดได้สะดวก

- ติดตั้งราวจับทั้งในแนวตั้ง และแนวนอน
- โถส้วมชนิดนั่งห้อยขา สูงจากพื้น 45-50 ซม. และมีพนักพิง

ภาพที่ 2-10 แสดงตำแหน่งโถสุขภัณฑ์ที่เหมาะสม และการติดตั้งราวจับติดผนัง

- ควรมีพื้นที่หน้าอ่างล้างมืออย่างน้อย 0.90 x 1.20 เมตร เพื่อการเข้าถึง
- อ่างล้างมือมีความสูงจากพื้นถึงขอบบนของอ่าง 75-80 เซนติเมตร และมีราวจับในแนวอนแบบพับเก็บได้ในแนวตั้งทั้งสองข้างของอ่าง
- ใต้อ่างควรเป็นที่ว่าง (Knee clearance) สูงอย่างน้อย 55 เซนติเมตร
- ก๊อกน้ำสามารถใช้มือเดียวบังคับโดยไม่ต้องออกแรง และไม่ควรรใช้ก๊อกแบบหมุน ถ้าเป็นไปได้ควรรใช้ก๊อกแบบก้านโยก (Lever operated) หรือแบบอัตโนมัติ
- กระจกที่ติดตั้งบริเวณเหนืออ่างล้างหน้า ควรติดตั้งที่ความสูงจากพื้นไม่เกิน 1.00 เมตร

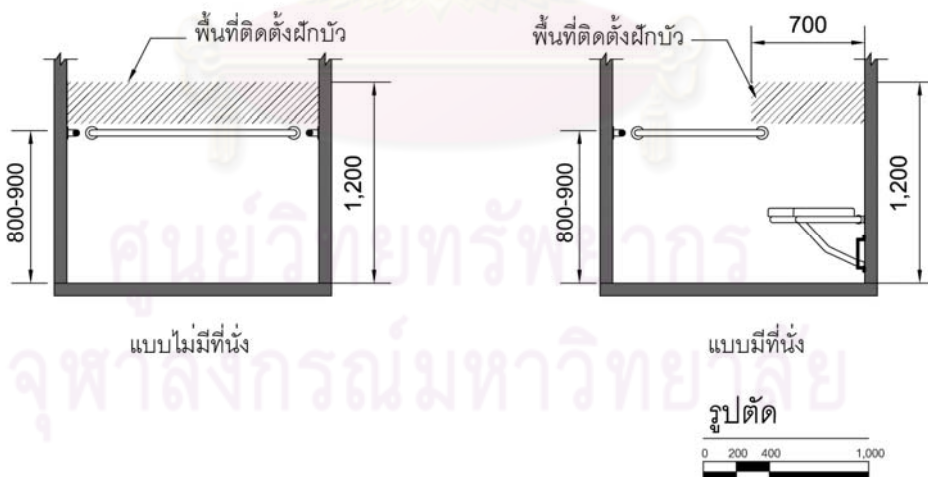
ภาพที่ 2-11 แสดงระยะติดตั้งอ่างล้างมือ

ภาพที่ 2-12 แสดงลักษณะมือจับก๊อกน้ำที่อ่างล้างมือ ที่เป็นก้านยื่น หรือแบบมีเซ็นเซอร์อัตโนมัติ

ห้องอาบน้ำ ลักษณะห้องอาบน้ำที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้

- ที่อาบน้ำควรใช้แบบฝักบัว จะปลอดภัยกว่าแบบอ่างอาบน้ำ และควรมีพื้นที่ว่างขนาดความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 1.10 เมตร และความยาวสุทธิไม่น้อยกว่า 1.20 เมตร
- ควรมีที่นั่งอาบน้ำให้กับผู้สูงอายุได้ใช้ และที่นั่งสำหรับอาบน้ำควรมีความสูงจากพื้น 45-50 เซนติเมตร
- ควรจะติดตั้งราวจับไว้กับกำแพงด้านหลังและตรงข้ามที่นั่งในระดับความสูง 80-90 เซนติเมตร
- บริเวณที่ล้างตัวไม่ควรมีขอบทางสัญจรกัน (curb) หรือในกรณีที่มี ไม่ควรสูงเกิน 1 เซนติเมตร
- ฝักบัวควรเป็นแบบที่ปรับระดับ และถอดได้

ภาพที่ 2-13 แสดงที่อาบน้ำแบบใช้แบบฝักบัว

- ภายในตัวห้องน้ำควรมี ปุ่มหรือเชือกสัญญาณฉุกเฉิน เพื่อขอความช่วยเหลือจากภายนอก โดยมีป้ายระบุไว้อย่างชัดเจน โดยสัญญาณเตือนภัยควรติดตั้งในบริเวณระหว่างโถส้วมและอ่างอาบน้ำ และสามารถเอื้อมได้ถึงจากพื้น
- สัญญาณเตือนภัยควรที่จะติดตั้งไว้ 2 ตำแหน่งโดยให้เอื้อมได้จากระยะ 95 และ 25 เซนติเมตร จากระดับพื้น เพื่อที่จะให้ผู้สูงอายุสามารถใช้การได้ทั้งจากเก้าอี้นั่ง และในกรณีที่ผู้สูงอายุล้มลงบนพื้น
- ติดตั้งระบบสัญญาณแสงและสัญญาณเสียงให้ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถแจ้งเหตุหรือเรียกหาผู้ช่วยในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินได้ ไว้ในห้องน้ำ โดยมีปุ่มกดหรือปุ่มสัมผัสให้สัญญาณทำงานซึ่งติดตั้งอยู่ในตำแหน่งที่ผู้สูงอายุ สามารถใช้งานได้สะดวก
- ห้องน้ำต้องมีความสว่างที่เพียงพอ

2.2.9 ความจำกัดของผู้สูงอายุและผลกระทบต่อผู้สูงอายุด้านสภาพแวดล้อม¹⁴

ตารางที่ 2-3 แสดงความจำกัดของผู้สูงอายุและผลกระทบต่อผู้สูงอายุด้านสภาพแวดล้อม

ที่	ความจำกัดของผู้สูงอายุ	ผลกระทบต่อผู้สูงอายุด้านสภาพแวดล้อม
1	สายตาวาว	มองวัตถุในระยะใกล้ไม่ชัดเจน
2	กระจกตาขุ่น	ที่อยู่อาศัยต้องการแสงสว่างมากกว่าปกติ เพื่อให้การมองเห็นชัดเจน
3	ความเข้มของเปลือกตาลดลงแสงสว่างเข้าตามากขึ้น	สีของวัตถุที่จะมองต้องชัดเจนและเข้มขึ้นมากขึ้น
4	เลนส์ตาเป็นสีเหลือง	การมองสีไม่ชัดเจนโดยเฉพาะสีน้ำตาล ฟ้ำ เขียว ม่วงและสีเทาแกมแดง
5	ต้อกระจกเลนส์ขุ่น	การจ้องมองทำได้ลำบาก
6	รูม่านตาลดขนาดลง	การปรับสายตาช้าลง
7	ลานสายตาแคบลง	การมองเห็นแคบลง
8	หูตึง	ฟังเสียงไม่ชัดเจน
9	การได้กลิ่นช้า	การสังเกตกลิ่นควัน แก๊ส ที่ผิดปกติลดลง
10	ญาณสัมผัสช้า	การได้รับสิ่งกระตุ้นลดลง
11	อุณหภูมิร่างกายต่ำ	มีความไวต่ออุณหภูมิแวดล้อมที่ต่ำได้รับผลกระทบง่าย
12	ประสาทรับสัมผัสช้า	การตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้น การรักษาความปลอดภัย การป้องกัน

¹⁴ นพวรรณ จงวัฒนาและคณะ, ความจำกัดของผู้สูงอายุและผลกระทบต่อผู้สูงอายุด้านสภาพแวดล้อม (กรุงเทพฯ :2541)

		ภัยให้ตนเองทำได้ช้าลง
13	ความแข็งแรงตึงตัวของกล้ามเนื้อลดลง	การเปลี่ยนอิริยาบถจากนั่งเป็นยืนช้า เดินลากเท้าและเหนื่อยง่าย
14	ข้อติด	ขึ้นบันไดลำบาก ต้องการราวบันได บันไดต้องเป็นช่วงๆ ประตูต้องมีลูกบิด
15	ความจำสั้น	สิ่งที่จะดูสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย เช่น การลืมนกยูงแจประตู การเปิดแก๊ส
16	กลิ่นปัสสาวะไม่ได้ ลับาก	ต้องการห้องน้ำที่สะดวกสบายมีราวเกาะยึด ห้องน้ำอยู่ใกล้ห้องนอน
17	ใช้ยาหลายอย่าง ความดันโลหิตต่ำ หน้ามืดบ่อยๆ	หกล้มง่าย ต้องการพื้นบ้านที่เรียบง่าย โถง ไม้เลื่อน ไม้ควรมีของเกาะกะ

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 โครงการ ศึกษามาตรฐานขั้นต่ำสำหรับที่พักอาศัย และสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ¹⁵

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรฐานขั้นต่ำสำหรับที่พักอาศัย และสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ ข้อมูลที่ได้จะเป็นพื้นฐานในการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับที่พักอาศัย และสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ ผลที่ได้รับจะมีความสำคัญทั้งในระดับนโยบายและในระดับปฏิบัติการที่จะกำหนดเป็นแนวทางสำหรับการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุต่อไป สำหรับกระบวนการวิจัย ได้ลงพื้นที่สำรวจขนาดร่างกายของผู้สูงอายุ โดยจะทำการสุ่มกลุ่มผู้สูงอายุตั้งแต่อายุ 60 ปี จากสถานสงเคราะห์คนชราของรัฐ คลินิกผู้สูงอายุในโรงพยาบาล และชมรมผู้สูงอายุภาคเอกชน กระจายตามจังหวัดต่างๆ จำนวน 404 ตัวอย่างและทำการวัดขนาดสัดส่วนร่างกายจำนวน 71 จุด โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็น 3 ลักษณะคือแบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบอุปกรณ์และแบบสำรวจสัดส่วนสรีระของผู้สูงอายุ

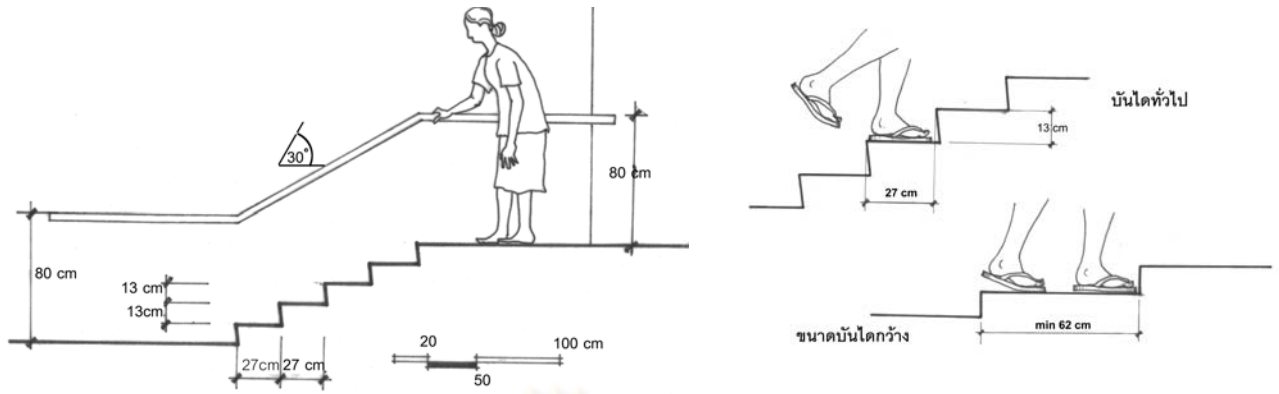
จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุพบว่าระดับการศึกษาของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เรียนหนังสือจบสูงสุดในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 38.2 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นโรคเกี่ยวกับกระดูก/ข้อ/กล้ามเนื้อ/เอ็นถึงร้อยละ 39.9 รองลงมาคือโรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 31.2 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ประสบปัญหา最多ในเรื่องการมองเห็น คิดเป็นร้อยละ 40.1 อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาที่พบบ่อยที่สุดคือการหกล้ม คิดเป็นร้อยละ 20.8

¹⁵ ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ, โครงการ ศึกษามาตรฐานขั้นต่ำสำหรับที่พักอาศัย และสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ (กรุงเทพฯ :2548)

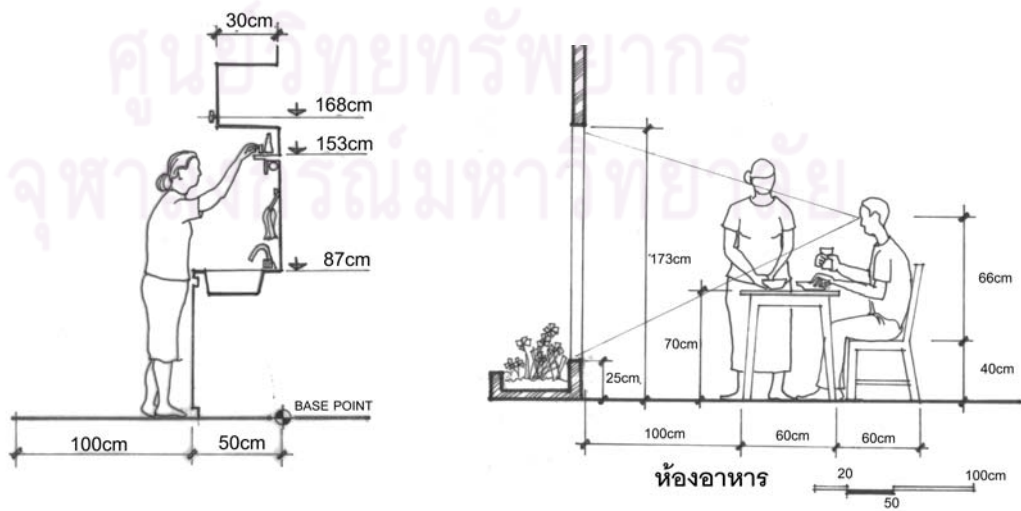
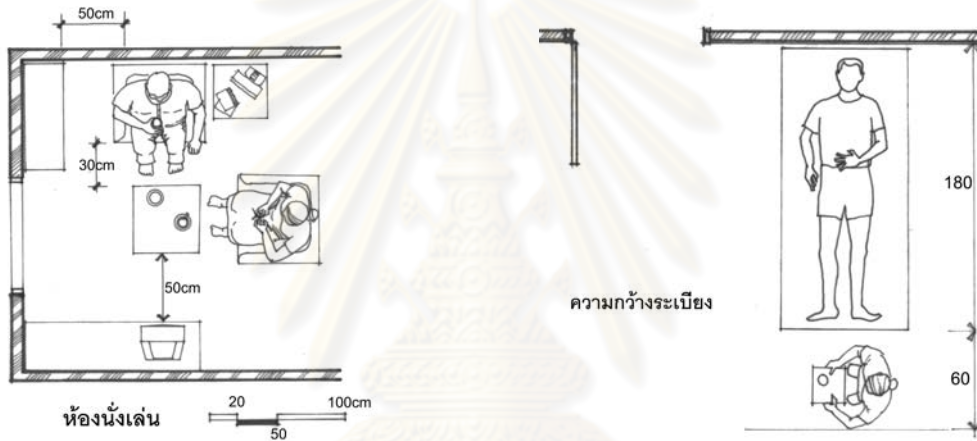
ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใช้เวลาในแต่ละวันมากที่สุดคือ หอนั่งเล่น คิดเป็นร้อยละ 34.1 รองลงมาคือ หอนอน ร้อยละ 25.6 ผู้สูงอายุไม่ได้อยู่กับคู่สมรสถึง ร้อยละ 50.90 ผู้ที่อยู่กับคู่สมรส คิดเป็นร้อยละ 41.4 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีบุตร คิดเป็นร้อยละ 81.5 แต่ไม่ได้อยู่กับบุตร ถึงร้อยละ 41.7

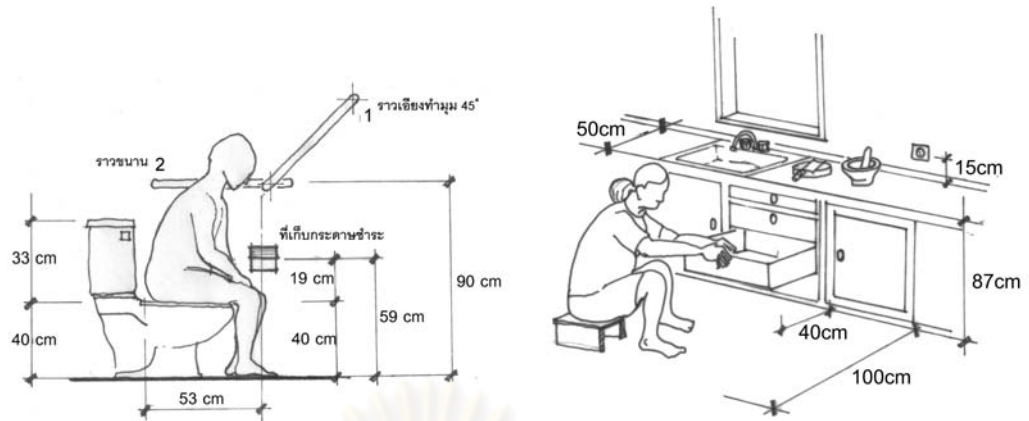
สำหรับประเภทของที่อยู่อาศัยในปัจจุบันผู้สูงอายุอยู่บ้านเดี่ยวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.7 รองลงมาคือบ้านไม้ยกพื้น ร้อยละ 16.2 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยในด้านต่างๆ ทั้งในด้านพื้นที่ใช้สอย สภาพแวดล้อม และด้านความสะดวกสบายและไม่เคยคิดย้ายจากที่อยู่ปัจจุบัน ร้อยละ 86.1

ผลการสำรวจการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ ทั้งหมดรวม 14 อุปกรณ์ ได้แก่ ราวจับ สวิตช์ไฟฟ้า ปลั๊กไฟฟ้า โถสุขภัณฑ์ การใช้ส้ว ก๊อกน้ำ ทางลาด บันได ลูกบิดประตู มือจับประตู กลอนประตู พื้น รั้วและเก้าอี้ ซึ่งสามารถแยกสรุปเป็นองค์ประกอบภายนอกอาคาร และพื้นที่ภายในอาคาร โดยสามารถสรุปพอสังเขปได้ดังนี้ ความสูงลูกตั้งบันไดประมาณ 13 เซนติเมตร ความชันของทางลาด อัตราส่วน 1:12 พื้นผิวจะต้องไม่ลื่น สามารถเดินหรือเข็นรถเข็นได้สะดวก รั้วบ้านที่มีความสูงระดับหน้าอก แบบรั้วกึ่งที่บึ่งกึ่งโปร่ง เก้าอี้สนามแบบชุดเก้าอี้ไม้ พนักพิง มีโต๊ะวางของตรงกลางและสามารถนั่งได้หลายคน สำหรับการในพื้นที่ภายในอาคาร หอนอน มีพื้นที่อย่างน้อย 10-12 ตารางเมตรต่อคน ไม่รวมห้องน้ำและ 16-20 ตารางเมตรสำหรับห้องพักผ่อน (2 คน) และให้มีการเคลื่อนที่ของรถเข็นได้สะดวก ระดับของสวิตช์ที่ผู้สูงอายุเลือกมากที่สุดคือระดับ 120 เซนติเมตรจากพื้น สวิตช์ไฟฟ้าไม่ควรสูงเกินไปเพื่อให้ผู้สูงอายุกดได้สะดวกโดยไม่ต้องเอื้อม ส่วนระดับของปลั๊กไฟฟ้าที่ผู้สูงอายุเลือกมากที่สุดคือระดับ 90 เซนติเมตรจากพื้น ระดับปลั๊กไฟฟ้าต้องไม่ต่ำเกินไปเพื่อไม่ให้ผู้สูงอายุต้องก้มลงไปมาก โดยรูปแบบของสวิตช์มีขนาดใหญ่ไม่มากนัก แสดงว่าผู้สูงอายุเลือกใช้อุปกรณ์ที่คุ้นเคยอยู่แล้ว ส่วนปลั๊กไฟฟ้าเลือกใช้ปลั๊กแบบที่มีสวิตช์ตัดไฟประกอบด้วยมากที่สุด แสดงว่าผู้สูงอายุมีความต้องการใช้อุปกรณ์ที่มีความปลอดภัยและไม่ยุ่งยากที่จะใช้งาน สำหรับอุปกรณ์ ลูกบิด มือจับเปิดประตูและกลอนประตู มีการเลือกใช้ลูกบิดประตูมากกว่ามือจับเปิดประตู ในอัตราส่วน ร้อยละ 52.6 กับร้อยละ 47.4 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความเคยชินของผู้สูงอายุที่มีความยึดติดกับสิ่งแวดล้อมเก่าๆ แต่สำหรับก๊อกน้ำ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เลือกใช้ก๊อกน้ำแบบบิดไปด้านข้าง โถส้วมชนิดนั่งราบ สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 400 มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน 500 มิลลิเมตร ราวจับผู้สูงอายุเลือกราวจับที่ใช้ในพื้นที่ทั่วไปเป็นสเตนเลส เส้นผ่านศูนย์กลาง 4.5 เซนติเมตร ความสูงจากพื้นถึงระดับบนสุดของราวจับผู้สูงอายุเลือกความสูง 80 เซนติเมตร ราวจับด้านที่อยู่ติดผนังให้มีระยะห่างจากผนังไม่น้อยกว่า 5 เซนติเมตร มีความสูงจากจุดยึดไม่น้อยกว่า 12 เซนติเมตร และรูปแบบราวจับในห้องน้ำ เลือกแบบราวติดพื้น 2 ข้าง การใช้ส้วสำหรับป้ายต่างๆ จากผลการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่เลือกสี สีน้ำเงินบนพื้นสีขาวเป็น ตัวอักษรที่ผู้สูงอายุมองเห็นชัดที่สุด โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

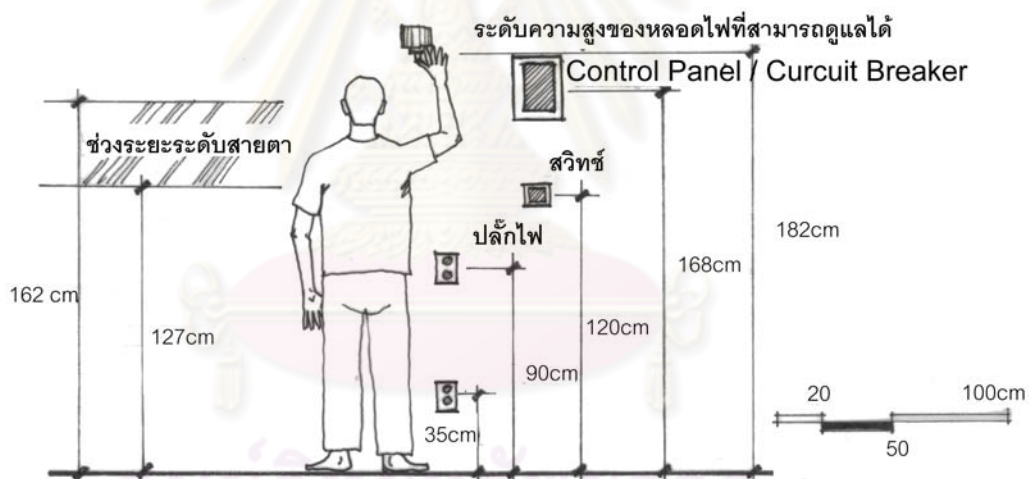

ภาพที่ 2-14 แสดงทางลาดและบันไดที่เหมาะสม

ภาพที่ 2-15 แสดงระยะในห้องต่างๆ ที่เหมาะสม

ภาพที่ 2-16 แสดงระยะความสูงของปลั๊กและสวิทช์ที่เหมาะสม

2.3.2 โครงการจัดทำสุขภาพสาธารณะต้นแบบสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ¹⁶

จากการสำรวจเบื้องต้น โดยข้อมูลจากกระทรวงสาธารณสุขที่ทำการสำรวจสังคมสาธารณะ ในสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงบนถนนทางหลวง 4 เส้นทางหลักของประเทศ ระหว่างเดือน

¹⁶ กิตติอร ชาลปติและคณะ,โครงการจัดทำสุขภาพสาธารณะต้นแบบสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ (กรุงเทพฯ :2549)

ธันวาคม 2548–มกราคม 2549 พบว่ามีสิ่งแวดล้อมระดับถึงร้อยละ 75.23 ที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานระดับประเทศ สำหรับสิ่งแวดล้อมในวัดยังขาดการดูแลเอาใจใส่ในเรื่องของความสะอาดและความเพียงพอที่รองรับผู้ใช้บริการภายในวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องส้วมสำหรับผู้สูงอายุที่ยังไม่จัดสร้างสำหรับการให้บริการห้องส้วมในสถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่สาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีปริมาณไม่พอเพียง ขาดการดูแลรักษาและซ่อมบำรุงที่ถูกต้อง สุขภาพที่พักรักษาคนน้อยคนจะปรับเปลี่ยนสภาพบ้านเรือน ห้องส้วมให้เหมาะกับผู้ใช้สูงอายุ ทั้งที่ผู้สูงอายุหลายคนมีปัญหาทางกายภาพกับที่อยู่อาศัย ปัญหาที่พบบ่อย คือหกล้ม

สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุในการพิจารณาเพื่อทำการศึกษาได้แก่สิ่งเร้า (Simulation) ความรู้สึกหลายๆ ด้านที่ลดลงเมื่ออายุมากขึ้นอันเนื่องมาจากภาวะทางสุขภาพ ทำให้ระดับสิ่งเร้าต่างๆ ที่ต้องการสูงขึ้น เช่นเสียง การมองเห็น กลิ่นและการสัมผัส เป็นต้น การเคลื่อนที่ (Mobility) ผู้สูงอายุหลายคนพบว่าการเคลื่อนที่ยากลำบาก มีการพิจารณาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการรักษาทางขณะเปลี่ยนอริยาบถจากท่าทางหนึ่งไปอีกท่าทางหนึ่งความบกพร่องทางการเคลื่อนที่ ความปลอดภัย (Safety) เป็นที่น่าสังเกตว่าหลักความคิดทั้งหลายที่ได้กล่าวในช่วงต้นเกี่ยวกับการเคลื่อนที่ของผู้สูงอายุล้วนสัมพันธ์กับความปลอดภัยเป็นส่วนตัว (Privacy) เมื่ออายุมากขึ้นชีวิตส่วนตัวมักจะเป็นจุดสุดท้ายของผู้สูงอายุ

จากนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัยในการที่จะทำการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยให้ได้มาตรฐาน ได้เน้นให้บรรลุ 3 เรื่องคือ HAS ได้แก่ **สะอาด (Healthy)** หมายถึง ส้วมจะต้องได้รับการดำเนินการ ให้ถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitation Conditions) เช่น ห้องส้วมและสุขภัณฑ์ทั้งหมดจะต้องสะอาด ไม่มีกลิ่นเหม็น **เพียงพอ (Accessibility)** หมายถึง ต้องมีส้วมให้เพียงพอแก่ความต้องการของผู้ใช้รวมถึงผู้พิการ ผู้สูงวัย หญิงมีครรภ์ และส้วมต้องพร้อมใช้งานตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ **ปลอดภัย (Safety)** หมายถึง ผู้ใช้บริการจะต้องปลอดภัยขณะใช้ส้วม เช่น สถานที่ตั้งส้วมไม่เปลี่ยว ห้องส้วมแยกเพศชาย-หญิง มีแสงสว่างเพียงพอ เป็นต้น

มาตรฐานและแนวทางในการออกแบบห้องน้ำ-ห้องส้วมสาธารณะ ที่สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมระดับประเทศ ที่เหมาะสมกับผู้ใช้ทุกกลุ่ม รวมทั้งผู้ทุพพลภาพ คนพิการและผู้สูงอายุจะต้องมุ่งเน้นด้านความปลอดภัย (Safety) มากที่สุด มีส่วนประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้

- แสงสว่างที่เพียงพอโดยมีแสงสว่างอย่างต่ำ 150 Lux

- วัสดุปูพื้นห้องน้ำต้องไม่ลื่น ในที่นี้ใช้พื้นกระเบื้องเคลือบชนิดกันลื่น และพื้นห้องน้ำต้องมีระดับเสมอกับพื้นภายนอก ถ้าเป็นพื้นต่างระดับต้องมีลักษณะเป็นทางลาดและไม่มีธรณีประตู ทั้งนี้พื้นห้องน้ำต้องมีความลาดเอียงเพียงพอไปยังช่องระบายน้ำทิ้ง เพื่อที่จะไม่ให้มีน้ำขังบนพื้น

- ควรมีราวจับยึดกันหกล้มและช่วยในการพยุงตัว ติดบริเวณด้านซิดผนังเป็นราวจับในแนวนอนและแนวตั้ง ราวจับในแนวนอนมีความสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 70 เซนติเมตร แต่ไม่เกิน 90 เซนติเมตร โดยราวจับที่ติดตั้งทำด้วยวัสดุผิวเรียบ มีความมั่นคงแข็งแรง ไม่เป็นอันตรายในการจับไม่ลื่น โดยมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 30-45 มิลลิเมตร

- ประตูของห้องที่ตั้งโถส้วมเป็นแบบบานเปิดออกสู่ภายนอก โดยต้องเปิดค้างได้ไม่น้อยกว่า 90 องศาหรือเป็นแบบบานเลื่อน

- ที่อาบน้ำควรใช้แบบฝักบัว จะปลอดภัยกว่าแบบอ่างอาบน้ำ หรือจะจัดไว้ทั้ง 2 แบบก็ได้ โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้ ที่อาบน้ำแบบฝักบัวมีขนาดความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 110 เซนติเมตร และความยาวสุทธิไม่น้อยกว่า 120 เซนติเมตร มีที่นั่งสำหรับอาบน้ำที่มีความสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 45 เซนติเมตร แต่ไม่เกิน 50 เซนติเมตร ฝักบัวควรเป็นแบบที่ปรับระดับและถอดได้ และติดตั้งไว้ที่ความสูงจากพื้นไม่เกิน 160 เซนติเมตร สิ่งของเครื่องใช้สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตร แต่ไม่เกิน 120 เซนติเมตร

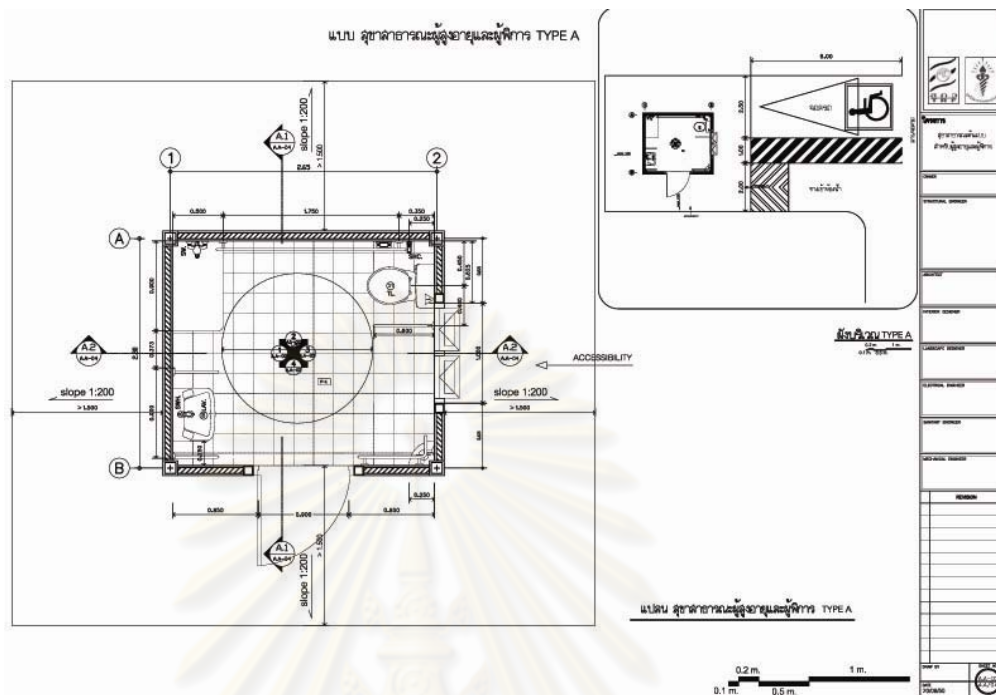
- มีอ่างล้างมือโดยมีลักษณะดังต่อไปนี้ คือได้อ่างล้างมือไปจนถึงขอบอ่างเป็นที่ว่างและขอบอ่างต้องอยู่ในตำแหน่งที่ผู้สูงอายุเข้าประชิดได้โดยไม่มีสิ่งกีดขวาง มีความสูงจากพื้นถึงขอบบนของอ่างไม่น้อยกว่า 75 เซนติเมตร แต่ไม่เกิน 80 เซนติเมตร และมีราวจับในแนวนอน ทั้งสองข้างของอ่าง ก๊อกน้ำเป็นชนิดก้านโยกหรือก้านกด หรือระบบอัตโนมัติ

- มีโถส้วมชนิดนั่งราบ สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 40 เซนติเมตร แต่ไม่เกิน 50 เซนติเมตร มีพนักพิงหลังและที่ปล่อยน้ำเป็นชนิดคันโยก ปุ่มกดขนาดใหญ่หรือชนิดอื่นที่ผู้สูงอายุสามารถใช้ได้อย่างสะดวก มีด้านข้างด้านหนึ่งของโถส้วมอยู่ชิดผนังโดยมีระยะห่างวัดจากกึ่งกลางโถส้วมถึงผนังไม่น้อยกว่า 45 เซนติเมตร แต่ไม่เกิน 50 เซนติเมตร

- ติดตั้งระบบสัญญาณแสงและสัญญาณเสียง ให้ผู้ที่อยู่ภายนอกแจ้งภัยแก่ผู้ทุพพลภาพ คนพิการและผู้สูงอายุ ระบบสัญญาณแสงและสัญญาณเสียง ให้ผู้สูงอายุแจ้งเหตุหรือเรียกหาผู้ช่วยในกรณีที่เกิดเหตุ อุกฉุควุ่นในห้องน้ำ โดยมีปุ่มกดหรือปุ่มสัมผัสให้สัญญาณทำงาน ซึ่งติดตั้งอยู่ในตำแหน่งที่สามารถใช้งานได้สะดวก

และคณะผู้จัดทำสามารถแบ่งรูปแบบสุขาสาธารณะต้นแบบสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ ออกเป็น 2 ประเภท ในที่นี้กำหนดออกเป็น Type A และ Type B โดย Type A เป็นห้องน้ำรวมใช้ได้ทั้งชายและหญิง โดยได้จัดภายในห้องสุขาให้มีพื้นที่มากยิ่งขึ้นและลดการเกิดอุบัติเหตุอันอาจจะเกิดขึ้นได้ เช่นได้ทำการตัดส่วนถึงน้ำก่อกออิฐฉาบปูนออกไปเพื่อเป็นการลดอุบัติเหตุอันอาจจะเกิดขึ้นจากการใช้ถึงน้ำก่อกออิฐฉาบปูนได้ ทั้งนี้ได้ให้ใช้ผู้สูงอายุและผู้พิการได้ใช้ฝักบัวแทนประกอบด้วยแบบ Type A ที่ได้ทำการปรับปรุงนี้ได้จัดให้มีที่จอดรถขึ้นเพื่อให้ผู้สูงอายุและผู้พิการสามารถเคลื่อนย้ายตัวสู่โถชักโครกได้ง่ายมากยิ่งขึ้น และมีการติดตั้งราวจับที่สามารถพับได้เพื่อให้

สะดวกต่อการใช้งาน โดยลักษณะของแบบ Type A สามารถประยุกต์ใช้ได้กับที่พักอาศัยโดยทั่วไป ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2-17 แบบห้องสุขา Type A

2.3.3 การปรับปรุงซ่อมแซมบ้านผู้สูงอายุตามโครงการนวัตกรรมผู้สูงอายุ:

กรณีศึกษา ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยในกรุงเทพมหานคร¹⁷

จากการสำรวจและสัมภาษณ์สามารถเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 53 หลัง โดยแบ่งเป็นบ้านชั้นเดียว 39 หลังและบ้านสองชั้น 14 หลัง โดยสามารถสรุปรูปแบบในการซ่อมแซมบ้านได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ การสร้างบ้านใหม่ทั้งหมด มีจำนวน 3 หลัง และซ่อมแซมบ้านบางส่วน มีจำนวน 50 หลัง บ้านที่ใช้เงินงบประมาณเกินจำนวนเงินที่รัฐจัดให้ 10,000 บาท มีทั้งหมด 11 หลัง ซึ่งมีเงินสมทบจากแหล่งอื่น ซึ่งไม่ตรงกับจุดประสงค์ของโครงการที่ใช้งบประมาณสำหรับผู้สูงอายุและครอบครัวที่มีรายได้น้อยและเป็นผู้ด้อยโอกาส ด้านการปรับปรุง ซ่อมแซมบ้าน พบว่าหลังคาเป็นส่วนของอาคารที่กลุ่มตัวอย่างได้รับการซ่อมแซมมากที่สุด เนื่องจากเป็นส่วนที่ใช้งบประมาณ

ลม ฝน ซึ่งเป็นความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ ส่วนห้องน้ำจะเป็นส่วนอาคารที่ได้รับการซ่อมแซมน้อยที่สุด เนื่องจากผู้สูงอายุคิดว่าส่วนอาคารอื่นสำคัญกว่า เช่น หลังคา พื้น ผนัง และคิด

¹⁷ ธีัญฐิพัฒน์ สุขสมัย, การปรับปรุงซ่อมแซมบ้านผู้สูงอายุตามโครงการนวัตกรรมผู้สูงอายุ: กรณีศึกษา ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์เคหพัฒนาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: 2550)

ว่าห้องน้ำเดิมที่ใช้ดีอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องปรับปรุง และยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ปรับปรุงห้องน้ำ ส่วนใหญ่ยังคงใช้ส้วมแบบนั่งยอง เนื่องจากราคาถูกกว่า และใช้โถที่มีอยู่เดิม โดยไปปรับปรุงในส่วนของพื้น ผนัง และหลังคาแทน ส่วนของอาคารอื่นๆ ที่มีความสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ราวจับ หรือราวกันตก จากการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างยังไม่ให้ความสนใจในการปรับปรุง ผู้สูงอายุประมาณร้อยละ 50 เป็นผู้ที่ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ เนื่องจากร่างกายที่ไม่แข็งแรง แต่สภาพปัจจุบันของบ้านที่ได้รับการซ่อมแซมตามโครงการแล้ว ถึงแม้ว่าจะมีสภาพบ้านที่มีความมั่นคงแข็งแรงขึ้น แต่ก็ยังไม่ได้มีการพิจารณาปรับปรุงสภาพบ้าน ปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของผู้สูงอายุ อาจเป็นเพราะการขาดความรู้ หรือข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ โดยสามารถสรุปปัญหาที่พบ คือจุดอันตราย 6 จุด อันได้แก่ พื้นและสภาพแวดล้อมภายนอก พื้นต่างระดับ พื้นภายในบ้าน บันไดขึ้นชั้นสอง พื้นห้องน้ำ ชนิดของโถส้วม ซึ่งควรพิจารณาซ่อมแซมไปพร้อมกับความแข็งแรงปลอดภัยของบ้าน

ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่องการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในห้องถิ่น แทนวัสดุสมัยใหม่ซึ่งบางชนิดมีสารที่เป็นอันตรายต่อร่างกาย และไม่เหมาะสมกับการดำรงชีวิต เช่น วัสดุที่นำความร้อน เป็นต้น โดยเทคโนโลยีที่เหมาะสมในห้องถิ่น ยังสามารถพัฒนาเป็นอาชีพในชุมชน มีราคาถูกและอาจสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนด้วยและจากผลการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ร่างกายไม่แข็งแรง มักเคลื่อนที่ร่างกายและทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยการนั่งเพราะฉะนั้นขนาดพื้นที่ และระยะต่างๆ จึงควรพิจารณาให้เหมาะสมกับการใช้สอยของผู้สูงอายุ โดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุอยู่กับครอบครัวของลูก และมีสมาชิกครอบครัวประมาณ 4-5 คน ซึ่งขนาดขั้นต่ำที่แนะนำคือ 4.60x4.90 เมตร หรือประมาณ 23 ตารางเมตร เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินโครงการซ่อมแซมบ้านต่อไป

2.3.4 การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยเมื่อเกษียณอายุของทหารอากาศระดับประทวน¹⁸

ทหารอากาศที่ได้รับสวัสดิการที่พักอาศัยตอนขณะยังทำงานอยู่แต่เมื่อเกษียณอายุราชการ ต้องออกจากที่พักภายใน 90 วัน ซึ่งทหารอากาศเหล่านี้เป็นระดับประทวนซึ่งมีรายได้น้อย ถ้าจะเตรียมที่อยู่อาศัยหลังเกษียณคงเป็นไปได้ยากเพราะบ้านญาติที่ได้ก็เพียงพอแค่ใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเท่านั้น การกู้เงินจากสถาบันการเงินก็เป็นไปได้ยากเช่นกัน และปัญหาในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับคนหลังเกษียณก็มีมากมาย การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่ สังคม เศรษฐกิจ และการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ เพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป โดยใช้วิธีรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิและปฐมภูมิจากการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบมี

¹⁸ นัญฐลักษณ์ บุญยโพธิกุล, การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยเมื่อเกษียณอายุของทหารอากาศระดับประทวน (วิทยานิพนธ์เคหพัฒนาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: 2548)

โครงสร้าง ตามสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเตรียม พบว่าโดยรวมของกลุ่มเตรียม ส่วนใหญ่เป็นชายถึงร้อยละ 95 อายุอยู่ระหว่าง 53-55ปี ร้อยละ48.7 สถานภาพแต่งงาน ร้อยละ95 มีบุตร2คน ร้อยละ54.6 การศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ร้อยละ 95.8 อยู่อาศัยภรรยา/สามีและบุตร ร้อยละ 88.2 รายได้ประจำรวมทั้งครอบครัวต่อเดือน 15,000-25,000บาท ร้อยละ 63.9 รายได้พิเศษต่ำกว่า 5,000บาท ร้อยละ 22.7 เงินออมต่ำกว่า 1,000บาท ร้อยละ 23.5 รายจ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยอยู่ที่ 1,000-2,000 บาท ร้อยละ 41.2 ระยะเวลาการพักอาศัยในบ้านพักสวัสดิการ 11-20 ปี ร้อยละ 42 อายุงาน 11-20ปี ร้อยละ 42 ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับที่พักสวัสดิการ ร้อยละ79.8 เกี่ยวกับข้อมูลการเตรียมด้านที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ พบว่าส่วนใหญ่อยู่ระหว่างกำลังผ่อน ร้อยละ 41.2 อัตราผ่อนต่อเดือน มากกว่า 5,000บาท ร้อยละ 42.9 อันดับสองเพื่อสร้างใหม่เพราะมีที่ดินแล้ว ร้อยละ29.4 กรรมสิทธิ์ในที่ดินส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ร้อยละ60 งบประมาณในการก่อสร้าง ต่ำกว่า 500,000บาท ร้อยละ62.9 อันดับสาม เพื่อปรับปรุง ร้อยละ15.1 ส่วนใหญ่ปรับปรุงบริเวณภายนอกรอบๆบ้านให้ดีขึ้น ร้อยละ61.1 รองลงมา ปรับปรุงภายในร้อยละ 50 ส่วนกรรมสิทธิ์เป็นของพ่อแม่-ญาติพี่น้อง ร้อยละ61.1 งบประมาณในการปรับปรุง 50,000-100,000 บาท ร้อยละ 50 อันดับสุดท้ายอยู่ระหว่างกำลังหาซื้อ ร้อยละ 14.3 ราคาที่ต้องการ 500,000-1,000,000บาท ร้อยละ 70.6 ปัจจัยที่สำคัญ1-5 เรียงลำดับในการตัดสินใจซื้อ คือ 1. ราคา 2. เงื่อนไขการชำระเงิน 3. รูปแบบสวยงาม 4. ความปลอดภัยในชีวิต.และทรัพย์สิน 5. สิ่งอำนวยความสะดวก แหล่งเงินที่นำมาใช้ในการเตรียม ส่วนใหญ่มาจากเงินกู้ อันดับสองเงินบำเหน็จ/บำนาญ และเงินออมอันดับสาม ประเภทที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นทาวน์เฮาส์ ร้อยละ 52.1 ทำเลที่ตั้ง ปริมาณพล ร้อยละ67.2 ที่มาของรายได้เมื่อเกษียณส่วนใหญ่มาจากบำเหน็จ/บำนาญ การวางแผนใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายประจำยามเกษียณ ส่วนใหญ่หลังเกษียณไม่ต้องการทำงาน บุคคลที่ต้องการอยู่ด้วยหลังเกษียณ คือ คู่สมรส ในด้านความช่วยเหลือจากรัฐ/หน่วยงาน ที่เกี่ยวกับด้านที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่ต้องการความช่วยเหลือในการจัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำในการผ่อนที่อยู่อาศัย อันดับสองร่วมมือกับเอกชน/การเคหะจัดสร้างที่อยู่อาศัยให้ผ่อนราคาถูกลง ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มไม่เตรียม พบว่าส่วนใหญ่เป็นชาย ร้อยละ 95.1 อายุอยู่ระหว่าง 53-55 ปี ร้อยละ39.8แต่งงาน ร้อยละ96.1 มีบุตร 2คน ร้อยละ51.5 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ91.3 อยู่อาศัยกับภรรยา/สามีและบุตร ร้อยละ 82.5 รายได้ประจำทั้งครอบครัวต่อเดือน 15,000-25,000บาท ร้อยละ 75.7 รายได้พิเศษ ต่ำกว่า 5,000บาท ร้อยละ21.4 เงินออมอยู่ที่ 1,000-2,000บาท ร้อยละ 24.3 รายจ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย 1,000-2,000บาท ร้อยละ46.6 ระยะเวลาการอาศัยในบ้านพักสวัสดิการ 11-20ปี ร้อยละ 43.7 อายุงาน 11-20ปี ร้อยละ 62.1 ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับบ้านพักสวัสดิการ ร้อยละ77.7 ส่วนผลการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลการเตรียมด้านที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ ส่วนใหญ่สาเหตุที่ไม่เตรียมที่อยู่

อาศัยก่อนเกษียณเพราะมีบ้านเป็นของตนเองแล้ว รองลงมารายได้ไม่เพียงพอ และอันดับสามกลับไปอยู่บ้านพ่อแม่ ประเภทที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเดี่ยว ร้อยละ 44.7 กรรมสิทธิ์เป็นของพ่อแม่ ร้อยละ 39.8 ทำเลที่ตั้งอยู่ต่างจังหวัด ร้อยละ 57.3 ที่มาของรายได้เมื่อเกษียณส่วนใหญ่มาจากบำเหน็จ/บำนาญ ส่วนใหญ่นำไปใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายประจำวันเกษียณ และไม่ต้องการทำงานหลังเกษียณส่วนบุคคลที่ต้องการอยู่ด้วยหลังเกษียณ คือ คู่สมรส ในด้านความช่วยเหลือจากรัฐ/หน่วยงาน ที่ต้องการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่มีความต้องการเหมือนกลุ่มเตรียม

2.3.5 สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในเมืองสุภาพดี: กรณีศึกษา โครงการบางไทร ฮอสปิเอนส์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา¹⁹

ธุรกิจสถานบริการผู้สูงอายุ ในรูปแบบบ้านจัดสรรผสมโรงพยาบาลที่จัดสภาพการอยู่อาศัยให้สามารถเข้าถึงบริการทางการแพทย์ ขณะนี้โครงการนำร่องอยู่เพียงแห่งเดียวในประเทศไทย คือโครงการบางไทร ฮอสปิเอนส์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วัตถุประสงค์การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในโครงการใช้เครื่องมือวิจัยคือแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป พักอาศัยในโครงการ 1 เดือนขึ้นไป แบ่งกลุ่มเป็น 2 ประเภทคือ ผู้สูงอายุที่ซื้อบ้าน 53 คน และผู้สูงอายุเช่าพักอาศัย 8 คน รวม 61 คน จากผู้สูงอายุทั้งสิ้น 85 คน จัดเก็บข้อมูลไม่ได้ 24 คน ใช้เวลาการศึกษาระหว่างเดือนธันวาคม 2549-กรกฎาคม 2551

ผลการศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพพบว่า ผู้มีอายุ 50-59 ปี สนใจซื้อบ้านมากที่สุด 23 คน, อายุ 60-69 ปี จำนวน 19 คน, อายุ 70-79 ปี จำนวน 11 คน, อายุ 80-103 ปี จำนวน 4 คน และในจำนวนนี้แบ่งเป็นผู้สูงอายุหญิง 41 คนและผู้สูงอายุชาย 20 คน ทุกคนมีรายได้ปานกลาง-สูงมาก, มีการศึกษาดี, ตัดสินใจซื้อบ้านด้วยตนเอง, สุขภาพดี ผู้สูงอายุจำนวน 51 คนมีภูมิลำเนาเดิมอยู่กรุงเทพมหานคร, ปริมณฑลและต่างจังหวัด 10 คน ทำเลที่เหมาะสมสำหรับโครงการบ้านผู้สูงอายุควรเป็นจังหวัดปริมณฑลที่มีความสงบเงียบ

ผลการศึกษาสภาพการอยู่อาศัยพบว่า ผู้สูงอายุมักใช้เวลาทำกิจกรรมอยู่ภายในห้องรับแขก จุดเด่นทางกายภาพมี 7 ประการคือ ติดตั้งสัญญาณฉุกเฉิน 3 จุด ในห้องนอน ห้องรับแขกและห้องน้ำ, ติดโทรศัพท์ภายในบ้าน, ห้องน้ำกว้างเป็นพิเศษ, พื้นบ้านเรียบเท่ากันหมด ไม่มีธรณีประตู, ใช้ต้นไม้เป็นรั้วกันอาณาเขต, มีผู้บริหารโครงการเป็นแพทย์ประจำโครงการตลอด

¹⁹ ชมพูนุท ตันติถาวร, สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในเมืองสุภาพดี : กรณีศึกษา โครงการบางไทร ฮอสปิเอนส์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์เคหะพัฒนาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: 2551)

24 ชั่วโมง และมีสหคลินิกบางไทร ฮอสปิเอร์สและคลับเอร์สห่างจากบ้าน 200 เมตร ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทุกคน

ต้องการอาศัยอยู่ในโครงการ และเห็นว่าการบริหารงานแบบบริษัท จำกัดในรูปแบบ Hospihouse (Hospital+House) มีความเหมาะสม เหตุผลหลักที่ซื้อบ้านคือ คาดหวังที่จะรับบริการทางการแพทย์ในอนาคต และใช้อยู่อาศัยถาวร, ต้องการซื้อบ้านเป็นกรรมสิทธิ์ตลอดไป, ไม่ชอบพึ่งพาผู้อื่น, ทุกคนไม่เคยหกล้มระหว่างพักอาศัยตลอดงานวิจัยนี้ สรุปได้ว่าโครงการประสบความสำเร็จในเชิงการตลาดบ้านพักอาศัยที่มีความเข้าถึงบริการทางการแพทย์ในอนาคต

ปัญหาในโครงการ ได้แก่ ปัญหาน้ำใช้ เนื่องจากยังใช้น้ำบาดาล การขาดแคลนพื้นที่สวนสาธารณะ ผู้สูงอายุมักจะเก็บตัวอยู่ในที่พักอาศัยของตนเอง ไม่ออกมาใช้พื้นที่ภายนอกบ้านพัก ไม่ชอบออกกำลังกาย และไม่ค่อยใช้บริการในคลับเอร์สและบริการทางการแพทย์ในสหคลินิกบางไทรฯ

ข้อเสนอแนะ ได้แก่ด้านสุขภาพ ควรจัดทำแผนระยะยาวในการส่งเสริมสุขภาพให้ผู้สูงอายุออกกำลังกาย เพื่อผลสัมฤทธิ์ในแผนงานเมืองสุขภาพดี เพื่อให้ผู้สูงอายุออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารมากขึ้น และบ้านสำหรับผู้สูงอายุไม่จำเป็นจะต้องกันแบ่งสัดส่วนห้องนอน ห้องรับแขก ห้องครัว เพื่ออำนวยความสะดวกใช้ประโยชน์

2.3.6 การสำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวกปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ (เทศบาลตำบลแม่เหียะ)²⁰

พื้นที่เทศบาลตำบลแม่เหียะในปัจจุบันเป็นพื้นที่ชานเมืองเชียงใหม่ ซึ่งเดิมเป็นพื้นที่ชนบทที่ติดกับเขตความเจริญเติบโตของเมืองเชียงใหม่ จึงมีผลกระทบโดยตรงกับการอยู่อาศัยของประชากรผู้สูงอายุในเขตนี้ ซึ่งแต่เดิมตำบลแม่เหียะเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ผู้สูงอายุในพื้นที่เหล่านี้มาจากพื้นฐานเป็นเกษตรกรและรับจ้าง ดังนั้นผู้สูงอายุบางส่วนขาดเงินออมขาดการวางแผนการเงินในชีวิตบั้นปลาย แต่การพึ่งพาบุตรหลานเหมือนในอดีตไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่ตามที่เคยคาดหวัง จำนวนประชากรผู้สูงอายุในพื้นที่มีใกล้เคียงกับค่าโดยเฉลี่ยของผู้สูงอายุของไทยคือมีประมาณร้อยละ 10 -12 ของประชากรทั้งหมด เป็นหญิงมากกว่าชายอายุเฉลี่ย 71 ปี อาศัยอยู่เป็นคู่และอาศัยคนเดียวหรือตามลำพัง (โสด หย่า หรือ หม้าย) ประมาณครึ่งต่อครึ่ง ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีรายได้หลักคือเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและจากบุตรหลาน ส่วนใหญ่มี

²⁰ วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง และคณะ, , การสำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวกปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ (เทศบาลตำบลแม่เหียะ) จ.เชียงใหม่ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: 2552)

ปัญหาเรื่องสุขภาพ ปวดข้อ/หลังและความดันโลหิต สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในยามปกติแม้จะมีปัญหาเกิดในร่างกาย ผู้สูงอายุเหล่านี้อาศัยอยู่ในบ้านของตนเองถึงร้อยละ 97.5 มีการดำรงชีวิตแบบพอดีด้วยความมั่งคั่ง อุบัติเหตุส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในที่อยู่อาศัยในบ้านของตนเอง ได้แก่ ห้องน้ำ/ห้องอาบน้ำ ชานบ้าน/ระเบียงบ้าน ผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่แม่เหียะส่วนใหญ่ออกกำลังกายบริเวณสถานที่สาธารณะในหมู่บ้าน ถนน และในที่พักของตน ส่วนกิจกรรมทั่วไปจะใช้ชีวิตอยู่ในที่อาศัยของตนในบ้าน ลักษณะบ้านเป็นบ้านเดี่ยวชั้นเดียวและบ้านไม้ยกพื้น มีห้องนอนโปร่งและเป็นสัดส่วนได้รับการปรับปรุงบ้างเพื่อใช้ประโยชน์บางจุดขึ้นอยู่กับฐานะของตนเองและบุตรหลานตามความเหมาะสม ผู้สูงวัยในตำบลแม่เหียะซึ่งเดิมเป็นชนบทส่วนใหญ่จะยังพึงพอใจและมีความสุขความรักถิ่นอาศัยและต้องการอยู่ในชุมชนดั้งเดิมของตนในการอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่คุ้นเคยที่ประกอบด้วย เครือญาติ คนในชุมชน เพื่อนบ้านและผู้นำชุมชนที่รู้จักมักคุ้นและพึ่งพาอาศัยได้ด้านการดูแลสุขภาพของตนเองที่ยังต้องพึ่งพาสถานีอนามัยและอาสาสมัครดูแลสุขภาพผู้สูงอายุประจำหมู่บ้านซึ่งต้องอาศัยรถยนต์หรือจักรยานยนต์ในการเดินทาง

แนวทางการส่งเสริมให้มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวก ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลแม่เหียะ โดยร้อยละ 90 ของห้องน้ำ ห้องนอนและบันได ของบ้านที่สำรวจมีความจำเป็นเร่งด่วนต่อการปรับปรุงสภาพให้เหมาะสม เพราะเป็นสถานที่ที่ผู้สูงวัยใช้ชีวิตส่วนมากและเสี่ยงต่อการประสบอุบัติเหตุสูงสุด โดยมีรายละเอียดดังนี้

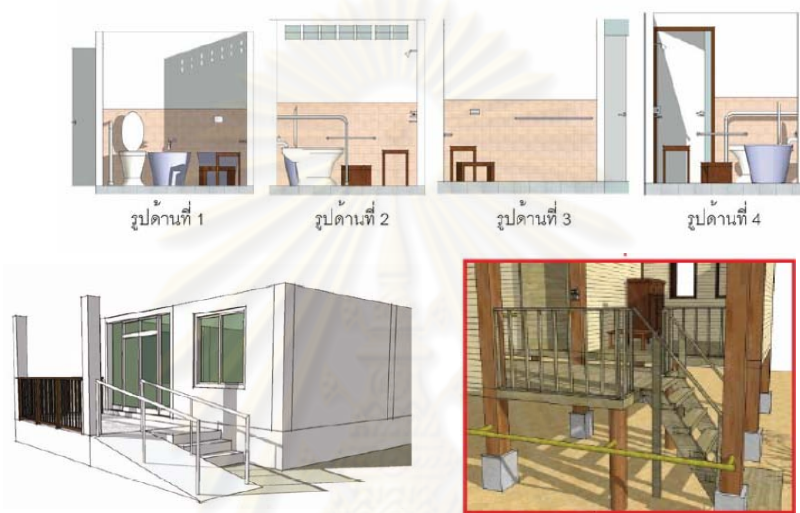
- ห้องน้ำและห้องอาบน้ำ อาทิ ติดตั้งราวจับอุปกรณ์พยุงตัวที่แข็งแรงในพื้นที่ที่ต้องการอย่างทั่วถึง แก้อัน้ำอาบน้ำ ถังน้ำและขันตักน้ำ กระดาษชำระที่หีบจับได้โดยไม่ต้องก้ม / วัสดุปูพื้นและปรับระดับพื้น ให้เรียบและไม่ลื่น ไม่ขรุขระเป็นหลุมหรือแตกร้าว ไม่เปลี่ยนระดับ ไม่ควรใช้กระเบื้องเคลือบผิวมันแผ่นใหญ่ / การปรับย้ายตำแหน่งที่ตั้งห้องน้ำ ที่ทางไกลนอกอาคารมาอยู่ในอาคารใกล้ห้องนอนและที่พักผ่อน คำนึงถึงความสะดวก ปลอดภัยแม้ในยามค่ำคืน / การปรับเปลี่ยนสุขภัณฑ์และอุปกรณ์ ที่ถูกสุขอนามัย เปลี่ยนโถส้วมแบบนั่งยองเป็นนั่งราบและใช้น้ำตักราด ในบางกรณีที่ผู้สูงอายุที่นิยมใช้โถนั่งยองเพราะคุ้นเคยและถ่ายได้สะดวกกว่าอาจใช้วิธีการเพิ่มอุปกรณ์พยุงตัว / การปรับแสงสว่างและการระบายอากาศ ระบบสุขาภิบาลและการระบายน้ำที่ ขัดกลืน ความอับชื้น ความมืด น้ำขัง พืช ตะไคร่ สัตว์และแมลง

- บันได อาทิ ติดตั้งราวจับอุปกรณ์พยุงตัวที่แข็งแรงในที่ที่ต้องการ ราวกันตก กระจกกันลื่น / ปรับขยายขั้นบันไดและปรับลดระยะขั้นบันไดตั้ง ไม่ให้บันไดชันและแคบจนเกินไป / ปรับเพิ่มชานพัก ปรับเปลี่ยนการอยู่อาศัยให้มาใช้ชั้นล่างของบ้าน

- ภายในบ้าน ทางเดิน ห้องนอน พื้นที่พักผ่อน ห้องครัว ห้องอาหาร อาทิ ติดตั้งราวจับอุปกรณ์พยุงตัวที่แข็งแรงในที่ที่ต้องการรอบห้องที่ใช้งานบ่อย / วัสดุปูพื้นและปรับระดับพื้น ให้

เรียบและไม่ลื่น ไม่ขรุขระหรือไม่เปลี่ยนระดับ / แสงสว่างและการระบายอากาศ สุขอนามัย การจัดเก็บข้าวของใช้ให้เข้าที่ / ติดตั้งผลิตภัณฑ์และสิ่งอำนวยความสะดวก มือจับ เติงที่ห้อยขา ลูกได้เอง

- ภายนอกอาคาร ซานบ้าน สวน ทางเดินรอบบ้าน อาทิ วัสดุปูพื้นและปรับระดับพื้นให้เรียบและไม่ลื่น ทำทางลาดเปลี่ยนระดับ ปรับทางเดินและขั้นบันได ซ่อมแซมพื้นที่แตกร้าวชำรุด / พื้นที่นั่งพักภายนอกอาคารที่มีร่มเงา มีราวจับ ที่นั่งพักผ่อนเวลากลางวัน / ที่จอดรถยนต์หรือจักรยานที่กว้างขวางปลอดภัย

ภาพที่ 2-18 ตัวอย่างการออกแบบปรับปรุงที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลแม่เหียะ

2.3.7 การสำรวจข้อมูลเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา เพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวก ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ²¹

พื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง เป็นพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงใหม่ติดแม่น้ำปิงซึ่งเป็นรอยต่อไปสู่จังหวัดลำพูน พื้นที่ตำบลนี้เป็นตัวแทนของชนบทที่มีความเจริญเติบโตเข้ามาที่ละเล็กละน้อยโดยพื้นที่ส่วนใหญ่ยังเป็นเกษตรกรรม ประชากรเป็นเกษตรกรถึงร้อยละ 80 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีการวางแผนการเงินในชีวิตบั้นปลาย แต่การพึ่งพาบุตรหลานเหมือนในอดีตไม่สามารถทำได้อย่างที่ตามที่เคยคาดหวัง จำนวนประชากรผู้สูงอายุในพื้นที่มีมากกว่าค่าเฉลี่ยของผู้สูงอายุของไทยคือมีประมาณร้อยละ 17 ของประชากรทั้งหมด เป็นหญิงมากกว่าชายอายุเฉลี่ย 75.6 ปี อาศัยอยู่คนเดียวหรือตามลำพังมากกว่าอาศัยอยู่เป็นคู่ถึงร้อยละ 60 (โสด หย่า

²¹ วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง และคณะ การสำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวก ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ (เทศบาลตำบลแม่เหียะ) จ.เชียงใหม่ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: 2552)

หรือหม้าย) ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีรายได้หลักคือเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและจากบุตรหลาน ส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องสุขภาพ ปวดข้อ/หลังและความดันโลหิต สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในยามปกติแม้จะมีปัญหาเกิดในร่างกายน ผู้สูงอายุเหล่านี้อาศัยอยู่ในบ้านของตนเองถึงร้อยละ 98.1 มีการดำรงชีวิตแบบพอดีด้วยความมั่งคั่ง อับติเหตุส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในที่อยู่อาศัยในบ้านของตนเองได้แก่ ห้องน้ำ/ห้องอาบน้ำ ชานบ้าน/ระเบียงบ้าน ผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่หนองตองพัฒนาส่วนใหญ่ออกกำลังกายบริเวณสนามในบ้าน/ลานบ้าน ภายในบ้าน/ในที่พักของตน ส่วนกิจกรรมทั่วไปจะใช้ชีวิตอยู่ในที่อาศัยของตนในบ้านและวัดใกล้บ้าน ลักษณะบ้านเป็นบ้านไม้ยกพื้นมีอายุการใช้งานมานาน (เฉลี่ย 56.05 ปี) และเป็นลักษณะบ้านเดี่ยว โดยพบว่ามีปัญหาในเรื่องการใช้สอยพื้นที่ในบ้านโดยเฉพาะในห้องน้ำ ส่วนใหญ่มีความต้องการปรับปรุงห้องน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ แต่การปรับปรุงก็ขึ้นอยู่กับฐานะของตนเองและบุตรหลานตามความเหมาะสมเพราะเป็นค่าใช้จ่ายที่สูง ผู้สูงวัยในหมู่บ้านชนบทส่วนใหญ่จะยังพึงพอใจและมีความสุขความรักถิ่นอาศัยและต้องการอยู่ในชุมชนดั้งเดิมของตนในการอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่คุ้นเคย ที่ประกอบด้วยเครือญาติ คนในชุมชน เพื่อนบ้านและผู้นำชุมชนที่รู้จักมักคุ้นและพึ่งพาอาศัยได้ โดยส่วนมากไม่เคยจะคิดย้ายบ้านหรือจะปรับปรุงบ้านในอนาคต

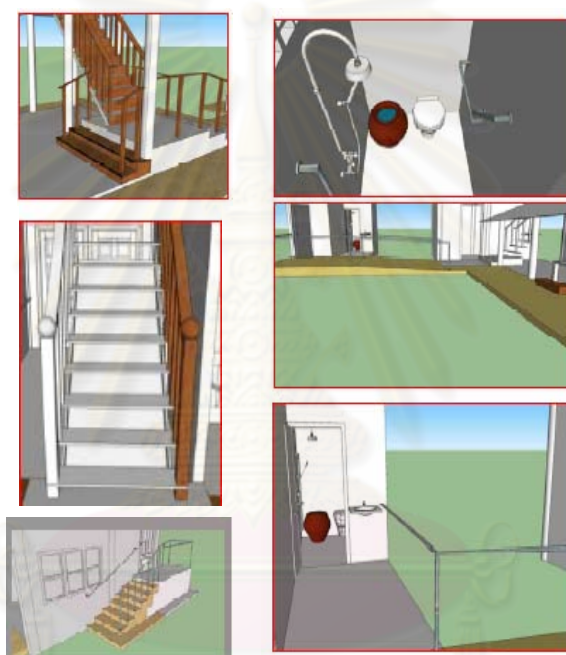
แนวทางการส่งเสริมให้มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวก **ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา** ผลจากศึกษาครั้งนี้พบว่า ร้อยละ 90 ของห้องน้ำ ห้องนอนและบันได ของบ้านที่สำรวจมีความจำเป็นเร่งด่วนต่อการปรับปรุงสภาพให้เหมาะสม เพราะเป็นสถานที่ที่ผู้สูงวัยใช้ชีวิตส่วนมากและเสี่ยงต่อการประสบอุบัติเหตุ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ห้องน้ำและห้องอาบน้ำ อาทิ ติดตั้งราวจับอุปกรณ์พุงตัวที่แข็งแรงในพื้นที่ที่ต้องการอย่างทั่วถึง แก้วน้ำอ่างอาบน้ำ ถังน้ำและขันตักน้ำ กระดาษชำระที่หยิบจับได้โดยไม่ต้องก้ม / วัสดุปูพื้นและปรับระดับพื้น ให้เรียบและไม่ลื่น ไม่ขรุขระเป็นหลุมหรือแตกกร้าว ไม่เปลี่ยนระดับ ไม่ควรใช้กระเบื้องเคลือบผิวมันแผ่นใหญ่ / การปรับย้ายตำแหน่งที่ตั้งห้องน้ำ ที่ห่างไกลนอกอาคารมาอยู่ในอาคารใกล้ห้องนอนและที่พักผ่อน คำนึงถึงความสะดวก ปลอดภัยแม้ในยามค่ำคืน / การปรับเปลี่ยนสุขภัณฑ์และอุปกรณ์ ที่ถูกสุขอนามัย เปลี่ยนโถส้วมแบบนั่งยองเป็นนั่งราบและใช้น้ำตักกรด ในบางกรณีที่ผู้สูงอายุที่นิยมใช้โถนั่งยองเพราะคุ้นเคยและถ่ายได้สะดวกกว่าอาจใช้วิธีการเพิ่มอุปกรณ์พุงตัว / การปรับแสงสว่างและการระบายอากาศ ระบบสุขาภิบาลและการระบายน้ำที่ดี ขจัดกลิ่น ความอับชื้น ความมืด น้ำขัง พืช ตะไคร่ สัตว์และแมลง

- บันได อาทิ ติดตั้งราวจับอุปกรณ์พุงตัวที่แข็งแรงในที่ที่ต้องการ ราวกันตก กระจกกันลื่น / ปรับขยายขั้นบันไดและปรับลดระยะขั้นบันไดตั้ง ไม่ให้บันไดชันและแคบจนเกินไป / ปรับเพิ่มชานพัก ปรับเปลี่ยนการอยู่อาศัยให้มาใช้ชั้นล่างของบ้าน

- ภายในบ้าน ทางเดิน ห้องนอน พื้นที่พักผ่อน ห้องครัว ห้องอาหาร อาทิ ติดตั้งราวจับ อุปกรณ์พยุงตัวที่แข็งแรงในที่ที่ต้องการรอบห้องที่ใช้งานบ่อย / วัสดุปูพื้นและปรับระดับพื้น ให้เรียบและไม่ลื่น ไม่ขรุขระหรือไม่เปลี่ยนระดับ / แสงสว่างและการระบายอากาศ สุขอนามัย การจัดเก็บข้าวของใช้ให้เข้าที่ / ติดตั้งผลิตภัณฑ์และสิ่งอำนวยความสะดวก มือจับ เติงที่ห้อยชาลูกได้เอง

- ภายนอกอาคาร ชานบ้าน สวน ทางเดินรอบบ้าน อาทิ วัสดุปูพื้นและปรับระดับพื้น ให้เรียบและไม่ลื่น ทำทางลาดเปลี่ยนระดับ ปรับทางเดินและขั้นบันได ซ่อมแซมพื้นที่แตกร้าว ซ้ำรูป / พื้นที่นั่งพักภายนอกอาคารที่มีร่มเงา มีราวจับ ที่นั่งพักผ่อนเวลากลางวัน / ที่จอดรถยนต์ หรือจักรยานที่กว้างขวางปลอดภัย

ภาพที่ 2-19 ตัวอย่างการออกแบบปรับปรุงที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาทั้งหมดนั้น จะเป็นการศึกษาลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในขอบเขตของเมืองเป็นส่วนใหญ่ และเป็นการศึกษาเพียงแค่ด้าน สังคม เศรษฐกิจ และสภาพปัญหาของผู้สูงอายุเพียงแค่นั้น ไม่ได้ศึกษาถึงแนวทางการปรับปรุงและเสนอแนะแนวทางออกแบบสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ให้มีความปลอดภัยและเหมาะสม สะดวกในการใช้งานให้เป็นรูปแบบทางกายภาพ

งานวิจัยโดยส่วนใหญ่ ก็ยังไม่ได้ศึกษาถึงพื้นที่ชนบท ของ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ลักษณะภูมิอากาศและวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะแตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ในชนบท : กรณีศึกษา ตำบลหนองกุงเงิน อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น สามารถอธิบายเป็นหัวข้อต่างๆ ได้ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 ขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การศึกษา วิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา
- 3.6 ข้อจำกัดในการศึกษา

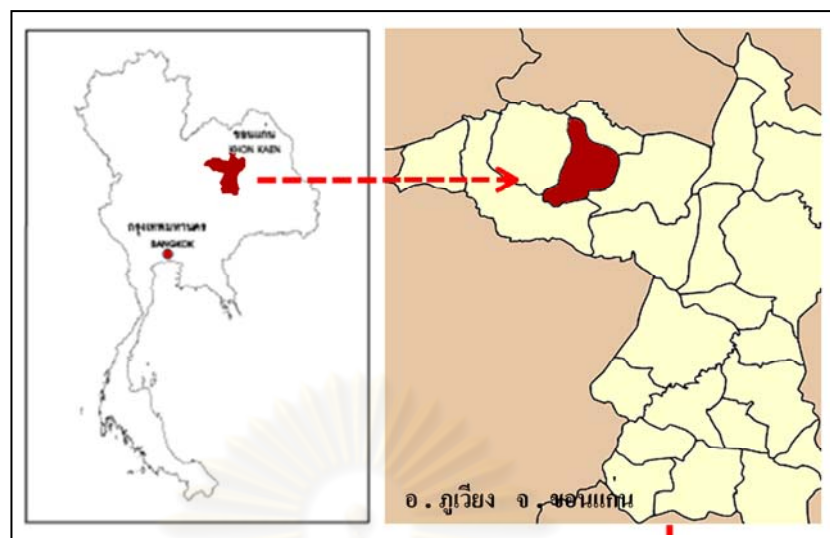
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบคู่ขนานทำการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างร่วมกับ สถาบันวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มเดียวกัน คือ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ใน ตำบลหนองกุงเงิน อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น ที่ศึกษา จำนวน 721 คน ผู้วิจัยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ สูตรของ Yamane¹ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จากจำนวนประชากร 721 คน² ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 260 คน และผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละช่วงอายุ และกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก และเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกต³ ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยประมาณ 10% ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 26 คน โดยแบ่งเป็นแบบชั้นภูมิแยกตามช่วงอายุ ดังนี้ กลุ่มที่ 1 อายุ 60-69 ปี จำนวนร้อยละ 50 เป็นจำนวน 13 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ 2 อายุ 70-79 จำนวนร้อยละ 30 เป็นจำนวน 8 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ 3 อายุ 80 ปีขึ้นไป จำนวนร้อยละ 20 เป็นจำนวน 5 กลุ่มตัวอย่าง

¹ Yamane, 1973¹

² แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐาน สสจ. ขอนแก่น จากการสำรวจ ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2552²

³ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ. *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์และปกเจริญผล, 2540). หน้า 336

ภาพที่ 3-1 แสดงแผนที่ตั้ง ต.หนองกุ้งเซิน อ.ภูเก็ต จ.ชอนแก่น

หมู่ที่	ชื่อ - หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร			ประชากรผู้สูงอายุ	ร้อยละ (1)	สัดส่วน (2)
			ชาย	หญิง	รวม			
1	บ้านหนองกุ้งเซิน	207	481	479	960	115	15.95	0.12
2	บ้านหนองโน	110	259	229	488	64	8.88	0.13
3	บ้านโนนพัฒนา	135	320	335	655	71	9.85	0.11
4	บ้านหนองกระเดา	153	338	355	693	72	9.99	0.10
5	บ้านหนองกระแห่ง	198	482	499	981	120	16.64	0.12
6	บ้านโนนศิลา	215	473	422	895	102	14.15	0.11
7	บ้านโนนม่วง	39	101	99	200	23	3.19	0.11
8	บ้านหนองกุ้งเซิน	123	271	287	558	56	7.77	0.10
9	บ้านน้ำเซิน	147	327	348	675	98	13.59	0.14
รวม		1,327	3,052	3,053	6,105	721	100.00	0.12

ตารางที่ 3-1 จำนวนประชากรผู้สูงอายุตำบลหนองกุ้งเซิน แบ่งตามหมู่บ้าน ปี 2552

ที่มา : จำนวนครัวเรือน จากแผนพัฒนา 3 ปี อบต.หนองกุ้งเซิน ปี 2553 – 2555

จำนวนประชากร จากแบบสำรวจข้อมูลพื้นฐาน สสจ. ชอนแก่น จากการสำรวจ ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2552

(1) ร้อยละของจำนวนผู้สูงอายุในหมู่บ้านเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมดในตำบลหนองกุ้งเซิน

(2) สัดส่วนของจำนวนผู้สูงอายุในหมู่บ้านเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมดในหมู่บ้าน

3.2 ขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา

3.2.1 ข้อมูลทุติยภูมิ

ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และอินเทอร์เน็ต โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎี รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงแนวคิดทฤษฎีในการออกแบบที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

3.2.2 ข้อมูลปฐมภูมิ

ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลประชากรกลุ่มตัวอย่าง ผู้สูงอายุในเขต ต.หนองกุงเงิน อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น ใช้เครื่องมือวิธีการสำรวจและสังเกต การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์การประชุมประชาคม

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้สูงอายุในเขต ต.หนองกุงเงิน อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น โดยในการศึกษาสามารถสรุปเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้ ดังนี้

3.3.1 แบบสำรวจและสังเกต

ใช้แบบสำรวจและสังเกตกับผู้สูงอายุที่ เพื่อทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น

- 1) ลักษณะการอยู่อาศัย
- 2) ขนาดพื้นที่ใช้สอย
- 3) กิจวัตรประจำวัน

3.3.2 แบบสัมภาษณ์

ใช้การสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ โดยการสัมภาษณ์ได้⁴ สามารถแบ่งข้อมูลได้ดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, สถานภาพสมรส และภูมิลำเนาเดิม
- 2) ข้อมูลด้านสังคม ได้แก่ การทำกิจกรรมต่างๆ ในที่อยู่อาศัย, ความสัมพันธ์ในครอบครัว และความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน
- 3) ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ, รายได้, ค่าใช้จ่าย, ภาระหนี้สิน และการวางแผนเพื่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัย

⁴ พงศ์ธร เหราบัตย์, “แนวทางการปรับปรุงโครงการบ้านพักคนชราวาระสวนเวศม์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546).

3.3.3 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลโดยการที่ใช้แบบสำรวจและสังเกต, แบบสัมภาษณ์ จะทำการทดลองเก็บข้อมูลเพื่อทดสอบข้อมูลที่ได้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.3.4 สังเกตการณ์การทำประชาคม

ทำการสังเกตการณ์การจัดประชุมประชาคม ซึ่งจัดโดย องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสูง และอนามัยประจำตำบล เพื่อศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจ สภาพการอยู่อาศัย และปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างเดือน กันยายน 2553 – กุมภาพันธ์ 2554

3.4.1 แบบสำรวจและสังเกต

โครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 5 ส่วน (รายละเอียดในภาคผนวก) ดังนี้

- 1) ข้อมูลโดยทั่วไป
- 2) ข้อมูลลักษณะและสภาพการอยู่อาศัย
- 3) ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันส่วนที่
- 4) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการอยู่อาศัยในปัจจุบัน
- 5) ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุแบบสัมภาษณ์

3.4.2 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จะนำมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบด้านความตรงเชิงเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยจะนำกลับมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปทำการทดสอบแบบสัมภาษณ์กับผู้สูงอายุที่ โดยในแบบสัมภาษณ์ชุดแรกพบมีข้อบกพร่อง ดังนี้

- คำถามไม่ต่อเนื่อง ไม่มีการเรียงลำดับและการจัดหมวดหมู่ของคำถาม
- คำถามมีความซ้ำซ้อน ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเบื่อก่อนที่จะตอบคำถาม
- คำถามด้านสภาพปัญหาในการอยู่อาศัย พบว่าส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสำคัญในเรื่องที่อยู่อาศัย โดยจะให้ความสำคัญเรื่องค่าใช้จ่ายมากกว่า
- ใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 1-2 ชั่วโมง ซึ่งนานเกินไปทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เบื่อก่อน

3.4.2 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เบื้องต้นไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาข้อบกพร่องและหาข้อสรุปที่ได้จากการศึกษา ตลอดจนเป็นแนวทางในการอภิปรายต่อไป

3.5 การศึกษา วิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ การสัมภาษณ์ การสังเกต และการประชุมประชาคม ใช้วิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับแนวคิดในต่างประเทศและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสรุปประเด็นสำคัญ ใช้วิธีการนำเสนอในเชิงพรรณนา

- 3.5.1 วิเคราะห์ผลการศึกษาโดยการเปรียบเทียบกับแนวคิดการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในต่างประเทศ
- 3.5.2 วิเคราะห์ผลการศึกษาโดยการเปรียบเทียบมาตรฐานของสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆที่ได้ระบุไว้ในกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548
- 3.5.3 สรุปและวิเคราะห์การสัมภาษณ์ และประชุมประชาคมโดยวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ไขเชิงพรรณนา

3.6 ข้อจำกัดในการศึกษา

3.6.1 ด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยจะทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะผู้สูงอายุ ในเขต ต.หนองกุงเงิน อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น เท่านั้น

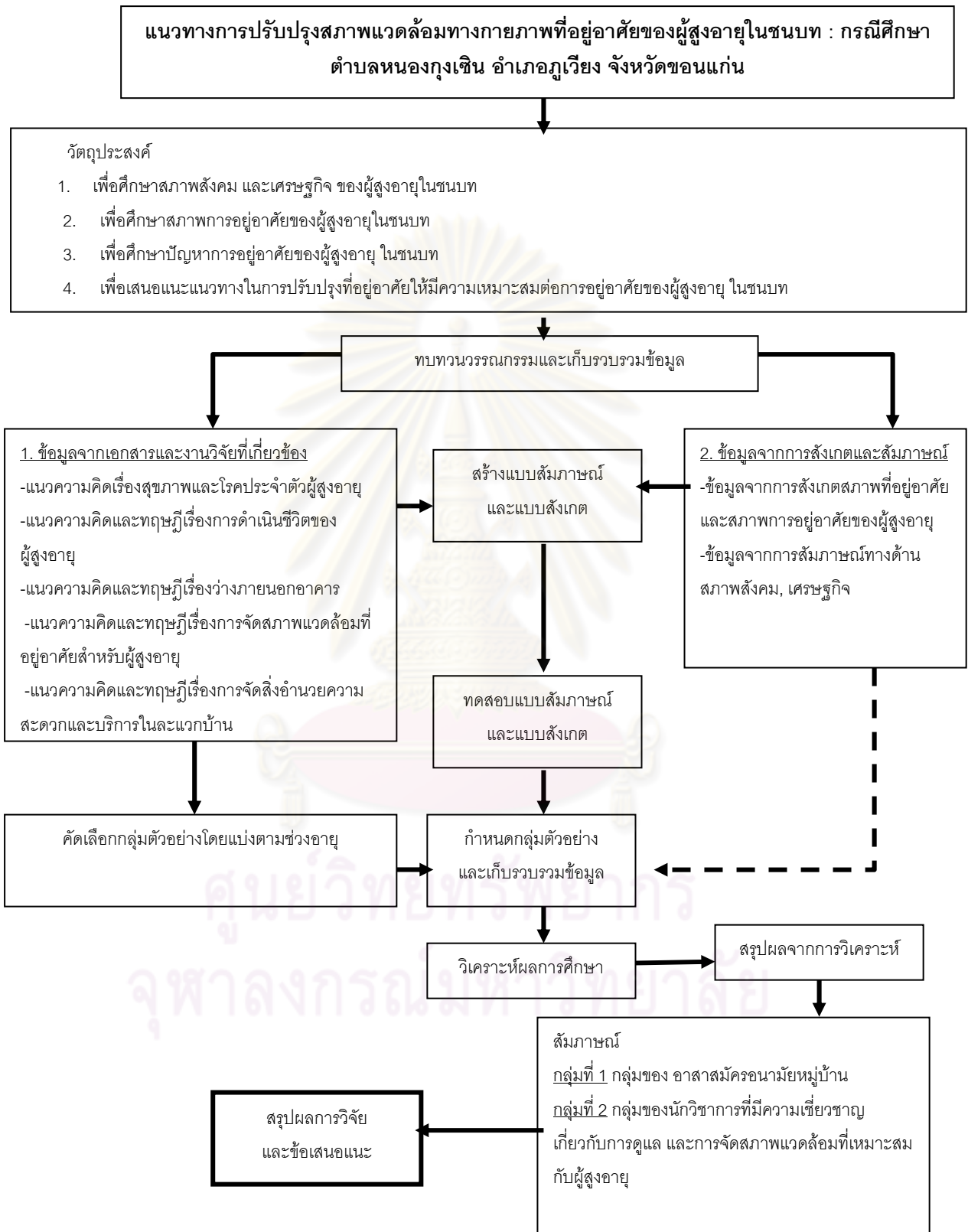
3.6.2 ด้านประเภทของที่อยู่อาศัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จะใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการเก็บข้อมูลประเภทที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง ทุกประเภท

3.6.3 ด้านพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ชนบท ทุรกันดาร และ ห่างไกลความเจริญ ทำให้การเก็บข้อมูลมีความยากลำบาก

ตารางที่ 3-2 แสดงกระบวนการดำเนินงานวิจัย

ตารางที่ 3-3 แสดงกรอบแนวคิดงานวิจัย

เรื่อง แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในชนบท :
กรณีศึกษา ตำบลหนองกุงเงิน อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

วัตถุประสงค์	ตัวแปรหลัก	ตัวแปรรอง	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	ประชากรกลุ่มตัวอย่าง
1. เพื่อศึกษาสภาพสังคมและสภาพเศรษฐกิจในที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในชนบท	ข้อมูลทั่วไปของผู้ อยู่อาศัย	- เพศ - อายุ - ระดับการศึกษา - สถานภาพสมรส - ภูมิลำเนาเดิม	การสัมภาษณ์	คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วงอายุ ช่วงแรก 60- 69 ปี ช่วงสอง 70-79 ปี ช่วงสาม 80 ปีขึ้นไป เพื่อทำการศึกษา ข้อมูลแบบชั้นภูมิใน เชิงลึก (50% - 30% - 20%)
	สภาพสังคม	- การทำกิจกรรมในที่ อยู่อาศัย - ความสัมพันธ์ใน ครอบครัว - ความสัมพันธ์กับ เพื่อนบ้าน	การสัมภาษณ์	
	สภาพเศรษฐกิจ	- อาชีพ - รายได้ - ค่าใช้จ่าย - ภาระหนี้สิน	การสัมภาษณ์	
2. เพื่อศึกษาสภาพการอยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในชนบท	ลักษณะที่อยู่ อาศัย	- ลักษณะ/รูปแบบที่ อยู่อาศัย - ขนาดพื้นที่ใช้สอย - สุขภาพของผู้สูงอายุ - อุบัติเหตุในที่อยู่ อาศัย	การสังเกต	
3. เพื่อศึกษาปัญหาการอยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในชนบท	ปัญหาการอยู่ อาศัย	- ปัญหาการอยู่อาศัย - ปัญหาที่อยู่อาศัย	การสัมภาษณ์	

บทที่ 4

สภาพการอยู่อาศัย

4.1 วิธีการคัดเลือกที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

การศึกษาเพื่อปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในชนบท ในครั้งนี้ ได้กำหนดที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุเป้าหมายเพื่อทำการปรับปรุง โดยมีขั้นตอนในการคัดเลือกที่อยู่อาศัย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นแรกเป็นการคัดเลือกที่อยู่อาศัยเบื้องต้นจำนวน 26 หลัง จากนั้นจึงทำการคัดเลือกที่อยู่อาศัยเพื่อทำการออกแบบปรับปรุงจำนวนตามที่กำหนดจาก 26 หลัง ดังกล่าว โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานและข้อมูลจากการศึกษา ดังต่อไปนี้

4.2 เกณฑ์การคัดเลือกที่อยู่อาศัย

พิจารณาจากคุณสมบัติของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษาประกอบกับลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัย โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

- 1) อายุและเพศของผู้สูงอายุและเพศแบ่งเป็น 3 ช่วงอายุ ทั้ง ผู้สูงอายุตอนต้น ตอนกลาง และตอนปลาย
- 2) ระดับและข้อแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจ
- 3) ระดับและข้อแตกต่างของการมีผู้ดูแลที่อาศัยอยู่ด้วย เช่น อาศัยอยู่คนเดียว อาศัยอยู่กับคู่สมรส และ/หรือบุตร อาศัยอยู่กับหลาน และ/หรือหลาน ฯลฯ
- 4) ความสมัครใจและความความยินยอมของผู้สูงอายุ
- 5) ความคิดเห็นของบุคคลอื่น ๆ ในพื้นที่ เช่น ผู้นำชุมชน อผส. อสม. เจ้าหน้าที่อนามัย
- 6) ระยะทางที่ตั้งของบ้านผู้สูงอายุในหมู่บ้าน กระจายไปทุกช่วงระยะใกล้และระยะห่างไกลจากศูนย์กลางหมู่บ้าน
- 7) ระดับและข้อแตกต่างของการอยู่อาศัย และที่อยู่อาศัย เช่น บ้านเดี่ยว เรือนไม้ ยกใต้ถุน บ้านชั้นเดียว บ้านสองชั้น

4.3 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดเลือกที่อยู่อาศัยเบื้องต้น

จากเกณฑ์ในการคัดเลือกที่อยู่อาศัยข้างต้นที่ทางคณะผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการคัดเลือกที่อยู่อาศัย ได้มีการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ประจำ

สถานีอนามัย นักพัฒนาสังคม และกลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในหมู่บ้าน เพื่อทราบข้อมูล รายละเอียดของสภาพที่อยู่อาศัยและผู้สูงอายุ และทำการคัดเลือกบ้านของผู้สูงอายุในเบื้องต้น จำนวน 26 หลัง

หลังจากได้รายชื่อของผู้สูงอายุและที่อยู่อาศัยในเบื้องต้นจำนวน 26 หลัง ผู้วิจัยได้ทำการ ทบทวนตรวจสอบข้อมูล โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์จะลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่ อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ และแบบสำรวจลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัย แล้วนำไป สัมภาษณ์และสำรวจที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง

ภาพที่ 4-1 การประชุมประชาคมเพื่อคัดเลือกบ้านผู้สูงอายุ

4.4 รายละเอียดสภาพที่อยู่อาศัยและประเด็นปัญหา

ตารางที่ 4-1 แสดงข้อมูลผู้สูงอายุและที่อยู่อาศัย ที่ได้รับการคัดเลือกเบื้องต้น

ลำดับ	ชื่อ	อายุ	ที่อยู่	รูปแบบบ้าน	สภาพที่อยู่อาศัย
1.	นางนาง นาคน้อย	69	11 ม.1	บ้านปูนชั้นเดียว	ทรุดโทรม
2.	นายแสง จินดา	65	2 ม.1	บ้านปูนชั้นเดียว	ทรุดโทรม
3.	นางเขียว ทิ้งสร้างแป้น	63	124 ม. 1	บ้านปูนชั้นเดียว	ทรุดโทรม
4.	นายทองยศ กงเพชร	63	208 ม. 1	บ้าน 2 ชั้น (ครึ่งปูนครึ่งไม้)	ปานกลาง
5.	นางแพง กาศีชา	69	64 ม.3	บ้านไม้ ชั้นเดียว	ทรุดโทรม
6.	นางวรรณ ทัศนัตถ	63	32 ม.3	บ้าน 2 ชั้น (ครึ่งปูนครึ่งไม้)	ปานกลาง
7.	นางผัน อุษุสุข	69	88 ม.3	บ้านไม้ ยกใต้ถุนสูง	ทรุดโทรม
8.	นายทองเสียน สัจจนวน	68	128 ม. 8	บ้าน 2 ชั้น (ครึ่งปูนครึ่งไม้)	ปานกลาง
9.	นายทองพูล สิงห์หล้า	69	21 ม.2	บ้าน 2 ชั้น (ครึ่งปูนครึ่งไม้)	ปานกลาง
10.	นางบุญจันทร์ กาศรี	69	61 ม.2	บ้านไม้ ชั้นเดียว	ปานกลาง
11.	นางเหลา บริบาล	68	15 ม.3	บ้านไม้ ยกใต้ถุนสูง	ทรุดโทรม
12.	นางก้าน พิมพ์ชายน้อย	69	29 ม.3	บ้านไม้ ยกใต้ถุนสูง	ทรุดโทรม
13.	นายชาย นาวะ	69	6 ม.1	บ้านไม้ ยกใต้ถุนสูง	ทรุดโทรม
14.	นางใหม่ ไพธัสจันทร์	76	185ม1	บ้านไม้ ชั้นเดียว	ทรุดโทรม
15.	นางเต้า เหล็กมี	74	8 ม.1	บ้านไม้ ชั้นเดียว	ทรุดโทรม
16.	นายผัด ภูธร	73	30 ม.1	บ้านปูน ชั้นเดียว	ทรุดโทรม
17.	นางอำ เดชแพง	75	42 ม.1	บ้าน 2 ชั้น (ครึ่งปูนครึ่งไม้)	ปานกลาง
18.	นางสุด สีหามี	78	67 ม.3	บ้านไม้ ยกใต้ถุนสูง	ปานกลาง
19.	นายเขียน บุคดา	78	127 ม. 8	บ้านไม้ ยกใต้ถุนสูง	ทรุดโทรม

ลำดับ	ชื่อ	อายุ	ที่อยู่	รูปแบบบ้าน	สภาพที่อยู่อาศัย
20.	นางสี นาคต้อย	77	169 ม. 8	บ้าน 2 ชั้น (ครึ่งปูนครึ่งไม้)	ปานกลาง
21.	นางบัว จุลลาบุตรดี	79	93 ม.3	บ้าน 2 ชั้น (ครึ่งปูนครึ่งไม้)	ปานกลาง
22.	นายพวง ชัยเนตร	86	47 ม.3	บ้าน 2 ชั้น (ครึ่งปูนครึ่งไม้)	ปานกลาง
23.	นางตา ชมจันทร์	84	20 ม.2	บ้าน 2 ชั้น (ครึ่งปูนครึ่งไม้)	ปานกลาง
24.	นายถัน บุคดา	83	56 ม.2	บ้านไม้ ยกใต้ถุนสูง	ปานกลาง
25.	นางสอน มะโนสัย	85	39 ม.1	บ้านไม้ ยกใต้ถุนสูง	ปานกลาง
26.	นางนุ่น เดชแพง	90	96 ม.1	บ้านไม้ ยกใต้ถุนสูง	ปานกลาง

4.5 สรุปประเด็นปัญหาที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

จากการลงพื้นที่สำรวจและศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ต.หนองกุงเขิน อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับ ลูก หลาน และ บริเวณใกล้เคียงก็จะเป็นเครือญาติกัน สภาพทางกายภาพที่อยู่อาศัยโดยส่วนใหญ่เป็น บ้านเดี่ยวยกใต้ถุนสูงวัสดุโดยส่วนใหญ่ใช้ไม้และปูน เป็นวัสดุหลักในการก่อสร้างสภาพค่อนข้างมีความทรุดโทรมมาก เช่น ไม้ผุ ปูนร่อนกะเทาะหลังคารั่ว ไม่มีช่องเปิดเป็นต้น

ปัญหาที่พบโดยส่วนใหญ่ ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดอันตรายกับผู้สูงอายุและผู้อาศัย คือ ห้องน้ำที่ไม่ถูกสุขลักษณะพื้นผิวลื่น ไม่มีราวจับ แสงสว่างไม่เพียงพอ การถ่ายเทอากาศไม่ดี และปัญหาที่พบอีกบริเวณคือ ส่วนของบันไดที่มีความไม่มั่นคง แข็งแรง และบ้านบางหลังเป็นแบบบันไดลิง ผู้อยู่อาศัยต้องใช้วิธีการปีน ขึ้น-ลง เป็นประจำ ส่วนพื้นโดยมากแล้วจะเป็นพื้นดิน มีสภาพไม่เรียบ เกิดฝุ่นฟุ้งกระจาย และเวลาหน้าฝน ก็ยังเปียกแฉะและเป็นโคลนทำให้ไม่สะดวกในการอยู่อาศัย

ซึ่งจากปัญหาได้เกิดขึ้นจากผู้อยู่อาศัยนั้น มีฐานะยากจน ไม่มีงบประมาณในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัย

1) นางนาง นาคด้อย บ้านเลขที่ 11 ม.1 อายุ 69 ปี

สถานะ อาศัยอยู่ตามลำพัง เนื่องจากเป็นหม้าย

โรคประจำตัว ปวดเมื่อยตามขา ไขข้อและหลัง บางครั้งจะมีอาการเวียนศีรษะ

กิจวัตรประจำวัน เลี้ยงสัตว์ตามทุ่งนา โดยเดินทางจากบ้านไปทุ่งนา

ประมาณ 2 กิโลเมตร ในตัวบ้านไม่มีห้องน้ำ ต้องไปขอใช้ร่วมกับเพื่อนบ้านรายได้ เบี้ยยังชีพเดือน

ละ 500 บาท และเงินบำนาญเดือนละ 200 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้านเดียว 1 ชั้น	บ้านเดียว 1 ชั้น	บ้านเดียว 1 ชั้น

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน พื้นที่ใช้สอยไม่เป็นสัดส่วน

ทรุดโทรม

ภายนอกบ้าน ห้องน้ำอยู่ไกล การเข้าถึง

ลำบาก

แนวทางแก้ไขปัญหา การสร้างห้องน้ำ

เพิ่มเติมในบริเวณที่เหมาะสม

ภาพที่ 4-2 แสดงสภาพบ้าน

นางนาง นาคด้อย

2) นายแสง จินดา บ้านเลขที่ 2 ม.1 อายุ 65 ปี

สถานะ อาศัยอยู่กับภรรยา ไม่มีบุตร

โรคประจำตัว ป่วยเป็นอัมพาตทั้งตัว ตาบอดทั้ง 2 ข้าง และเบาหวาน มีภรรยาเป็นผู้ดูแล

กิจวัตรประจำวัน ไม่สามารถไปไหนมาไหนได้ นอนรักษาตัวอยู่ในบ้าน ให้ภรรยาเป็นผู้ทำทุกอย่าง แทน ส่วนภรรยาไม่ได้ประกอบอาชีพ เนื่องจากต้องคอยดูแลอยู่ใกล้ๆ

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน 1 ชั้น	บ้าน 1 ชั้น	บ้าน 1 ชั้น

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน -

ภายนอกบ้าน ห้องน้ำไม่ถูกสุขลักษณะ ไม่มีราวจับเวลาเดินไปเข้าห้องน้ำ และแสงสว่างไม่เพียงพอ

แนวทางแก้ไขปัญหา สร้างห้องน้ำใหม่เพิ่มเติมในตำแหน่งที่เหมาะสมกับการใช้งาน

ภาพที่ 4-3 แสดงสภาพบ้าน

นายแสง จินดา

3) นางเขียว ทิงสร้างแป้น บ้านเลขที่ 124 ม.1 อายุ 63 ปี

สถานะ เป็นหม้าย อาศัยอยู่กับหลานสาว มีบุตร 4 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 3 คน

โรคประจำตัว ไทรอยด์

กิจวัตรประจำวัน ทอเสื่อกกเอาไว้ใช้เอง บางส่วนก็ขายให้เพื่อนบ้าน เลี้ยงหลาน

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท และเงินที่ลูกหลานให้เดือนละ 1,000 บาท บางส่วนมาจากการขายเสื่อ แต่ไม่แน่นอน

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน 1 ชั้น	เพิงหน้าบ้าน และในบ้าน	บ้าน 1 ชั้น

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน พื้นบ้านอยู่ต่ำกว่าถนน ทำให้
น้ำท่วมขังเวลาฝน

ภายนอกบ้าน พื้นทางเดินไปห้องน้ำขรุขระ
และแสงสว่างไม่เพียงพอ

แนวทางแก้ไขปัญหา ปรับปรุงพื้นบ้านใหม่
ให้สูงและเรียบขึ้น เพิ่มราวจับและไฟส่อง
สว่างตามทางเดินไปห้องน้ำ

ภาพที่ 4-4 แสดงสภาพบ้าน

นางเขียว ทิงสร้างแป้น

4) นายทองยศ กงเพชร บ้านเลขที่ 208 ม.1 อายุ 63 ปี

สถานะ อาศัยอยู่กับภรรยาและบุตร โดยมีบุตรทั้งหมด 3 คน เป็นชาย 2 คน และหญิง 1 คน
โรคประจำตัว พิกการขาซ้ายที่อ่อนล้าขาขวา จึงต้องใช้ไม้เท้า แต่สุขภาพโดยรวมยังแข็งแรงดี มีอาการ
ตาพร่ามัวบ้าง

กิจวัตรประจำวัน เดินทางไปเฝ้าไร่อ้อยและนาข้าวทุกวัน โดยลูกชายเป็นผู้พาไป ให้เพื่อนบ้าน
ข้างๆ เป็นผู้ช่วยดูแลบ้าน

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน 2 ชั้น	กระท่อมที่นา และชั้นล่างของ บ้าน	ชั้น 2 ของบ้าน

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน พื้นบ้านระดับต่ำกว่าถนน ทำ
ให้มีน้ำท่วมขังเวลาฝนตก บันไดค่อนข้าง
ชันภายนอกบ้าน บริเวณโดยรอบบ้านเป็น
หลุมเป็นบ่อ สิ่งของวางเกะกะ อาจทำให้
เดินสะดุดและเกิดอันตรายได้

แนวทางแก้ไขปัญหา ปรับปรุงพื้นบ้านใหม่
ให้เรียบขึ้น จัดสรรพื้นที่สำหรับเก็บของให้
เป็นระเบียบ

ภาพที่ 4-5 แสดงสภาพ
บ้านนายทองยศ กงเพชร

5) นางแพง กาศีชา บ้านเลขที่ 64 ม.3 อายุ 69 ปี

สถานะ อยู่กับคู่สมรส อาศัยอยู่กับลูกและหลาน มีบุตร 5 คน เป็นชาย 2 คน หญิง 3 คน
โรคประจำตัว ไม่มีโรคประจำตัว

กิจวัตรประจำวัน ประกอบอาหาร ดูแลหลาน ดูโทรทัศน์ ออกกำลังกาย งานอดิเรก
รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท และเงินที่ลูกหลานให้เดือนละ 1000-2000 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน แคร่	บ้าน แคร่	บ้าน

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน ไม่มีผนังบ้านโดยรอบ

ภายนอกบ้าน คราวไม่ถูกสุขลักษณะ อาจ

เกิดอันตรายได้

แนวทางแก้ไขปัญหา เพิ่มหลังคามุงกัน

แดด ผนังโดยรอบตัวบ้าน เทพื้นครัว

ปรับปรุงห้องน้ำ

ภาพที่ 4-6 แสดงสภาพบ้านนางแพง กาศีชา

6) นางวรรณ ทัศนัย บ้านเลขที่ 32 ม.3 อายุ 68 ปี

สถานะ อยู่กับคู่สมรส มีบุตร 4 คน เป็นชาย 3

คน หญิง 1 คน อาศัยอยู่กับลูก หลาน

โรคประจำตัว ปวดข้อหลัง

กิจกรรมประจำวัน ประกอบอาหาร ดูโทรทัศน์

ออกกำลังกาย งานอดิเรก

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท ลูกหลานให้

เดือนละ 2000 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
แคร่ บ้านชั้น 1	แคร่ บ้าน	บ้านชั้น 2

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน บันไดขึ้นบ้านติดกลับประตู

แคบมาก เตี้ยเล็กกว่าที่นอนอาจเกิด

อันตราย

ภายนอกบ้าน -

แนวทางแก้ไขปัญหา ปรับปรุงทางขึ้น

บันไดให้กว้างขึ้น

ภาพที่ 4-7 แสดงสภาพบ้านนางวรรณ ทัศนัย

7) นางผัน อุษุข บ้านเลขที่ 88 ม.3 อายุ 69 ปี

สถานะ อาศัยอยู่กับคู่สมรส มีบุตร 1 คน เป็นชาย 1คน

โรคประจำตัว ไม่มีโรคประจำตัว

กิจวัตรประจำวัน ประกอบอาหาร นอนกลางวัน อ่านหนังสือ ออกกำลังกาย

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท ลูกหลานให้ เดือนละ 1000 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน แคร่ ครัว	บ้าน แคร่ บ้าน	บ้าน

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน ตัวบ้านมีสภาพทรุดโทรมมาก

ภายนอกบ้าน ห้องครัวเป็นพื้นดิน ห้องน้ำ

ผนังไม้ตี สถานที่ไม่อำนวย ทางเดินพื้นดิน

ไม่เท่ากัน

แนวทางแก้ไขปัญหา พื้นครัว ผนังห้องน้ำ

บันไดขึ้นลง

ภาพที่ 4-8 แสดงสภาพบ้าน

นางผัน อุษุข

8) นายทองเสียน สัจจนวน บ้านเลขที่ 128 8 อายุ 68 ปี

สถานะ มีบุตร 5 คน เป็นชาย 2 คน หญิง 3 คน

อาศัยอยู่กับภรรยา

โรคประจำตัว ความดันโลหิต เบาหวาน

และเป็นอัมพาตที่ขา

กิจวัตรประจำวัน ขายของชำ ดูแลผักสวนครัว

และเลี้ยงสัตว์

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท

และเงินที่ลูกหลานให้เดือนละ 1,000 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
แคร่หน้าบ้าน	แคร่หน้าบ้าน	บ้าน 2 ชั้น

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน ห้องน้ำไม่เอื้อต่อการใช้งาน

ของผู้พิการ

ภายนอกบ้าน ทางเดินไปห้องน้ำไม่มีราว

จับ

แนวทางแก้ไขปัญหา เพิ่มราวจับทั้งใน

และนอกห้องน้ำ และไฟส่องสว่างตาม

ทางเดินไปห้องน้ำ

ภาพที่ 4-9 แสดงสภาพบ้าน

นายทองเสียน สัจจนวน

9) นายทองพูล สิงห์หล้า บ้านเลขที่ 21 ม.2 อายุ 69 ปี

สถานะ อยู่กับภรรยา อาศัยอยู่กับลูกสาวและหลานสาว มีบุตร 8 คน เป็นชาย 6 คน หญิง 2 คน
โรคประจำตัว หอบหืด เก้าน์

กิจวัตรประจำวัน ประกอบอาหาร ดูโทรทัศน์ ทำงานบ้าน ออกกำลังกาย ทำไร่บ้าน
รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท และเงินที่ลูกหลานให้เดือนละ 4000 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน แคร่ ครัว	บ้าน แคร่ บ้าน ชั้น 1	บ้านชั้น 1

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน ทำอาหารควนเข้าบ้าน

ภายนอกบ้าน พื้นดินไม่เท่ากันทำให้น้ำ

ท่วมบ้าน

แนวทางแก้ไขปัญหา แยกห้องครัวออกตัว

บ้าน

ภาพที่ 4-10 แสดงสภาพบ้าน

นายทองพูล สิงห์หล้า

10) นางบุญจันทร์ กาศรี บ้านเลขที่ 61 ม.2 อายุ 69 ปี

สถานะ หม้าย มีบุตร 3 คน เป็นชาย 2 คน หญิง 1 คนอาศัยอยู่กับลูกหลาน

โรคประจำตัว ปวดหัวเข่าข้างขวา

กิจวัตรประจำวัน ประกอบอาหาร ดูโทรทัศน์

นอนกลางวัน ออกกำลังกาย

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาทและ ลูกหลาน

ให้เดือน ละ 1000 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้านชั้น 1	บ้าน	บ้านชั้น
แคร่		

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน -

ภายนอกบ้าน พื้นปูนยังไม่เสร็จ

แนวทางแก้ไขปัญหา ห้องครัวที่ถูก

สุวลักษณะ แยกออกจากตัวบ้าน

ภาพที่ 4-11 แสดงสภาพ

บ้านบุญจันทร์ กาศรี

11) นางเหลา บริบาล บ้านเลขที่ 15 ม.3 อายุ 68 ปี

สถานะ อยู่กับคู่สมรส มีบุตร 3 คน เป็นชาย 2 คน หญิง 1 คน อาศัยอยู่กับลูก หลาน
โรคประจำตัว ปวดข้อหลัง

กิจวัตรประจำวัน ประกอบอาหาร ดูโทรทัศน์ ออกกำลังกาย

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท ลูกหลานให้ เดือนละ 500 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
แคร่	แคร่ บ้าน	บ้าน

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน บ้านค่อนข้างทรุดโทรม

ภายนอกบ้าน ครวยังเป็นพื้นดิน ห้องน้ำ

ขนาดเล็ก ฝาผนัง ประตูชำรุด

แนวทางแก้ไขปัญหา เพิ่มหลังคาคลุมกัน

แดด พื้นครัว และฝาผนัง ประตูห้องน้ำ

บันไดบ้าน

ภาพที่ 4-12 แสดงสภาพบ้าน

นางเหลา บริบาล

12) นางก้าน พิมพ์ชายน้อย บ้านเลขที่ 29 ม.3 อายุ 69 ปี

สถานะ อยู่กับคู่สมรส มีบุตร 6 คน เป็นชาย 3 คน หญิง 3 คน อาศัยอยู่กับลูก หลาน
โรคประจำตัว ปวดข้อ ปวดหลัง

กิจวัตรประจำวัน ประกอบอาหาร ดูโทรทัศน์ ออกกำลังกาย

งานอดิเรก

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
แคว่ บ้านชั้น 1	แคว่ บ้าน	บ้าน

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน พื้นนอนอยู่ใต้ถุนเป็นพื้นดิน

ภายนอกบ้าน ครัวเป็นพื้นดิน ไม่ถูกสุขลักษณะ

แนวทางแก้ไขปัญหา พื้นใต้ถุน พื้นครัว หลังคา

ห้องน้ำ ประตูห้องน้ำ

ภาพที่ 4-13 แสดงสภาพบ้าน

นางก้าน พิมพ์ชายน้อย

13) นายชาย นวระ บ้านเลขที่ 6 ม.1 อายุ 69 ปี

สถานะ อาศัยอยู่กับภรรยา ไม่มีบุตร

โรคประจำตัว ความดันโลหิต โรคกระเพาะ ส่วนภรรยาหูตึง

กิจกรรมประจำวัน หารปลาตามเขื่อน หนองน้ำ

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท และเงินที่หลาน

ให้เดือนละ 300 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
เพิงที่ต่อออกมา จากตัวบ้าน	เพิงที่ต่อออกมา จากตัวบ้าน	ชั้น 2 ของบ้าน

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน บันไดบ้านและพื้นบ้านชั้น 2

เริ่มผุพัง เนื่องจากเป็นพื้นที่ทำจากไม้

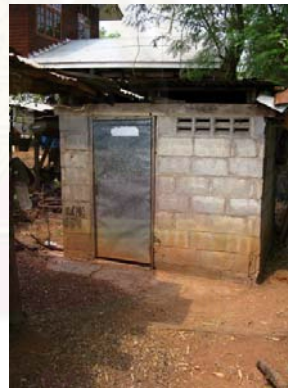
ภายนอกบ้าน ไม่มีราวจับเวลาเดินไปเข้า

ห้องน้ำ และแสงสว่างไม่เพียงพอ

แนวทางแก้ไขปัญหา ปรับปรุงบันไดและ

พื้นบ้านให้มั่นคง เพิ่มราวจับและไฟส่อง

สว่างตามทางเดินไปห้องน้ำ

ภาพที่ 4-14 แสดงสภาพ

บ้าน นายชาย นวระ

14) นางใหม่ โพธิ์สาจันทร์ บ้านเลขที่ 185 ม.1 อายุ 76 ปี

สถานะ อาศัยอยู่กับสามี มีบุตร 1 คน เป็นชาย แต่งงานแยกเรือนออกไปปลูกอยู่ใกล้เคียง
 ไร่นาประจำตัว ปลูกกล้วยตามเขา ไซซ้อและหลัง ดงลมโป่งพอง ส่วนสามีตาบอดสนิท
 กิจวัตรประจำวัน เลี้ยงเป็ดเก็บไข่ไว้บริโภคเอง ปลูกผักสวนครัว
 รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท และเงินที่ลูกหลานให้เดือนละ 1,000 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
เพิงที่ต่อจาก บ้านและแคร่	เพิงที่ต่อจาก บ้านและแคร่	บ้าน 1 ชั้น

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน พื้นบ้านเป็นดิน สภาพขรุขระ
 เดินลำบาก

ภายนอกบ้าน ไม่มีราวจับเวลาเดินไปเข้า
 ห้องน้ำ และแสงสว่างไม่เพียงพอ พื้นที่ใช้
 สอยไม่เป็นระเบียบ
 แนวทางแก้ไขปัญหา ปรับปรุงพื้นบ้านใหม่
 ให้เรียบขึ้น เพิ่มราวจับและไฟส่องสว่าง
 ตามทางเดินไปห้องน้ำ

ภาพที่ 4-15 แสดงสภาพบ้าน
 นางใหม่ โพธิ์สาจันทร์

15) นางเต้า เหล็กมี บ้านเลขที่ 8 ม.1 อายุ 74 ปี

สถานะ เป็นหม้าย อาศัยอยู่กับหลานชาย มีบุตร 9 คน
เป็นชาย 5 คน หญิง 4 คน

โรคประจำตัว ตาบอดทั้ง 2 ข้างจากการเป็นต้อ
วุ้นเวียนศีรษะและเบาหวาน

กิจวัตรประจำวัน นอนอยู่ในบ้าน เดินไปบ้านลูกสาว
ในบางโอกาส

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท และเงิน
ที่ลูกหลานให้เดือนละ 1,000 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน 1 ชั้น	ในบ้านและบ้าน ลูกสาว	บ้าน 1 ชั้น

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน พื้นบ้านเป็นดิน สภาพขรุขระ
เดินลำบาก

ภายนอกบ้าน ห้องน้ำอยู่ไกลจากตัวบ้าน
มีราวจับเวลาเดินไปเข้าห้องน้ำ แต่ไม่
คงทน และแสงสว่างไม่เพียงพอ

แนวทางแก้ไขปัญหา ปรับปรุงพื้นบ้านใหม่
ให้เรียบขึ้น เพิ่มราวจับและไฟส่องสว่าง
ตามทางเดินไปห้องน้ำ

ภาพที่ 4- 16 แสดงสภาพบ้าน นางเต้า เหล็กมี

16) นายผัด ภูธร บ้านเลขที่ 30 ม.1 อายุ 73 ปี

สถานะ อาศัยอยู่กับหลานชาย มีบุตร 2 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 1 คน แต่งงานแยกเรือนออกไปแล้ว

โรคประจำตัว ไม่มี แต่บางครั้งก็มีอาการตาพร่ามัว มองไม่ชัด

กิจวัตรประจำวัน ไปหาปลาที่เขื่อน ซื้อของจากร้านค้าใกล้บ้าน นอกจากนั้นจะอยู่ที่บ้าน รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท และเงินที่ลูกหลานให้เดือนละ 1,000 บาท และทำงานหาเองได้เดือนละ 200 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
เพิงที่ต่อจากบ้านและแคร่	กระท่อบนหน้าบ้าน	บ้าน 1 ชั้น

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน ผนังบ้านผุพัง อาจได้รับ

อันตรายจากสัตว์มีพิษ สภาพบ้านทรุด

โทรมมาก

ภายนอกบ้าน มีไม้ยื่นออกมาเกะกะ

ทางเดิน ไม่มีราวจับเวลาเดินไปเข้าห้องน้ำ

และแสงสว่างไม่เพียงพอ

แนวทางแก้ไขปัญหา ปรับปรุงผนังบ้าน

ใหม่ให้มั่นคงขึ้น เพิ่มราวจับและไฟส่อง

สว่างตามทางเดินไปห้องน้ำ

ภาพที่ 4-17 แสดงสภาพบ้าน

ของนายผัด ภูธร

17) นางอำ เดชแพง บ้านเลขที่ 42 ม.1 อายุ 75 ปี

สถานะ โสด อาศัยอยู่กับหลานชาย ซึ่งมีอาชีพทำแก้อี้
โรคประจำตัว ไม่มีโรคประจำตัว ร่างกายแข็งแรงดี
กิจกรรมประจำวัน เก็บกวาดข้าวของในบริเวณบ้าน
ของตัวเอง
รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท
กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน 2 ชั้น	บ้าน 2 ชั้น	บ้าน 2 ชั้น

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน พื้นบ้านเป็นดิน สภาพขรุขระ
เดินลำบาก ห้องน้ำอยู่ไกลที่นอน ชาน
บ้านไม่มีที่คลุมฝนและแดด
ภายนอกบ้าน

แนวทางแก้ไขปัญหา ปรับปรุงพื้นบ้านใหม่
ให้เรียบขึ้น สร้างหลังคาคลุมชานบ้าน

ภาพที่ 4-18 แสดงสภาพ
บ้าน นางอำ เดชแพง

18) นางสาว สีสหามิ บ้านเลขที่ 67 ม.3 อายุ 78 ปี

สถานะ หม้าย มีบุตร 1 คน เป็นชาย 1 คน อาศัยอยู่กับลูกหลาน

โรคประจำตัว เหนื่อยหอบ นอนไม่หลับ กินไม่อร่อย

กิจวัตรประจำวัน ประกอบอาหาร ดูแลหลาน ออกกำลังกาย
รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
ครัว บ้านชั้น 1	ครัว บ้าน	บ้านชั้น 2

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน ห้องครัวไม่ถูกสุขลักษณะ

ภายนอกบ้าน พื้นบริเวณหน้าห้องน้ำ

แนวทางแก้ไขปัญหา พื้นใต้ถุน ห้องครัว

ประตูห้องน้ำ

ภาพที่ 4-19 แสดงสภาพบ้าน
นางสาว สีสหามิ

19) นายเชียน บุคดา บ้านเลขที่ 127 ม.8 อายุ 78 ปี

สถานะ โสด มีบุตร 7 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 6 คน อาศัยอยู่กับหลานชายอีก 2 คน

โรคประจำตัว ไม่มีโรคประจำตัว ร่างกายแข็งแรงดี

กิจวัตรประจำวัน ตื่นประมาณตี 5 ทุกวันเพื่อไปดูแลฝักสวนครัว ซึ่งต้องเดินจากบ้านไปที่สวนประมาณ 1 กิโลเมตร หลังจากนั้นจะมานั่งเล่นที่เพิงหน้าบ้าน และไม่เคยไปวัดเลย
รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
เพิงหน้าบ้าน	เพิงหน้าบ้าน	บ้าน 2 ชั้น

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน พื้นบ้านชั้น 2 กับบันได เริ่ม

เสื่อมสภาพ ฝุ่นผงและไม่เรียบ ทำให้อาจเกิดอันตรายกับผู้สูงอายุได้

ภายนอกบ้าน ทางเดินไปห้องน้ำไม่มีราว

จับ และแสงสว่างไม่เพียงพอ

แนวทางแก้ไขปัญหา ปรับปรุงพื้นบ้าน

ใหม่ให้มีสภาพที่ดีขึ้น เพิ่มราวจับและ

ไฟส่องสว่างตามทางเดินไปห้องน้ำ

ภาพที่ 4-20 แสดงสภาพบ้าน นายเชียน บุคดา

20) นางสี นาคด้อย บ้านเลขที่ 169 ม.8 อายุ 77 ปี

สถานะ เป็นหม้าย มีบุตร 7 คน เป็นชาย 6 คน หญิง 1 คน อาศัยอยู่กับลูกสาวและหลานสาว 3 คน ส่วนลูกชายคนโตปลูกบ้านอยู่ติดกัน สามารถพึ่งพาอาศัยได้ตลอดเวลา
 โรคประจำตัว โรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ โรคหัวใจ และเบาหวาน ร่างกายค่อยข้างอ่อนแอ แต่ยังสามารถดูแลตัวเองได้
 กิจกรรมประจำวัน ดูแลผักสวนครัว และเลี้ยงสัตว์
 รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท และเงินบำนาญเดือนละ 200 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน 2 ชั้น	บ้าน 2 ชั้น	บ้าน 2 ชั้น

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน -

ภายนอกบ้าน ทางเดินไปห้องน้ำไม่มีราว

จับ และแสงสว่างไม่เพียงพอ

แนวทางแก้ไขปัญหา เพิ่มราวจับและไฟ

ส่องสว่างตามทางเดินไปห้องน้ำ

ภาพที่ 4-21 แสดงสภาพ

บ้านนางสี นาคด้อย

21) นางบัว จุลลาบุตดี บ้านเลขที่ 93 ม.3 อายุ 79 ปี

สถานะ หม้าย มีบุตร 9 คน เป็นชาย 8 คน หญิง 1 คน อาศัยอยู่กับลูก หลาน

โรคประจำตัว ความดันโลหิต

กิจวัตรประจำวัน ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือ ออกกำลังกาย

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท ลูกหลานให้

เดือนละ 400 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน แคร่ ครัว	บ้าน แคร่	บ้านชั้น 2

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน ห้องน้ำทรดโทรมมาก หลังคารั่ว

ผนังทรด

ภายนอกบ้าน -

แนวทางแก้ไขปัญหา หลังคาห้องน้ำ ผนัง

ห้องน้ำ บันไดขึ้นลง

ภาพที่ 4-22 แสดงสภาพบ้านนางบัว จุลลาบุตดี

22) นายพวง ชัยเนตร บ้านเลขที่ 47 ม.3 อายุ 86 ปี

สถานะ เป็นโสด อาศัยอยู่กับลูกและหลาน มีบุตร 6 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 5 คน

โรคประจำตัว ปวดข้อ ปวดหลัง ตาเป็นต้อ

กิจวัตรประจำวัน ประกอบอาหาร นอนกลางวัน ออก

กำลังกาย

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน แคร่ ครัว	บ้าน แคร่ บ้าน ชั้น 1	บ้านชั้น 1

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน แสงสว่างไม่เพียงพอ

ภายนอกบ้าน ทางเดินที่ของเกะกะ ไม่ได้

ระดับ

แนวทางแก้ไขปัญหา ปรับปรุงพื้นครัว ซ่อม

แสงสว่าง

ภาพที่ 4-23 แสดงสภาพบ้าน

นายพวง ชัยเนตร

23) นายจ้อย นาคหนู บ้านเลขที่ 15 ม.2 อายุ 81 ปี

สถานะ อยู่กับภรรยา อาศัยอยู่กับคู่สมรสลูกสาวและ
หลานสาว มีบุตร 8 คน เป็นชาย 3 คน หญิง 5 คน
โรคประจำตัว ไม่มีโรคประจำตัว
กิจวัตรประจำวัน ดูโทรทัศน์ นอนกลางวัน
รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท
กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน แคร่ ครัว	บ้านชั้น 2 ใต้ถุน แคร่	บ้านชั้น 2

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน -

ภายนอกบ้าน น้ำท่วมขังบ้าน

แนวทางแก้ไขปัญหา สร้างห้องครัว ปรับปรุงห้องน้ำ

ภาพที่ 4-24 แสดงสภาพบ้านนายจ้อย นาคหนู

24) นายถัน บุคดา บ้านเลขที่ 56 ม.2 อายุ 83 ปี

สถานะ โสด มีบุตร 5 คน เป็นชาย 2 คน หญิง อาศัยอยู่กับลูกและหลานชาย

โรคประจำตัว ไม่มีโรคประจำตัว ร่างกายแข็งแรงดี

กิจวัตรประจำวัน ดูแลหลาน ดูโทรทัศน์ นอนกลางวัน ออกกำลังกาย

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท ลูกหลานให้ เดือนละ 1,000 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
อยู่แคว่	แคว่ บ้าน	บ้านชั้น 1

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน มีดไม่มีช่องหน้าต่าง

ภายนอกบ้าน พื้นดินทางเดินไม่ได้ระดับ

แนวทางแก้ไขปัญหา ปรับปรุงพื้นบ้านใหม่

ให้เรียบขึ้น

ทำช่องแสง หน้าต่าง

ภาพที่ 4-25 แสดงสภาพ

บ้าน นายถัน บุคดา

25 นางสอน มะโนสัย บ้านเลขที่ 39 ม.1 อายุ 85 ปี

สถานะ เป็นหม้าย อาศัยอยู่กับหลานชาย มีบุตร 2 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 1 คน
โรคประจำตัว ปวดเมื่อยตามขาและหลัง จึงต้องใช้ไม้เท้า และมีอาการหูตึง
กิจวัตรประจำวัน ปลูกผักสวนครัว นั่งเล่นบนแคร่ไม้ไผ่ในบ้าน
รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บนแคร่ไม้ไผ่ บ้าน	บนแคร่ไม้ไผ่ บ้าน	บ้าน 2 ชั้น

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน บันไดค่อนข้างชันมาก ทำให้
ขึ้น-ลงลำบาก

ภายนอกบ้าน ไม่มีราวจับเวลาเดินไปเข้า
ห้องน้ำ และแสงสว่างไม่เพียงพอ

แนวทางแก้ไขปัญหา ปรับให้ชันพักบันได
เพื่อต่อการใช้งานของผู้สูงอายุ เพิ่มราวจับ
และไฟส่องสว่างตามทางเดินไปห้องน้ำ

ภาพที่ 4-26 แสดงสภาพบ้าน
นางสอน มะโนสัย

26) นางนุ่น เดชแพง บ้านเลขที่ 96 ม.1 อายุ 90 ปี

สถานะ เป็นหม้าย อาศัยอยู่กับลูกสาวและหลานสาว มีบุตร 5 คน เป็นชาย 3 คน หญิง 3 คน
โรคประจำตัว ปวดเมื่อยตามขา ไขข้อและหลัง ตาพร่ามัวบางครั้ง ไม่ค่อยทานข้าว เบื่ออาหาร
กิจวัตรประจำวัน ดูโทรทัศน์ บางครั้งจะคว่ำเม็ดจะบกไปขายให้กับเพื่อนบ้าน นอกเหนือจากนั้นจะ
ไม่ได้ไปไหนเลย

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท และเงินที่
ลูกหลานให้เดือนละ 300 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน 2 ชั้น บน แคร่ใต้ถุนบ้าน	บ้าน 2 ชั้น บน แคร่ใต้ถุนบ้าน	บ้าน 2 ชั้น

จุดที่มีปัญหา

ภายในบ้าน ชานพักบันไดสูงเกินไป ทำให้
ขึ้น-ลงลำบาก

ภายนอกบ้าน -

แนวทางแก้ไขปัญหา ปรับให้ชานพักบันได
เอื้อต่อการใช้งานของผู้อาศัย

ภาพที่ 4-27 แสดงสภาพ
บ้านนางนุ่น เดชแพง

บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเก็บข้อมูล แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในชนบท : กรณีศึกษา ตำบลหนองกุงเงิน อําเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น โดยได้เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตำบลหนองกุงเงิน อ.กุเวียง จ.ขอนแก่น จำนวน 721 คน¹ ผู้วิจัยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ สูตรของ Yamane² ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จากจำนวนประชากร 721 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 260 คน และทางผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

5. 1 ข้อมูลสภาพทั่วไป

ตารางที่ 5-1 แสดง เพศ ช่วงอายุ และสถานภาพของผู้สูงอายุ (N=260)

ช่วงอายุ	สถานภาพ	เพศ					
		ชาย		หญิง		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
60 - 69 ปี	โสด	1	0.39	1	0.39	2	0.78
	สมรส	44	16.86	41	15.70	85	32.56
	หม้าย	6	2.52	31	12.02	37	14.53
	หย่า	1	0.58	2	0.78	3	1.36
	แยกกันอยู่	2	0.39	2	0.78	4	1.16
	รวม	54	20.74	76	29.65	131	50.39
70 -79 ปี	โสด	1	0.58	1	0.39	2	0.97
	สมรส	27	10.27	20	7.56	47	17.83
	หม้าย	10	4.07	35	13.57	45	17.64

¹ แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐาน สสจ. ขอนแก่น จากการสำรวจ ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2552

² Yamane, 1973

	หย่า	1	0.19	0	0.00	1	0.19
	แยกกันอยู่	1	0.19	0	0.00	1	0.19
	รวม	40	15.31	56	21.51	96	36.82
80 ปี ขึ้นไป	โสด	0	0.00	1	0.19	1	0.19
	สมรส	6	2.13	4	1.36	10	3.49
	หม้าย	4	1.74	18	7.36	22	9.11
	รวม	10	3.88	23	8.91	33	12.79

ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 260 คน เป็นชาย ร้อยละ 39.93 เป็นหญิง ร้อยละ 60.07 โดยผู้สูงอายุมีอายุอยู่ในช่วง 60-69 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 50.39 รองลงมาคือมีอายุอยู่ในช่วง 70-79 ปี ร้อยละ 36.82 และมีอายุ 80 ปีขึ้นไป ร้อยละ 12.79 โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่หรือ ร้อยละ 53.88 มีสถานภาพสมรส รองลงมาคือ มีสถานภาพเป็นหม้าย ร้อยละ 41.28

ตารางที่ 5-2 แสดงจำนวนบุตร และจำนวนสมาชิกในครอบครัว ของผู้สูงอายุ (N=260)

จำนวน	จำนวนบุตร		จำนวนสมาชิกในครอบครัว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	12	5.04	-	-
1 คน	14	4.26	32	12.40
2 คน	23	8.72	27	11.24
3 คน	31	14.34	38	14.73
4 คน	42	16.28	34	14.34
5 คน ขึ้นไป	138	51.36	126	47.29
รวม	260	100.00	260	100.00

ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนบุตรตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 51.36 รองลงมาคือ มีบุตร 4 คน และมีบุตร 3 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 16.28 และ ร้อยละ 14.34 ตามลำดับ และผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.29 รองลงมาคือมีสมาชิกในครอบครัว 3 คน และมีสมาชิกในครอบครัว 4 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 14.73 และร้อยละ 14.34 ตามลำดับ โดยในจำนวนนี้มีผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว (มีสมาชิกในครอบครัว 1 คน) ร้อยละ 12.40

ตารางที่ 5-3 แสดงจำนวนการนับถือศาสนาของผู้สูงอายุ (N=260)

ศาสนา	จำนวน	ร้อยละ
พุทธ	260	100
คริสต์	0	0
อิสลาม	0	0
รวม	260	100.00

ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมดหรือ ร้อยละ 100 นับถือศาสนาพุทธ

ตารางที่ 5-4 แสดงการระดับการศึกษา ของผู้สูงอายุ (N=260)

จำนวน	ผู้สูงอายุ	
	จำนวน	ร้อยละ
ระดับประถมศึกษา	175	67.44
ระดับมัธยมศึกษา	2	0.78
ระดับอุดมศึกษา	0	0.00
ไม่ได้เรียน		
อ่านและเขียนได้	10	3.49
อ่านได้ เขียนไม่ได้	8	3.10
อ่านและเขียนไม่ได้	65	25.19
รวม	260	100.00

ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่หรือร้อยละ 67.44 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาคือไม่ได้เรียนหนังสือและอ่านเขียนไม่ได้ ร้อยละ 25.19

ตารางที่ 5-5 แสดงอาชีพเดิมและอาชีพปัจจุบันของผู้สูงอายุ (N=260)

อาชีพ	อาชีพเดิม		อาชีพปัจจุบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีอาชีพเดิม/ไม่มีงานทำ	40	3.88	114	44.77
รับจ้าง	37	17.64	67	25.78
เกษตรกร	177	72.67	64	24.61
ค้าขาย	3	4.26	12	3.49
พนักงานบริษัท/ห้างร้าน	1	0.39	1	0.58
ธุรกิจส่วนตัว	2	1.16	2	0.78
รวม	260	100.00	260	100.00

ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 72.67 มีอาชีพเดิมเป็นเกษตรกร รองลงมาคือมีอาชีพเดิมเป็นอาชีพรับจ้าง และอาชีพค้าขาย โดยคิดเป็นร้อยละ 17.64 และร้อยละ 4.26 ตามลำดับ ส่วนในปัจจุบันนั้นพบว่า มีผู้สูงอายุที่ไม่มีงานทำมากที่สุด คือร้อยละ 44.77 รองลงมาคือ ผู้สูงอายุมีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 25.78 และผู้สูงอายุมีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 24.61

ตารางที่ 5-6 แสดงที่มาของรายได้ของผู้สูงอายุ (N=260)

ที่มาของรายได้	จำนวน	ร้อยละ	รายจ่ายต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีรายได้	15	6.20	ไม่มีรายจ่าย	7	2.91
เบี้ยยังชีพ					
ผู้สูงอายุ	240	92.83	ค่าใช้จ่ายทั่วไปและอาหาร	227	87.98
เงินบำนาญ	3	1.36	ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ	110	41.09
งานอดิเรก	7	3.10	ค่าใช้จ่ายสำหรับที่อยู่อาศัย	24	9.30
ลูก/หลาน เลี้ยง/ให้	261	50.58	ค่าใช้จ่ายในการทำบุญ	98	37.79
การทำงานเอง	130	21.32	ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับฌาปนกิจ		
คู่สมรส	9	3.68	สงเคราะห์	87	29.07

ปัจจุบัน ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 92.83 มีรายได้จากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ร้อยละ 50.58 มีรายได้จาก ลูก/หลาน เลี้ยง/ให้ และร้อยละ 21.32 มีรายได้จากการทำงานเอง ส่วนในด้านรายจ่ายพบว่าผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 87.98 มีค่าใช้จ่ายทั่วไปและค่าอาหาร ร้อย

ละ 41.09 มีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ และร้อยละ 37.79 มีค่าใช้จ่ายในการทำบุญและร้อยละ 29.07 มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับฌาปนกิจสงเคราะห์

ตารางที่ 5-7 แสดงลักษณะการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ (N=260)

ลักษณะในการดำรงชีวิต	จำนวน	ร้อยละ
ขัดสนมาก	22	8.53
ไม่เพียงพอ	43	16.86
พอบ้างไม่พอบ้าง	98	38.57
พอดี	89	32.36
มีเหลือเก็บ	8	3.68
รวม	260	100.00

ในด้านลักษณะการดำรงชีวิตพบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีลักษณะการดำรงชีวิตแบบ พอบ้างไม่พอบ้าง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.57 รองลงมาคือ มีลักษณะการดำรงชีวิตแบบพอดี คิดเป็นร้อยละ 32.36 และมีลักษณะการดำรงชีวิตแบบไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 16.86

ตารางที่ 5-8 แสดงลักษณะสุขภาพโดยรวมและการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ (N=260)

ลักษณะสุขภาพโดยรวม	จำนวน	ร้อยละ	การดูแลสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
แข็งแรงมาก ช่วยเหลือตัวเองได้	120	45.93	การตรวจสุขภาพ	152	70.54
ไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลบ้าง	117	45.35	การบ้วนปาก	195	74.61
ไม่แข็งแรง ต้องการการดูแลเป็นส่วนใหญ่	17	6.78	การแปรงฟัน	200	77.71
อ่อนแอ ต้องการการดูแลตลอดเวลา	5	1.94	การอาบน้ำ	212	81.78
รวม	260	100.00	การสระผม	193	74.81
			การเปลี่ยนเสื้อผ้า	199	77.13
			การขยับถ่าย	192	74.22
			การรับประทานอาหาร	211	81.59

ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะสุขภาพโดยรวม แข็งแรงมากช่วยเหลือตัวเองได้ ร้อยละ 45.93 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับผู้สูงอายุที่ไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลบ้าง ซึ่งมีอยู่ร้อยละ 45.35 ส่วนในด้านการดูแลสุขภาพพบว่า กิจกรรมที่ผู้สูงอายุทำมากที่สุดคือ การอาบน้ำ การรับประทานอาหาร และการแปรงฟัน โดยคิดเป็นร้อยละ 81.78 ร้อยละ 81.59 และร้อยละ 77.71 ตามลำดับ

ตารางที่ 5-9 แสดงโรคประจำตัวของผู้สูงอายุ (N=260)

โรคประจำตัว	จำนวน	ร้อยละ	โรคประจำตัว	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีโรคประจำตัว	73	28.10	ทางเดินหายใจ	16	5.62
ความดันโลหิต	84	32.56	โลหิตจาง	1	0.58
โรคหัวใจ	14	5.23	มะเร็ง	1	0.39
เบาหวาน	34	13.18	ถุงลมโป่งพอง	4	1.74
อัมพาต/อัมพฤกษ์	9	3.49	ต่อมลูกหมากโต	1	0.19
โรคตา โรคต้อ	25	9.50	ไทรอยด์	2	0.39
ปวดหลัง/เอว	87	33.91	โรคผิวหนัง	5	1.94
ริดสีดวงทวาร	6	2.13	ข้อเสื่อม/ไขข้ออักเสบ/กระดูกพรุน	35	13.57
โรคไต	3	0.97			

โรคประจำตัวที่ผู้สูงอายุเป็นมากที่สุดคือ ปวดหลัง/เอว โดยคิดเป็นร้อยละ 33.91 รองลงมาคือ โรคความดันโลหิต ร้อยละ 32.56 และ ข้อเสื่อม/ไขข้ออักเสบ/กระดูกพรุนและโรคเบาหวาน คิดเป็นร้อยละ 13.57 และร้อยละ 13.18 ตามลำดับ ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 28.10 ไม่มีโรคประจำตัว

ตารางที่ 5-10 แสดงผู้ที่ผู้สูงอายุคาดหวังว่าจะเป็นผู้ดูแลเมื่อเกิดการเจ็บป่วย (N=260)

ผู้ดูแลเมื่อเกิดการเจ็บป่วย	จำนวน	ร้อยละ
คู่สมรส	130	50.78
บุตร/หลาน	180	69.38
ญาติพี่น้อง	130	52.33
ว่าจ้างผู้ดูแล	20	7.75
เพื่อน/เพื่อนบ้าน	31	12.02
อสม.	33	14.53
อปพร.	10	3.88

เมื่อเกิดอาการเจ็บป่วย ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 69.38 คาดหวังให้ บุตร/หลาน เป็นผู้ดูแล รองลงมาคือร้อยละ 50.78 คาดหวังให้คู่สมรส เป็นผู้ดูแล และร้อยละ 52.33 ต้องการให้ญาติพี่น้องเป็นผู้ดูแล

ตารางที่ 5-11 แสดงปัญหาการทำงานของร่างกายของผู้สูงอายุ (N=260)

ปัญหาการทำงานของร่างกาย	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีปัญหา	89	34.68
ปัญหาทางการได้ยิน	62	24.03
ปัญหาทางการมองเห็น	105	40.69
ปัญหาทางการเคลื่อนไหว	77	29.84
ปัญหาการขยับถ่ายปัสสาวะ	26	11.04

ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 34.68 ไม่มีปัญหาด้านการทำงานของร่างกาย ส่วนปัญหาด้านการทำงานของร่างกายที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาทางการมองเห็น ร้อยละ 40.69 รองลงมาคือปัญหาทางการเคลื่อนไหวร้อยละ 29.84 ปัญหาทางการได้ยินร้อยละ 24.03 และปัญหาการขยับถ่ายปัสสาวะ ร้อยละ 11.04

ตารางที่ 5-12 แสดงลักษณะการได้รับบาดเจ็บในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาของผู้สูงอายุ (N=260)

การได้รับบาดเจ็บ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยได้รับบาดเจ็บเลย	168	65.31
ตกจากยานพาหนะ/รถยนต์/จักรยาน/จักรยานยนต์/ ยานพาหนะอื่น ๆ	14	5.23
กินยาผิด	5	1.93
ของมีคมบาด	11	4.26
หกล้ม	63	24.22
ตกบันได	17	10.46

ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 65.31 ไม่เคยได้รับบาดเจ็บเลย ส่วนการได้รับบาดเจ็บที่ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาที่พบมากที่สุด คือหกล้ม ร้อยละ 24.22 รองลงมาคือตกบันได คิดเป็นร้อยละ 10.46

ตารางที่ 5-13 แสดงสถานที่ที่ผู้สูงอายุได้รับบาดเจ็บในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา (N=260)

สถานที่ที่ทำให้ได้รับบาดเจ็บ	จำนวน	ร้อยละ	บริเวณ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยได้รับบาดเจ็บเลย	174	67.44	-		
ทั้งในและนอกบ้าน	20	7.75	-		
ในบ้าน	33	12.79	ห้องน้ำ/ห้องอาบน้ำ	25	9.68
			ห้องครัว	7	2.71
			ห้องนั่งเล่น	3	1.35
			ห้องนอน	1	0.58
			ชานบ้าน/ระเบียงบ้าน	10	3.68
			บันได	15	6.00
			ใต้ถุนบ้าน	11	4.45
นอกบ้าน	15	6.00	ทางเดิน	17	6.78
			บริเวณสนาม ส่วนที่พักผ่อน	4	1.35
			โรงจอดรถ	1	0.38
			สถานที่อื่น ๆ	18	4.84

สถานที่ที่ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้รับบาดเจ็บที่ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมามากที่สุดได้แก่ ห้องน้ำ คิดเป็นร้อยละ 9.68 รองลงมาคือทางเดินนอกบ้านและบันได คิดเป็นร้อยละ 6.78 และ 6.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 5-14 แสดงลักษณะการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ (N=260)

สถานที่ที่ออกกำลังกาย	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยออกกำลังกาย	109	42.25
ออกกำลังกาย	151	57.75
รวม	260	100.00

ในด้านลักษณะการออกกำลังกายของผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีการออกกำลังกายคิดเป็นร้อยละ 57.75

5.2 ข้อมูลการใช้พื้นที่และกิจกรรมของผู้สูงอายุ

ตารางที่ 5-15 แสดงระดับการใช้เวลาในแต่ละวันในพื้นที่ภายในบริเวณบ้านของผู้สูงอายุ

พื้นที่ภายใน บริเวณบ้าน	ความถี่ในการทำกิจกรรม	
	กลุ่มตัวอย่าง (n=260)	
	ระดับ	M
ห้องนอน	ปานกลาง	2.86
ห้องนั่งเล่น	ปานกลาง	3.27
ห้องครัว	ปานกลาง	2.52
ชานบ้าน/ ระเบียง	มาก	4.34
โรงจอดรถ	น้อย	2.28
ในสวน	น้อย	2.65

ผู้สูงอายุมีระดับการใช้พื้นที่ ชานบ้าน/ระเบียงในระดับมาก มีระดับการใช้พื้นที่ ในห้องนอน ห้องนั่งเล่น และชานบ้าน/ระเบียง ในระดับปานกลาง และมีระดับการใช้พื้นที่ในโรงจอดรถและในสวน ในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 5-16 แสดงระดับความถี่ในการทำกิจกรรมต่างๆ ของผู้สูงอายุ

กิจกรรม	ความถี่ในการทำกิจกรรม	
	กลุ่มตัวอย่าง (n=260)	
	ระดับ	M
นั่ง-นอนเล่น	มาก	4.08
ทานอาหาร	ปานกลาง	3.27
ทำงาน	น้อย	2.38
บริหารร่างกาย/ ออกกำลังกาย	ปานกลาง	3.11
อ่านหนังสือ	น้อย	2.03
คุย/พบปะผู้คน	มาก	3.55
สวดมนต์	ปานกลาง	3.49
ดูโทรทัศน์	ปานกลาง	2.79
ฟังวิทยุ	น้อย	2.38
ทำสวน	น้อย	2.21
เลี้ยงสัตว์	น้อย	2.46
ไปวัด	ปานกลาง	3.15
เข้าชมรม/ สมาคม	น้อย	2.12

ระดับการประเมิน

4.50 – 5.00 มากที่สุด

3.50 - 4.49 มาก

2.50 - 3.49 ปานกลาง

1.50 - 2.49 น้อย

0.00 - 1.49 น้อยที่สุด

ผู้สูงอายุมีระดับความถี่ในการ นั่ง-นอนเล่น คุย/พบปะผู้คน ในระดับมาก มีระดับความถี่ในการทานอาหาร บริหารร่างกาย/ออกกำลังกาย สวดมนต์ ดูโทรทัศน์ และไปวัด ในระดับปานกลาง และมีระดับความถี่ในการ ทำงาน อ่านหนังสือ ฟังวิทยุ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และเข้าชมรม/สมาคมในระดับน้อยที่สุด

5.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

ตารางที่ 5-17 แสดงลักษณะที่อยู่อาศัยและลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

ลักษณะที่อยู่อาศัย	พื้นที่ศึกษา	
	กลุ่มตัวอย่าง (n=260)	
	จำนวน	ร้อยละ
บ้านไม้ยกพื้น	122	46.84
บ้านชั้นเดียว	138	53.16
รวม	260	100.00

ผู้สูงอายุ มีลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านชั้นเดียว คิดเป็นร้อยละ 53.16 และมีลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านไม้ยกพื้น ร้อยละ 46.84

ตารางที่ 5-18 แสดงลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

ลักษณะการอยู่อาศัย	พื้นที่ศึกษา	
	กลุ่มตัวอย่าง (n=260)	
	จำนวน	ร้อยละ
อาศัยในบ้านของตนเอง	235	90.51
เช่าอาศัย	2	0.63
อาศัยอยู่กับลูกหลาน	20	7.59
อาศัยอยู่กับญาติ	3	1.27
รวม	260	100.00

ผู้สูงอายุ ที่อยู่อาศัยในบ้านของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 90.51 มากที่สุด รองลงมาอาศัยอยู่กับลูกหลาน ร้อยละ 7.59 และ อาศัยกับญาติ คิดเป็นร้อยละ 1.27 ตามลำดับ

ตารางที่ 5-19 แสดงคนที่ผู้สูงอายุอยู่อาศัยด้วย

คนที่อยู่อาศัย ด้วย	พื้นที่ศึกษา	
	กลุ่มตัวอย่าง (n=260)	
	จำนวน	ร้อยละ
อยู่คนเดียว	23	8.86
คู่สมรส	120	46.20
ลูก/หลาน	117	44.94
ญาติ	0	0.00
รวม	260	100.00

ผู้สูงอายุ โดยส่วนใหญ่หรือร้อยละ 46.20 อาศัยอยู่กับคู่สมรส รองลงมา คืออาศัยอยู่กับลูก/หลาน ร้อยละ 44.94 และอาศัยอยู่คนเดียว ร้อยละ 8.86

ตารางที่ 5-20 แสดงลักษณะการอยู่อาศัยกับลูกหลาน

ลักษณะการอยู่อาศัยกับ ลูกหลาน	พื้นที่ศึกษา	
	กลุ่มตัวอย่าง (n=260)	
	จำนวน	ร้อยละ
ในหลังเดียวกัน	227	87.34
คนละหลังแต่รั้วเดียวกัน	7	3.16
คนละหลังในระยะทางไกล กัน	17	6.33
คนละหลังในระยะทางไกล กัน	4	3.16
รวม	260	100.00

ผู้สูงอายุในภาคอีสานที่อยู่อาศัยร่วมกับลูกหลานมีลักษณะการอยู่อาศัยมีลักษณะการอยู่อาศัยแบบอาศัยอยู่ภายในหลังเดียวกันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 87.34 รองลงมาคือมีลักษณะการอยู่อาศัยกับลูกหลานคนละหลังในระยะทางไกลกัน ร้อยละ 6.33 และมีลักษณะการอยู่อาศัยกับลูกหลานคนละหลังแต่รั้วเดียวกันและมีลักษณะการอยู่อาศัยกับลูกหลานคนละหลังในระยะทางไกลกัน เป็นสัดส่วนเท่ากันคือ ร้อยละ 3.16

ตารางที่ 5-21 แสดงลักษณะการครอบครองในที่อยู่อาศัย

ลักษณะการครอบครอง ในที่อยู่อาศัย	พื้นที่ศึกษา	
	กลุ่มตัวอย่าง (n=260)	
	จำนวน	ร้อยละ
เป็นเจ้าของ ถือกรรมสิทธิ์ เอง	219	84.18
ไม่มีกรรมสิทธิ์ อาศัยอยู่กับ ลูก/หลาน/ญาติ ไม่มี ค่าใช้จ่าย	28	10.76
ไม่มีกรรมสิทธิ์ เป็นของคู่ สมรส/ลูก/หลาน/ญาติ	10	3.80
เช่าระยะยาว (เช่า)	0	0.00
เช่ารายเดือน	0	0.00
ไม่มีกรรมสิทธิ์เป็นของ นายจ้าง	0	0.00
เป็นที่สาธารณะ	3	1.27
รวม	260	100.00

ผู้สูงอายุในภาคอีสาน มีลักษณะการครอบครองในที่อยู่อาศัยแบบเป็นเจ้าของ ถือกรรมสิทธิ์ เอง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.18 คือ ไม่มีกรรมสิทธิ์ อาศัยอยู่กับลูก/หลาน/ญาติ ไม่มีค่าใช้จ่าย ร้อยละ 10.76 และไม่มีกรรมสิทธิ์ เป็นของคู่สมรส/ลูก/หลาน/ญาติร้อยละ 3.80

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5-22 แสดงระยะเวลาที่อยู่อาศัย ณ ที่อยู่ปัจจุบัน

ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ณ ที่อยู่ปัจจุบัน	พื้นที่ศึกษา	
	กลุ่มตัวอย่าง (n=260)	
	จำนวน	ร้อยละ
1 - 10 ปี	18	6.96
11 - 25 ปี	30	11.39
26 - 40 ปี	44	17.09
41 - 55 ปี	56	21.52
56 ปี ขึ้นไป	112	43.04
รวม	260	100.00

ผู้สูงอายุที่อยู่ในภาคอีสาน มีระยะเวลาที่อยู่อาศัย ณ ที่อยู่ปัจจุบัน 56 ปีขึ้นไป มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.04 รองลงมาคือระยะเวลาที่อยู่อาศัย ณ ที่ปัจจุบัน อยู่ที่ 41-55 ปี ร้อยละ 21.52 และมีระยะเวลาที่อยู่อาศัย ณ ที่ปัจจุบันเป็นเวลา 26-40 ปี ร้อยละ 17.09

ตารางที่ 5-23 แสดงการพักหรือนอนในที่อยู่อาศัย

การพักหรือนอนในที่อยู่อาศัย	พื้นที่ศึกษา	
	กลุ่มตัวอย่าง (n=260)	
	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นบน	104	39.87
ชั้นล่าง	103	39.24
เป็นบ้านชั้นเดียว	53	20.89
รวม	260	100.00

ผู้สูงอายุพักหรือนอนในชั้นบนและพักหรือนอนในชั้นของที่อยู่อาศัยเป็นสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 39.87 และ ร้อยละ 39.24 ตามลำดับ และผู้สูงอายุที่พักหรือนอนในบ้านชั้นเดียว ร้อยละ 20.89

ตารางที่ 5-24 แสดงปัญหาในที่อยู่อาศัย

ปัญหาในที่อยู่อาศัย	พื้นที่ศึกษา	
	กลุ่มตัวอย่าง (n=260)	
	จำนวน	ร้อยละ
มีปัญหาด้านพื้นที่ใช้สอย	76	29.11
มีปัญหาด้านสภาพแวดล้อม	43	16.46
มีปัญหาด้านความสะดวก	56	22.15

ผู้สูงอายุ ร้อยละ 29.11 มีปัญหาด้านพื้นที่ใช้สอย ร้อยละ 22.15 มีปัญหาด้านความสะดวก และร้อยละ 16.46 มีปัญหาด้านสภาพแวดล้อม

ตารางที่ 5-25 แสดงความคิดเห็นที่จะย้ายจากที่อยู่ปัจจุบัน

ความคิดเห็นที่จะย้ายจากที่อยู่ปัจจุบัน	พื้นที่ศึกษา	
	กลุ่มตัวอย่าง (n=260)	
	จำนวน	ร้อยละ
เคยคิดย้าย	13	5.06
ไม่เคยคิดย้าย	247	94.94
รวม	260	100.00

เหตุผลที่ผู้สูงอายุต้องการที่จะย้ายที่อยู่อาศัยมากที่สุด ต้องการความสงบและอิสระ ร้อยละ 62.50 รองลงมาคือ บ้านหลังปัจจุบันสภาพไม่เหมาะสม อยากย้ายไปบ้านใหม่ที่ตนมีกรรมสิทธิ์ และ อยากได้บ้านใหม่ เป็นสัดส่วนเท่ากัน คือ ร้อยละ 12.50

ตารางที่ 5-26 แสดงเหตุผลที่คิดจะย้ายที่อยู่อาศัย

เหตุผลที่คิดจะย้ายที่อยู่อาศัย	พื้นที่ศึกษา	
	กลุ่มตัวอย่าง (n=13)	
	จำนวน	ร้อยละ
บ้านหลังปัจจุบันสภาพไม่เหมาะสม	2	12.50
ต้องการความสงบและอิสระ	7	62.50
อยากย้ายไปบ้านใหม่ที่ตนมีกรรมสิทธิ์	2	12.50
บ้านหลังปัจจุบันสภาพไม่เหมาะสม- ต้องการความสงบและอิสระ	0	0.00
อยากได้บ้านใหม่	2	12.50
รวม	13	100.00

ตารางที่ 5-27 แสดงเหตุผลที่ไม่เคยคิดจะย้ายที่อยู่อาศัย

เหตุผลที่ไม่เคยคิดจะย้ายที่อยู่อาศัย	พื้นที่ศึกษา	
	กลุ่มตัวอย่าง (n=247)	
	จำนวน	ร้อยละ
รักและผูกพันกับที่อยู่เดิม	170	72.00
มีคนคอยดูแล มีเพื่อนบ้าน	19	7.33
คิดว่าการย้ายเป็นการสิ้นเปลือง	22	8.00
อยากอยู่ใกล้ลูกหลาน	16	6.00
สะดวก และปลอดภัย	9	3.33
รวม	247	100

เหตุผลที่ผู้สูงอายุไม่เคยคิดที่ย้ายที่อยู่อาศัยมากที่สุด คือ รักและผูกพันกับที่อยู่เดิม ร้อยละ 72.00 รองลงมาคือ คิดว่าการย้ายเป็นการสิ้นเปลือง ร้อยละ 8.00 และ มีคนคอยดูแล มีเพื่อนบ้าน ร้อยละ 7.33

ตารางที่ 5-28 แสดงความต้องการที่อยู่อาศัยในอนาคต

ความต้องการที่อยู่อาศัยในอนาคต	พื้นที่ศึกษา	
	กลุ่มตัวอย่าง (n=260)	
	จำนวน	ร้อยละ
อยู่เดิมโดยไม่มีการปรับปรุง	73	27.85
ย้ายที่อยู่นใหม่	15	5.70
อยู่เดิม แต่ต้องมีการปรับปรุง	159	66.46
รวม	247	100.00

ผู้สูงอายุที่อยู่ มีความต้องการที่อยู่อาศัยที่เดิมแต่ต้องมีการปรับปรุง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.64 รองลงมาคือ อยู่เดิมโดยไม่มีการปรับปรุงร้อยละ 27.85 และย้ายที่อยู่นใหม่ในอนาคต ร้อยละ 5.70

ตารางที่ 5-29 แสดงพื้นที่ในที่อยู่เดิมที่ต้องการปรับปรุง

พื้นที่ในที่อยู่เดิมที่ต้องการปรับปรุง	พื้นที่ศึกษา	
	กลุ่มตัวอย่าง (n=159)	
	จำนวน	ร้อยละ
ก่อสร้างบ้านใหม่	25	15.79
ปรับปรุงบ้านใหม่	97	62.28
ห้องน้ำ	13	7.89
บันได	0	0.00
ห้องนอน	3	1.75
ไม่ระบุ	7	12.28
รวม	159	100.00

ผู้สูงอายุที่ต้องการอยู่เดิม แต่ต้องมีการปรับปรุงที่อยู่อาศัย มีความต้องการปรับปรุงบ้านใหม่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.28 รองลงมาคือต้องการก่อสร้างบ้านใหม่โดยใช้พื้นที่ในที่อยู่อาศัยเดิมร้อยละ 15.79

ตารางที่ 5-30 แสดงงบประมาณที่จะใช้ในการปรับปรุง

งบประมาณที่จะใช้ในการปรับปรุง	พื้นที่ศึกษา	
	กลุ่มตัวอย่าง (n=159)	
	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ระบุงบประมาณ	88	54.39
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	6	3.51
10,001-50,000 บาท	26	16.67
มากกว่า 50,000 บาท	39	25.44
รวม	159	100.00

ผู้สูงอายุที่ต้องการอยู่ที่เดิม แต่ต้องมีการปรับปรุงที่อยู่อาศัย ไม่ระบุงบประมาณที่จะใช้ในการปรับปรุง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.39 และมีผู้สูงอายุร้อยละ 25.44 ระบุว่าจะใช้งบประมาณในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย มากกว่า 50,000 บาท ผู้สูงอายุร้อยละ 16.67 ระบุว่าจะใช้งบประมาณในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย 10,001-50,000 บาท และ ผู้สูงอายุ ร้อยละ 3.51 ระบุว่าจะใช้งบประมาณในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท โดยแหล่งที่มาของงบประมาณที่ผู้สูงอายุจะใช้ในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย มากที่สุด คือ งบประมาณจากลูกหลาน คิดเป็นร้อยละ 59.65 รองลงมาคือ ไม่ระบุแหล่งที่มาของงบประมาณ ร้อยละ 14.91 และไม่สามารถระบุแหล่งที่มาที่แน่นอนของงบประมาณได้ทั้งนี้แล้วแต่โอกาสที่จะใช้ ร้อยละ 14.04

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5-31 แสดงแหล่งที่มาของงบประมาณในการปรับปรุง

แหล่งที่มาของงบประมาณในการปรับปรุง	พื้นที่ศึกษา	
	กลุ่มตัวอย่าง (n=159)	
	จำนวน	ร้อยละ
เงินออม	7	4.39
จากลูกหลาน	95	59.65
กู้เงินธนาคาร	4	3.51
แล้วแต่โอกาส	25	14.04
เงินออม และลูกหลาน	0	0.00
เงินออม, ลูกหลาน และกู้ธนาคาร	5	3.51
ไม่ระบุแหล่งที่มา	23	14.91
รวม	159	100.00

ผู้สูงอายุที่มีงบประมาณจาก ลูกหลานสำหรับการปรับปรุงที่อยู่อาศัย มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.65 รองลงมา แล้วแต่โอกาสและความจำเป็น อื่นๆ คิดคิดเป็นร้อยละ 14.04 ผู้สูงอายุที่มีงบประมาณในการปรับปรุงบ้าน จากเงินออมหรือเงินเก็บ คิดเป็นร้อยละ 7.39 และการกู้เงินจากธนาคารเพื่อมาปรับปรุงบ้าน คิดเป็นร้อยละ 3.51

อื่นๆไม่ระบุแหล่งที่มาของงบประมาณ คิดเป็นร้อยละ 14.91 หรือเกือบ 1 ใน 4 ของกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการสัมภาษณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

แนวทางการออกแบบและปรับปรุงพัฒนาที่อยู่อาศัย

การวิจัยเพื่อหา แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ในชนบท : กรณีศึกษา ตำบลหนองกุงเงิน อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น โดยได้เก็บข้อมูลกลุ่ม ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตำบลหนองกุงเงิน อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น หลังจากที่ได้ทำการประชุมระดมความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ผู้อยู่อาศัย และผู้บริหารในชุมชน เพื่อกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการศึกษาให้ชัดเจนแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการ เพื่อศึกษาหาแนวทางการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุดังนี้

6.1 สภาพสังคม และเศรษฐกิจ ของผู้สูงอายุในชนบท

กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้สูงอายุจำนวน 260 คน โดยแบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 104 คน และเพศหญิงจำนวน 155 คน ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 260 คน เป็นชาย ร้อยละ 39.93 เป็นหญิง ร้อยละ 60.07 โดยผู้สูงอายุมีอายุอยู่ในช่วง 60-69 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 50.39 รองลงมาคือมีอายุอยู่ในช่วง 70-79 ปี ร้อยละ 36.82 และมีอายุ 80 ปีขึ้นไป ร้อยละ 12.79 โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่หรือร้อยละ 53.88 มีสถานภาพสมรส รองลงมาคือ มีสถานภาพเป็นหม้าย ร้อยละ 41.28 สถานภาพส่วนใหญ่สมรสแล้ว มีบุตร 1-3 คน ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา อาจเนื่องมาจากสมัยก่อนการศึกษายังไม่ค่อยมีบทบาทมากนัก คนจึงไม่ค่อยให้ความสำคัญ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอยู่ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะความเป็นชุมชนชนบท กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีฐานะยากจน มีรายได้จากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะสุขภาพแข็งแรงมากช่วยเหลือตัวเองได้ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมีส่วนมากไม่มีโรคประจำตัวและเป็นโรคปวดหลัง/ปวดเอวในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างระบุว่าไม่มีปัญหาการทำงานของร่างกายและรองลงมาคือมีปัญหาทางการมองเห็น นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่ได้รับบาดเจ็บในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาส่วนใหญ่เกิดจากการหกล้มมากที่สุด โดยส่วนใหญ่สถานที่ผู้สูงอายุได้รับบาดเจ็บบริเวณบ้านมากที่สุด คือ ห้องน้ำ บันได และ ทางเดิน เป็นลำดับ

6.2 สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ในชนบท

จากการศึกษา ผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในที่อยู่อาศัยของตนเอง ซึ่งอยู่อาศัยตั้งแต่เดิม มีระยะเวลาประมาณ 30-50 ปี โดยอาศัยอยู่กับคู่สมรส ลูกหลาน และญาติพี่น้อง มีบางส่วนอาศัยอยู่เพียงลำพัง ในด้านการใช้พื้นที่ ของที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้พื้นที่บริเวณชานบ้าน/ ไร่เพียงมากที่สุด และความถี่ในการทำกิจกรรม ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจะนั่ง-นอนเล่นมากที่สุด และผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีปัญหาในที่อยู่อาศัยด้านพื้นที่ใช้สอยมากที่สุด ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่เคยคิดจะย้ายจากที่อยู่อาศัยปัจจุบัน แต่ต้องการปรับปรุงบ้านใหม่

6.3 สภาพปัญหาการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ในชนบท

ผลจากการศึกษาค้นคว้า พบว่า มีรายการที่ควรปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ ที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุเกือบทุกหลังมีความต้องการคล้ายคลึงกัน อาทิ ราวจับ ทางลาด เครื่องช่วยพยุงตัว แสงสว่างและการระบายอากาศที่ดี โดยร้อยละ 90 ของห้องน้ำห้องนอนและบันได ของบ้านที่สำรวจมีความจำเป็นเร่งด่วนต่อการปรับปรุงสภาพให้เหมาะสม เพราะเป็นสถานที่ที่ผู้สูงวัยเสี่ยงต่อการประสบอุบัติเหตุสูงสุด บ้านของผู้สูงอายุเป็นสถานที่สำคัญสูงสุดสำหรับผู้สูงอายุทุกช่วงอายุและทุกสถานภาพ แบบที่พึ่งพาตนเอง แบบที่ต้องการความช่วยเหลือ ป่วย ทูพพลภาพ ระยะเวลาพัก การออกแบบและจัดสภาพแวดล้อมใหม่เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงและจัดสภาพแวดล้อมของห้องนอน ห้องนั่งเล่น โถง ห้องน้ำ หน้าบ้าน บันได ห้องครัว ภายในบ้าน ทางเดิน ชานบ้าน ระเบียง ภายนอกอาคาร สวน และ ทางเดินรอบบ้าน

6.4 การเสนอแนวทางการออกแบบและปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

กลุ่มตัวอย่างที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลคัดเลือกเพื่อทำการออกแบบและปรับปรุง เป็นที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ในตำบลหนองกุงเต็น อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น รวมจำนวนทั้งสิ้น 26 หลัง โดยมีรายละเอียดดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6-1 แสดงรายละเอียดกลุ่มตัวอย่างที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

ลำดับ	ชื่อ	อายุ	ที่อยู่	สภาพทางกายภาพ	สภาพที่อยู่อาศัย
1.	นางนาง นาคด้อย	69	11 ม.1	บ้านปูนชั้นเดียว	ทชุดโทรม
2.	นายแสง จินดา	65	2 ม.1	บ้านปูนชั้นเดียว	ทชุดโทรม
3.	นางเขียว ทิ้งสร้างแป้น	63	124 ม.1	บ้านปูนชั้นเดียว	ทชุดโทรม
4.	นายทองยศ กงเพชร	63	208 ม.1	บ้าน 2 ชั้น (ครึ่งปูนครึ่งไม้)	ปานกลาง
5.	นางแพง กาสีชา	69	64 ม.3	บ้านไม้ ชั้นเดียว	ทชุดโทรม
6.	นางวรรณ ทศวัต	63	32 ม.3	บ้าน 2 ชั้น (ครึ่งปูนครึ่งไม้)	ปานกลาง
7.	นางฝัน อุษุข	69	88 ม.3	บ้านไม้ ยกใต้ถุนสูง	ทชุดโทรม
8.	นายทองเลื่อน สัจจนวน	68	128 ม.8	บ้าน 2 ชั้น (ครึ่งปูนครึ่งไม้)	ปานกลาง
9.	นายทองพูล สิงห์หล้า	69	21 ม.2	บ้าน 2 ชั้น (ครึ่งปูนครึ่งไม้)	ปานกลาง
10.	นางบุญจันทร์ กาศรี	69	61 ม.2	บ้านไม้ ชั้นเดียว	ปานกลาง
11.	นางเหล่า บริบาล	68	15 ม.3	บ้านไม้ ยกใต้ถุนสูง	ทชุดโทรม
12.	นางก้าน พิมพ์ชายน้อย	69	29 ม.3	บ้านไม้ ยกใต้ถุนสูง	ทชุดโทรม
13.	นายชาย นาวะ	69	6 ม.1	บ้านไม้ ยกใต้ถุนสูง	ทชุดโทรม
14.	นางใหม่ โพธิ์สาจันทร์	76	185ม1	บ้านไม้ ชั้นเดียว	ทชุดโทรม
15.	นางเต่า เหล็กมี	74	8 ม.1	บ้านไม้ ชั้นเดียว	ทชุดโทรม
16.	นายผัด ภูธร	73	30 ม.1	บ้านปูน ชั้นเดียว	ทชุดโทรม
17.	นางอำ เดชแพง	75	42 ม.1	บ้าน 2 ชั้น (ครึ่งปูนครึ่งไม้)	ปานกลาง
18.	นางสุด สีหามิ	78	67 ม.3	บ้านไม้ ยกใต้ถุนสูง	ปานกลาง
19.	นายเขียน บุคดา	78	127 ม.8	บ้านไม้ ยกใต้ถุนสูง	ทชุดโทรม
20.	นางสี นาคด้อย	77	169 ม.8	บ้าน 2 ชั้น (ครึ่งปูนครึ่งไม้)	ปานกลาง
21.	นางบัว จุลลาบุคดี	79	93 ม.3	บ้าน 2 ชั้น (ครึ่งปูนครึ่งไม้)	ปานกลาง
22.	นายพวง ชัยเนตร	86	47 ม.3	บ้าน 2 ชั้น (ครึ่งปูนครึ่งไม้)	ปานกลาง
23.	นางตา ชมจันทร์	84	20 ม.2	บ้าน 2 ชั้น (ครึ่งปูนครึ่งไม้)	ปานกลาง
24.	นายถัน บุคดา	83	56 ม.2	บ้านไม้ ยกใต้ถุนสูง	ปานกลาง
25.	นางสอน มะโนสัย	85	39 ม.1	บ้านไม้ ยกใต้ถุนสูง	ปานกลาง
26.	นางนุ่น เดชแพง	90	96 ม.1	บ้านไม้ ยกใต้ถุนสูง	ปานกลาง

ตารางที่ 6-2 แสดงรายละเอียดการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก ที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุ ตำบล
หนองกุ้งเขิน อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

ลำดับ	ชื่อ	การปรับปรุง							หมายเหตุ
		1	2	3	4	5	6	7	
1.	นางนาง นาคด้อย			√			√		
2.	นายแสง จินดา	√		√			√		
3.	นางเขียว ทิ้งสร้างแป้น			√	√	√	√		
4.	นายทองยศ กงเพชร			√	√	√	√		
5.	นางแพง กาสีชา			√	√				
6.	นางวรรณ ทัศนัตถ			√	√			√	ปรับปรุงทางลาด
7.	นางฝัน อุษุข			√	√				
8.	นายทองเสียน สัจจนวน			√	√			√	ซ่อมหลังคาและผนัง
9.	นายทองพูล สิงห์หล้า			√				√	
10.	นางบุญจันทร์ กาศรี			√	√		√		
11.	นางเหล่า บริบาล			√	√	√	√		
12.	นางก้าน พิมพิชายน้อย			√	√	√	√		
13.	นายชาย นาวะ			√	√				
14.	นางใหม่ โพธิ์สาจันทร์			√	√			√	
15.	นางเต่า เหล็กมี			√	√				
16.	นายผัด ภูธร			√	√			√	ซ่อมหลังคาและผนัง
17.	นางอำ เดชแพง			√				√	
18.	นางสุด สีหามี			√				√	
19.	นายเขียน บุคดา			√	√		√		
20.	นางสี นาคด้อย			√	√	√	√		
21.	นางบัว จุลลาบุคดี			√	√	√	√		
22.	นายพวง ชัยเนตร			√	√				
23.	นางตา ชมจันทร์			√	√			√	
24.	นายถัน บุคดา			√	√				
25.	นางสอน มะโนสัย			√	√			√	ซ่อมหลังคาและผนัง
26.	นางนุ่น เดชแพง			√				√	

*หมายเหตุ การปรับปรุง

1	หมายถึง ห้องนอน	5	หมายถึง ห้องครัว ภายในบ้าน ทางเดิน
2	หมายถึง ห้องนั่งเล่น โถง	6	หมายถึง ซานบ้าน ระเบียง ทางเดินรอบบ้าน
3	หมายถึง ห้องน้ำ ส้วม	7	หมายถึง อื่นๆ
4	หมายถึง หน้าบ้าน บันได		

1) นางนาง นาคต้อย บ้านเลขที่ 11 ม.1 อายุ 69 ปี

สถานะ อาศัยอยู่ตามลำพัง เนื่องจากเป็นหม้าย

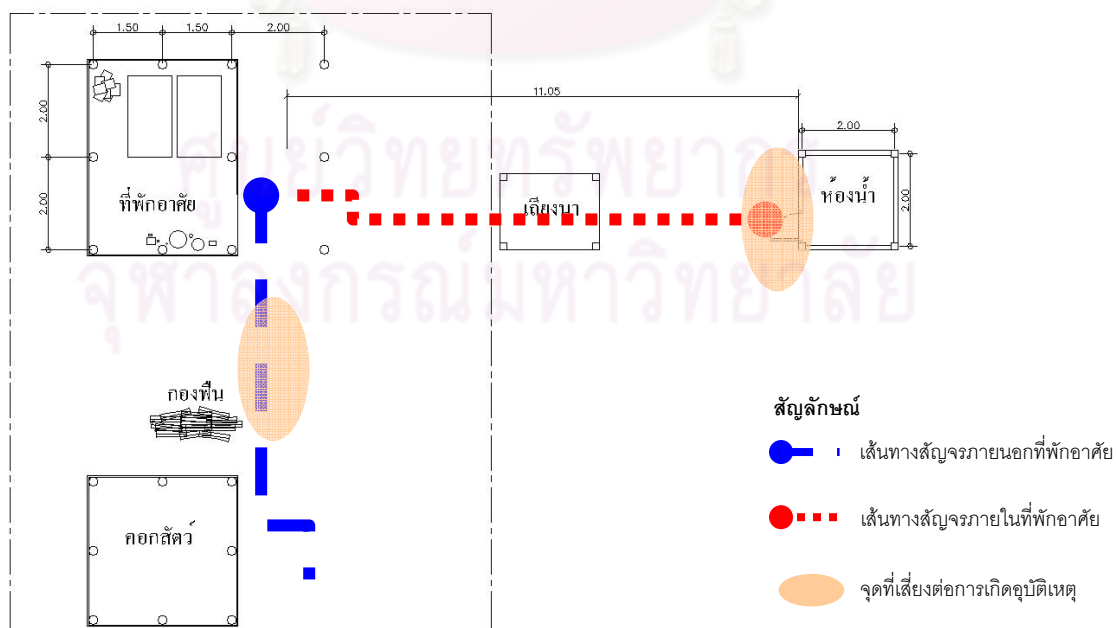
โรคประจำตัว ปวดเมื่อยตามขา ไขข้อและหลัง บางครั้งจะมีอาการวิงเวียนศีรษะ

กิจวัตรประจำวัน เลี้ยงสัตว์ตามทุ่งนา โดยเดินทางจากบ้านไปทุ่งนา

ประมาณ 2 กิโลเมตร ในตัวบ้านไม่มีห้องน้ำ ต้องไปขอใช้ร่วมกับเพื่อนบ้านรายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท และเงินบำนาญเดือนละ 200 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้านเดี่ยว 1 ชั้น	บ้านเดี่ยว 1 ชั้น	บ้านเดี่ยว 1 ชั้น

ภาพที่ 6-1 แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นางนาง นาคต้อย

ภาพที่ 6-2 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของ นางนาง นาคด้อย

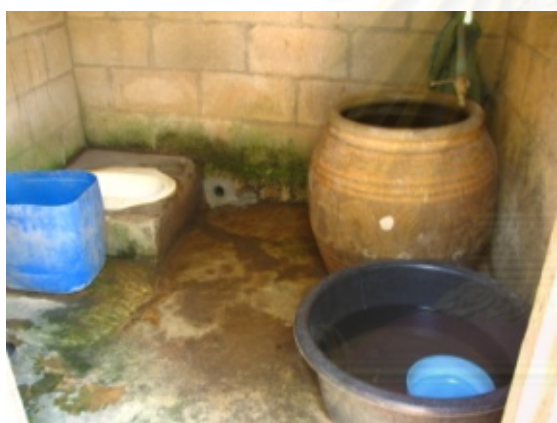

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง พื้นทางเดินที่เป็นดิน โดยการปรับระดับเทพื้นด้วยคอนกรีต ให้เรียบเสมอกัน ถึงการติดตั้ง ราวจับบริเวณที่เสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ หกล้ม

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณห้องน้ำ ห้องส้วม โดยมีการติดตั้งราวจับ ภายในห้องน้ำใน ระยะที่เหมาะสม ติดตั้งผนังหลังเพื่อป้องกันผู้สูงอายุหกล้ม เปลี่ยนสุขภัณฑ์ชนิดนั่งยอง เป็นแบบนั่งราบ รวมถึงเพิ่มที่นั่งสำหรับอาบน้ำสำหรับผู้สูงอายุ

- ในการติดตั้งราวจับนั้นสามารถหาวัสดุในท้องถิ่นทดแทนได้ เช่นลำไม้ไผ่ เลือกลำใช้ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3-4 ซม. ยึดติดกับผนังให้แข็งแรง

2) นายแสง จินดา บ้านเลขที่ 2 ม.1 อายุ 65 ปี

สถานะ อาศัยอยู่กับภรรยา ไม่มีบุตร

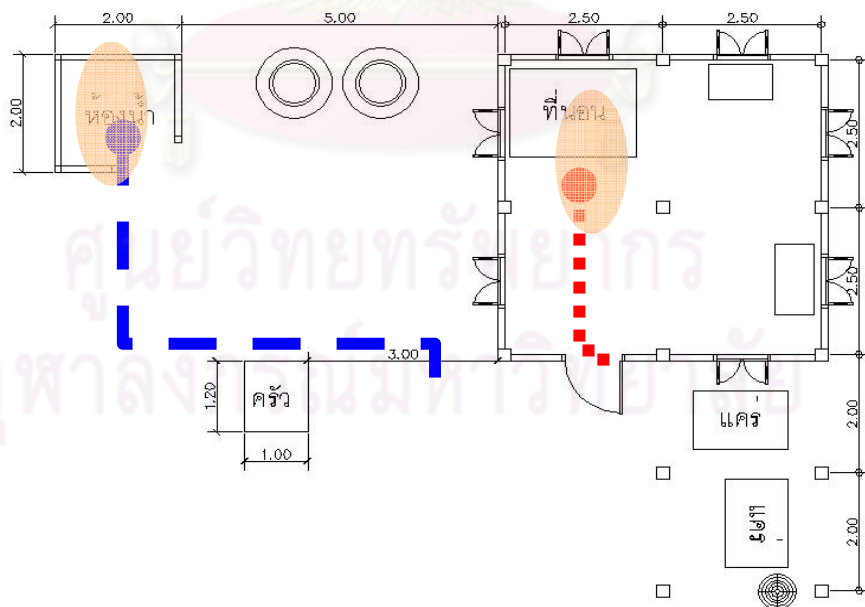
โรคประจำตัว ป่วยเป็นอัมพาตทั้งตัว ตาบอดทั้ง 2 ข้าง และเบาหวาน มีภรรยาเป็นผู้ดูแล

กิจวัตรประจำวัน ไม่สามารถไปไหนมาไหนได้ นอนรักษาตัวอยู่ในบ้าน ให้ภรรยาเป็นผู้ทำทุกอย่าง แทน ส่วนภรรยาไม่ได้ประกอบอาชีพ เนื่องจากต้องคอยดูแลอยู่ใกล้ๆ

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้านเดี่ยว 1 ชั้น	บ้านเดี่ยว 1 ชั้น	บ้านเดี่ยว 1 ชั้น

สัญลักษณ์

- - เส้นทางสัญจรภายนอกที่พักอาศัย
- - เส้นทางสัญจรภายในที่พักอาศัย
- จุดที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

ภาพที่ 6-3 แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นายแสง จินดา

ภาพที่ 6-4 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนายแสง จินดา

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณห้องนอน โดยการติดตั้งหน้าต่างบานเลื่อน เพื่อช่วยเรื่องการถ่ายเทอากาศ และ แสงสว่าง ติดตั้งเตียง เพื่อช่วยให้สะดวกในการทำกายภาพ และ พลิกตัว

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณห้องน้ำ ห้องส้วมซึ่งของเดิมนั้น เป็นแบบเปิดโล่งและมีสภาพทรุดโทรมอย่างมาก โดยมีปรับปรุงห้องน้ำ ให้มีผนังมิดชิด ติดตั้งราวจับ ภายในห้องน้ำในระะยะที่เหมาะสม ติดตั้งผนังกั้นหลังเพื่อป้องกันผู้สูงอายุหกล้ม รวมถึงเพิ่มที่นั่งสำหรับอาบน้ำสำหรับผู้สูงอายุ

3) นางเขียว ที่สร้างแป้น บ้านเลขที่ 124 ม.1 อายุ 63 ปี

สถานะ เป็นหม้าย อาศัยอยู่กับหลานสาว มีบุตร 4 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 3 คน

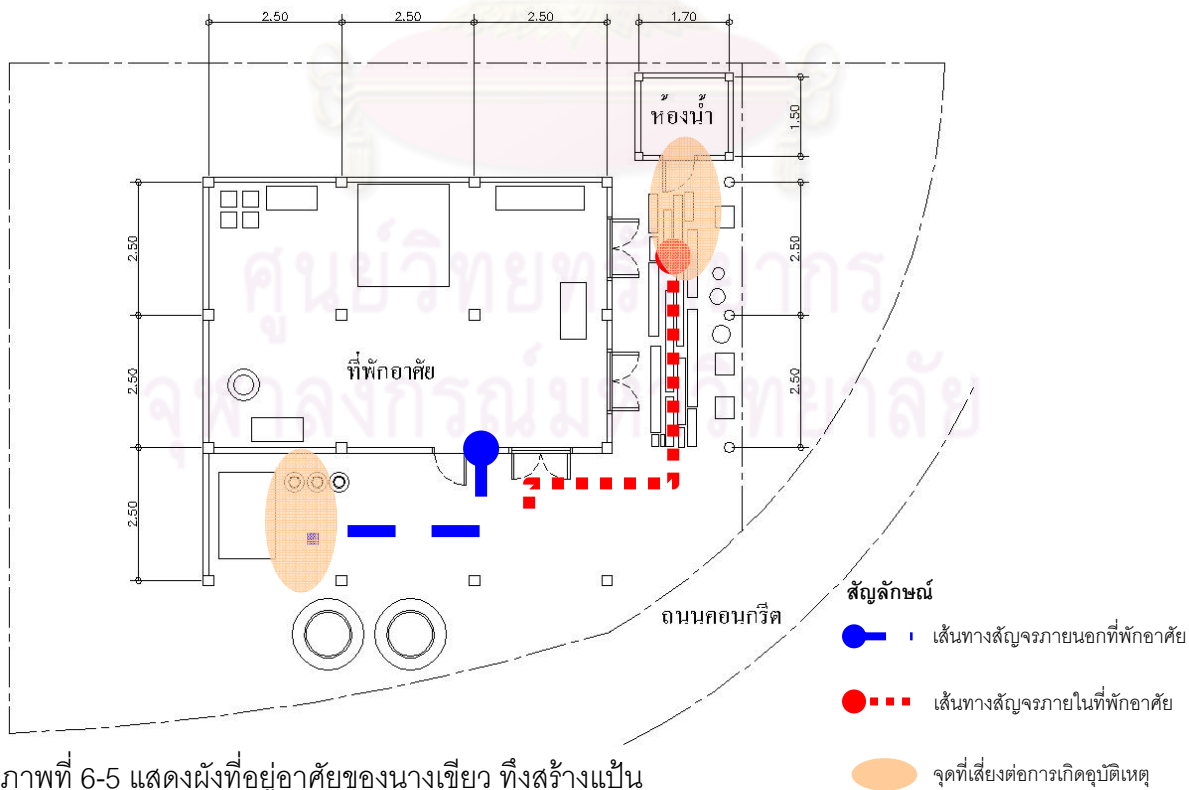
โรคประจำตัว ไทรอยด์

กิจวัตรประจำวัน ทอเสื่อกกเอาไว้ใช้เอง บางส่วนก็ขายให้เพื่อนบ้าน เลี้ยงหลาน

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท และเงินที่ลูกหลานให้เดือนละ 1,000 บาท บางส่วนมาจากการขายเสื่อ แต่ไม่แน่นอน

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน 1 ชั้น	เพิงหน้าบ้าน และในบ้าน	บ้าน 1 ชั้น

ภาพที่ 6-5 แสดงผังที่อยู่อาศัยของนางเขียว ที่สร้างแป้น

ภาพที่ 6-6 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนางเขียว ที่สร้างแป้น

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง พื้นทางเดินที่เป็นดิน โดยการปรับระดับเทพื้นด้วยคอนกรีต ให้เรียบเสมอกัน รวมถึงการติดตั้ง ราวจับบริเวณที่เสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ หกล้ม

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณห้องน้ำ ห้องส้วม โดยมีการติดตั้งราวจับ ภายในห้องน้ำในระยาะที่เหมาะสม ติดตั้งผนังหลังเพื่อป้องกันผู้สูงอายุหกล้ม รวมถึงเพิ่มที่นั่งสำหรับอาบน้ำสำหรับผู้สูงอายุ

4) นายทองยศ กงเพชร บ้านเลขที่ 208 ม.1 อายุ 63 ปี

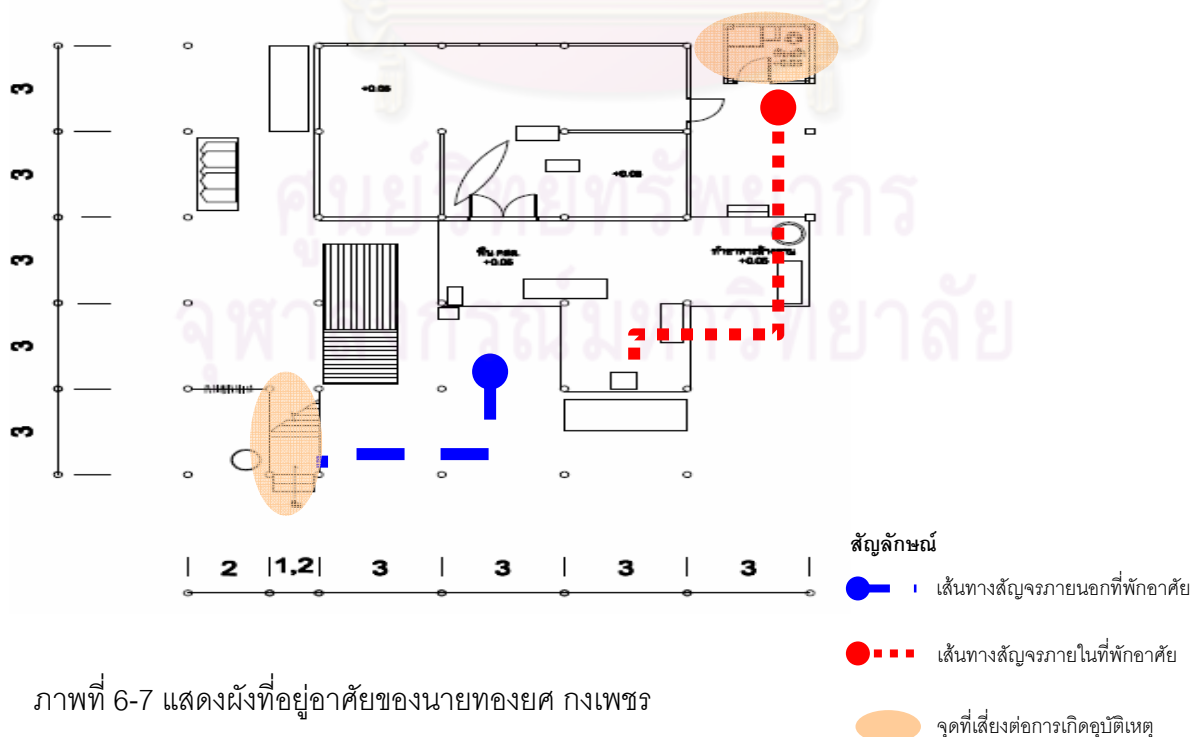
สถานะ อาศัยอยู่กับภรรยาและบุตร โดยมีบุตรทั้งหมด 3 คน เป็นชาย 2 คน และหญิง 1 คน
โรคประจำตัว พิกการขาซ้ายท่อนล่างขาด จึงต้องใช้ไม้เท้า แต่สุขภาพโดยรวมยังแข็งแรงดี มีอาการตา
พร่ามัวบ้าง

กิจวัตรประจำวัน เดินทางไปเฝ้าไร่อ้อยและนาข้าวทุกวัน โดยลูกชายเป็นผู้พาไป ให้เพื่อนบ้านข้างๆ เป็น
ผู้ช่วยดูแลบ้าน

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน 2 ชั้น	ชั้นล่างของบ้าน	ชั้นล่างของบ้าน

ภาพที่ 6-7 แสดงผังที่อยู่อาศัยของนายทองยศ กงเพชร

ภาพที่ 6-8 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนายทองยศ กงเพชร

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บันได สภาพเดิมบันไดชันมาก และมีราวจับเพียงด้านเดียว ปรับปรุงสภาพบันไดใหม่ โดยให้ลูกนอนบันไดมีความกว้างไม่น้อยกว่า 28 ซม. ลูกตั้งสูงไม่เกิน 15 ซม. และต้องปิดช่องว่างระหว่างลูกนอน เพื่อป้องกันเท้าลื่นไถลเกิดอุบัติเหตุได้ ราวจับต้องมีความมั่นคงแข็งแรง สูงประมาณ 80 ซม.

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณห้องน้ำ ห้องส้วม โดยมีการติดตั้งสุขภัณฑ์แบบนั่งราบและราวจับภายในห้องน้ำในระยะเวลาที่เหมาะสม ติดตั้งผนังหลังเพื่อป้องกันผู้สูงอายุหกล้ม รวมถึงเพิ่มที่นั่งสำหรับอาบน้ำสำหรับผู้สูงอายุ

- สภาพพื้นที่ ต.หนองกงเขิน มีต้นยูคาลิปตัส อยู่เป็นจำนวนมากสามารถหาลำต้นที่ตรง และมีขนาดพอเหมาะมาประยุกต์เป็นราวจับได้

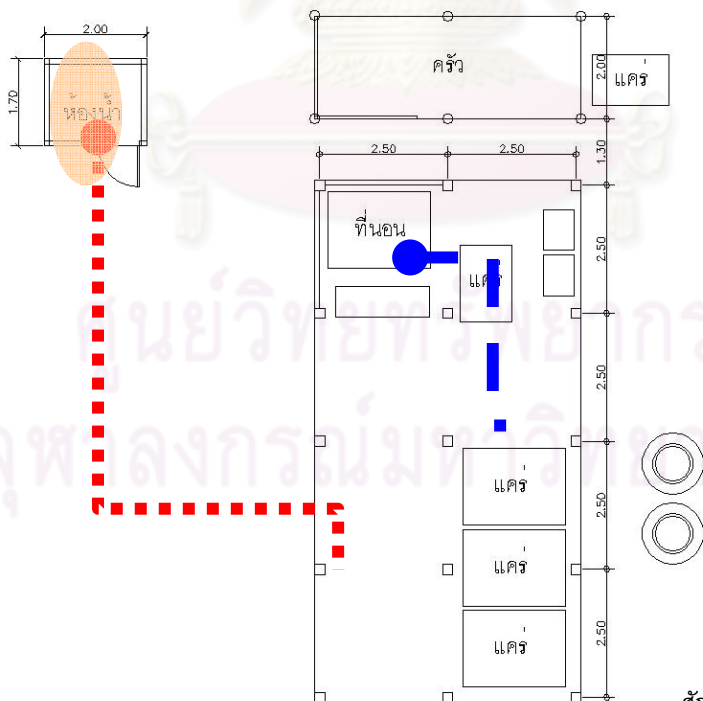
5) นางแพง กาศีชา บ้านเลขที่ 64 ม.3 อายุ 69 ปี

สถานะ อยู่กับคู่สมรส อาศัยอยู่กับลูกและหลาน มีบุตร 5 คน เป็นชาย 2 คน หญิง 3 คน
โรคประจำตัว ไม่มีโรคประจำตัว

กิจวัตรประจำวัน ประกอบอาหาร ดูแลหลาน ดูโทรทัศน์ ออกกำลังกาย งานอดิเรก
รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท และเงินที่ลูกหลานให้เดือนละ 1000-2000 บาท
กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน แคร่	บ้าน แคร่	บ้าน

สัญลักษณ์

● — | เส้นทางสัญจรภายนอกที่พักอาศัย

● - - - | เส้นทางสัญจรภายในที่พักอาศัย

● | จุดที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

ภาพที่ 6-9 แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นางแพง กาศีชา

ภาพที่ 6-10 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนางแพง กาศีชา

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง ที่พักอาศัยซึ่งสภาพเดิมไม่มีผนังบ้าน จึงทำการปรับปรุงก่อผนังบ้านให้มีความเป็นสัดส่วน ปลอดภัย รวมทั้งติดตั้งราวจับไว้บริเวณที่เสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง ครุฑซึ่งสภาพเดิมนั้นหลังคาสังกะสีอยู่ต่ำมาก และพื้นก็ขรุขระเป็นอันตรายต่อผู้สูงอายุ จึงปรับพื้นให้เรียบโดยการเทคอนกรีต และ ยกหลังคาให้สูงเพื่อป้องกันอันตราย

- ไม้ไผ่สานเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายภายในท้องถิ่น ราคาถูก นำหนักเบา มีรูให้อากาศถ่ายเทสะดวก เหมาะสำหรับนำมาทำเป็นผนัง ทดแทนการก่ออิฐได้

6) นางวรรณ ทัศนัตถ์ บ้านเลขที่ 32 ม.3 อายุ 68 ปี

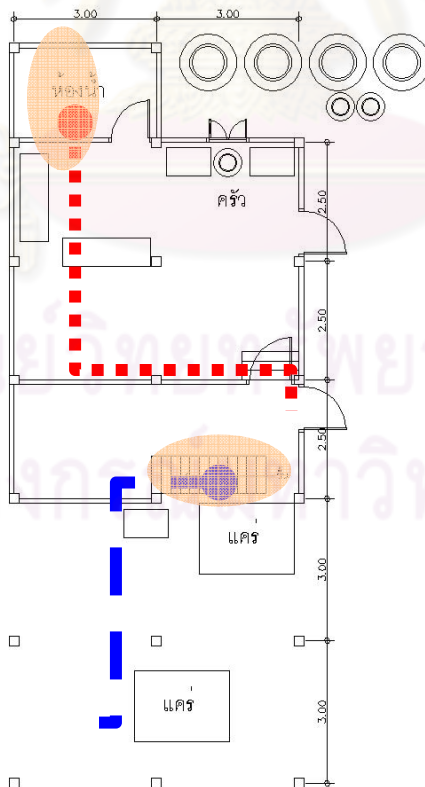

สถานะ อยู่กับคู่สมรส มีบุตร 4 คน เป็นชาย 3 คน หญิง 1 คน อาศัยอยู่กับลูก หลาน
โรคประจำตัว ปวดข้อหลัง

กิจวัตรประจำวัน ประกอบอาหาร ดูโทรทัศน์ ออกกำลังกาย งานอดิเรก
รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท ลูกหลานให้ เดือนละ 2000 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
แคร่ บ้านชั้น 1	แคร่ บ้าน	บ้านชั้น 2

ศูนย์วิจัยทางการแพทย์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

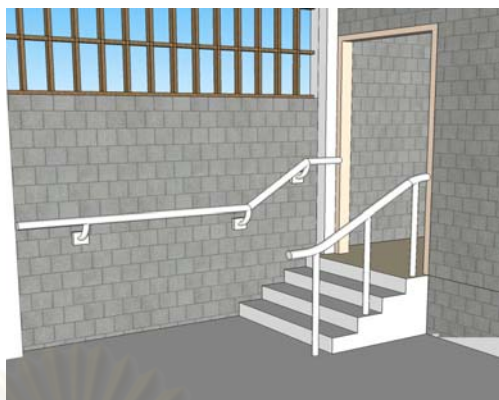
- สัญลักษณ์**
- เส้นทางสัญญาณภายนอกที่พักอาศัย
 - - -●- - - เส้นทางสัญญาณภายในที่พักอาศัย
 - จุดที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

ภาพที่ 6-11 แสดงผังที่อยู่อาศัยของนางวรรณ ทัศนัตถ์

ภาพที่ 6-12 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนางวรรณ ทศวัต

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บันได สภาพเดิมบันไดชันมาก และมีราวจับเพียงด้านเดียว ปรับปรุงสภาพบันไดใหม่ โดยให้ลูกนอนบันไดมีความกว้างไม่น้อยกว่า 25 ซม. ลูกตั้งสูงไม่เกิน 18 ซม. และต้องปิดช่องว่างระหว่างลูกนอน เพื่อป้องกันเท้าลื่นไถลเกิดอุบัติเหตุได้ ราวจับต้องมีความมั่นคงแข็งแรง สูงประมาณ 80 ซม.

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงสภาพทางเดินภายนอกบ้าน ซึ่งมีสภาพขรุขระ และเป็นทางชัน จึงปรับปรุงโดยการปรับทางเดินให้เรียบมี Slope ที่เหมาะสมและติดตั้งราวจับ

7) นางผัน อุษุข บ้านเลขที่ 88 ม.3 อายุ 69 ปี

สถานะ อาศัยอยู่กับคู่สมรส มีบุตร 1 คน เป็นชาย 1คน

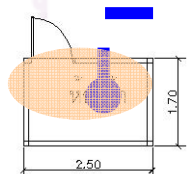
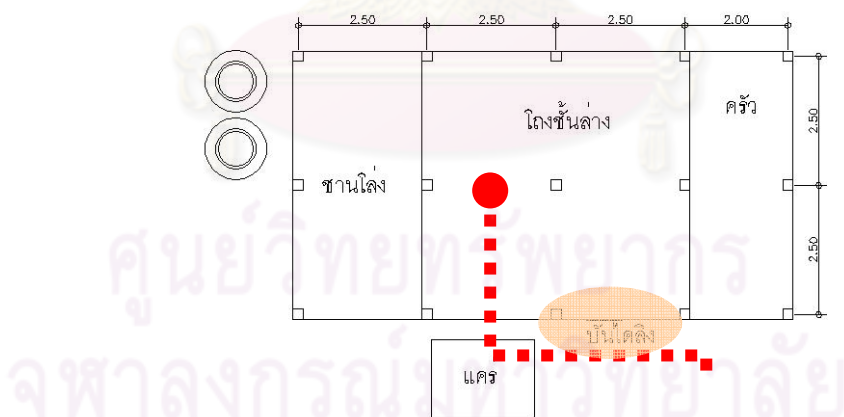
โรคประจำตัว ไม่มีโรคประจำตัว

กิจวัตรประจำวัน ประกอบอาหาร นอนกลางวัน อ่านหนังสือ ออกกำลังกาย

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท ลูกหลานให้ เดือนละ 1000 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน แคร่ ครัว	บ้าน แคร่ บ้าน	บ้าน

สัญลักษณ์

● — | เส้นทางสัญญาณภายนอกที่พักอาศัย

● - - - เส้นทางสัญญาณภายในที่พักอาศัย

● จุดที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

ภาพที่ 6-13 แสดงผังที่อยู่อาศัยของนางผัน อุษุข

ภาพที่ 6-14 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนางผัน อุษุข

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บันได สภาพเดิมบันไดอันตรายมาก ปรับปรุงสภาพบันไดใหม่ โดยให้ลูกนอนบันไดมีความกว้างไม่น้อยกว่า 28 ซม. ลูกตั้งสูงไม่เกิน 15 ซม. และต้องปิดช่องว่างระหว่างลูกนอนเพื่อป้องกันเท้าลื่นไถลเกิดอุบัติเหตุได้ ราวจับต้องมีความมั่นคงแข็งแรง สูงประมาณ 80 ซม. และ ติดตั้งราวกันตกบริเวณชั้นบนของบ้านเพื่อป้องกันอุบัติเหตุด้วย

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณห้องน้ำ ห้องส้วม โดยมีการติดตั้งราวจับ ภายในห้องน้ำในระยะที่เหมาะสม ติดตั้งผนังกั้นหลังเพื่อป้องกันผู้สูงอายุภายหลัง รวมถึงเพิ่มที่นั่งสำหรับอาบน้ำสำหรับผู้สูงอายุ

8) นายทองเสียน สัจจนวน บ้านเลขที่ 128 8 อายุ 68 ปี

สถานะ มีบุตร 5 คน เป็นชาย 2 คน หญิง 3 คน อาศัยอยู่กับภรรยา

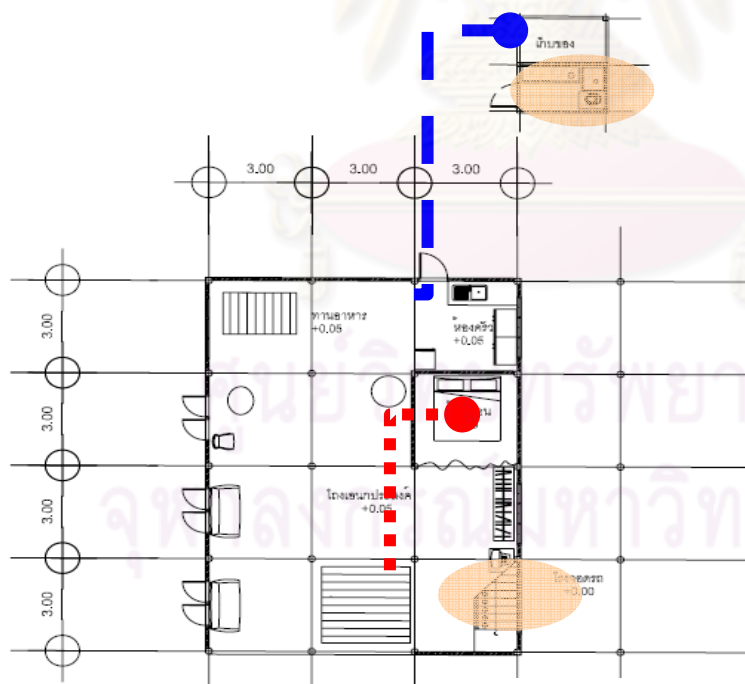
โรคประจำตัว ความดันโลหิต เบาหวานและเป็นอัมพาตที่ขา

กิจวัตรประจำวัน ขายของชำ ดูแลผักสวนครัว และเลี้ยงสัตว์

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท และเงินที่ลูกหลานให้เดือนละ 1,000 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
แคร่หน้าบ้าน	แคร่หน้าบ้าน	บ้าน 2 ชั้น

สัญลักษณ์

●— | เส้นทางสัญญาณนอกที่พักอาศัย

●- - - เส้นทางสัญญาณในที่พักอาศัย

● จุดที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

ภาพที่ 6-15 แสดงผังที่อยู่อาศัยของนายทองเสียน สัจจนวน

ภาพที่ 6-16 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนายทองเสียน สัจจนวน

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณห้องน้ำ ห้องส้วม โดยมีการติดตั้งสุขภัณฑ์แบบนั่งราบและราวจับภายในห้องน้ำในระยะเวลาที่เหมาะสม ติดตั้งผนังหลังเพื่อป้องกันผู้สูงอายุหกล้ม รวมถึงเพิ่มที่นั่งสำหรับอาบน้ำสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณแคร่ไม้พักผ่อน ซึ่งทางคุณทองเสียน จะใช้เวลาเกือบทั้งวันบนนี้ ทั้งทานอาหาร นั่งเล่น รับแขก หลังพักผ่อน จึงปรับปรุงให้มีความแข็งแรง มีหลังคาคลุมกันแดด ฝน และราวจับเพื่อความสะดวกในการลุกเปลี่ยนอิริยาบถ

- วัสดุในการทำแคร่ สำหรับนั่งเล่น พักผ่อน สามารถใช้วัสดุท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ ซึ่งมีราคาถูก แข็งแรงและช่างชาวบ้านสามารถสร้างได้

9) นายทองพูล สิงห์หล้า บ้านเลขที่ 21 ม.2 อายุ 69 ปี

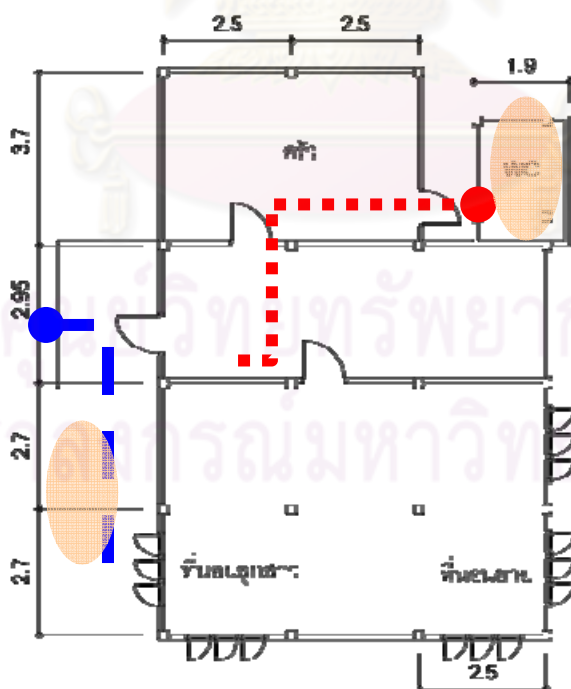

สถานะ อยู่กับภรรยา อาศัยอยู่กับลูกสาวและหลานสาว มีบุตร 8 คน เป็นชาย 6 คน หญิง 2 คน
โรคประจำตัว หอบหืด เก้าน์

กิจวัตรประจำวัน ประกอบอาหาร ดูโทรทัศน์ ทำงานบ้าน ออกกำลังกาย ทำไร่บ้าน
รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท และเงินที่ลูกหลานให้เดือนละ 4000 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน แคร่ ครัว	บ้าน แคร่ บ้าน ชั้น 1	บ้านชั้น 1

สัญลักษณ์

- | เส้นทางสัญจรภายนอกที่พักอาศัย
- - - - เส้นทางสัญจรภายในที่พักอาศัย
- จุดที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

ภาพที่ 6-17 แสดงผังที่อยู่อาศัยของนายทองพูล สิงห์หล้า

ภาพที่ 6-18 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนายทองพูล สิงห์ห้ำ

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณห้องน้ำ ห้องส้วม โดยมีการติดตั้งสุขภัณฑ์แบบนั่งราบและราวจับ ภายในห้องน้ำในระยะเวลาที่เหมาะสม ติดตั้งผนังกั้นหลังเพื่อป้องกันผู้สูงอายุหกล้ม รวมถึงเพิ่มที่นั่งสำหรับอาบน้ำสำหรับผู้สูงอายุ

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณทางเดินรอบบ้านให้พื้นผิวเรียบ ไม้ลื่น และติดตั้งราวจับ บริเวณทางเดิน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางกลาง 3-4 ซม.

- ในการติดตั้งราวจับนั้นสามารถหาวัสดุในท้องถิ่นทดแทนได้ เช่นลำไม้ไผ่ เลือกใช้ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางกลาง 3-4 ซม. ยึดติดกับผนังให้แข็งแรง

10) นางบุญจันทร์ กาศรี บ้านเลขที่ 61 ม.2 อายุ 69 ปี

สถานะ หม้าย มีบุตร 3 คน เป็นชาย 2 คน หญิง 1 คนอาศัยอยู่กับลูกหลาน

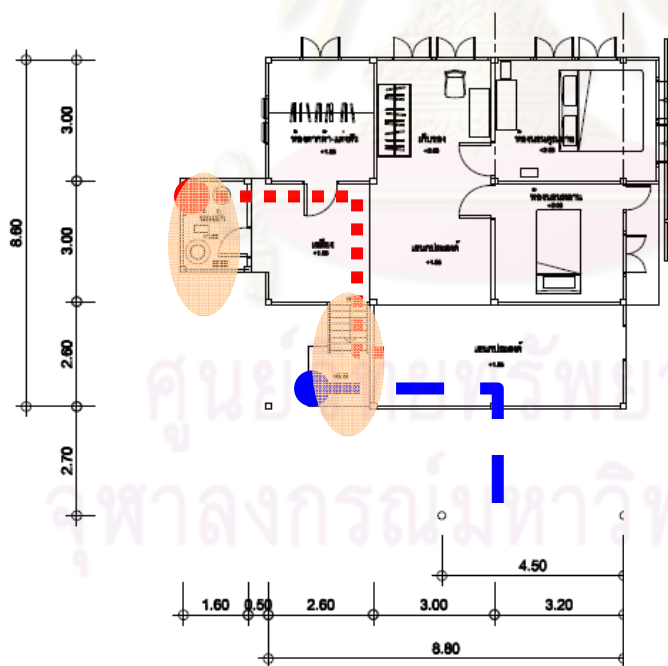
โรคประจำตัว ปวดหัวเข่าข้างขวา

กิจวัตรประจำวัน ประกอบอาหาร ดูโทรทัศน์ นอนกลางวัน ออกกำลัง

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาทและ ลูกหลานให้เดือน ละ 1000 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้านชั้น 1 แคร่	บ้าน	บ้านชั้น

สัญลักษณ์

● — | เส้นทางสัญจรภายนอกที่พักอาศัย

● ... | เส้นทางสัญจรภายในที่พักอาศัย

● | จุดที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

ภาพที่ 6-19 แสดงผังที่อยู่อาศัยของนางบุญจันทร์ กาศรี

ภาพที่ 6-20 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนางบุญจันทร์ กาศรี

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณห้องน้ำ ห้องส้วม โดยมีการติดตั้งสุขภัณฑ์แบบนั่งราบและราวจับ ภายในห้องน้ำในระยะเวลาที่เหมาะสม ติดตั้งผนังกั้นหลังเพื่อป้องกันผู้สูงอายุหกล้ม รวมถึงเพิ่มที่นั่งสำหรับอาบน้ำสำหรับผู้สูงอายุ

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณทางเดินรอบบ้านให้พื้นผิวเรียบ ไม่ลื่น และติดตั้งราวจับ บริเวณทางเดิน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3-4 ซม.

11) นางเหลา บริบาล บ้านเลขที่ 15 ม.3 อายุ 68 ปี

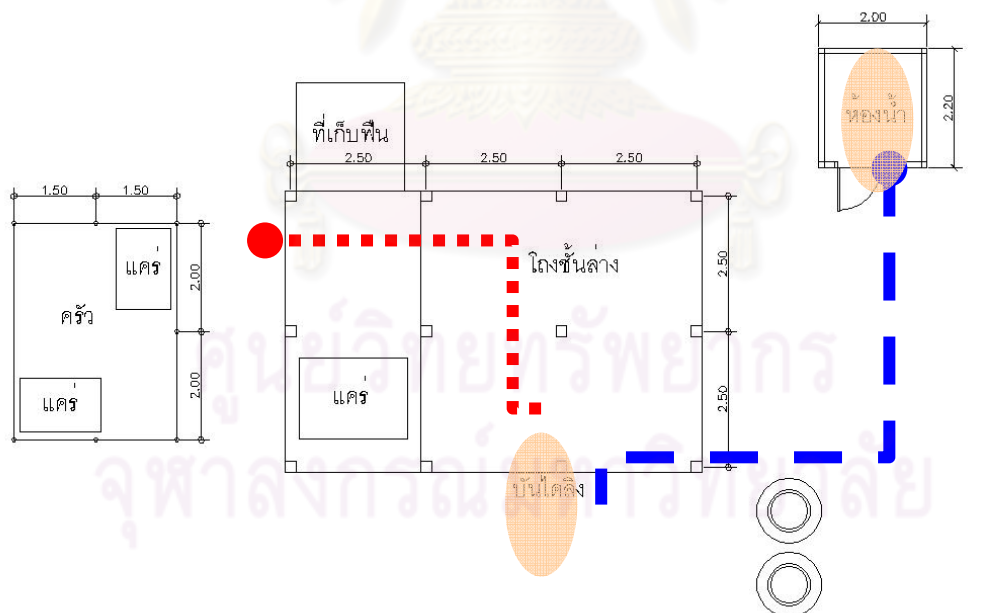
สถานะ อยู่กับคู่สมรส มีบุตร 3 คน เป็นชาย 2 คน หญิง 1 คน อาศัยอยู่กับลูก หลาน
โรคประจำตัว ปวดข้อหลัง

กิจวัตรประจำวัน ประกอบอาหาร ดูโทรทัศน์ ออกกำลังกาย

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท ลูกหลานให้ เดือนละ 500 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
แคร่	แคร่ บ้าน	บ้าน

สัญลักษณ์

● — | เส้นทางสัญจรภายนอกที่พักอาศัย

● — — — | เส้นทางสัญจรภายในที่พักอาศัย

● | จุดที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

ภาพที่ 6-21 แสดงผังที่อยู่อาศัยของนางเหลา บริบาล

ภาพที่ 6-22 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนางเหลา ภิบาล

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บันได สภาพเดิมบันไดอันตรายมาก ปรับปรุงสภาพบันไดใหม่ โดยให้ลูกนอนบันไดมีความกว้างไม่น้อยกว่า 28 ซม. ลูกตั้งสูงไม่เกิน 15 ซม. และต้องปิดช่องว่างระหว่างลูกนอนเพื่อป้องกันเท้าลื่นไถลเกิดอุบัติเหตุได้ ราวจับต้องมีความมั่นคงแข็งแรง สูงประมาณ 80 ซม. และ ติดตั้งราวกันตกบริเวณชั้นบนของบ้านเพื่อป้องกันอุบัติเหตุด้วย

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณห้องน้ำ ห้องส้วมที่สภาพทรุดโทรม โดยมีการติดตั้งสุขภัณฑ์แบบนั่งราบเพื่อช่วยป้องกัน อากาศชื้น เชื้อราเชื้อม และราวจับ ภายในห้องน้ำในระยะเวลาที่เหมาะสม ติดตั้งผนังหลังเพื่อป้องกันผู้สูงอายุหกล้ม รวมถึงเพิ่มที่นั่งสำหรับอาบน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ประตูห้องน้ำควรมีเป็นประตูแบบเปิดออก

12) นางก้าน พิมพ์ชายน้อย บ้านเลขที่ 29 ม.3 อายุ 69 ปี

สถานะ อยู่กับคู่สมรส มีบุตร 6 คน เป็นชาย 3 คน หญิง 3 คน อาศัยอยู่กับลูก หลาน

โรคประจำตัว ปวดข้อ ปวดหลัง

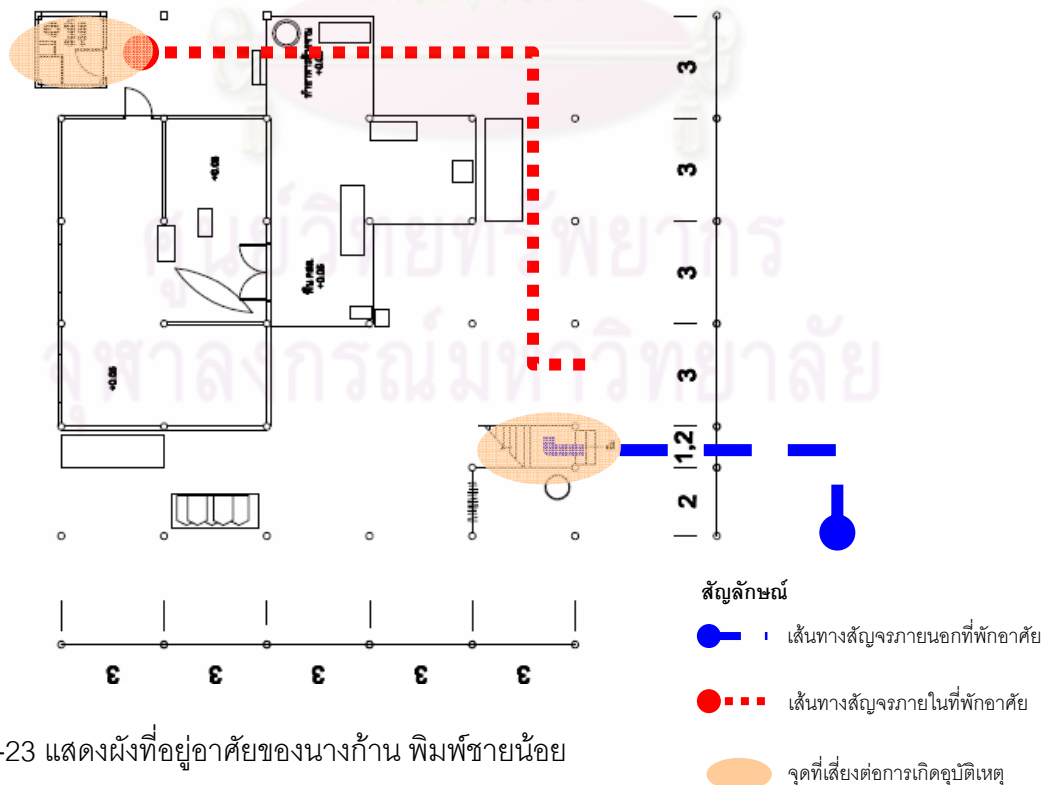
กิจวัตรประจำวัน ประกอบอาหาร ดูโทรทัศน์ ออกกำลังกาย

งานอดิเรก

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
แคร่ บ้านชั้น 1	แคร่ บ้าน	บ้าน

ภาพที่ 6-23 แสดงผังที่อยู่อาศัยของนางก้าน พิมพ์ชายน้อย

ภาพที่ 6-24 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนางก้าน พิมพ์ชายน้อย

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง พื้นชั้นล่างที่ใช้สำหรับพักอาศัย ซึ่งเป็นดินมีสภาพขรุขระ โดยการปรับระดับเทพื้นด้วยคอนกรีต ให้เรียบเสมอกัน รวมถึงการติดตั้ง ราวจับบริเวณที่จุดเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุหกล้มได้

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณห้องน้ำ ห้องส้วมที่สภาพทรุดโทรม โดยมีการติดตั้งสุขภัณฑ์แบบนั่งราบเพื่อช่วยป้องกัน อาการข้อ เข่าเสื่อม และราวจับ ภายในห้องน้ำในระยะเวลาที่เหมาะสม ติดตั้งผนังหลังเพื่อป้องกันผู้สูงอายุหกล้ม รวมถึงเพิ่มที่นั่งสำหรับอาบน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ประตูห้องน้ำควมเป็นประตูแบบเปิดออก

- ในการติดตั้งราวจับนั้นสามารถหาวัสดุในท้องถิ่นทดแทนได้ เช่นลำไม้ไผ่ ซึ่งพบได้มากมายในพื้นที่ เลือกใช้ ขนาดลำต้นตรง เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 3-4 ซม. ยึดติดกับผนังให้แข็งแรง

13) นายชาย นาวะ บ้านเลขที่ 6 ม.1 อายุ 69 ปี

สถานะ อาศัยอยู่กับภรรยา ไม่มีบุตร

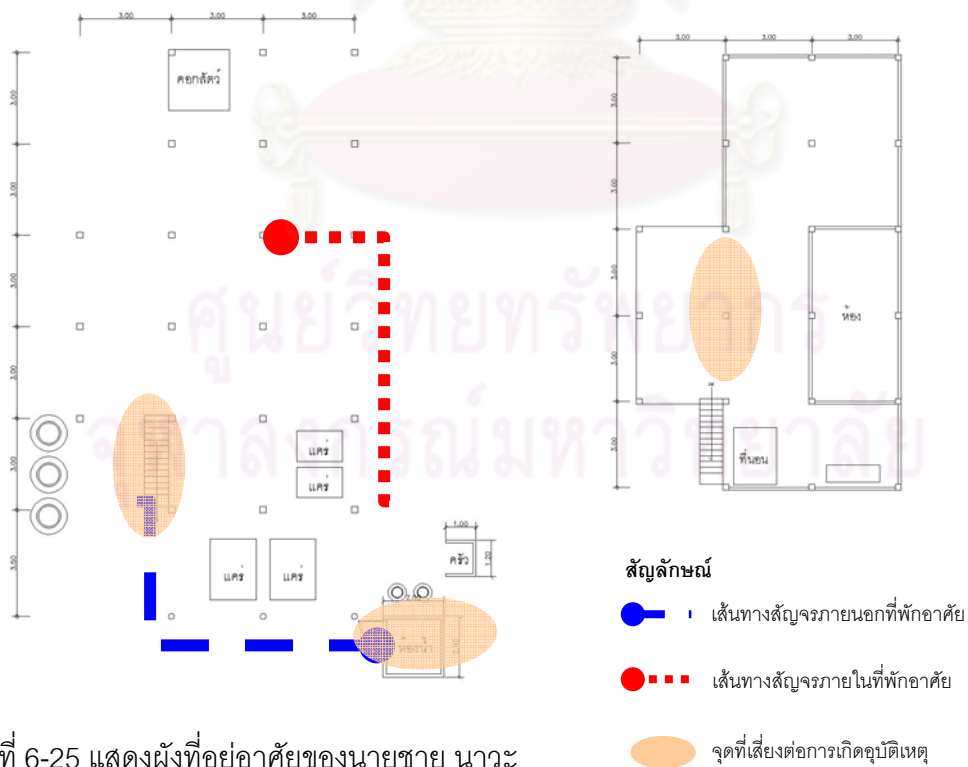
โรคประจำตัว ความดันโลหิต โรคกระเพาะ ส่วนภรรยาหูตึง

กิจวัตรประจำวัน หาปลาตามเขื่อน หนองน้ำ

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท และเงินที่หลานให้เดือนละ 300 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
เพิงที่ต่อออกมาจากตัวบ้าน	เพิงที่ต่อออกมาจากตัวบ้าน	ชั้น 2 ของบ้าน

ภาพที่ 6-25 แสดงผังที่อยู่อาศัยของนายชาย นาวะ

ภาพที่ 6-26 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนายชาย นาวะ

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บันได สภาพเดิมบันไดไม่แข็งแรง เียงทรุด ปรับปรุงสภาพบันไดใหม่ โดยให้ลูกนอนบันไดมีความกว้างไม่น้อยกว่า 28 ซม. ลูกตั้งสูงไม่เกิน 15 ซม. และต้องปิดช่องว่างระหว่างลูกนอน เพื่อป้องกันเท้าลื่นไถลเกิดอุบัติเหตุได้ ราวจับต้องมีความมั่นคงแข็งแรง สูงประมาณ 80 ซม.

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง พื้นชั้นบนซึ่งเป็นไม้ มีสภาพผุพัง บางแผ่นแตก และไม่เรียบผู้สูงอายุเดินอาจจะประสบอุบัติเหตุได้ง่าย

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณห้องน้ำ ห้องส้วม โดยมีการติดตั้งราวจับ ภายในห้องน้ำในระยะที่เหมาะสม ติดตั้งผนังกั้นหลังเพื่อป้องกันผู้สูงอายุหกล้ม รวมถึงเพิ่มที่นั่งสำหรับอาบน้ำสำหรับผู้สูงอายุ

14) นางใหม่ โพธิ์สาจันทร์ บ้านเลขที่ 185 ม.1 อายุ 76 ปี

สถานะ อาศัยอยู่กับสามี มีบุตร 1 คน เป็นชาย แต่งงานแยกเรือนออกไปปลูกอยู่ใกล้เคียง

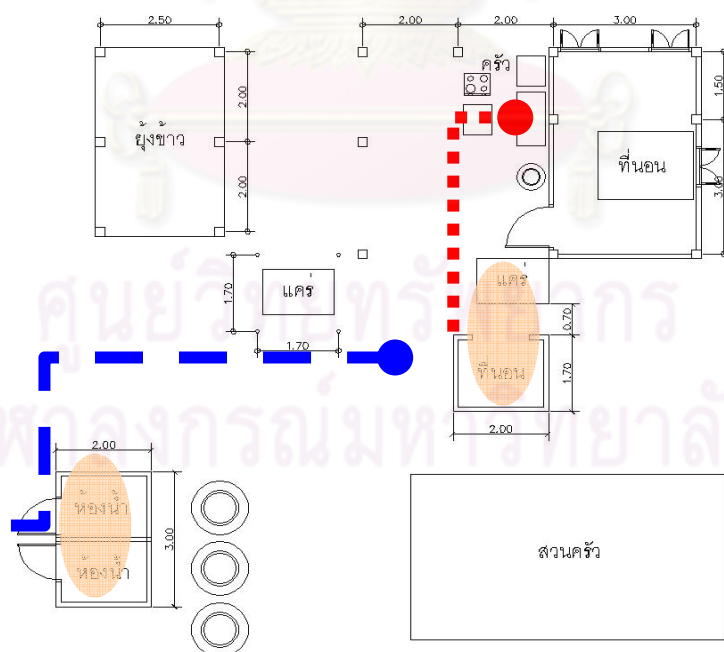
โรคประจำตัว ปวดเมื่อยตามขา ไขข้อและหลัง ถุงลมโป่งพอง ส่วนสามีตาบอดสนิท

กิจวัตรประจำวัน เลี้ยงเป็ดเก็บไข่ไว้บริโภคเอง ปลูกผักสวนครัว

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท และเงินที่ลูกหลานให้เดือนละ 1,000 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
เพิงที่ต่อจากบ้านและแคร่	เพิงที่ต่อจากบ้านและแคร่	บ้าน 1 ชั้น

สัญลักษณ์

● | เส้นทางสัญจรภายนอกที่พักอาศัย

● - - - เส้นทางสัญจรภายในที่พักอาศัย

● จุดที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

ภาพที่ 6-27 แสดงผังที่อยู่อาศัยของนางใหม่ โพธิ์สาจันทร์

ภาพที่ 6-28 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนางใหม่ โพธิ์สาจันทร์

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณห้องน้ำ ห้องส้วมที่สภาพทรุดโทรม โดยมีการติดตั้งราวจับ ภายในห้องน้ำในระยະที่เหมะสม ติดตั้งผนังกั้นหลังเพื่อป้องกันผู้สูงอายุหกล้ม รวมถึงเพิ่มที่นั่งสำหรับอาบน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ประตูห้องน้ำควนเป็นประตูแบบเปิดออก

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

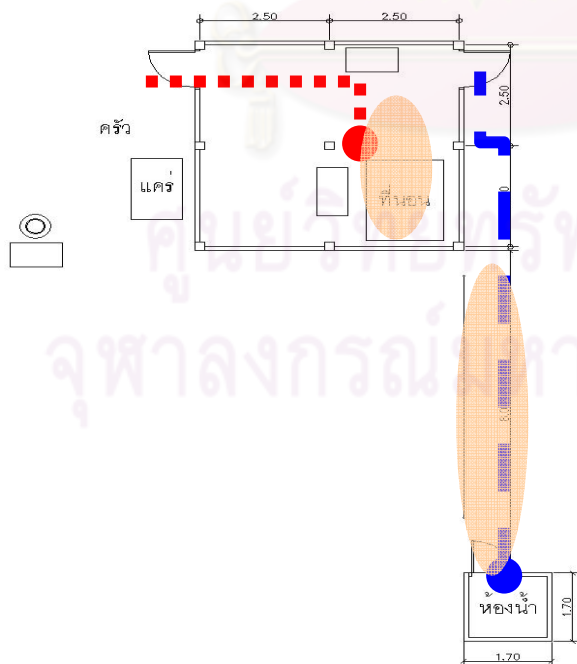
- แสดงการปรับปรุง บริเวณที่นอน ซึ่งสภาพเดิม มีความทรุดโทรมอย่างมาก ฝนตกไม่สามารถที่จะกันฝนได้ จึงปรับปรุงให้มีความแข็งแรง มีหลังคาที่สามารถกันฝนสาดได้ และติดตั้ง ราวจับ ในบริเวณที่เสี่ยงอุบัติเหตุ ลื่นหกล้ม

15) นางเต้า เหล็กมี บ้านเลขที่ 8 ม.1 อายุ 74 ปี

สถานะ เป็นหม้าย อาศัยอยู่กับหลานชาย มีบุตร 9 คน เป็นชาย 5 คน หญิง 4 คน
โรคประจำตัว ตาบอดทั้ง 2 ข้างจากการเป็นต้อ วิงเวียนศีรษะและเบาหวาน
กิจวัตรประจำวัน นอนอยู่ในบ้าน เดินไปบ้านลูกสาวในบางโอกาส
รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท และเงินที่ลูกหลานให้เดือนละ 1,000 บาท
กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน 1 ชั้น	ในบ้านและบ้าน ลูกสาว	บ้าน 1 ชั้น

สัญลักษณ์

- เส้นทางสัญจรภายนอกที่พังกาศัย
- เส้นทางสัญจรภายในที่พังกาศัย
- จุดที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

ภาพที่ 6-29 แสดงผังที่อยู่อาศัยของนางเต้า เหล็กมี

ภาพที่ 6-30 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนางเต้า เหล็กมี

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง ทางเดินจากตัวบ้านไปห้องน้ำ ระยะทางค่อนข้างไกลและจะพบอุปสรรคเมื่อฝนตก ซึ่งปัจจุบัน คุณยายเต้าซึ่งตาบอด จะใช้วิธีคลำทางเดินไปกับ ราวตากผ้า การปรับปรุงเบื้องต้นจะติดตั้งราวจับให้มั่นคงแข็งแรงและพื้นทางเดินจะต้องเรียบ ส่วนในอนาคตแนะนำให้ย้ายห้องน้ำมาให้ใกล้กับตัวบ้านเพื่อความสะดวกในการใช้งาน

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณห้องน้ำ ห้องส้วมที่สภาพทรุดโทรม โดยมีการติดตั้งราวจับ ภายในห้องน้ำในระยะเวลาที่เหมาะสม ติดตั้งผนังกั้นหลังเพื่อป้องกันผู้สูงอายุหกล้ม รวมถึงเพิ่มที่นั่งสำหรับอาบน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ประตูห้องน้ำควรเป็นประตูแบบเปิดออก

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง พื้นภายในบ้านซึ่งปัจจุบันเป็นพื้นดิน มีสภาพขรุขระ โดยการปรับปรุงพื้นให้เรียบ และ ติดตั้งราวจับ เพื่อเป็นอุปกรณ์ในการพยุงตัว

16) นายผัด ภูธร บ้านเลขที่ 30 ม.1 อายุ 73 ปี

สถานะ อาศัยอยู่กับหลานชาย มีบุตร 2 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 1 คน

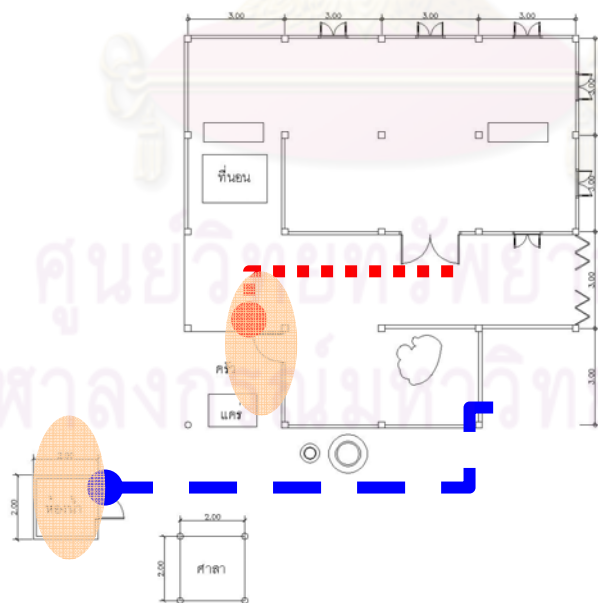
โรคประจำตัว ไม่มี แต่บางครั้งก็มีอาการตาพร่ามัว มองไม่ชัด

กิจวัตรประจำวัน ไปหาปลาที่เขื่อน ซื้อของจากร้านค้าใกล้บ้าน นอกจากนั้นจะอยู่ที่บ้าน

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท และเงินที่ลูกหลานให้เดือนละ 1,000 บาท และทำงานหาเองได้ เดือนละ 200 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
เพิ่งที่ต่อจากบ้านและแคร์	กระต๊อบหน้าบ้าน	บ้าน 1 ชั้น

ภาพที่ 6-31 แสดงผังที่อยู่อาศัยของนายผัด ภูธร

สัญลักษณ์

- เส้นทางสัญจรภายนอกที่พักอาศัย
- เส้นทางสัญจรภายในที่พักอาศัย
- จุดที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

ภาพที่ 6-32 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนายผัด ภูธร

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง ทางเดินจากตัวบ้านไปห้องน้ำ สภาพเดิมเป็นดิน และ มีการนำอิฐบล็อกมาวางเป็นทางเดิน ซึ่งอาจเกิดอันตรายจากการสะดุดหกล้มได้ การปรับปรุงเบื้องต้นจะติดตั้งราวจับให้มั่นคงแข็งแรงและปรับพื้นทางเดินให้เรียบ

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณห้องน้ำ ห้องส้วมที่สภาพทรุดโทรม โดยมีการติดตั้งราวจับ ภายในห้องน้ำในระยะเวลาที่เหมาะสม ติดตั้งผนังหลังเพื่อป้องกันผู้สูงอายุหกล้ม รวมถึงเพิ่มที่นั่งสำหรับอาบน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ประตูลานน้ำควนเป็นประตูแบบเปิดออก

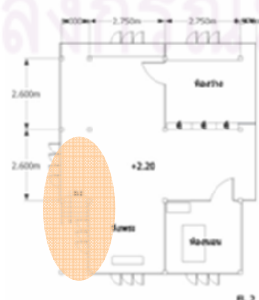
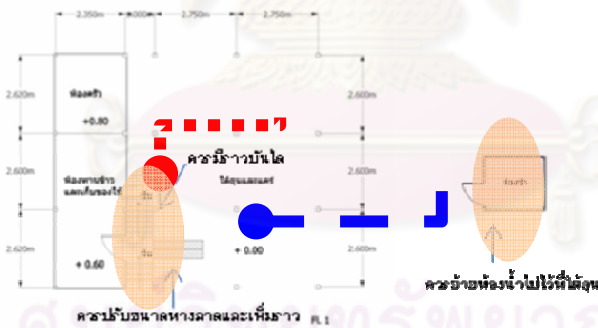
- ในการติดตั้งราวจับนั้นสามารถหาวัสดุในท้องถิ่นทดแทนได้ เช่นลำไม้ไผ่ เลือกใช้ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3-4 ซม. ยึดติดกับผนังให้แข็งแรง

17) นางอำ เดชแพง บ้านเลขที่ 42 ม.1 อายุ 75 ปี

สถานะ โสด อาศัยอยู่กับหลานชาย ซึ่งมีอาชีพทำแก้อื้อ
 โรคประจำตัว ไม่มีโรคประจำตัว ร่างกายแข็งแรงดี
 กิจกรรมประจำวัน เก็บกวาดข้าวของในบริเวณบ้านของตัวเอง
 รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท
 กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน 2 ชั้น	บ้าน 2 ชั้น	บ้าน 2 ชั้น

- สัญลักษณ์
- เส้นทางสัญจรภายนอกที่พักอาศัย
 - เส้นทางสัญจรภายในที่พักอาศัย
 - จุดที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

ภาพที่ 6-33 แสดงผังที่อยู่อาศัยของนางอำ เดชแพง

ภาพที่ 6-34 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนางอำ เดชแพง

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณห้องน้ำ ห้องส้วมที่สภาพทรุดโทรม โดยมีการติดตั้งสุขภัณฑ์แบบนั่งราบเพื่อช่วยป้องกัน อากาศชื้น เชื้อเชื้อรา และราวจับ ภายในห้องน้ำในระยะเวลาที่เหมาะสม ติดตั้งผนังหลังเพื่อป้องกันผู้สูงอายุภายหลัง รวมถึงเพิ่มที่นั่งสำหรับอาบน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ประตูห้องน้ำควนเป็นประตูแบบเปิดออก

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บันได สภาพเดิมบันไดมีความชันมาก ลูกนอนแคบมากอาจทำให้เกิดอันตรายได้ จึงปรับปรุงสภาพบันไดใหม่ โดยให้ลูกนอนบันไดมีความกว้างไม่น้อยกว่า 28 ซม. ลูกตั้งสูงไม่เกิน 15 ซม. และต้องปิดช่องว่างระหว่างลูกนอน เพื่อป้องกันเท้าลื่นไถลเกิดอุบัติเหตุได้ ราวจับต้องมีความมั่นคงแข็งแรง สูงประมาณ 80 ซม. และ ติดตั้งราวกันตกบริเวณชั้นบนของบ้านเพื่อป้องกันอุบัติเหตุด้วย

18) นางสุด สีสหามิ บ้านเลขที่ 67 ม.3 อายุ 78 ปี

สถานะ หม้าย มีบุตร 1 คน เป็นชาย 1 คน อาศัยอยู่กับลูก หลาน

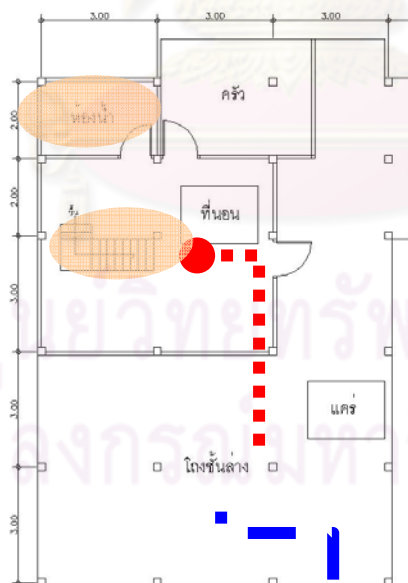
โรคประจำตัว เหนื่อยหอบ นอนไม่หลับ กินไม่อร่อย

กิจวัตรประจำวัน ประกอบอาหาร ดูแลหลาน ออกกำลังกาย

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
แคร่ บ้านชั้น 1	แคร่ บ้าน	บ้านชั้น 2

สัญลักษณ์

—●— เส้นทางสัญญาณภายนอกที่พักอาศัย

- - -●- - - เส้นทางสัญญาณภายในที่พักอาศัย

● จุดที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

ภาพที่ 6-35 แสดงผังที่อยู่อาศัยของนางสุด สีสหามิ

ภาพที่ 6-36 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนางสุด สีหามี่

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณห้องน้ำ ห้องส้วมที่ไม่มีราวจับ โดยมีการติดตั้งสุขภัณฑ์แบบนั่งราบ เพื่อช่วยป้องกัน อาการข้อ เข่าเสื่อม และราวจับ ภายในห้องน้ำในระยะเวลาที่เหมาะสม ติดตั้งผนังหลัง เพื่อป้องกันผู้สูงอายุหกล้ม รวมถึงเพิ่มที่นั่งสำหรับอาบน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ประตูห้องน้ำควนเป็น ประตูแบบเปิดออก

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บันได สภาพเดิมบันไดมีความชันมาก อันตรายอาจทำให้เกิดอันตรายได้ จึงปรับปรุงสภาพบันไดใหม่ โดยให้ลูกนอนบันไดมีความกว้างไม่น้อยกว่า 28 ซม. ลูกตั้งสูงไม่เกิน 15 ซม. และต้องปิดช่องว่างระหว่างลูกนอน เพื่อป้องกันทำลื่นไถลเกิดอุบัติเหตุได้ ราวจับต้องมีความมั่นคง แข็งแรง สูงประมาณ 80 ซม. และ ติดตั้งราวกันตกบริเวณชั้นบนของบ้านเพื่อป้องกันอุบัติเหตุด้วย

19) นายเขียน บุคดา บ้านเลขที่ 127 ม.8 อายุ 78 ปี

สถานะ โสด มีบุตร 7 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 6 คน อาศัยอยู่กับหลานชายอีก 2 คน

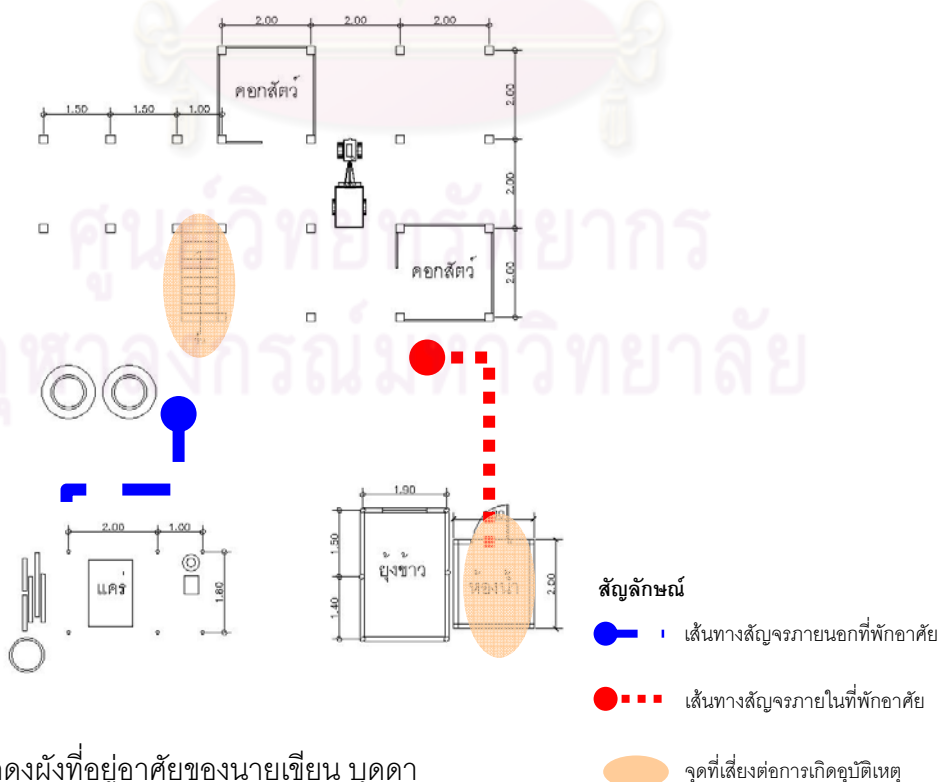
โรคประจำตัว ไม่มีโรคประจำตัว ร่างกายแข็งแรงดี

กิจวัตรประจำวัน ตื่นประมาณตี 5 ทุกวันเพื่อไปดูแลผักสวนครัว ซึ่งต้องเดินจากบ้านไปที่สวนประมาณ 1 กิโลเมตร หลังจากนั้นจะมานั่งเล่นที่เพิงหน้าบ้าน และไม่เคยมไปวัดเลย

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
เพิงหน้าบ้าน	เพิงหน้าบ้าน	บ้าน 2 ชั้น

ภาพที่ 6-37 แสดงผังที่อยู่อาศัยของนายเขียน บุคดา

ภาพที่ 6-38 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนายเชียน บุคดา

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บันได สภาพเดิมบันไดไม่แข็งแรง เียงทรุด ปรับปรุงสภาพบันไดใหม่ โดยให้ลูกนอนบันไดมีความกว้างไม่น้อยกว่า 28 ซม. ลูกตั้งสูงไม่เกิน 15 ซม. และต้องปิดช่องว่างระหว่างลูกนอน เพื่อป้องกันเท้าลื่นไถลเกิดอุบัติเหตุได้ ราวจับต้องมีความมั่นคงแข็งแรง สูงประมาณ 80 ซม.

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณห้องน้ำ ห้องส้วมที่ไม่มีราวจับ ปรับปรุงโดยการติดตั้งราวจับ ภายในห้องน้ำในระยะเวลาที่เหมาะสม ติดตั้งผนังพียงหลังเพื่อป้องกันผู้สูงอายุหกล้ม รวมถึงเพิ่มที่นั่งสำหรับอาบน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ประตูห้องน้ำควรเป็นประตูแบบเปิดออก

- ในการติดตั้งราวจับนั้นสามารถหาวัสดุในท้องถิ่นทดแทนได้ เช่นลำไม้ไผ่ เลือกใช้ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3-4 ซม. ยึดติดกับผนังให้แข็งแรง

20) นางสาว นาคตั๋ย บ้านเลขที่ 169 ม.8 อายุ 77 ปี

สถานะ เป็นหม้าย มีบุตร 7 คน เป็นชาย 6 คน หญิง 1 คน อาศัยอยู่กับลูกสาวและหลานสาว 3 คน ส่วนลูกชายคนโตปลูกบ้านอยู่ติดกัน สามารถพึ่งพาอาศัยได้ตลอดเวลา

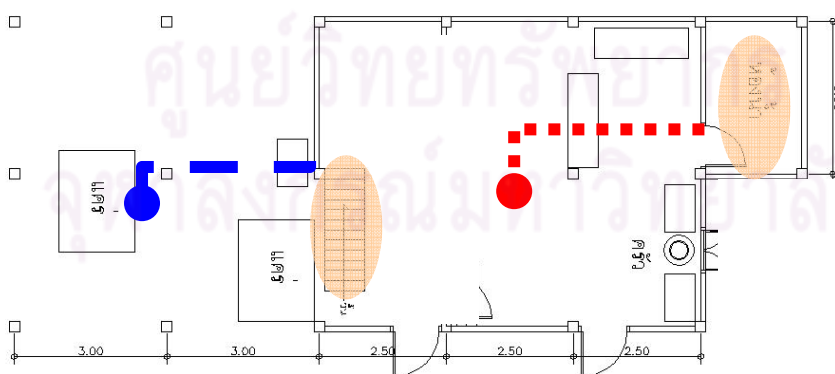
โรคประจำตัว โรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ โรคหัวใจ และเบาหวาน ร่างกายค่อยข้างอ่อนแอ แต่ยังสามารถดูแลตัวเองได้

กิจวัตรประจำวัน ดูแลผักสวนครัว และเลี้ยงสัตว์

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท และเงินบำนาญเดือนละ 200 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน 2 ชั้น	บ้าน 2 ชั้น	บ้าน 2 ชั้น

สัญลักษณ์

● ——— เส้นทางสัญญาณภายนอกที่พักอาศัย

● - - - - - เส้นทางสัญญาณภายในที่พักอาศัย

● จุดที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

ภาพที่ 6-39 แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นางสาว นาคตั๋ย

ภาพที่ 6-40 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนางสี นาคน้อย

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณห้องน้ำ ห้องส้วม โดยมีการติดตั้งราวจับ ภายในห้องน้ำในระยะเวลาที่เหมาะสม ติดตั้งผนังหลังเพื่อป้องกันผู้สูงอายุหกล้ม เปลี่ยนสุขภัณฑ์ชนิดนั่งยอง เป็นแบบนั่งราบ รวมถึงเพิ่มที่นั่งสำหรับอาบน้ำสำหรับผู้สูงอายุ

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บันได สภาพเดิมบันไดไม่แข็งแรง ไม่มีราวจับ จึงปรับปรุงสภาพบันไดใหม่ โดยให้ลูกนอนบันไดมีความกว้างไม่น้อยกว่า 28 ซม. ลูกตั้งสูงไม่เกิน 15 ซม. และต้องปิดช่องว่างระหว่างลูกนอน เพื่อป้องกันเท้าลื่นไถลเกิดอุบัติเหตุได้ ราวจับต้องมีความมั่นคงแข็งแรง สูงประมาณ 80 ซม.

21) นางบัว จุลลาบุตดี บ้านเลขที่ 93 ม.3 อายุ 79 ปี

สถานะ หม้าย มีบุตร 9 คน เป็นชาย 8 คน หญิง 1 คน อาศัยอยู่กับลูก หลาน

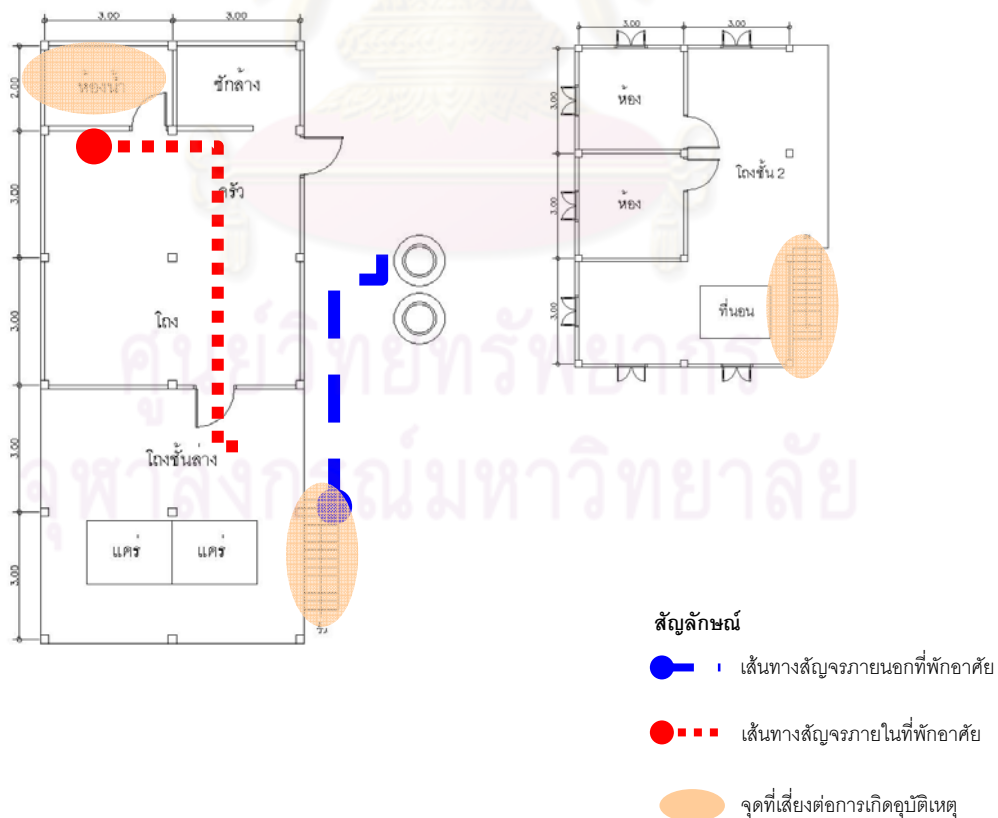
โรคประจำตัว ความดันโลหิต

กิจวัตรประจำวัน ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือ ออกกำลังกาย

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท ลูกหลานให้เดือนละ 400 บาท

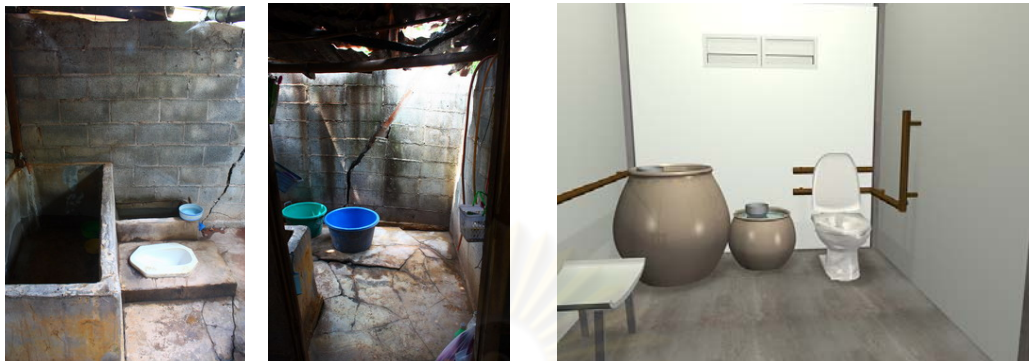
กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน แคร่ ครัว	บ้าน แคร่	บ้านชั้น 2

ภาพที่ 6-41 แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นางบัว จุลลาบุตดี

ภาพที่ 6-42 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนางบัว จุลลาบุตตี

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

-แสดงการปรับปรุง บริเวณห้องน้ำ ห้องส้วม โดยสภาพเดิม พื้นห้องน้ำมีรอยคอนกรีตแตก ร้าว เวลาเดินจะสะดุดได้ และบริเวณหลังคารั่ว ฝ้าฉ่ำ ควรมีการปรับปรุงและควรติดตั้งราวจับ ภายในห้องน้ำ ในระยะที่เหมาะสม ติดตั้งผนังหลังเพื่อป้องกันผู้สูงอายุหกล้ม เปลี่ยนสุขภัณฑ์ชนิดนั่งยอง เป็น แบบนั่งราบ รวมถึงเพิ่มที่นั่งสำหรับอาบน้ำสำหรับผู้สูงอายุ

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บันไดและพื้นทางเดิน สภาพเดิมบันไดไม่แข็งแรง มีราวจับเพียงด้านเดียว จึงปรับปรุงสภาพบันไดใหม่ โดยให้ลูกนอนบันไดมีความกว้างไม่น้อยกว่า 28 ซม. ลูกตั้งสูงไม่เกิน 15 ซม. และต้องปิดช่องว่างระหว่างลูกนอน เพื่อป้องกันเท้าลื่นไถลเกิดอุบัติเหตุได้ ราวจับต้องมีความมั่นคง แข็งแรง สูงประมาณ 80 ซม. และปรับปรุงพื้นทางเดินให้เรียบ

22) นายพวง ชัยเนตร บ้านเลขที่ 47 ม.3 อายุ 86 ปี

สถานะ เป็นโสด อาศัยอยู่กับลูกและหลาน มีบุตร 6 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 5 คน

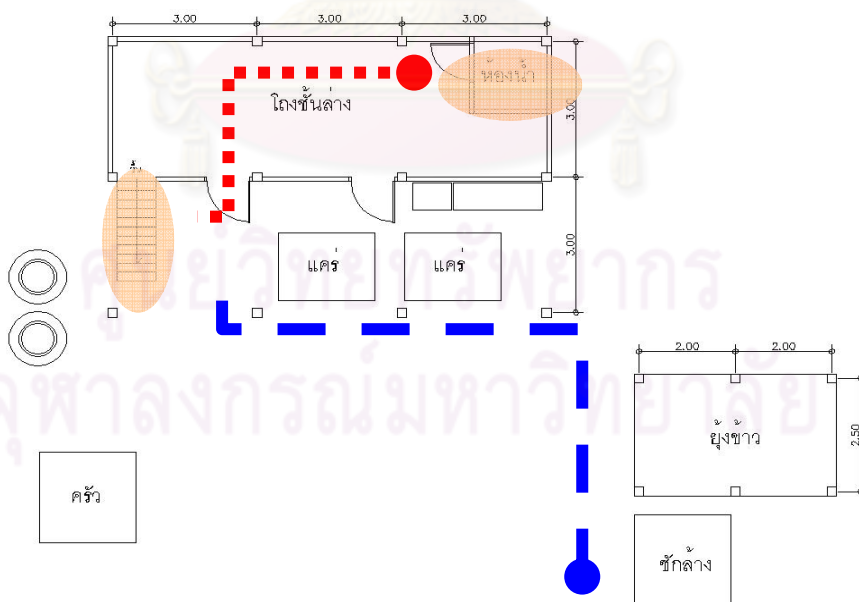
โรคประจำตัว ปวดข้อ ปวดหลัง ตาเป็นต้อ

กิจวัตรประจำวัน ประกอบอาหาร นอนกลางวัน ออกกำลังกาย

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน แคร่ ครัว	บ้าน แคร่ บ้าน ชั้น 1	บ้านชั้น 1

ภาพที่ 6-43 แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นายพวง ชัยเนตร

สัญลักษณ์

- เส้นทางสัญจรภายนอกที่พักอาศัย
- เส้นทางสัญจรภายในที่พักอาศัย
- จุดที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

ภาพที่ 6-44 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนายพวง ชัยเนตร

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บันได สภาพเดิมบันไดไม่แข็งแรง ไม่มีราวจับ มีช่องว่างระหว่างลูกนอน และ ลูกนอนมีความกว้างที่แคบมาก ประมาณ 18-20 ซม. จึงปรับปรุงสภาพบันไดใหม่ โดยให้ลูกนอน บันไดมีความกว้างไม่น้อยกว่า 28 ซม. ลูกตั้งสูงไม่เกิน 15 ซม. และต้องปิดช่องว่างระหว่างลูกนอน เพื่อ ป้องกันเท้าลื่นไถลเกิดอุบัติเหตุได้ ราวจับต้องมีความมั่นคงแข็งแรง สูงประมาณ 80 ซม.

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง ทางเดินใต้ถุนบ้าน สภาพเดิมเป็นดิน มีผิวที่ขรุขระซึ่งกอาจเกิดอันตราย จากการสะดุดหกล้มได้ การปรับปรุงเบื้องต้นจะติดตั้งราวจับให้มั่นคงแข็งแรงและปรับพื้นทางเดินให้ เรียบ

- ในการติดตั้งราวจับนั้นสามารถหาวัสดุในท้องถิ่น ทดแทนได้ เช่นลำไม้ไผ่ เลือกลำไม้ไผ่ เส้นผ่าศูนย์กลาง เส้นผ่าศูนย์กลาง 3-4 ซม. ยึดติดกับผนังให้แข็งแรง

23) นายจ๋อย นาคหนู บ้านเลขที่ 15 ม.2 อายุ 81 ปี

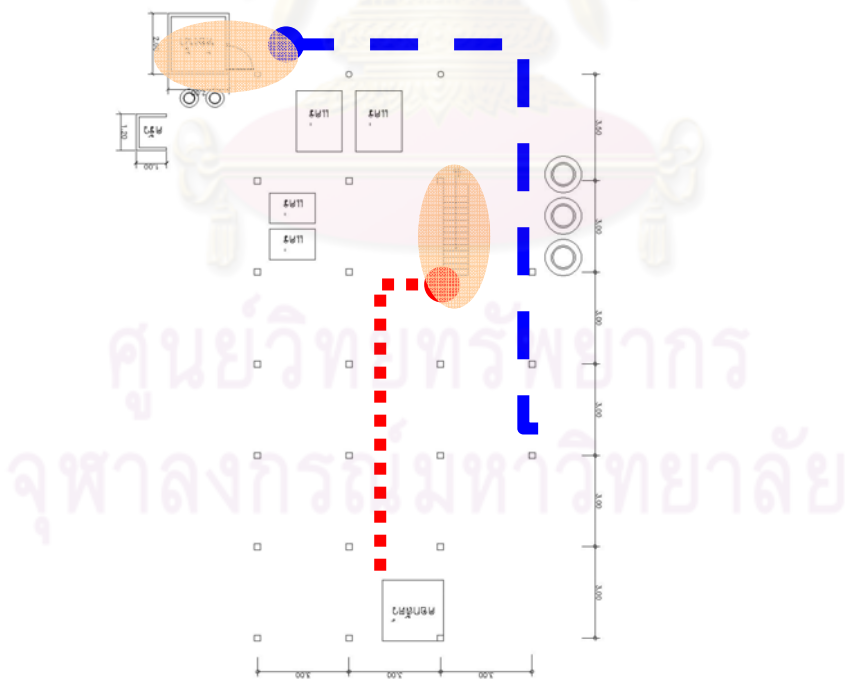
สถานะ อาศัยอยู่กับภรรยา ลูกสาวและหลานสาว มีบุตร 8 คน เป็นชาย 3 คน หญิง 5 คน
โรคประจำตัว ไม่มีโรคประจำตัว

กิจวัตรประจำวัน ดูโทรทัศน์ นอนกลางวัน

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน แคร่ ครัว	บ้านชั้น 2 ใต้ถุน แคร่	บ้านชั้น 2

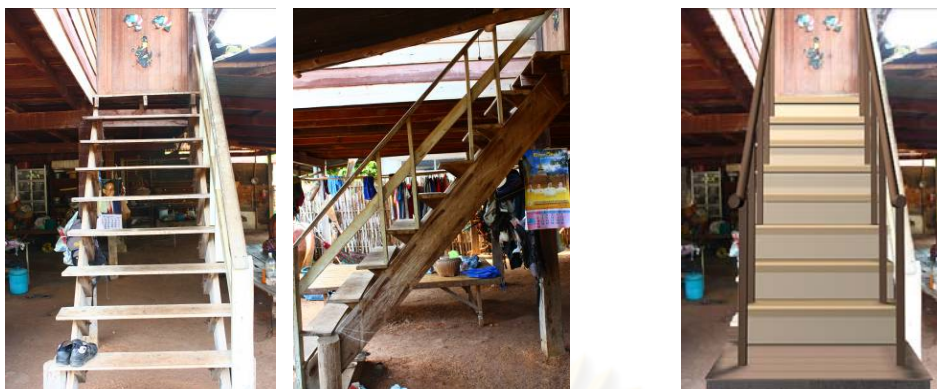

ภาพที่ 6-45 แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นายจ๋อย นาคหนู

สัญลักษณ์

- เส้นทางสัญจรภายนอกที่พักอาศัย
- เส้นทางสัญจรภายในที่พักอาศัย
- จุดที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

ภาพที่ 6-46 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนายจ่อย นาคหนู

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บันได สภาพเดิมบันไดไม่แข็งแรง ไม่มีราวจับ มีช่องว่างระหว่างลูกนอน. จึงปรับปรุงสภาพบันไดใหม่ โดยให้ลูกนอนบันไดมีความกว้างไม่น้อยกว่า 28 ซม. ลูกตั้งสูงไม่เกิน 15 ซม. และต้องปิดช่องว่างระหว่างลูกนอน เพื่อป้องกันเท้าลื่นไถลเกิดอุบัติเหตุได้ ราวจับต้องมีความมั่นคงแข็งแรง สูงประมาณ 80 ซม.

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง ห้องใต้ถุนบ้านปัจจุบันคุณจ่อย จะนอนบนบ้านชั้น 2 ในอนาคตควรที่จะย้ายห้องนอนมาไว้บริเวณด้านล่าง เพื่อเป็นการลดอุบัติเหตุ จากการขึ้น-ลงบันไดบ้าน

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

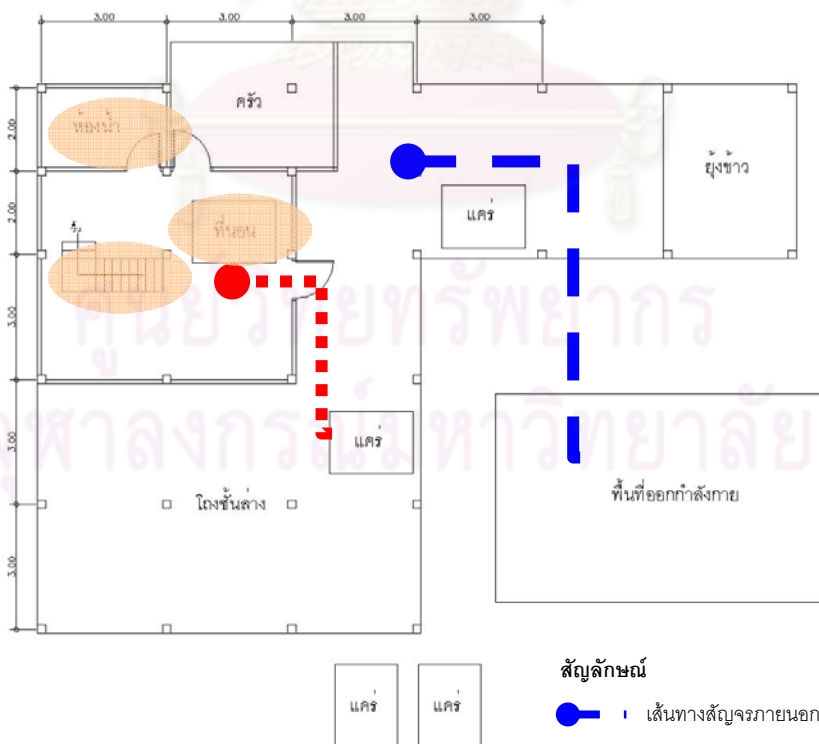
- แสดงการปรับปรุง ห้องน้ำ ติดตั้งราวจับเพื่อการพยุงตัว เปลี่ยนชุดโถสุขภัณฑ์ชนิดนั่งยองเป็นแบบนั่งราบ

24) นายถัน บุคดา บ้านเลขที่ 56 ม.2 อายุ 83 ปี

สถานะ โสด มีบุตร 5 คน เป็นชาย 2 คน หญิง อาศัยอยู่กับลูกและหลานชาย
 โรคประจำตัว ไม่มีโรคประจำตัว ร่างกายแข็งแรงดี
 กิจกรรมประจำวัน ดูแลหลาน ดูโทรทัศน์ นอนกลางวัน ออกกำลังกาย
 รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท ลูกหลานให้ เดือนละ 1,000 บาท
 กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
อยู่แคร์	แคร์ บ้าน	บ้านชั้น 1

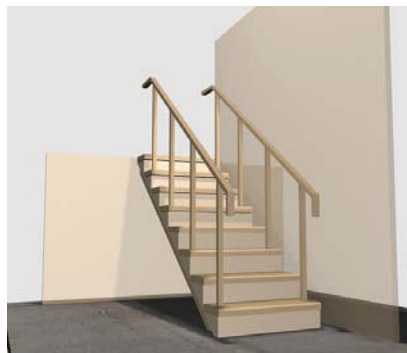

ภาพที่ 6-47 แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นายถัน บุคดา

ภาพที่ 6-48 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนายถัน บุคดา

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บันได สภาพเดิมบันไดไม่แข็งแรง มีราวจับเพียงด้านเดียว จึงปรับปรุงสภาพบันไดใหม่ โดยให้ลูกนอนบันไดมีความกว้างไม่น้อยกว่า 28 ซม. ลูกตั้งสูงไม่เกิน 15 ซม. และต้องเปิดช่องว่างระหว่างลูกนอน เพื่อป้องกันเท้าลื่นไถลเกิดอุบัติเหตุได้ ราวจับต้องมีความมั่นคงแข็งแรง สูงประมาณ 80 ซม.

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง ห้องนอน สภาพเดิมห้องนอน อับ มืด ไม่มีช่องระบายอากาศ และ แสงสว่างไม่เพียงพอ จึงปรับปรุงโดยการเจาะช่องเปิด และติดตั้งหน้าต่างแบบบานเลื่อน เพื่อสะดวกในการใช้งานของผู้สูงอายุ

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง ห้องน้ำ ติดตั้งราวจับเพื่อช่วยพยุงตัว เปลี่ยนชุดโถสุขภัณฑ์ชนิดนั่งยองเป็นแบบนั่งราบ

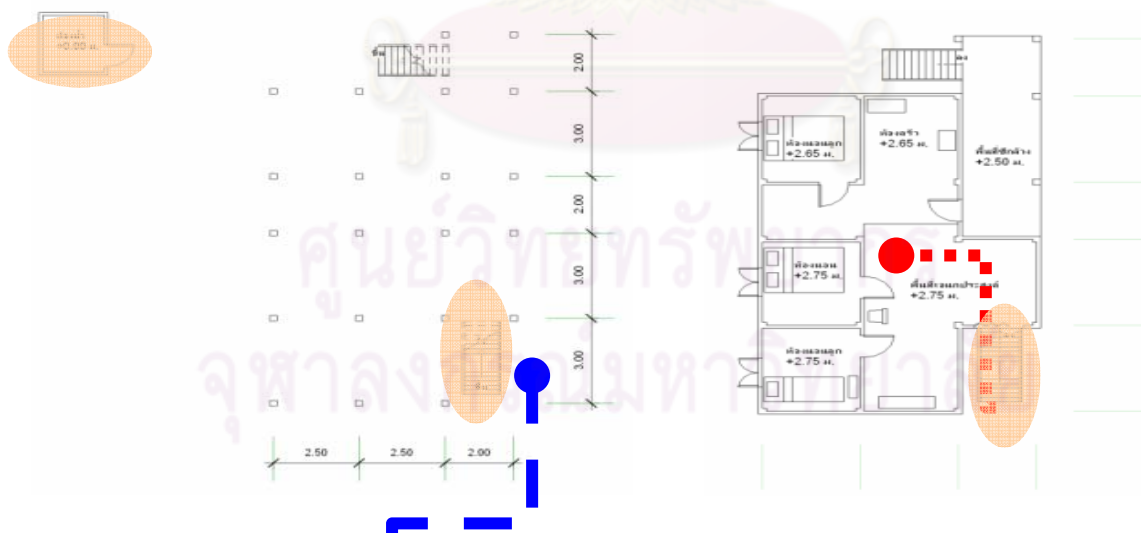
25) นางสาว มะโนสัย บ้านเลขที่ 39 ม.1 อายุ 85 ปี

สถานะ เป็นหม้าย อาศัยอยู่กับหลานชาย มีบุตร 2 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 1 คน
โรคประจำตัว ปวดเมื่อยตามขาและหลัง จึงต้องใช้ไม้เท้า และมีอาการหูตึง
กิจวัตรประจำวัน ปลุกผักสวนครัว นั่งเล่นบนแคร่ใต้ถุนบ้าน
รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บนแคร่ ใต้ถุน บ้าน	บนแคร่ ใต้ถุน บ้าน	บ้าน 2 ชั้น

ภาพที่ 6-49 แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นางสาว มะโนสัย

สัญลักษณ์

- เส้นทางสัญจรภายนอกที่พักอาศัย
- เส้นทางสัญจรภายในที่พักอาศัย
- จุดที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

ภาพที่ 6-50 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนางสอน มะโนสัย

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บันได สภาพเดิมบันไดไม่แข็งแรง มีราวจับเพียงด้านเดียว จึงปรับปรุงสภาพบันไดใหม่ โดยให้ลูกนอนบันไดมีความกว้างไม่น้อยกว่า 28 ซม. ลูกตั้งสูงไม่เกิน 15 ซม. และต้องเปิดช่องว่างระหว่างลูกนอน เพื่อป้องกันเท้าลื่นไถลเกิดอุบัติเหตุได้ ราวจับต้องมีความมั่นคงแข็งแรง สูงประมาณ 80 ซม.

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณห้องน้ำ โดยสภาพเดิมห้องน้ำ ไม่มีราวจับ และพื้นมีสภาพขรุขระห้องส้วม สุขภัณฑ์เป็นแบบนั่งยอง ปรับปรุงโดยมีการติดตั้งราวจับ ภายในห้องน้ำในระยาะที่เหมาะสม ติดตั้งผนังกั้นหลังเพื่อป้องกันผู้สูงอายุภายหลัง เปลี่ยนสุขภัณฑ์ชนิดนั่งยอง เป็นแบบนั่งราบ รวมถึงเพิ่มที่นั่งสำหรับอาบน้ำสำหรับผู้สูงอายุ

26) นางนุ่น เดชแพง บ้านเลขที่ 96 ม.1 อายุ 90 ปี

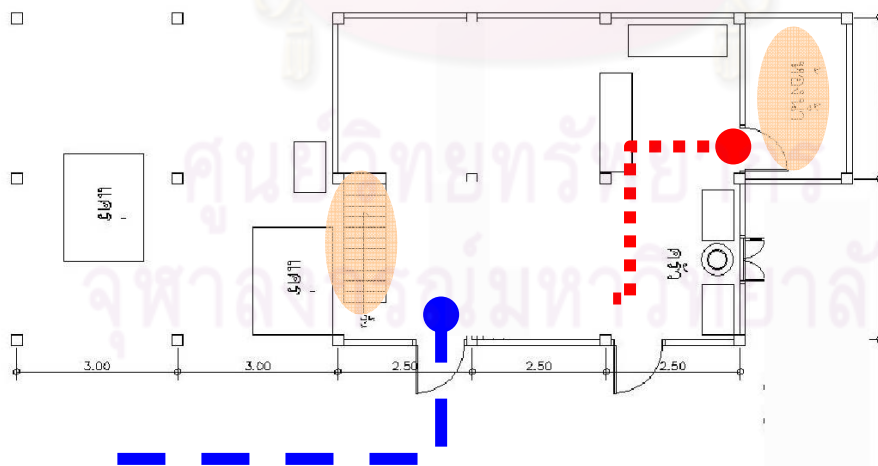

สถานะ เป็นหม้าย อาศัยอยู่กับลูกสาวและหลานสาว มีบุตร 5 คน เป็นชาย 3 คน หญิง 3 คน
โรคประจำตัว ปวดเมื่อยตามขา ไช้ข้อและหลัง ตาพร่ามัวบางครั้ง ไม่ค่อยทานข้าว เบื่ออาหาร
กิจวัตรประจำวัน ดูโทรทัศน์ บางครั้งจะคว่เม็ดจะบกไปขายให้กับเพื่อนบ้าน นอกเหนือจากนั้นจะไม่ได้
 ไปไหนเลย

รายได้ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท และเงินที่ลูกหลานให้เดือนละ 300 บาท

กิจกรรม

กิน	อยู่	นอน
บ้าน 2 ชั้น บน แคร่ใต้ถุนบ้าน	บ้าน 2 ชั้น บน แคร่ใต้ถุนบ้าน	บ้าน 2 ชั้น

สัญลักษณ์

- เส้นทางสัญจรภายนอกที่พักอาศัย
- เส้นทางสัญจรภายในที่พักอาศัย
- จุดที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

ภาพที่ 6-51 แสดงผังที่อยู่อาศัยของ นางนุ่น เดชแพง

ภาพที่ 6-52 แสดงสภาพก่อนและหลังการปรับปรุง ที่อยู่อาศัยของนางนุ่น เดชแพง

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บันได สภาพเดิมบันไดไม่แข็งแรง มีราวจับเพียงด้านเดียว จึงปรับปรุงสภาพบันไดใหม่ โดยให้ลูกนอนบันไดมีความกว้างไม่น้อยกว่า 28 ซม. ลูกตั้งสูงไม่เกิน 15 ซม. และต้องเปิดช่องว่างระหว่างลูกนอน เพื่อป้องกันเท้าลื่นไถลเกิดอุบัติเหตุได้ ราวจับต้องมีความมั่นคงแข็งแรง สูงประมาณ 80 ซม.

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง บริเวณห้องน้ำ โดยสภาพเดิมห้องน้ำ ไม่มีราวจับ และพื้นมีสภาพลื่น ปรับปรุงโดยมีการติดตั้งราวจับ ภายในห้องน้ำในระยะเวลาที่เหมาะสม ติดตั้งผนังหลังเพื่อป้องกันผู้สูงอายุหกล้ม เปลี่ยนสุขภัณฑ์ชนิดนั่งยอง เป็นแบบนั่งราบ

สภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพหลังการปรับปรุง

- แสดงการปรับปรุง พื้นทางเดิน สภาพเดิมเป็นแผ่นไม้วาง ระเกะระกะ อาจเกิดอุบัติเหตุแก่ผู้สูงอายุได้ ปรับปรุงโดยการปรับปรุงพื้นให้เรียบ และ ติดตั้งราวจับสำหรับผู้สูงอายุ

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า มีรายการที่ควรปรับปรุงที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุในบ้านของผู้สูงอายุเกือบทุกหลังมีความต้องการคล้ายคลึงกัน อาทิ ราวจับ ทางลาด เครื่องช่วยพยุงตัว แสงสว่างและการระบายอากาศที่ดี โดยร้อยละ 90 ของห้องน้ำ ห้องนอนและบันได ของบ้านที่สำรวจมีความจำเป็นเร่งด่วนต่อการปรับปรุงสภาพให้เหมาะสม เพราะเป็นสถานที่ที่ผู้สูงอายุเสี่ยงต่อการประสบอุบัติเหตุสูงสุด บ้านของผู้สูงอายุเป็นสถานที่สำคัญสูงสุดสำหรับผู้สูงอายุทุกช่วงอายุและทุกสถานภาพแบบที่พึ่งพาตนเอง แบบที่ต้องการความช่วยเหลือ ป่วย ทูพพลภาพ ระยะเวลาพักฟื้น การออกแบบและจัดสภาพแวดล้อมใหม่เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงและจัดสภาพแวดล้อมของห้องนอน ห้องนั่งเล่น โถง ห้องน้ำ หน้าบ้าน บันได ห้องครัว ภายในบ้าน ทางเดิน ซานบ้าน ระเบียง ภายนอกอาคาร โรงจอดรถ สวน ทางเดินรอบบ้าน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 7

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุใน
ชนบท :กรณีศึกษา ตำบลหนองกุงจีน อำเภอกัญเวียง จังหวัดขอนแก่น

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ที่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลหนองกุงจีน
อำเภอกัญเวียง จังหวัดขอนแก่น โดยมีที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุเป้าหมายเพื่อทำการปรับปรุง จำนวน
ทั้งสิ้น 26 หลัง ซึ่งสามารถสรุปเนื้อหาและผลการวิจัยที่ได้ทำการศึกษา โดยแบ่งเป็น

7.1 ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้สูงอายุ

7.2 เปรียบเทียบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยอื่นๆ กับพื้นที่ศึกษา

7.3 แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวกปลอดภัยสำหรับผู้
ผู้สูงอายุในบ้านและบริเวณโดยรอบ

7.4 ข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

7.1 ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้สูงอายุ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.07 ดังที่ สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล และ
คณะเคยกล่าวไว้ในสถานะและปัญหาของผู้สูงอายุในประเทศไทยว่าประชากรสูงอายुर้อยละ -54
55เป็นผู้สูงอายุหญิง โดยสัดส่วนผู้สูงอายุหญิงจะยิ่งมากในกลุ่มที่มีอายุมากขึ้น¹ อายุของกลุ่ม
ตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 69-80ปี สถานภาพส่วนใหญ่สมรสแล้วมีบุตรตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป
ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา อาจเนื่องมาจากสมัยก่อนการศึกษายัง
ไม่ค่อยมีบทบาทมากนัก คนจึงไม่ค่อยให้ความสำคัญ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้
ประกอบอาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้จากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และมีลักษณะการดำรงชีวิต
แบบพอพำไม่พอบ้าง

ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะสุขภาพโดยรวม แข็งแรงมากช่วยเหลือตัวเองได้และ
ไม่ค่อยแข็งแรงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมีส่วนมากจะเป็นโรคเกี่ยวกับ ปวด
หลัง/ปวดเอว และความดันโลหิต และผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างระบุว่ามีปัญหาทางการมองเห็น
มากที่สุด นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่ได้รับบาดเจ็บในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาส่วนใหญ่เกิดจากการหกล้มมาก

¹ สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล และคณะ, 2544.

ที่สุด และโดยส่วนใหญ่สถานที่ผู้สูงอายุได้รับบาดเจ็บมากที่สุดคือ ห้องน้ำ รองลงมาคือทางเดิน นอกบ้านและบันได ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการออกกำลังกายทุกวัน และออกกำลังกายโดยวิธี เดิน/วิ่งมากที่สุด และสถานที่ที่ใช้ในการออกกำลังกายส่วนใหญ่คือในบ้าน

ในด้านการใช้พื้นที่ ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในทุกภาคส่วนใหญ่นิยมใช้พื้นที่บริเวณชานบ้าน/ ระเบียงมากที่สุด และความถี่ในการทำกิจกรรม ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจะนั่ง-นอนเล่นมากที่สุด ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่าผู้สูงอายุทั้งหมดอาศัยอยู่ในบ้านเดี่ยว ซึ่งส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นบ้านไม้ยกพื้น และผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะอาศัยในบ้านของตนเองและเป็นเจ้าของเอง โดยอาศัยอยู่กับลูก/หลานมากที่สุด สำหรับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ ณ ที่อยู่ปัจจุบัน ผู้สูงอายุอาศัยมากกว่า 56 ปีขึ้นไปมากที่สุด และผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีปัญหาในที่อยู่อาศัยด้านพื้นที่ใช้สอยมากที่สุด ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่เคยคิดจะย้ายจากที่อยู่อาศัยปัจจุบัน แต่ต้องการปรับปรุงบ้านใหม่

7.2 เปรียบเทียบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยอื่นๆ กับพื้นที่ศึกษา

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเปรียบเทียบงานวิจัย อื่นๆมาวิเคราะห์เปรียบเทียบพื้นที่ศึกษา พบว่าผลที่ได้จากการวิจัยนี้มีทั้งลักษณะที่สอดคล้องและแตกต่างกัน ดังรายละเอียด

1. กลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา เกือบทั้งหมดต้องการที่จะอยู่อาศัยในที่เดิม ไม่ต้องการย้ายไปไหน แต่ ต้องการให้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ รวมถึงมีการบริการทางสุขภาพ อาทิ เช่น มีแพทย์มาตรวจสุขภาพของผู้สูงอายุที่บ้าน เป็นประจำ ซึ่งตรงกับแนวคิด ทฤษฎี เรื่องการให้ผู้สูงอายุอาศัยในที่เดิม (Aging in place)²

2. ผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่ ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก ที่เหมาะสมกับตนเอง ใช้งานได้ง่ายและปลอดภัย สามารถปรับใช้ได้ตามความต้องการของทุกคน รวมถึงทุกวัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี เรื่องการออกแบบสำหรับทุกคน (Universal Design; Design for All)³ ที่สามารถใช้งานได้ด้วยตนเอง สามารถปรับเปลี่ยนการใช้ได้ และเบาแรง

3. ห้องน้ำ ห้องส้วม และบันได มีขนาดและการใช้งานที่ไม่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ อันเนื่องมาจาก ผู้อยู่อาศัยไม่มีงบประมาณในการก่อสร้างปรับปรุง หรือ ช่างท้องถิ่น ไม่มีความเข้าใจในการก่อสร้างห้องน้ำ ห้องส้วม บันได ซึ่งถูกต้องตามหลักมาตรฐานสำหรับผู้สูงอายุ จึงต้องมีการศึกษาหลักการออกแบบจากเรื่อง การจัดการและตกแต่งภายในที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

² Lawlor and Thomas, 2008.

³ ไตรรัตน์ จารุทัศน์และคณะ, การออกแบบสำหรับทุกคน (Universal Design; Design for All) (กรุงเทพฯ : 2551)

คู่มือปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม การออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคน (Universal Design Code of Practice) ฉบับพ.ศ.2555 .⁴, กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548

4. เปรียบเทียบผลของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- งานวิจัยเรื่อง การสำรวจข้อมูลเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา เพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวก ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ⁵ พื้นที่ศึกษาเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่เป็นการศึกษาสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุภาคเหนือ ซึ่งจะมีความแตกต่าง ทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และ วิถีชีวิตในการดำรงชีพ กับ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาพที่ 7-1 แสดงสภาพที่อยู่อาศัย ต.หนองตองพัฒนา อ.หางดง จ.เชียงใหม่ ทางด้านกายภาพที่อยู่อาศัย สภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ต.หนองตอง มีความแข็งแรงมั่นคง กว่าพื้นที่ ต.หนองกุงเงิน อันเนื่องจาก สภาพเศรษฐกิจ ของท้องถิ่น ผลการศึกษาของงานวิจัยนี้ ไม่ได้ระบุถึงวัสดุของท้องถิ่นที่สามารถมาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ใน ต.หนองตอง ซึ่งจะเป็นการลดค่าใช้จ่ายของวัสดุลง

- งานวิจัยเรื่อง โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ พื้นที่ศึกษา เทศบาลบางตะบูน อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี⁶ ซึ่งเป็นพื้นที่ลุ่มริมทะเล ภาคกลาง ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง และ ผู้สูงอายุจะประกอบอาชีพอยู่ที่บ้าน เช่นการแกะปู และ ตากปลา เป็นต้น ซึ่งจะมีความแตกต่าง ทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และ วิถีชีวิตในการดำรงชีพ กับ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

⁴ ไตรรัตน์ จารุทัศน์และคณะ, การออกแบบสำหรับทุกคน (Universal Design; Design for All) (กรุงเทพฯ : 2551)

⁵ ผศ.ดร.วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรืองและคณะ, การสำรวจข้อมูลเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา เพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวก ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ (เชียงใหม่ : 2552)

⁶ รศ.ดร. นภาพรณท์ หะวานนท์ และคณะ, โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (กรุงเทพฯ : 2552)

ภาพที่ 7-2 แสดงสภาพที่อยู่อาศัย ต.บางตะบูน อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี

ทางด้านกายภาพที่อยู่อาศัย ของ ผู้สูงอายุ ต.บางตะบูน เป็นลักษณะยกใต้ถุนพื้นเตี้ยๆ และมีสภาพทรุดโทรมกว่า กว่าพื้นที่ ต.หนองกงเขิน อันเนื่องจาก สภาพเศรษฐกิจ ของท้องถิ่น ผลการศึกษาของงานวิจัยนี้ ไม่ได้ระบุถึงแนวทางการออกแบบที่ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ห้องน้ำ และ บันได ที่กล่าวถึงในแนวทางการออกแบบปรับปรุง รวมถึงวัสดุท้องถิ่นที่ใช้ในปรับปรุง เลย

7.3 แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวกปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุในบ้านและบริเวณโดยรอบ

ผลจากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ในพื้นที่บ้านของผู้สูงอายุเกือบทุกหลังมีสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรปรับปรุงคล้ายคลึงกัน อาทิ ราวจับ ทางลาด เครื่องช่วยพยุงตัว แสงสว่างและการระบายอากาศที่ดี ดังนั้นการปรับปรุงและจัดสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ควรมีแนวทางดังต่อไปนี้

ภาพที่ 7-3 แสดงสภาพห้องนอนก่อนและหลังการปรับปรุง

1. ห้องนอน ผู้สูงอายุใช้พื้นที่ภายในห้องนอนมากกว่าหนึ่งในสามของเวลาในแต่ละวัน ลักษณะที่อยู่อาศัยและการอยู่อาศัยผู้สูงอายุบางท่านจะลงมาอนชั้นล่างของบ้านเนื่องจากการเจ็บป่วยและข้อจำกัดทางการเคลื่อนไหว กิจกรรมที่ทำภายในบ้านมักจะอยู่ใกล้ห้องนอน หรือ บางครั้งใช้ทำกิจกรรมทุกอย่าง เช่น กิน นอนและขับถ่าย ดังนั้นจึงต้องคำนึงถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ใช้สอย ลักษณะภายในบ้านตามสภาพปัจจุบัน โดยทำการปรับปรุงอาคารด้านต่างๆ เช่น ขนาดความกว้างเหมาะสม ติดตั้งราวจับ มือจับ เพิ่มทางลาด ลดการเปลี่ยนระดับ เพิ่มแสงสว่าง ป้องกันความชื้น ทำความสะอาดง่าย ให้มีระบายอากาศ โปร่งโล่ง ไม่อับชื้น ติดตั้งอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ปลอดภัย สุขภัณฑ์ที่เหมาะสม

ภาพที่ 7-4 แสดงสภาพบริเวณพักผ่อนของผู้สูงอายุ

2. บริเวณพักผ่อน ผู้สูงอายุใช้พื้นที่ บนแคร่ สำหรับการพักผ่อน มากที่สุดในแต่ละวัน เช่น การฟังวิทยุพักผ่อนและพูดคุย การปรับปรุงภูมิทัศน์การดำเนินการ เช่น ขนาดความกว้างที่เหมาะสม มีสภาพแข็งแรง ป้องกันความชื้น ทำความสะอาดง่าย ให้มีระบายอากาศ โปร่งโล่ง อากาศถ่ายเทได้สะดวก ติดตั้งอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ปลอดภัย และเหมาะสม เพื่อให้เป็นพื้นที่ในการพบปะ พูดคุยและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

ภาพที่ 7-5 แสดงสภาพห้องน้ำ ก่อนและหลังการปรับปรุง

3. ห้องน้ำ ส้วม แม้ว่าความถี่และกิจกรรมจะใช้เวลาน้อย แต่ห้องน้ำ ส้วม อาบน้ำ มักจะความปลอดภัยน้อยที่สุด ควรมีการติดตั้งราวจับอุปกรณ์พยุงตัวที่แข็งแรงในพื้นที่ที่ต้องการอย่างทั่วถึง แก้อัสน้ำอาบน้ำ ถังน้ำและขันตักน้ำ กระดาษชำระที่หีบจับได้โดยไม่ต้องก้ม /วัสดุปูพื้นและปรับระดับพื้น ให้เรียบและไม่ลื่น ไม่ขรุขระเป็นหลุมหรือแตกร้าว ไม่เปลี่ยนระดับ ไม่ควรใช้กระเบื้องเคลือบผิวมันแผ่นใหญ่ /การปรับย้ายตำแหน่งที่ตั้งห้องน้ำ ที่ห่างไกลนอกอาคารมาอยู่ในอาคารใกล้ห้องนอนและที่พักผ่อน คำนึงถึงความสะอาด ปลอดภัยแม้ในยามค่ำคืน /การปรับเปลี่ยนสุขภัณฑ์และอุปกรณ์ ที่ถูกสุขอนามัย เปลี่ยนโถส้วมแบบนั่งยองเป็นนั่งราบและใช้น้ำตักราด ในบางกรณีที่ผู้สูงอายุที่นิยมใช้โถส้วมแบบนั่งยองเพราะคุ้นเคยและสะดวกกว่า อาจใช้วิธีการเพิ่มอุปกรณ์พยุงตัว เพื่อเป็นทางเลือกของผู้ใช้ ซึ่งอาจไม่ตรงกับแนวความคิดของคู่มือปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม การออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคน (Universal Design Code of Practice) ฉบับ พ.ศ.2552 ที่กำหนดให้ใช้โถส้วมแบบนั่งราบเท่านั้น / การปรับแสงสว่างและการระบายอากาศ ระบบสุขาภิบาลและการระบายน้ำที่ดี ขจัดกลิ่น ความอับชื้น ความมืด น้ำขัง ฟิช ตะไคร่ สัตว์และแมลง

ภาพที่ 7-6 แสดงสภาพบ้านไต่ก่อนและหลังการปรับปรุง

4. บ้านไต่ เป็นจุดที่ควรดูแลเป็นพิเศษอันดับสองรองจากห้องน้ำ ควรติดตั้งราวจับอุปกรณ์พยุงตัวที่แข็งแรงในที่ที่ต้องการ ราวกันตก จมูกกันลื่น /ปรับขยายชั้นลูนอนและปรับลดระยะชั้นลูกตั้ง ไม่ให้บันไดชันและแคบจนเกินไป /ปรับลูกตั้งไม่ให้เปิดโล่ง /ปรับเพิ่มชานพัก ปรับเปลี่ยนการอยู่อาศัยให้มาใช้ชั้นล่างของบ้าน

ภาพที่ 7-7 แสดงสภาพครัวก่อนและหลังการปรับปรุง

5. ห้องครัว ภายในบ้าน ทางเดิน ควรมีการติดตั้งราวจับอุปกรณ์พยุงตัวที่แข็งแรงในที่ที่ต้องการรอบห้องที่ใช้งานบ่อย /วัสดุปูพื้นและปรับระดับพื้น ให้เรียบและไม่ลื่น ไม่ขรุขระหรือไม่เปลี่ยนระดับ แสงสว่างและการระบายอากาศ สุขอนามัย การจัดเก็บข้าวของใช้ให้เข้าที่ /ติดตั้งผลิตภัณฑ์และสิ่งอำนวยความสะดวก มือจับ

6. ชานบ้าน ระเบียง ภายนอกอาคาร โรงจอดรถ สวน ทางเดินรอบบ้าน อาทิ วัสดุปูพื้นและปรับระดับพื้น ให้เรียบและไม่ลื่น ทำทางลาดเปลี่ยนระดับ ปรับทางเดินและชั้นบันได ซ่อมแซมพื้นที่แตกร้าว ชำรุด /พื้นที่นั่งพักภายนอกอาคารที่มีร่มเงา มีราวจับ ที่นั่งพักผ่อนเวลากลางวัน /ที่จอดรถยนต์หรือจักรยานที่กว้างขวางปลอดภัย

ผลการนำเสนอแนวทางการปรับปรุงต่อผู้สูงอายุ ต.หนองกุงเงิน อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น

จากผลการทำประชาคม ผู้สูงอายุที่เป็นผู้อยู่อาศัยมีความพึงพอใจต่อแนวทางการออกแบบ ปรับปรุงที่นำเสนอ แต่มีข้อโต้แย้ง บางอย่างเช่น ควรจะปรับปรุง เพิ่มเติม ส่วนอื่นๆที่สำคัญด้วย เช่น หลังคารั่ว ไฟฟ้าเสีย เป็นต้น ส่วนกำหนด ผู้ใหญ่บ้าน และ เจ้าหน้าที่ ของ อสม. ก็มีข้อเสนอ เช่น ควรจะดำเนินการปรับปรุงกับผู้สูงอายุ ที่ด้อยโอกาส และ ยากจน จริงๆ ก่อน ซึ่งไม่ได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่าง ที่นำเสนอ ทางผู้วิจัยจึงได้ชี้แจงเกณฑ์ในการคัดเลือก ต่อที่ประชุม และสรุปทางนายก อบต.หนองกุงเงิน ได้รับปาก ที่จะจัดหางบประมาณมาปรับปรุงที่อยู่อาศัยเบื้องต้นก่อน จำนวน 5 หลัง หลังละ 5,000 บาท ซึ่งจะต้องนำโครงการดังกล่าว เสนอขออนุมัติ จากสภา อบต. เพื่อบรรจุลงแผนพัฒนา เสียก่อน

และจากการตรวจสอบกับเอกสาร ของแผนดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2553 และสอบถามกับเจ้าหน้าที่ อบต. ยังไม่ได้บรรจุโครงการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ลงในแผนดำเนินงาน ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาหนึ่งก่อนในการดำเนินการ

ภาพที่ 7-8 แสดงบรรยากาศการประชุมประชาคม ณ.ห้องประชุม อบต.หนองกุงเงิน

7.4 ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยครั้งนี้ มีเกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่ และคัดเลือกที่อยู่อาศัย ถ้าผู้สนใจต้องการที่จะนำผลหรือแนวทางของรายงานฉบับนี้ไปใช้ ต้องนำเกณฑ์ในการคัดเลือกไปตรวจสอบเพื่อเลือกพื้นที่และที่อยู่อาศัยในการพัฒนาออกแบบและปรับปรุง
2. ผลลัพธ์ที่ได้จากรายงานฉบับนี้มีความแตกต่างกันตามลักษณะพื้นที่ สภาพสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม การนำรายงานฉบับนี้ไปใช้ ต้องคำนึงถึงความแตกต่างดังกล่าวด้วย
3. ในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณที่พักอาศัย ควรคำนึงถึง การนำวัสดุภายในท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่มาประกอบด้วย และควรมีการศึกษาเพิ่มเติมด้านเทคโนโลยีวัสดุพื้นถิ่นอันจะเป็นการสอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่
4. ควรมีการศึกษาเรื่องการออกแบบและปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มประชากร ผู้สูงอายุที่อาศัยในเมือง ซึ่งมีลักษณะที่อยู่อาศัย สภาพสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะเป็นการต่อยอดของงานวิจัยนี้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548. (2548, 2 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 122. ตอนที่ 52 ก. หน้า 4.
- กฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534. (2542, 27 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116. ตอนที่ 129 ก. หน้า 7.
- กรมประชาสัมพันธ์. 2525. ให้ความรัก พิทักษ์อนามัยผู้สูงอายุ. คู่มือปริทัศน์. ฉบับพิเศษ (มกราคม 2525): 10.
- กองประชาสัมพันธ์ การเคหะแห่งชาติ. 2535. 12 กุมภาพันธ์ 2535 19 ปีแห่งการพัฒนาที่อยู่อาศัยของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: กองประชาสัมพันธ์ การเคหะแห่งชาติ.
- กิตติอร ชาลปติ และคณะ. 2549. การจัดทำฐานข้อมูลระดับต้นแบบสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554). [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา: <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=139> [2553, เมษายน 1]
- ชมพูนุท ตันติถาวร. 2551. สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในเมืองสุภาพดี: กรณีศึกษา โครงการบางไทร ฮอสปิเ้าส์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐวิวัฒน์ สุขสมัย. 2550. การปรับปรุงซ่อมแซมบ้านผู้สูงอายุตามโครงการนวัตกรรมผู้สูงอายุ: กรณีศึกษา ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไตรรัตน์ จารุทัศน์และคณะ. 2548. มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มูลนิธิสาธารณสุข (มสช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).

บัญญัติลักษณะ บุญยโพธิกุล. 2548. การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยเมื่อเกษียณอายุของทหารอากาศระดับประทวน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุวดี กฤษวัฒน์นากรณ์. 2537. การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวที่มีต่อผู้สูงอายุในเคหะชุมชนทุ่งสองห้อง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง และคณะ. 2552. การสำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวก ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ (เทศบาลตำบลแม่เหียะ). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพเด็กและพิทักษ์เด็กเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ.

วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง และคณะ. 2552. การสำรวจข้อมูลเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา เพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวก ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพเด็กและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ.

ศักดิ์ชัย ยวงตระกูล. 2550. สถาปัตยกรรมเพื่อผู้สูงอายุและคนพิการ (Barrier Free and Universal Design for the Elderly & Handicapped) “เรียนรู้อันก้าวทันกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ”. ASA สดส์ปดาร์วิชาการ ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์.

สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล และคณะ. 2544. รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการ “ผู้สูงอายุในประเทศไทย รายงานการทบทวนองค์ความรู้และสถานการณ์ปัจจุบันตลอดจนข้อเสนอทางนโยบายและการวิจัย”. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล. 2544. หลักสำคัญของเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์. 2552. คู่มือปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม การออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการออกแบบสำหรับทุกคน (Universal Design Code of Practice). กรุงเทพฯ: พลัส เพรส.

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. 2547. พระราชบัญญัติ ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ: เจ เอส การพิมพ์.

ภาษาอังกฤษ

Architectural Services Department. Universal Accessibility Best Practices and Guidelines. [Online].2004. Available from:

http://www.archsd.gov.hk/english/knowledge_sharing/ua/index.html [2010, April 1]

- Aranyi Laszlo, Larry L. Goldman. 1980. Design of long – term care facilities. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Buckley, Joseph C. 1967. The retirement handbook. New York : Harper's Rows Publishing.
- Edward,J.K. David,R.G. and Chapin,F.S,Jr. 1995. Urban Land Use Planning. 4th ed. Urbana and Chicago: University of Illinois Press.
- Elizabeth Burton and Lynne Mitchell. 2006. Inclusive urban design: Street for life. Oxford: Architectural Press.
- Hall, D. A. 1976. The Aging of Connective Tissue. New York: Academic Press.
- Hooyman, Nancy and Kiyak, H. Asuman. 1996. Social Gerontology: a Multidisciplinary Perspective. Needham Heights, MA: Allyn & Bacon, A Shuster and Shuster Company.
- Lawlor, D, and Thomas, M.A. 2008. Residential Design for Aging In Place. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Lawton, M.P. 1975. Planning and Managing Housing for Older People. New York: John Wiley & Sons.
- Regnier, Victor. 2002. Assisted living housing for the elderly : design innovations from the United States and Europe. 2nd ed. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Salford University Research Focus on Accessible Environments. 2006 .Code of Practice
- World Health Organization. 2007. Global Age-Friendly Cities: A Guide. France: WHO Press.
- Yamane', T. 1973. Statistics: An introductory analysis (3th ed.). New York: Harper & Row.

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์

วิทยานิพนธ์ “แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่อยู่อาศัยของ
ผู้สูงอายุในชนบท : กรณีศึกษาตำบลหนองกุ้งเขิน อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ”

นายภัทรพล สาลี ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ - นามสกุล
2. เพศ ชาย หญิง
3. อายุ (เต็ม) ปี
4. สถานภาพ โสด สมรส หม้าย หย่า แยกกัน
อยู่
5. จำนวนบุตร คน เป็นชาย คน หญิง คน
6. จำนวนสมาชิกในครอบครัว คน
7. การนับถือศาสนา พุทธ คริสต์ อิสลาม อื่นๆ (ระบุ)
.....
8. ระดับการศึกษา เรียนจบชั้นประถมศึกษา (ระบุ)
 เรียนจบชั้นมัธยมศึกษา (ระบุ)
 เรียนจบระดับอุดมศึกษา (ระบุ)
 ไม่ได้เรียน
 อ่านและเขียนได้ อ่านได้ แต่เขียนไม่ได้ อ่านและเขียนไม่ได้
9. อาชีพเดิม ไม่มีอาชีพเดิม รับจ้าง เกษตรกร
 ค้าขาย พนักงานบริษัท / ห้างร้าน รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 ธุรกิจส่วนตัว อื่นๆ (ระบุ)
10. อาชีพปัจจุบัน ไม่มีงานทำ รับจ้าง เกษตรกร
 ค้าขาย พนักงานบริษัท / ห้างร้าน รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 ธุรกิจส่วนตัว อื่นๆ (ระบุ)
11. ที่มาของรายได้ ไม่มีรายได้ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เงินบำนาญ
(เลือกได้มากกว่า 1 รายการ) งานอดิเรก ลูก/หลานให้ การทำงาน
 คู่สมรส

12. ระบายถ่ายต่อเดือน ไม่มีระบายถ่าย ค่าใช้จ่ายทั่วไปและอาหาร
(เลือกได้มากกว่า 1 รายการ) ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ ค่าใช้จ่ายสำหรับที่อยู่อาศัย
 ค่าใช้จ่ายในการทำบุญ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับฉาปนกิจ
- สงเคราะห์
13. ลักษณะในการดำรงชีวิต ชัดสนมาก ไม่เพียงพอ พอบ้างไม่พอบ้าง
 พอดี มีเหลือเก็บบาท/เดือน
14. ลักษณะสุขภาพโดยรวม แข็งแรงมาก ช่วยเหลือตัวเองได้ ไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการดูแล
บ้าง
 ไม่แข็งแรง ต้องการดูแลเป็นส่วนใหญ่ ต้องการดูแลตลอดเวลา
15. การดูแลสุขภาพ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ การตรวจสุขภาพ	☐ การบ้วนปาก	☐ การแปรงฟัน	☐ การอาบน้ำ
☐ การสระผม	☐ การเปลี่ยนเสื้อผ้า	☐ การขับถ่าย	☐ การทาน
- อาหาร
16. โรคประจำตัว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ ความดันโลหิต	☐ โรคหัวใจ	☐ เบาหวาน	☐ อัมพาต / อัมพฤกษ์
☐ โรคตา โรคต่อ	☐ ปวดหลัง/เอว	☐ ริดสีดวงทวาร	☐ โรคไต
☐ ทางเดินหายใจ	☐ โลหิตจาง	☐ มะเร็ง	☐ ถุงลมโป่งพอง
☐ ต่อมน้ำลายมากโต	☐ ไทรอยด์	☐ โรคผิวหนัง	
☐ ข้อเสื่อม/ไขข้ออักเสบ/กระดูกพรุน	☐ อื่นๆ		
17. ผู้ดูแลเมื่อเกิดเจ็บป่วย (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ คู่สมรส	☐ บุตร/หลาน	☐ ญาติพี่น้อง	☐ ว่าจ้างผู้ดูแล
☐ เพื่อน/เพื่อนบ้าน	☐ อปพร.	☐ อื่นๆ (ระบุ)	
18. ปัญหาในเรื่องการทำงานของร่างกาย
- 18.1 การได้ยินเสียง หูตึง/ประสาทหูเสื่อม/หูไม่ได้ยินเป็นครั้งคราว ปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการได้ยิน
☐ ไม่มี			
☐ มี			
☐ หูตึง	☐ ประสาทหูเสื่อม	☐ หูได้ยินเป็นครั้งคราว	☐ อื่นๆ.....

18.2 การมองเห็น ตามัว/ มองเห็นไม่ชัด /ตาเป็นต้อ/ ตาบอด ปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการมองเห็น

- ไม่มี
 มี
 ตามัว มองเห็นไม่ชัด ตาเป็นต้อ ตาฟาง อื่นๆ

18.3 การเปลี่ยนท่าต่างๆ เช่น การลุกออกจากเตียง/ที่นั่งต่างๆ และเก้าอี้

- ไม่มี
 มี
 การลุกออกจากเตียง การลุกออกจากที่นั่งต่างๆ และเก้าอี้ อื่นๆ.....

18.4 การเคลื่อนไหว/การเดิน ท่าเดินผิดปกติ (ทั้งการเดินภายในที่พักอาศัย – นอกที่พักอาศัย)

- ไม่มี
 มี
 การเดิน ท่าเดินผิดปกติ อื่นๆ

18.5 การขยับถ่ายปัสสาวะ/อุจจาระ เช่น กลั้นปัสสาวะไม่อยู่ ท้องเสียบ่อยๆ ท้องผูก/

ปัสสาวะเล็ด

- ไม่มี
 มี
 กลั้นปัสสาวะไม่อยู่ ท้องเสียบ่อยๆ ท้องผูก
 ปัสสาวะเล็ด อื่นๆ

19. สถานที่ที่เกิดอุบัติเหตุ

- ในบ้าน นอกบ้าน ทั้งในและนอกบ้าน ไม่เคยได้รับบาดเจ็บเลย

20. ในกรณีที่เคยหกล้ม / หรือตกบันได สาเหตุเกิดจาก (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- สะดุดสิ่งของที่วางเกะกะ พื้นผิวมีลักษณะขรุขระไม่เรียบหรือมีขอบสูงทำให้

สะดุด

- ลื่นจากพื้นที่ยื่นๆ และ บริเวณที่เกิดเหตุมืด / ไม่สว่าง / ไม่มีไฟ
 แขนขาอ่อนแรงไปเฉยๆ สัตว์เลี้ยง เช่น แมว / สุนัขวิ่งชนหรือขวางทางเดิน
 หน้ามืด / เวียนศีรษะ/ เป็นลม รองเท้าที่สวมใส่ มีพื้นผิวลื่น / ขนาดรองเท้าไม่พอดี
 เสื้อผ้าที่สวมใส่ไม่พอดี/มีสายระยาง อื่นๆ (ระบุ)

21. สถานที่ที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ

22.1 สถานที่ในบ้านที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ห้องน้ำ ห้องอาบน้ำ ห้องครัว ห้องนั่งเล่น ห้องนอน
 ชาน / ระเบียงห้อง / ชั้นลอย บันได ใต้ถุนบ้าน อื่นๆ (ระบุ)

22.2 สถานที่นอกบ้านที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ทางเดิน บริเวณสนาม ส่วนที่พักผ่อน เช่นสวนปลูกต้นไม้ โรงจอดรถ อื่นๆ (ระบุ) .

22.3 สถานที่อื่นๆ ที่ไม่ใช่บ้านที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ถนน ฟุตบาท พุงนา/สวน ลานบ้าน/ในลำไ้ สวนสาธารณะ
 นอกบ้าน เช่น บ้านเพื่อน ร้านค้า

22. พื้นที่ภายในบริเวณบ้านที่ใช้เวลาในแต่ละวัน

27.1 ห้องนอน มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด27.2 ห้องนั่งเล่น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด27.3 ห้องครัว มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด27.4 ชานบ้าน/ระเบียง มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย

น้อยที่สุด

27.5 สวน มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

23. กิจกรรมที่ทำภายในบริเวณบ้าน

23.1 ห้องนอน นอนพักผ่อน นอนหลับ สวดมนต์ไหว้พระ อื่นๆ23.2 ห้องนั่งเล่น ดูโทรทัศน์ นั่ง-นอนเล่น อ่านหนังสือ ทำงานอดิเรก อื่นๆ23.3 ห้องครัว ทำอาหาร รับประทานอาหาร อื่นๆ23.4 ชานบ้าน / ระเบียง นั่ง - นอนเล่น ทำงานอดิเรก อื่นๆ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

24. ลักษณะของที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน

- บ้านไม้ยกพื้น บ้านเดี่ยว ทาวน์เฮ้าส์ ตึกแถว
 ห้องแถว บ้านแฝด คอนโด/หอพัก อื่นๆ

25. ลักษณะการอยู่อาศัย

อาศัยในบ้านของตนเอง เช่าอาศัย อาศัยอยู่กับลูกหลาน อาศัยอยู่กับญาติ

อาศัยอยู่กับนายจ้าง อาศัยอยู่ในที่สาธารณะ อื่นๆ (ระบุ)

26. คนที่อาศัยอยู่ด้วย (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- อยู่คนเดียว คู่สมรส ลูก/หลาน ญาติ เพื่อน

27. ลักษณะการอาศัยกับลูกหลาน

- ในหลังเดียวกัน คนละหลังแต่รั้วเดียวกัน
 คนละหลัง ในระยะทางใกล้กัน คนละหลังในระยะทางไกลกัน

28. ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัย

เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เอง ไม่มีกรรมสิทธิ์ อาศัยกับลูก/หลาน/ญาติ ไม่มีค่าใช้จ่าย

ไม่มีกรรมสิทธิ์ เป็นของคู่สมรส/ลูก/หลาน/ญาติ เช่าระยะยาว (เช่า) เช่ารายเดือน

ไม่มีกรรมสิทธิ์ เป็นของนายจ้าง เป็นที่สาธารณะ

29. ระยะเวลาที่อาศัย

- 1-10 ปี 11-25 ปี 26-40 ปี 41-55 ปี 56 ปีขึ้นไป

30. การพักหรือนอนในที่อยู่อาศัย

- ชั้นล่าง ชั้นสอง ชั้นสามขึ้นไป เป็นบ้านชั้นเดียว

31. ปัญหาสภาพแวดล้อมที่พบในที่อยู่อาศัย

31.1 พื้นที่ใช้สอย

ไม่พบปัญหา

มีปัญหา (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

ห้องนอน ห้องน้ำ ห้องนั่งเล่น ห้องครัว

ชานบ้าน/ระเบียง โรงจอดรถ สวน อื่นๆ

31.2 สภาพแวดล้อม

- ไม่พบปัญหา
- มีปัญหา (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
- อากาศ เสียง ความปลอดภัย เพื่อนบ้าน อื่นๆ.....

31.3 ความสะดวก

- ไม่พบปัญหา
- มีปัญหา (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
- การเดินทางไปตลาด การเดินทางไปโรงพยาบาล/สถานเฝ้าระวัง
- การเดินทางไปวัด อื่นๆ.....

32. ความต้องการที่อยู่อาศัยในอนาคต

- อยู่ที่เดิมโดยไม่ปรับปรุง อยู่ที่เดิม แต่ต้องปรับปรุง ย้ายที่อยู่ใหม่

33. พื้นที่ ที่ต้องการปรับปรุง

- ก่อสร้างบ้านใหม่ ปรับปรุงบ้านใหม่ ห้องน้ำ บันได

ห้องนอน

- อื่นๆ.....

34. ลักษณะภายในที่อยู่อาศัยตามสภาพปัจจุบัน

34.1 บันได

- บันไดไม่เปิดเป็นช่องโถง บันไดมีความกว้างที่เหมาะสม
- ลูกตั้ง ลูกนอนมีความเหมาะสม อื่นๆ

34.2 ประตู

- ประตูมีความกว้างอย่างน้อย 90 ซม. ไม่มีธรณีประตู หรือถ้ามีต้องไม่เกิน 2 ซม.
- ไม่ติดตั้งที่ปิดประตูอัตโนมัติ มือจับมีความเหมาะสม อื่นๆ.....

34.3 ห้องนั่งเล่น/ห้องรับแขก

- ไม่มีสิ่งกีดขวางทางเดิน มีอากาศโปร่ง มีแสงสว่างที่เพียงพอ อื่นๆ.....

34.4 ห้องครัว

- มีการจัดวางลิ้นชักในตำแหน่งที่เหมาะสม มีการจัดวางเตาในตำแหน่งมุม

ห้องครัว

- อื่นๆ.....

34.5 ห้องนอน

- มีอากาศโปร่ง มีแสงสว่างที่เพียงพอ อื่นๆ

แบบร่างผังที่อยู่อาศัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กฎกระทรวง

กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร สำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา

พ.ศ. ๒๕๕๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ (๓) แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ และมาตรา ๘ (๑) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) และ (๙) แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๕ มาตรา ๔๘ มาตรา ๔๙ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่า การกระทรวงมหาดไทยโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคารออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๒ ในกฎกระทรวงนี้

“สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา” หมายความว่า ส่วนของอาคารที่สร้างขึ้นและอุปกรณ์อันเป็นส่วนประกอบของอาคารที่ติดหรือตั้งอยู่ภายในและภายนอกอาคาร เพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้อาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา

“ลิฟต์” หมายความว่า อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับนำคนขึ้นลงระหว่างพื้นของอาคารที่ต่างระดับกัน แต่ไม่ใช่บันไดเลื่อนหรือทางเลื่อน

“พื้นผิวต่างสัมผัส” หมายความว่า พื้นผิวที่มีผิวสัมผัสและสีซึ่งมีความแตกต่างไปจากพื้นผิวและสีในบริเวณข้างเคียงซึ่งคนพิการทางการมองเห็นสามารถสัมผัสได้

“ความกว้างสุทธิ” หมายความว่า ความกว้างที่วัดจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งโดยปราศจากสิ่งใด ๆ กีดขวาง

ข้อ ๓ อาคารประเภทและลักษณะดังต่อไปนี้ ต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราตามที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้ ในบริเวณที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไป

(๑) โรงพยาบาล สถานพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข สถานีอนามัย อาคารที่ทำการของราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย สถานศึกษา หอสมุดและพิพิธภัณฑ์สถานของรัฐ สถานีขนส่งมวลชน เช่น ท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ สถานีรถ ท่าเทียบเรือ ที่มีพื้นที่ส่วนใดของอาคารที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไปเกิน ๓๐๐ ตารางเมตร

(๒) สำนักงาน โรงแรม หอประชุม สนามกีฬา ศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้า ประเภทต่างๆ ที่มีพื้นที่ส่วนใดของอาคารที่ เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไปเกิน ๒,๐๐๐ ตารางเมตร

หมวด ๑

ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก

ข้อ ๔ อาคารตามข้อ ๓ ต้องจัดให้มีป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา ตามสมควร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(๑) สัญลักษณ์รูปผู้พิการ

(๒) เครื่องหมายแสดงทางไปสู่สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา

(๓) สัญลักษณ์ หรือตัวอักษรแสดงประเภทของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา

ข้อ ๕ สัญลักษณ์รูปผู้พิการ เครื่องหมายแสดงทางไปสู่สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา และสัญลักษณ์หรือตัวอักษรแสดงประเภทของสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา ตามข้อ ๔ ให้เป็นสีขาวโดยพื้นป้ายเป็นสีน้ำเงินหรือเป็นสีน้ำเงินโดยพื้นป้ายเป็นสีขาว

ข้อ ๖ ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา ต้องมีความชัดเจน มองเห็นได้ง่าย ติดอยู่ในตำแหน่งที่ไม่ทำให้สับสน และต้องจัดให้มีแสงส่องสว่างเป็นพิเศษทั้งกลางวันและกลางคืน

หมวด ๒

ทางลาดและลิฟต์

ข้อ ๗ อาคารตามข้อ ๓ หากระดับพื้นภายในอาคาร หรือระดับพื้นภายในอาคารกับภายนอกอาคาร หรือระดับพื้นทางเดินภายนอกอาคารมีความต่างระดับกันเกิน ๒๐ มิลลิเมตร ให้มีทางลาดหรือลิฟต์ระหว่างพื้นที่ต่างระดับกัน แต่ถ้ามีความต่างระดับกันไม่เกิน ๒๐ มิลลิเมตร ต้องปาดมุมพื้นส่วนที่ต่างระดับกันไม่เกิน ๔๕ องศา

ข้อ ๘ ทางลาดให้มีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(๑) พื้นผิวทางลาดต้องเป็นวัสดุที่ไม่ลื่น

(๒) พื้นผิวของจุดต่อเนื่องระหว่างพื้นที่กับทางลาดต้องเรียบไม่สะดุด

(๓) ความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า ๙๐๐ มิลลิเมตร ในกรณีที่ทางลาดมีความยาวของทุกช่วงรวมกันตั้งแต่ ๖,๐๐๐ มิลลิเมตร ขึ้นไปต้องมีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า ๑,๕๐๐ มิลลิเมตร

(๔) มีพื้นที่หน้าทางลาดเป็นที่ว่างยาวไม่น้อยกว่า ๑,๕๐๐ มิลลิเมตร

(๕) ทางลาดต้องมีความลาดชันไม่เกิน ๑:๑๒ และมีความยาวช่วงละไม่เกิน ๖,๐๐๐ มิลลิเมตร ในกรณีที่ทางลาดยาวเกิน ๖,๐๐๐ มิลลิเมตร ต้องจัดให้มีชานพักยาวไม่น้อยกว่า ๑,๕๐๐ มิลลิเมตร คั่นระหว่างแต่ละช่วงของทางลาด

(๖) ทางลาดด้านที่ไม่มีผนังกันให้ยกขอบสูงจากพื้นผิวของทางลาดไม่น้อยกว่า ๕๐ มิลลิเมตร และมีราวกันตก

(๗) ทางลาดที่มีความยาวตั้งแต่ ๒,๕๐๐ มิลลิเมตรขึ้นไปต้องมีราวจับทั้งสองด้านโดยมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(ก) ทำด้วยวัสดุเรียบ มีความมั่นคงแข็งแรง ไม่เป็นอันตรายในการจับและไม่ลื่น

(ข) มีลักษณะกลม โดยมีเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า ๓๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๔๐ มิลลิเมตร

(ค) สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๘๐๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๙๐๐ มิลลิเมตร

(ง) ราวจับด้านที่อยู่ติดผนังให้มีระยะห่างจากผนังไม่น้อยกว่า ๕๐ มิลลิเมตร มีความสูงจากจุดยึดไม่น้อยกว่า ๑๒๐ มิลลิเมตร และผนังบริเวณราวจับต้องเป็นผนังเรียบ

(จ) ราวจับต้องยาวต่อเนื่อง และส่วนที่ยึดติดกับผนังจะต้องไม่กีดขวางหรือเป็นอุปสรรคต่อการใช้ของคนพิการทางการมองเห็น

(ฉ) ปลายของราวจับให้ยื่นเลยจากจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของทางลาดไม่น้อยกว่า ๓๐๐ มิลลิเมตร

(๘) มีป้ายแสดงทิศทาง ตำแหน่ง หรือหมายเลขชั้นของอาคารที่คนพิการทางการมองเห็นและคนชราสามารถทราบความหมายได้ตั้งอยู่บริเวณทางขึ้นและทางลงของทางลาดที่เชื่อมระหว่างชั้นของอาคาร

(๙) ให้มีสัญลักษณ์รูปผู้พิการติดไว้ในบริเวณทางลาดที่จัดไว้แก่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา

ข้อ ๙ อาคารตามข้อ ๓ ที่มีจำนวนชั้นตั้งแต่สองชั้นขึ้นไปต้องจัดให้มีลิฟต์หรือทางลาดที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราใช้ได้ระหว่างชั้นของอาคารลิฟต์ที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราใช้ได้ต้องสามารถขึ้นลงได้ทุกชั้น มีระบบควบคุมลิฟต์ที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถควบคุมได้เอง ใช้งานได้อย่างปลอดภัย และจัดไว้ในบริเวณที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถใช้ได้สะดวกให้มีสัญลักษณ์รูปผู้พิการติดไว้ที่ช่องประตูด้านนอกของลิฟต์ที่จัดไว้ให้ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราใช้ได้

ข้อ ๑๐ ลิฟต์ที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราใช้ได้ที่มีลักษณะเป็นห้องลิฟต์ต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

- (๑) ขนาดของห้องลิฟต์ ต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า ๑,๑๐๐ มิลลิเมตรและยาวไม่น้อยกว่า ๑,๔๐๐ มิลลิเมตร
- (๒) ช่องประตูลิฟต์ต้องมีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า ๙๐๐ มิลลิเมตร และต้องมีระบบแสงเพื่อป้องกันไม่ให้ประตูลิฟต์หนีบผู้โดยสาร
- (๓) มีพื้นผิวต่างสัมผัสบนพื้นบริเวณหน้าประตูลิฟต์กว้าง ๓๐๐ มิลลิเมตร และยาว ๙๐๐ มิลลิเมตร ซึ่งอยู่ห่างจากประตูลิฟต์ไม่น้อยกว่า ๓๐๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๖๐๐ มิลลิเมตร
- (๔) ปุ่มกดเรียกลิฟต์ ปุ่มบังคับลิฟต์ และปุ่มสัญญาณแจ้งเหตุฉุกเฉินต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้
 - (ก) ปุ่มล่างสุดอยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๙๐๐ มิลลิเมตรปุ่มบนสุดอยู่สูงจากพื้นไม่เกินกว่า ๑,๒๐๐ มิลลิเมตร และห่างจากมุมภายในห้องลิฟต์ไม่น้อยกว่า ๔๐๐ มิลลิเมตร ในกรณีที่ห้องลิฟต์มีขนาดกว้างและยาวน้อยกว่า ๑,๕๐๐ มิลลิเมตร
 - (ข) มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า ๒๐ มิลลิเมตรมีอักษรเบรลล์กำกับไว้ทุกปุ่ม เมื่อกดปุ่มจะต้องมีเสียงดังและมีแสง
 - (ค) ไม่มีสิ่งกีดขวางบริเวณที่กดปุ่มลิฟต์
 - (ง) มีราวจับโดยรอบภายในลิฟต์ โดยราวมีลักษณะตามที่กำหนดในข้อ ๘ (๗) (ก) (ข) (ค) และ (ง)
 - (๖) มีตัวเลขและเสียงบอกตำแหน่งชั้นต่าง ๆ เมื่อลิฟต์หยุด และขึ้นหรือลง
 - (๗) มีป้ายแสดงหมายเลขชั้นและแสดงทิศทางบริเวณโถงหน้าประตูลิฟต์และติดอยู่ในตำแหน่งที่เห็นได้ชัดเจน
- (๘) ในกรณีที่ลิฟต์ขัดข้องให้มีทั้งเสียงและแสงไฟเตือนภัยเป็นไฟกะพริบสีแดง เพื่อให้คนพิการทางการมองเห็นและคนพิการทางการได้ยินทราบ และให้มีไฟกะพริบสีเขียวเป็นสัญญาณให้คนพิการทางการได้ยินได้ทราบว่าผู้ที่อยู่ข้างนอกมารับทราบแล้วว่าลิฟต์ขัดข้องและกำลังให้ความช่วยเหลือ
- (๙) มีโทรศัพท์แจ้งเหตุฉุกเฉินภายในลิฟต์ซึ่งสามารถติดต่อกับภายนอกได้ โดยต้องอยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๙๐๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๑,๒๐๐ มิลลิเมตร
- (๑๐) มีระบบการทำงานที่ทำให้ลิฟต์เลื่อนมาอยู่ตรงที่จอดชั้นระดับพื้นดินและประตูลิฟต์ต้องเปิดโดยอัตโนมัติเมื่อไฟฟ้าดับ

หมวด ๓

บันได

ข้อ ๑๑ อาคารตามข้อ ๓ ต้องจัดให้มีบันไดที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราใช้ได้ อย่างน้อยชั้นละ ๑ แห่ง โดยต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

- (๑) มีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า ๑,๕๐๐ มิลลิเมตร
- (๒) มีชานพักทุกระยะในแนวตั้งไม่เกิน ๒,๐๐๐ มิลลิเมตร
- (๓) มีราวบันไดทั้งสองข้าง โดยให้ราวมีลักษณะตามที่กำหนดในข้อ ๘ (๗)
- (๔) ลูกตั้งสูงไม่เกิน ๑๕๐ มิลลิเมตร ลูกนอนเมื่อหักส่วนที่ชั้นบันไดเหลื่อมกันออกแล้ว เหลือความกว้างไม่น้อยกว่า ๒๘๐ มิลลิเมตรและมีขนาดสม่ำเสมอตลอดช่วงบันได ในกรณีที่ชั้นบันไดเหลื่อมกันหรือมีจุกบันไดให้มีระยะเหลื่อมกันได้ไม่เกิน ๒๐ มิลลิเมตร
- (๕) พื้นผิวของบันไดต้องใช้วัสดุที่ไม่ลื่น
- (๖) ลูกตั้งบันไดห้ามเปิดเป็นช่องโล่ง
- (๗) มีป้ายแสดงทิศทาง ตำแหน่ง หรือหมายเลขชั้นของอาคารที่คนพิการทางการมองเห็น และคนชราสามารถทราบความหมายได้ตั้งอยู่บริเวณทางขึ้นและทางลงของบันไดที่เชื่อมระหว่างชั้นของอาคาร

หมวด ๔

ที่จอดรถ

ข้อ ๑๒ อาคารตามข้อ ๓ ต้องจัดให้มีที่จอดรถสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา อย่างน้อยตามอัตราส่วน ดังนี้

- (๑) ถ้าจำนวนที่จอดรถตั้งแต่ ๑๐ คัน แต่ไม่เกิน ๕๐ คัน ให้มีที่จอดรถสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราอย่างน้อย ๑ คัน
- (๒) ถ้าจำนวนที่จอดรถตั้งแต่ ๕๑ คัน แต่ไม่เกิน ๑๐๐ คัน ให้มีที่จอดรถสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราอย่างน้อย ๒ คัน
- (๓) ถ้าจำนวนที่จอดรถตั้งแต่ ๑๐๑ คัน ขึ้นไป ให้มีที่จอดรถสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราอย่างน้อย ๒ คัน และเพิ่มขึ้นอีก ๑ คัน สำหรับทุกๆ จำนวนรถ ๑๐๐ คันที่เพิ่มขึ้น เศษของ ๑๐๐ คัน ถ้าเกินกว่า ๕๐ คัน ให้คิดเป็น ๑๐๐ คัน

ข้อ ๑๓ ที่จอดรถสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราให้จัดไว้ใกล้ทางเข้าออกอาคารให้มากที่สุด มีลักษณะไม่ขนานกับทางเดินรถ มีพื้นผิวเรียบ มีระดับเสมอกัน และมีสัญลักษณ์รูป ผู้พิการนั่งเก้าอี้ล้ออยู่บนพื้นของที่จอดรถด้านที่ติดกับทางเดินรถ มีขนาดกว้างไม่

น้อยกว่า ๙๐๐ มิลลิเมตร และยาวไม่น้อยกว่า ๙๐๐ มิลลิเมตร และมีป้ายขนาดกว้างไม่น้อยกว่า ๓๐๐ มิลลิเมตร และยาวไม่น้อยกว่า ๓๐๐ มิลลิเมตร ติดอยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๒,๐๐๐ มิลลิเมตร ในตำแหน่งที่เห็นได้ชัดเจน

ข้อ ๑๔ ที่จอดรถสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราต้องเป็นพื้นที่ที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้างไม่น้อยกว่า ๒,๔๐๐ มิลลิเมตร และยาวไม่น้อยกว่า ๖,๐๐๐ มิลลิเมตร และจัดให้มีที่ว่าง ข้างที่จอดรถกว้างไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ มิลลิเมตร ตลอดความยาวของที่จอดรถ โดยที่ว่างดังกล่าวต้องมีลักษณะพื้นผิวเรียบและมีระดับเสมอกับที่จอดรถ

หมวด ๕

ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคาร และทางเชื่อมระหว่างอาคาร

ข้อ ๑๕ อาคารตามข้อ ๓ ต้องจัดให้มีทางเข้าอาคารเพื่อให้ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราเข้าใช้ได้โดยมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นพื้นผิวเรียบเสมอกัน ไม่ลื่น ไม่มีสิ่งกีดขวาง หรือส่วนของอาคารยื่นล้ำออกมา เป็นอุปสรรคหรืออาจทำให้เกิดอันตรายต่อผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา

(๒) อยู่ในระดับเดียวกับพื้นถนนภายนอกอาคารหรือพื้นลานจอดรถ ในกรณีที่อยู่ต่างระดับ ต้องมีทางลาดที่สามารถขึ้นลงได้สะดวกและทางลาดนี้ให้อยู่ใกล้ที่จอดรถ

ข้อ ๑๖ ในกรณีที่มีอาคารตามข้อ ๓ หลายอาคารอยู่ภายในบริเวณเดียวกันที่มีการใช้อาคารร่วมกัน จะมีรั้วล้อมหรือไม่ก็ตาม ต้องจัดให้มีทางเดินระหว่างอาคารนั้น และจากอาคารแต่ละอาคารนั้นไปสู่ทางสาธารณะ ลานจอดรถหรืออาคารที่จอดรถทางเดินตามวรรคหนึ่งต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(๑) พื้นทางเดินต้องเรียบ ไม่ลื่น และมีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า ๑,๕๐๐ มิลลิเมตร

(๒) หากมีท่อระบายน้ำหรือรางระบายน้ำบนพื้นต้องมีฝาปิดสนิท ถ้าฝาเป็นแบบตะแกรงหรือแบบรู ต้องมีขนาดของช่องตะแกรงหรือเส้นผ่านศูนย์กลางของรูกว้างไม่เกิน ๑๓ มิลลิเมตร แนวร่องหรือแนวของรางจะต้องขวางกับแนวทางเดิน

(๓) ในบริเวณที่เป็นทางแยกหรือทางเลี้ยวให้มีพื้นผิวต่างสัมผัส

(๔) ในกรณีที่มีสิ่งกีดขวางที่จำเป็นบนทางเดิน ต้องจัดให้อยู่ในแนวเดียวกัน โดยไม่กีดขวางทางเดิน และจัดให้มีพื้นผิวต่างสัมผัสหรือมีการกั้นเพื่อให้ทราบก่อนถึงสิ่งกีดขวาง และอยู่ห่างสิ่งกีดขวางไม่น้อยกว่า ๓๐๐ มิลลิเมตร

(๕) ป้ายหรือสิ่งอื่นใดที่แขวนอยู่เหนือทางเดิน ต้องมีความสูงจากพื้นทางเดินไม่น้อยกว่า ๒,๐๐๐ มิลลิเมตร

(๖) ในกรณีที่พื้นทางเดินกับพื้นถนนมีระดับต่างกัน ให้มีพื้นลาดที่มีความลาดชันไม่เกิน

๑:๑๐

ข้อ ๑๗ อาคารตามข้อ ๓ ที่มีทางเชื่อมระหว่างอาคาร ต้องมีผนังหรือราวกันตกทั้งสองด้าน โดยมีราวจับซึ่งมีลักษณะตามข้อ ๘ (๗)(ก) (ข) (ค) (ง) และ (จ) ที่ผนังหรือราวกันตกนั้น และมีทางเดินซึ่งมีลักษณะตามข้อ ๑๖ (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕)

หมวด ๖

ประตู

ข้อ ๑๘ ประตูของอาคารตามข้อ ๓ ต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(๑) เปิดปิดได้ง่าย

(๒) หากมีธรณีประตู ความสูงของธรณีประตูต้องไม่เกินกว่า ๒๐ มิลลิเมตร และให้ขอบทั้งสองด้านมีความเอียงไม่เกิน ๔๕ องศาเพื่อให้เก้าอี้ล้อหรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราที่ใช้อุปกรณ์ช่วยเดินสามารถข้ามได้สะดวก

(๓) ช่องประตูต้องมีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า ๙๐๐ มิลลิเมตร

(๔) ในกรณีที่ประตูเป็นแบบบานเปิดผลักเข้าออก เมื่อเปิดออกสู่ทางเดินหรือระเบียงต้องมีพื้นที่ว่างขนาดกว้างไม่น้อยกว่า ๑,๕๐๐ มิลลิเมตร และยาวไม่น้อยกว่า ๑,๕๐๐ มิลลิเมตร

(๕) ในกรณีที่ประตูเป็นแบบบานเลื่อนหรือแบบบานเปิดให้มีมือจับที่มีขนาดเท่ากับราวจับตามข้อ ๘ (๗) (ข) ในแนวตั้งทั้งด้านในและด้านนอกของประตูซึ่งมีปลายด้านบนสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ มิลลิเมตร และปลายด้านล่างไม่เกิน ๘๐๐ มิลลิเมตร ในกรณีที่ประตูบานเปิดออกให้มีราวจับตามแนวอนด้านในประตู และในกรณีที่ประตูบานเปิดเข้าให้มีราวจับตามแนวอนด้านนอกประตูราวจับดังกล่าวให้สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๘๐๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๙๐๐ มิลลิเมตรยาวไปตามความกว้างของประตู

(๖) ในกรณีที่ประตูเป็นกระจกหรือลูกฟักเป็นกระจก ให้ติดเครื่องหมายหรือแถบสีที่สังเกตเห็นได้ชัด

(๗) อุปกรณ์เปิดปิดประตูต้องเป็นชนิดก้านบิดหรือแกนผลักอยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๑,๒๐๐ มิลลิเมตรประตูตามวรรคหนึ่งต้องไม่ติดตั้งอุปกรณ์ชนิดที่บังคับให้บานประตูปิดได้เองที่อาจทำให้ ประตูหนีบหรือกระแทกผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา

ข้อ ๑๙ ข้อกำหนดตามข้อ ๑๘ ไม่ใช้บังคับกับประตูหนีไฟและประตูเปิดปิดโดยใช้ระบบอัตโนมัติ

หมวด ๗

ห้องส้วม

ข้อ ๒๐ อาคารตามข้อ ๓ ที่จัดให้มีห้องส้วมสำหรับบุคคลทั่วไป ต้องจัดให้มีห้องส้วมสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราเข้าใช้ได้อย่างน้อย ๑ ห้องในห้องส้วมนั้นหรือจะจัดแยกออกมาอยู่ในบริเวณเดียวกันกับห้องส้วมสำหรับบุคคลทั่วไปก็ได้

สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง ต้องจัดให้มีห้องส้วมสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราเข้าใช้ได้อย่างน้อย ๑ ห้อง

ข้อ ๒๑ ห้องส้วมสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(๑) มีพื้นที่ว่างภายในห้องส้วมเพื่อให้เก้าอี้ล้อสามารถหมุนตัวกลับได้ซึ่งมีเส้นผ่านศูนย์กลาง ไม่น้อยกว่า ๑,๕๐๐ มิลลิเมตร

(๒) ประตูของห้องที่ตั้งโถส้วมเป็นแบบบานเปิดออกสู่ภายนอกโดยต้องเปิดค้างได้ไม่น้อยกว่า ๙๐ องศา หรือเป็นแบบบานเลื่อน และมีสัญลักษณ์รูปผู้พิการติดไว้ที่ประตูด้านหน้าห้องส้วม ลักษณะของประตูนอกจากที่กล่าวมาข้างต้น ให้เป็นไปตามที่กำหนดในหมวด ๖

(๓) พื้นห้องส้วมต้องมีระดับเสมอกับพื้นภายนอก ถ้าเป็นพื้นต่างระดับต้องมีลักษณะเป็นทางลาดตามหมวด ๒ และวัสดุปูพื้นห้องส้วมต้องไม่ลื่น

(๔) พื้นห้องส้วมต้องมีความลาดเอียงเพียงพอไปยังช่องระบายน้ำทิ้งเพื่อที่จะไม่ให้มีน้ำขังบนพื้น

(๕) มีโถส้วมชนิดนั่งราบ สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๔๕๐ มิลลิเมตรแต่ไม่เกิน ๕๐๐ มิลลิเมตร มีพนักพิงหลังที่ให้ผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราที่ไม่สามารถนั่งทรงตัวได้เองใช้พิงได้ และที่ปลดอยน้ำเป็นชนิดคันโยก ปุ่มกดขนาดใหญ่หรือชนิดอื่นที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถใช้ได้อย่างสะดวก มีด้านข้างด้านหนึ่งของโถส้วมอยู่ชิดผนังโดยมีระยะห่างวัดจากกึ่งกลางโถ ส้วมถึงผนังไม่น้อยกว่า ๔๕๐ มิลลิเมตรแต่ไม่เกิน ๕๐๐ มิลลิเมตร ต้องมีราวจับที่ผนัง ส่วนด้านที่ไม่ชิดผนังให้มีที่ว่างมากพอให้ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราที่นั่งเก้าอี้ล้อสามารถเข้าไปใช้โถส้วมได้โดยสะดวก ในการนี้ที่ด้านข้างของโถส้วมทั้งสองด้านอยู่ห่างจากผนังเกิน ๕๐๐ มิลลิเมตร ต้องมีราวจับที่มีลักษณะตาม (๗)

(๖) มีราวจับบริเวณด้านที่ชิดผนังเพื่อช่วยในการพยุงตัวเป็นราวจับในแนวนอนและแนวตั้ง โดยมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(ก) ราวจับในแนวนอนมีความสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๖๕๐ มิลลิเมตรแต่ไม่เกิน ๗๐๐ มิลลิเมตร และให้ยื่นล้ำออกมาจากด้านหน้าโถส้วมอีกไม่น้อยกว่า ๒๕๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๓๐๐ มิลลิเมตร

(ข) ราวจับในแนวตั้งต่อจากปลายของราวจับในแนวนอนด้านหน้าโถส้วมมีความยาววัดจากปลายของราวจับในแนวนอนขึ้นไปอย่างน้อย ๖๐๐ มิลลิเมตรราวจับตาม (๖) (ก) และ (ข) อาจเป็นราวต่อเนื่องกันก็ได้

(ฅ) ด้านข้างโถส้วมด้านที่ไม่ชิดผนังให้มีราวจับติดผนังแบบพับเก็บได้ในแนวราบ เมื่อกางออกให้มีระบบล็อกที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราสามารถปลดล็อกได้ง่าย มีระยะห่างจากขอบของโถส้วมไม่น้อยกว่า ๑๕๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๒๐๐ มิลลิเมตร และมีความยาวไม่น้อยกว่า ๕๕๐ มิลลิเมตร

(ฉ) นอกเหนือจากราวจับตาม (๖) และ (ฅ) ต้องมีราวจับเพื่อนำไปสู่สุขภัณฑ์อื่นๆ ภายในห้องส้วม มีความสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๘๐๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๙๐๐ มิลลิเมตร

(๓) ติดตั้งระบบสัญญาณแสงและสัญญาณเสียงให้ผู้ที่อยู่ภายนอกแจ้งภัยแก่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา และระบบสัญญาณแสงและสัญญาณเสียงให้ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถแจ้งเหตุหรือเรียกหาผู้ช่วยในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินไว้ในห้องส้วมโดยมีปุ่มกดหรือปุ่มสัมผัสให้สัญญาณทำงานซึ่งติดตั้งอยู่ในตำแหน่งที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถใช้งานได้สะดวก

(๑๐) มีอ่างล้างมือ โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้

(ก) ใต้อ่างล้างมือที่ติดตั้งไปจนถึงขอบอ่างเป็นที่ว่าง เพื่อให้เก้าอี้ล้อสามารถสอดเข้าไปได้ โดยขอบอ่างอยู่ห่างจากผนังไม่น้อยกว่า ๔๕๐ มิลลิเมตร และต้องอยู่ในตำแหน่งที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราเข้าประชิดได้โดยไม่มีสิ่งกีดขวาง

(ข) มีความสูงจากพื้นถึงขอบบนของอ่างไม่น้อยกว่า ๗๕๐ มิลลิเมตรแต่ไม่เกิน ๘๐๐ มิลลิเมตร และมีราวจับในแนวนอนแบบพับเก็บได้ในแนวตั้งทั้งสองข้างของอ่าง

(ค) ก๊อกน้ำเป็นชนิดก้านโยกหรือก้านกดหรือก้านหมุนหรือระบบอัตโนมัติ

ข้อ ๒๒ ในกรณีที่ห้องส้วมสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราอยู่ในห้องส้วมที่จัดไว้สำหรับบุคคลทั่วไป และมีทางเข้าก่อนถึงตัวห้องส้วม ต้องจัดให้ห้องส้วมสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราอยู่ในตำแหน่งที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถเข้าถึงได้ โดยสะดวกห้องส้วมสำหรับบุคคลทั่วไปตามวรรคหนึ่ง หากได้จัดสำหรับผู้ชายและผู้หญิงต่างหากจากกันให้มีอักษรเบรลล์แสดงให้รู้ว่าเป็นห้องส้วมชายหรือหญิงติดไว้ที่ผนังข้างทางเข้าในตำแหน่งที่สามารถสัมผัสได้ด้วย

ข้อ ๒๓ ในกรณีที่ห้องส้วมสำหรับผู้ชายที่มีใช้ห้องส้วมสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราตามข้อ ๒๐ และข้อ ๒๑ ให้มีที่ถ่ายปัสสาวะที่มีระดับเสมอพื้นอย่างน้อย ๑ ที่ โดยมีราวจับ ในแนวนอนอยู่ด้านบนของที่ถ่ายปัสสาวะไม่น้อยกว่า ๕๐๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๖๐๐

มิลลิเมตร มีความสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๑,๒๐๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๑,๓๐๐ มิลลิเมตร และมีราวจับด้านข้าง ของที่ถ่ายปัสสาวะทั้งสองข้างมีความสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๘๐๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๑,๐๐๐ มิลลิเมตรซึ่งยื่นออกมาจากผนังไม่น้อยกว่า ๕๕๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๖๐๐ มิลลิเมตร

ข้อ ๒๔ ราวจับห้องส้วมให้มีลักษณะตามที่กำหนดในข้อ ๘ (๗)(ก) และ (ข)

หมวด ๘

พื้นผิวต่างสัมผัส

ข้อ ๒๕ อาคารตามข้อ ๓ ต้องจัดให้มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางการมองเห็นที่พื้นบริเวณต่างระดับที่มีระดับต่างกันเกิน ๒๐๐ มิลลิเมตร ที่ทางขึ้นและทางลงของทางลาดหรือบันได ที่พื้นด้านหน้าและด้านหลังประตูทางเข้าอาคาร และที่พื้นด้านหน้าของประตูห้องส้วมโดยมีขนาดกว้าง ๓๐๐ มิลลิเมตร และมีความยาวเท่ากับและขนานไปกับความกว้างของช่องทางเดินของพื้นต่างระดับ ทางลาด บันได หรือประตู และขอบของพื้นผิวต่างสัมผัสอยู่ห่างจากจุดเริ่มต้นของทางขึ้นหรือทางลงของพื้นต่างระดับ ทางลาด บันได หรือประตูไม่น้อยกว่า ๓๐๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๓๕๐ มิลลิเมตร

ในกรณีของสถานีขนส่งมวลชน ให้ขอบนอกของพื้นผิวต่างสัมผัสอยู่ห่างจากขอบของชานชาลาไม่น้อยกว่า ๖๐๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกินกว่า ๖๕๐ มิลลิเมตร

หมวด ๙

โรงแรมสรรพ หอประชุม และโรงแรม

ข้อ ๒๖ อาคารตามข้อ ๓ ที่เป็นโรงแรมสรรพหรือหอประชุมต้องจัดให้มีพื้นที่เฉพาะสำหรับเก้าอี้ล้ออย่างน้อยหนึ่งทีทุก ๆ จำนวน ๑๐๐ ที่นั่ง โดยพื้นที่เฉพาะนี้เป็นพื้นที่ราบขนาดความกว้างไม่น้อยกว่า ๙๐๐ มิลลิเมตร และความยาวไม่น้อยกว่า ๑,๔๐๐ มิลลิเมตร ต่อหนึ่งที่อยู่ ในตำแหน่งที่เข้าออกได้

ข้อ ๒๗ อาคารตามข้อ ๓ ที่เป็นโรงแรมที่มีห้องพักตั้งแต่ ๑๐๐ ห้องขึ้นไป ต้องจัดให้มีห้องพักที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราเข้าใช้ได้ไม่น้อยกว่าหนึ่งห้องต่อจำนวนห้องพักทุก ๑๐๐ ห้อง โดยห้องพักดังกล่าวต้องมีส่วนประกอบและมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

- (๑) อยู่ใกล้บันไดหรือบันไดหนีไฟหรือลิฟต์ดับเพลิง
- (๒) ภายในห้องพักต้องจัดให้มีสัญญาณบอกเหตุหรือเตือนภัยทั้งสัญญาณที่เป็นเสียงและแสง และระบบสันสะเทือนติดตั้งบริเวณที่นอนในกรณีเกิดอัคคีภัยหรือเหตุอันตรายอย่างอื่น เพื่อให้

ผู้ที่อยู่ภายในห้องพักทราบ และมีสวิตช์สัญญาณแสงและสวิตช์สัญญาณเสียงแจ้งภัยหรือเรียกให้ผู้ที่อยู่ภายนอกทราบว่ามีคนอยู่ในห้องพัก

(๓) มีแผนผังต่างสัมผัสของอาคารในชั้นที่มีห้องพักที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา เข้าใช้ได้ มีอักษรเบรลล์แสดงตำแหน่งของห้องพัก บันไดหนีไฟ และทิศทางไปสู่อันตรายหนีไฟโดยติดไว้ที่กึ่งกลางบานประตูด้านในและอยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๑,๓๐๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๑,๗๐๐ มิลลิเมตร

(๔) มีสัญลักษณ์รูปผู้พิการติดไว้ที่ประตูด้านหน้าห้องพักสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา

ข้อ ๒๘ ห้องพักในโรงแรมที่จัดสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา ต้องมีที่อาบน้ำ ซึ่งเป็นแบบฝักบัวหรือแบบอ่างอาบน้ำโดยมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(๑) ที่อาบน้ำแบบฝักบัว

(ก) มีพื้นที่ว่างขนาดความกว้างไม่น้อยกว่า ๑,๑๐๐ มิลลิเมตรและความยาวไม่น้อยกว่า ๑,๒๐๐ มิลลิเมตร

(ข) มีที่นั่งสำหรับอาบน้ำที่มีความสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๔๕๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๕๐๐ มิลลิเมตร

(ค) มีราวจับในแนวอนที่ด้านข้างของที่นั่ง มีความสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๖๕๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๗๐๐ มิลลิเมตร และยาวไม่น้อยกว่า ๖๕๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๗๐๐ มิลลิเมตร และมีราวจับในแนวตั้งต่อจากปลายของราวจับในแนวอน และมีความยาวจากปลายของราวจับ ในแนวอนขึ้นไปอย่างน้อย ๖๐๐ มิลลิเมตร

(๒) ที่อาบน้ำแบบอ่างอาบน้ำ

(ก) มีราวจับในแนวตั้งอยู่ห่างจากผนังด้านหัวอ่างอาบน้ำ ๖๐๐ มิลลิเมตร โดยปลายด้านล่าง อยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๖๕๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๗๐๐ มิลลิเมตร มีความยาวอย่างน้อย ๖๐๐ มิลลิเมตร

(ข) มีราวจับในแนวอนที่ปลายของราวจับในแนวตั้ง และยาวไปจนจดผนังห้องอาบน้ำ ด้านท้ายอ่างอาบน้ำราวจับในแนวอนและในแนวตั้งอาจเป็นราวต่อเนื่องกันก็ได้และมีลักษณะตามที่กำหนดในข้อ ๘ (๗) (ก) และ (ข)

(๓) สิ่งของเครื่องใช้หรืออุปกรณ์ภายในที่อาบน้ำให้อยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๓๐๐ มิลลิเมตร แต่ไม่เกิน ๑,๒๐๐ มิลลิเมตร

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๒๙ อาคารที่มีอยู่ก่อน หรือได้รับอนุญาตหรือได้ยื่นขออนุญาตก่อสร้าง หรือดัดแปลงอาคารหรือได้แจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นและได้ดำเนินการตามมาตรา ๓๙ ทวิ แล้ว ก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๓๐ การดัดแปลงอาคารสำหรับอาคารที่ได้รับยกเว้นตาม

ข้อ ๒๙ ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ ทั้งนี้ ภายใต้งื่อนไขดังต่อไปนี้

(๑) ไม่เป็นการเพิ่มพื้นที่อาคารรวมกันทุกชั้นเกินร้อยละสองของพื้นที่อาคารรวมกันทุกชั้นที่ได้รับอนุญาตไว้ก่อนกฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ

(๒) ไม่เป็นการเพิ่มความสูงของอาคาร

(๓) ไม่เป็นการเพิ่มพื้นที่ปกคลุมดิน

(๔) ไม่เป็นการเปลี่ยนตำแหน่งหรือขอบเขตของอาคารให้ผิดไปจากที่ได้รับอนุญาตไว้ก่อนกฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ

การดัดแปลงอาคารที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขในวรรคหนึ่ง หรือการเปลี่ยนการใช้อาคารที่เข้าลักษณะอาคารตามข้อ ๓ ต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราตามข้อ ๔ ข้อ ๕ ข้อ ๖ ข้อ ๑๒ ข้อ ๑๓ ข้อ ๑๔ ข้อ ๑๕ ข้อ ๑๘ ข้อ ๑๙ ข้อ ๒๐ ข้อ ๒๑ ข้อ ๒๒ ข้อ ๒๓ ข้อ ๒๔ และข้อ ๒๕

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรกำหนดให้อาคารบางประเภทต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมได้ ประกอบกับมาตรา ๕๕ และมาตรา ๘๐ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติว่าบุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ความช่วยเหลืออื่น และการสงเคราะห์จากรัฐ จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๒ ตอนที่ ๕๒ ก ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๘

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ นายภัทรพล สาลี

เกิดวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2522 จังหวัดร้อยเอ็ด

การศึกษา - สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 2548

วิชาชีพ - ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม ภา-สถ.11531

ที่อยู่ปัจจุบัน - 1418 ถ.พัฒนาการ แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ 10250

E-mail - PATTARAPON.SALEE@GMAIL.COM

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย